

วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ISSN 2673-0987 (Print)

ISSN 2821-9759 (Online)

Journal of Humanities and Social Sciences Review (JHSSR)

Phetchaburi Rajabhat University

ปีที่ 28 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2569

Vol.28 No.1 January-June 2026

วัตถุประสงค์	1. เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ทางวิชาการและงานวิจัยด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 2. เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นทางวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ที่ปรึกษา	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
บรรณาธิการ	รศ.ดร.พิมพ์วิภา ไรจน์รุ่งสัจด์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผู้ช่วยบรรณาธิการ	ผศ.ประอรนุช หงษ์ทอง มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ดร.สุปราณี ชมจุมจัง มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
กองบรรณาธิการ	ศ.ดร.นรินทร์ สังข์รักษา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ศ.ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ รศ.น.ท.ดร.สมิทร สุวรรณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รศ.ดร.เอกนรินทร์ พึ่งประชา มหาวิทยาลัยศิลปากร รศ.ดร.พิรธ บุนยรัตพันธุ์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ผศ.ดร.จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผศ.ดร.อรพิน ศิริสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ผศ.ดร.อุดมกฤษณ์ ศรีนนท์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ดร.สัณชัย เกียรติทรงชัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ผศ.ดร.ขวัญใจ กิจชาลรัตน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ รศ.ดร.กมลทิพย์ พลบุตร มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ฝ่ายจัดการ	ดร.จิรปริยา จัยแจ้ง นายนันทนาท ไม้แก้ว
สำนักงาน	กองบรรณาธิการวารสารมนุษยสังคมปริทัศน์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 38 หมู่ 8 ตำบลนาบัว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี 76000 โทรศัพท์/โทรสาร 0-3270-8615, 089-542-3113 e-mail: jhssr.pbru@hotmail.com
เจ้าของงาน	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
การส่งบทความ	ส่งบทความผ่านระบบออนไลน์ได้ที่ https://so05.tci-thaijo.org/index.php/hspbruactjournal
กำหนดเผยแพร่	ปีละ 2 ฉบับ (มกราคม – มิถุนายน และกรกฎาคม – ธันวาคม)
เงื่อนไขการตีพิมพ์	ทุกบทความที่ตีพิมพ์ต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ในลักษณะ Double-blind peer review
ออกแบบปก	อ.ดร.เมฆา แฉ่งฉายา อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปออกแบบ นายนันทนาท ไม้แก้ว นักวิชาการโสตทัศนศึกษา

บทบรรณาธิการ

วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์ ปีที่ 28 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2569) ฉบับนี้นำเสนอองค์ความรู้ทางวิชาการ ด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ การศึกษา ภาษา วัฒนธรรม และการพัฒนาชุมชน จำนวน 13 บทความ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึง บทบาทของการวิจัยในการสร้างความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการยกระดับ คุณภาพชีวิตของประชาชนในหลากหลายมิติ ทั้งในระดับบุคคล องค์กร ชุมชน และสังคมโดยรวม

บทความกลุ่มแรกมุ่งเน้นการพัฒนาองค์กร การบริหารจัดการภาครัฐ และการบริหารโครงการชุมชน โดยการศึกษา เรื่องอัตลักษณ์องค์กรที่ส่งผลต่อการปฏิบัติราชการของบุคลากรกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย เห็นถึงความสำคัญ ของอัตลักษณ์องค์กรในฐานะกลไกสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและการขับเคลื่อนภารกิจการพัฒนา ชุมชนให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ สะท้อนถึงความเชื่อมโยงระหว่างค่านิยมองค์กร วัฒนธรรมองค์กร และผลสัมฤทธิ์ ของการบริหารภาครัฐในยุคปัจจุบัน ขณะที่บทความวิจัยเรื่อง แนวทางในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่ง ตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในพื้นที่อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ได้ถอดรหัสปัจจัยความสำเร็จด้านงบประมาณ บุคลากร และภาคีเครือข่าย นำเสนอการยกระดับเศรษฐกิจฐานรากผ่าน "ระบบคุณค่า" และกลยุทธ์การตลาด เพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพ และเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนในท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม สอดรับกับบทความที่ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อ ความสำเร็จในการบริหารงานกองทุนหมู่บ้าน และบทความที่นำเสนอรูปแบบการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจ ชุมชนยุคดิจิทัล ซึ่งร่วมกันตอกย้ำความสำคัญของการวางระบบบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อความยั่งยืนของ เศรษฐกิจฐานราก

ในด้านการศึกษาและภาวะผู้นำทางการศึกษา บทความหลายเรื่องได้สะท้อนแนวทางการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ ของผู้เรียนและการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม บทความการศึกษาประสิทธิผลของ กระบวนการชุมชนเรียนรู้เข้มแข็งของครูผู้สอนวิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนชาติพันธุ์ในพื้นที่ห่างไกล แสดงให้เห็นถึงพลังของ เครือข่ายการเรียนรู้และความร่วมมือทางการศึกษาที่ช่วยยกระดับทักษะการอ่านและการเขียนของผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่การศึกษาความสามารถด้านทักษะไวยากรณ์ภาษาอังกฤษของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตโดยใช้แนวทางการเรียนรู้ เชิงรุก สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ ความรู้ นอกจากนี้ งานวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติการนิเทศภายในที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนของครู เห็นถึงบทบาท สำคัญของการบริหารสถานศึกษาและกระบวนการนิเทศที่มีคุณภาพต่อการยกระดับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนใน สถานศึกษา เสริมความเข้มแข็งในมิตินี้ด้วยบทความวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงรุกของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ซึ่งชี้ชัดว่า การส่งเสริมความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ทักษะการแก้ปัญหา และการสร้างแรงจูงใจในการทำงานของครู เป็นตัวแปรต้นที่ส่งผลทางบวกและช่วยทำนาย ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญ

ในมิติของการพัฒนาชุมชน ศิลปวัฒนธรรม และการท่องเที่ยว บทความเรื่องแนวทางการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าของทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ท้องถิ่นที่สามารถนำมาต่อยอดเป็นทรัพยากรทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวได้อย่างสร้างสรรค์ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของ ชุมชน การอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่น และการสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจควบคู่กับการรักษาอัตลักษณ์ของพื้นที่

สำหรับการอนุรักษ์และสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมไทยผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นระบบ โดยบูรณาการ แนวคิดทางการศึกษากับศาสตร์ด้านดนตรีไทย ได้สะท้อนผ่านบทความด้านศิลปวัฒนธรรมเรื่องการพัฒนาแบบฝึกทักษะ สำหรับการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว ตามแนวคิดของเดวิสสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา เพื่อพัฒนา ทักษะผู้เรียนและธำรงคุณค่าทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ในสังคมร่วมสมัย รวมไปถึงบทความวิจัยการศึกษากระบวนการสืบทอด

และสร้างสรรค์การแสดงพื้นบ้านเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยุคใหม่ ซึ่งช่วยขยายขอบเขตองค์ความรู้ในการทุนทางวัฒนธรรมมาเพิ่มมูลค่าเชิงสร้างสรรค์ ด้านภาษา พลวัตการสื่อสาร และการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

ในศาสตร์ด้านภาษา วารสารฉบับนี้นำเสนอบทความการศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีการแปลคำศัพท์ทางเทคนิคในกีฬาวอลเลย์บอลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยและภาษาจีน แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาษา วัฒนธรรม และการสื่อสารเฉพาะทางในบริบทสากล พร้อมทั้งสะท้อนแนวทางการพัฒนามาตรฐานคำศัพท์และสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบททางภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน และเติมเต็มพลวัตทางภาษาศาสตร์สังคมด้วยบทความวิจัยเรื่อง การปนภาษาอังกฤษในคอลัมน์ไลฟ์สไตล์ของไทยรัฐออนไลน์ ซึ่งวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้ภาษาในสื่อดิจิทัลร่วมสมัย พบโครงสร้างการปนภาษาในลักษณะการทับศัพท์ที่โดดเด่นที่สุด เพื่อสะท้อนภาพลักษณ์ความทันสมัยและความเป็นสากลตามค่านิยมของคนรุ่นใหม่ การประกอบสร้างอัตลักษณ์ และการจัดวางตำแหน่งตนเองของผู้ชนะเลิศรายการไม้คันทองคำ 8 นอกจากนี้บทความการศึกษากลวิธีการใช้ภาษาเพื่อการโน้มน้าวใจในสื่อสังคมออนไลน์ของอินฟลูเอนเซอร์ไทย ร่วมสะท้อนพฤติกรรมการรับสารและวิวัฒนาการทางภาษาในยุคดิจิทัลได้อย่างน่าสนใจ

โดยภาพรวม บทความทั้ง 13 เรื่องในวารสารสะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายขององค์ความรู้ทางมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ที่มุ่งตอบสนองต่อความท้าทายของสังคมร่วมสมัย ทั้งด้านการบริหารองค์กร การศึกษา ภาวะผู้นำ ภาษา การสื่อสาร วัฒนธรรม การท่องเที่ยว และการพัฒนาชุมชน องค์ความรู้ที่นำเสนอไม่เพียงแต่มีคุณค่าทางวิชาการ หากยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนานโยบาย การจัดการศึกษา การพัฒนาชุมชน และการสร้างความเข้มแข็งทางสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรม กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์ฉบับนี้จะเป็นพื้นที่แห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการ อันนำไปสู่การต่อยอดองค์ความรู้ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ และการพัฒนาสังคมไทยต่อไป

บรรณาธิการ

สารบัญ

อัตลักษณ์องค์กรที่ส่งผลต่อการปฏิบัติราชการของบุคลากรกรมการพัฒนาชุมชนกระทรวงมหาดไทย รวีดา บุญณรงค์ ดาร์ณ พรหมณัฏแก้ว	8
การศึกษาประสิทธิภาพของกระบวนการชุมชนเรียนรู้เข้มแข็งของครูผู้สอนวิชาภาษาไทยด้านการอ่าน การเขียนสำหรับนักเรียนชาติพันธุ์ในพื้นที่ห่างไกล รพีพรรณ เทียมเดช ทรงฤทธิ์ ฉิมโหมด พัชรินทร์ สุริยวงศ์ แสนประเสริฐ ปานเนียม	23
ความสามารถด้านทักษะไวยากรณ์ภาษาอังกฤษของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา ภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนการรู้โดยใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุก ณ มหาวิทยาลัย ราชภัฏเพชรบุรี สรีดา บัวเขียว กรรณิการ์ ตาละลักษมณ์ สุรางค์ ธรรมโวหาร	35
การปฏิบัติการนิเทศภายในที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 เอกชัย บุญมีพิพิธ	49
แนวทางการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัด เพชรบุรี ชัชชัย นาคสุข วิภาวณี เพือกบัวขาว	59
การศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีการแปลคำศัพท์ทางเทคนิคในกีฬาวอลเลย์บอลจากภาษาอังกฤษเป็น ภาษาไทยและภาษาจีน ณัฐคนินธุ์ นิจรมย์ กนกพร นุ่มทอง	72
การพัฒนาแบบฝึกทักษะสำหรับการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว ตามแนวคิดของเดวิส สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 กลุ่มเป้าหมาย สาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ปราชญา สายสุข	85

สารบัญ

การปณภาษาอังกษในคอลลันไคฟไต้ลค์ของไต้รัฐออนไลน์ ชาวเหม่ย ฟู่ ซัลมาน ดาราฉาย	94
แนวทางในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในพื้นที่ อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี พิรพัฒน์ กำเนิดถาวร วลัยพร ชินศรี	108
ภาวะผู้นำเชิงรุกของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 วิมลทิพย์ ศรเดช สัมฤทธิ์ แสงทอง กาญจนา บุญส่ง	120
กระบวนการขัดเกลาทางสังคมตามแนวพุทธวิธีปัญญาประดิษฐ์ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงฆ์ไทย พระมหาสมบูรณ์ สุทธิโม, (ทองแก้ว) ชวาล ศิริวัฒน์ บุญยานุช สุขสร้าง	130
การทำงานทางไกลกับประสิทธิผลองค์การของรัฐด้านการบินในประเทศไทย ฉันทนา สุวรรณวงษ์ อุทัย เลาหวิเชียร	142
การประกอบสร้างอัตลักษณ์ และการจัดวางตำแหน่งตนเองของผู้ชนะเลิศรายการไม้ค้ทองคำ 8 ศุภมน อากานันท์ สมชาย สำเนียงงาม	158

Content

Corporate Identity Affecting the Personnel Performance of Community Development Department, Ministry of Interior Raweeda Boonnarong Daran Pramkaew	8
A Study of the Effectiveness of the Empowered Learning Community Process of Thai Language Teachers in Reading and Writing Instruction for Ethnic Minority Students in Remote Areas Rapipan Thiamdaet Songrid Chimmode Patcharin Suriyawong Sanprasert Panniem	23
The Ability in English Grammar of First-Year Undergraduate Students Majoring in English Education Learning through Active Learning Approach at Phetchaburi Rajabhat University Sarita Buakhieo Kanmika Talalak Surang Thomvohan	35
Internal Supervision Operations Related to Teaching Efficiency of Teachers in School Under the Office of Ratchaburi Primary Educational Service Area 1 Ekachai Boonmeepipit	49
Guidelines for promoting cultural tourism in Tanot palm, Tham Rong Subdistrict, Ban Lat District, Phetchaburi Province Chatchai Naksuk Wipavanee Phueakbuakhao	59
The Study Compares the Translation Methods of Technical Vocabulary in Volleyball from English to Thai and Chinese Natthakhanin Nicharom Kanokporn Numtong	72

Content

The Development of a Practice Manual for Performing the Kong Wong Yai in the Song Ching Mulong, Chan Diao, for Piphat Ensemble Students in the Music Education Program at Phetchaburi Rajabhat University Based on Davies' Concept Prachya Saisuk	85
English Code-Mixing in Lifestyle Columns of Thairath Online Chaomei Fu Salman Darachai	94
Guidelines for Developing the Quality of Management One Tambon One Product (OTOP) Project in Thayang District, Phetchaburi Province Phiraphat Kamnoedthawon Walaiporn Chinnasri	108
Proactive Leadership of Teachers Affecting Work Performance Effectiveness of Teachers in Schools under Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 1 Wimonthip Sorndet Samrit Saengthong Kanchana Boonsong	120
The process of refining social desires according to the Buddhist method of Artificial Intelligence to develop teaching and learning for students Thai Buddhist University Phramaha Somboon sudhammo (Thongkeaw) Chawal Siriwat Bunyanuch Sookrang	130
Remote work and organizational effectiveness in aviation public organizations in Thailand Chantana Suwannawong Uthai Laohavichien	142
The Construction of Identity and Self-Positioning of the Winner of MIC THONGKHAM Season 8 Supamon Arpanunt Somchai Sumniengngam	158

อัตลักษณ์องค์กรที่ส่งผลต่อการปฏิบัติราชการของบุคลากรกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

Corporate Identity Affecting the Personnel Performance of Community Development Department, Ministry of Interior

รวีดา บุญณรงค์¹/ดาร์ณ พรหมณ์แก้ว²
Raweeda Boonnarong¹/ Daran Pramkaew²

¹นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

¹ Master Student of Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences

² ผศ.ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

² Asst. Prof. Dr., Advisor, Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences

Corresponding author E-mail: rawee.phipi@gmail.com

(Received: June 26, 2025; Revised: September 4, 2025; Accepted: June 23, 2026)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาอัตลักษณ์ของกรมการพัฒนาชุมชนกระทรวงมหาดไทย 2) ศึกษาการปฏิบัติราชการของบุคลากรกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย 3) ศึกษาอัตลักษณ์องค์กรที่ส่งผลต่อการปฏิบัติราชการของบุคลากร กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย 4) เสนอแนวทางที่เหมาะสมในการนำอัตลักษณ์องค์กรไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการของบุคลากรกรมการพัฒนาชุมชน ทั้งนี้ กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ บุคลากรกรมการพัฒนาชุมชนสังกัดส่วนภูมิภาคในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 336 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ ผู้บริหารและบุคลากรสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.98 และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) อัตลักษณ์ของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.30) เมื่อจำแนกรายประเด็น โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การใช้และสวมใส่ผ้าไทย การพัฒนาบทบาทสตรี การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน พื้นที่เรียนรู้ชุมชนต้นแบบ โคก หนอง นา โมเดล การแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) การขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การบริการดิจิทัลสำหรับประชาชนและใช้แพลตฟอร์มบริการดิจิทัล “Click ชุมชน” และการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ 2) การปฏิบัติราชการของบุคลากรกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.25) เมื่อจำแนกรายประเด็น โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านการส่งเสริมและยกระดับเศรษฐกิจฐานราก ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน การพัฒนาองค์การให้ทันสมัย มีสมรรถนะสูง และมีธรรมาภิบาล และการสร้างความร่วมมือและส่งเสริมบทบาทเครือข่ายการพัฒนาชุมชน 3) อัตลักษณ์องค์กรที่ส่งผลต่อการปฏิบัติราชการ จำนวน 7 ประเด็น ได้แก่ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน (X_3) การใช้และสวมใส่ผ้าไทย (X_7) พื้นที่เรียนรู้ชุมชนต้นแบบ โคก หนอง นา โมเดล (X_2) การพัฒนาบทบาทสตรี (X_6) การขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (X_1) การแก้ไขปัญหาความยากจน (X_5) การบริการดิจิทัลสำหรับประชาชนและใช้ประโยชน์

แพลตฟอร์มบริการดิจิทัล “Click ชุมชน” (X_8) สามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 80.20 (ค่า Adjusted $R^2 = 0.802$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ได้ดังนี้ $\hat{Y}_{tot} = 0.277 + 0.245X_3 + 0.198X_7 + 0.107X_2 + 0.106X_6 + 0.100X_1 + 0.085X_5 + 0.083X_8$ 4) แนวทางการนำอัตลักษณ์องค์กรไปประยุกต์ใช้ คือ ส่งเสริมการจัดทำข้อตกลงความร่วมมือบูรณาการ สนับสนุนการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง ขยายผลการดำเนินงานเชิงนวัตกรรม วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดเป็นหลักเกณฑ์การทำงาน สรุปบทเรียนค้นหาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ ส่งเสริมกิจกรรม การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ และพัฒนาปรับปรุงระบบช่วยอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ: อัตลักษณ์องค์กร กรมการพัฒนาชุมชน การปฏิบัติราชการ ผลงานของบุคลากร

Abstract

This research aimed to: 1) study the identity of the Department of Community Development, Ministry of Interior; 2) study the public service performance of the personnel of the Department of Community Development, Ministry of Interior; 3) study the organizational identity affecting the public service performance of the personnel of the Department of Community Development, Ministry of Interior; and 4) propose appropriate guidelines for applying organizational identity to the public service performance of the personnel of the Department of Community Development. A mixed-methods research approach was employed. The sample used in this research consisted of 336 personnel of the Department of Community Development under the regional administration in the Northeastern region. The key informants were 12 executives and personnel of the Nakhon Ratchasima Provincial Community Development Office. The research instruments were a questionnaire with a five-point rating scale, with a reliability coefficient of 0.98, and a semi-structured interview form. The statistics used for data analysis were percentage, frequency distribution, mean, standard deviation, multiple regression analysis, and content analysis. The research results revealed that 1) the identity of the Department of Community Development, Ministry of Interior, was at the highest level overall (Mean = 4.30). When classified by aspect and arranged in descending order, the aspects were: the use and wearing of Thai fabrics, women's role development, community product development, the prototype community learning area under the Khok Nong Na Model, poverty problem solving (K.K.C.), poverty eradication and sustainable development of people of all age groups according to the Sufficiency Economy Philosophy, digital services for the public and the use of the “Click Chumchon” digital service platform, and grassroots economy and Pracharath development; 2) the public service performance of the personnel of the Department of Community Development, Ministry of Interior, was at the highest level overall (Mean = 4.25). When classified by aspect and arranged in descending order, the aspects were: promotion and upgrading of the grassroots economy, strengthening communities, developing the organization to be modern, highly competent, and governed by good governance, and building cooperation and promoting the roles of community development networks; 3) there were seven aspects of organizational identity affecting public service performance, namely: community product development (X_3), the use and wearing of Thai fabrics (X_7), the prototype community learning area under the Khok Nong Na Model (X_2), women's role development (X_6), poverty eradication and sustainable development of people of

all age groups according to the Sufficiency Economy Philosophy (X_1), poverty problem solving (X_5), and digital services for the public and utilization of the “Click Chumchon” digital service platform (X_8), which could predict public service performance by 80.20 percent (Adjusted $R^2 = 0.802$) with statistical significance at the 0.01 level. The prediction equation can be written as follows: $\hat{Y}_{tot} = 0.277 + 0.245X_3 + 0.198X_7 + 0.107X_2 + 0.106X_6 + 0.100X_1 + 0.085X_5 + 0.083X_8$; and 4) the guidelines for applying organizational identity included promoting the establishment of integrated cooperation agreements, supporting continuous training, expanding innovative operations, analyzing data to formulate operational criteria, summarizing lessons learned to identify best practices, promoting activities and public relations campaigns, and developing and improving systems to facilitate work performance.

Keywords: Organizational Identity, Department of Community Development, Public Service Performance, Personnel Performance

บทนำ

การสื่อสารภาพลักษณ์องค์กรและอัตลักษณ์องค์กร ถือเป็นกลไกในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี จากหน่วยงานไปสู่ประชาชนหรือหน่วยงานอื่น ๆ ด้วยการบอกกล่าวหรือชี้แจงให้ประชาชนได้รับรู้ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจการเผยแพร่นโยบาย วิสัยทัศน์การดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงาน ตลอดจนข่าวความเคลื่อนไหวของหน่วยงาน สร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาแก่ประชาชน Van Riel, & Balmer (1997) ได้กล่าวถึง การสื่อสารองค์การของระบบการใช้ระบบอัตลักษณ์เชิงประจักษ์ (Visual Identity Systems) ว่าเป็นเครื่องมือของการสื่อสารองค์การให้ผู้คนสามารถรับรู้ได้โดยตรง อาศัยการออกแบบและการนำเสนอเพื่อให้คนรับรู้และเข้าใจตรงกันผ่านทางชื่อ (Name) ตราสัญลักษณ์ (Logo) เสียง (Sound) และการนำเสนอตนเองขององค์การ และวิสัยทัศน์ขององค์การ (Corporate Vision) ซึ่งถือว่ามีความสำคัญ เพราะวิสัยทัศน์ได้มีการรวมเอาทั้งค่านิยมหลัก (Core Value) ปรัชญา (Philosophies) มาตรฐาน (Standard) และเป้าหมาย (Goal) สามารถนำมาสร้างอัตลักษณ์ขององค์การ (Corporate Identity) สำหรับใช้เป็นแนวทางในการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ขององค์การให้เป็นหนึ่งเดียว โดยอาศัยการเผยแพร่ผ่านทางตราสัญลักษณ์ขององค์การ โดยวิสัยทัศน์องค์การเปรียบเสมือนเป็นแรงบันดาลใจขององค์การ และเจ้าหน้าที่ ตลอดจนกลุ่มเกี่ยวข้องอื่น ๆ จะต้องรับรู้และเข้าใจ ดังนั้น การสร้างอัตลักษณ์ขององค์การให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยการสื่อสารที่มีความสม่ำเสมอ มีการสื่อสารเป็นแนวทางเดียวกัน จนก่อให้เกิดผลต่อการรับรู้ของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างชัดเจน เพื่อสร้างมาตรฐานของอัตลักษณ์ โดยองค์การจะต้องมีการพัฒนาอัตลักษณ์ขององค์การที่ส่งผลต่อการปฏิบัติราชการอย่างเป็นระบบ ซึ่งการสื่อสารอัตลักษณ์ขององค์การนั้น ไม่อาจเฉพาะเจาะจงเพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง นับตั้งแต่กลุ่มแรกคือ เจ้าหน้าที่ภายในไปจนถึงกลุ่มต่าง ๆ ภายนอก ที่องค์การจะต้องเข้าถึงและต้องประสานสัมพันธ์ให้เกิดการรับรู้และเกิดความเข้าใจอย่างเป็นเอกภาพบนพื้นฐานของอัตลักษณ์ขององค์การที่ถูกสร้างขึ้น (รุ่งรัตน์ ชัยสำเริง, 2558)

จากนโยบายของรัฐบาลในยุคปัจจุบันที่ให้ทุกหน่วยงานได้มีการประสมพันธ์เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้รับข้อมูลข่าวสารที่ชัดเจนในการปฏิบัติงานของแต่ละองค์การ ทั้งนี้ กรมการพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงมหาดไทย มีบทบาทและภาระหน้าที่ที่กว้างขวาง ครอบคลุมงานด้านชุมชน มีการทำงานที่เกี่ยวข้องกับภาคประชาชน ภาคประชาสังคม และเครือข่ายมากมายหลากหลายรูปแบบ ส่งผลตั้งแต่ปัจเจกชน ครอบครัว ชุมชน ประชาสังคม ไปจนถึงระดับชาติ และยังครอบคลุมไปถึงการมุ่งเน้นการทำงานเพื่อประชาชน เน้นการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การมุ่งเน้นให้ชุมชนเข้มแข็ง และสามารถบริหารจัดการด้วยตัวเองได้ ทำให้การสื่อสารภาพลักษณ์ของหน่วยงานนั้นเป็นไปอย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง เพื่อให้

สาธารณชนเกิดความรู้ความเข้าใจอันดีเกี่ยวกับการดำเนินงานตามภารกิจของกรมการพัฒนาชุมชน จากความสำคัญดังกล่าว กรมการพัฒนาชุมชนจึงได้จัดตั้งกลุ่มงานสื่อสารภาพลักษณ์องค์การ สำนักงานเลขานุการกรมขึ้น มีข้าราชการและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานประจำ เพื่อปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข่าวสาร ผลการปฏิบัติราชการและความรู้ ความก้าวหน้า ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายและงานของกรม โดยผ่านสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ และสำหรับหน่วยงานในส่วนภูมิภาค ในพื้นที่ 878 อำเภอของทั้ง 76 จังหวัด รวมถึงศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชน 11 แห่งที่กระจายอยู่ตามภูมิภาคทั่วประเทศนั้น จะมีการมอบหมายเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานให้ปฏิบัติงานด้านการประชาสัมพันธ์ควบคู่ไปด้วย ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะการดำเนินงานเพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ และประชาสัมพันธ์เฉพาะกิจกรรมโครงการของหน่วยงานนั้น ๆ (กรมการพัฒนาชุมชน, 2567) แต่ปัจจุบันยังพบว่า การสื่อสารอัตลักษณ์ขององค์การยังขาดความชัดเจน อีกทั้งปัญหาและการทำงานภายใต้ข้อจำกัดของกรมการพัฒนาชุมชน การทำงานด้านสื่อสารองค์การอาจไม่สามารถสะท้อนอัตลักษณ์ขององค์การได้ทั่วถึง

บทความวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการมุ่งค้นหามีอัตลักษณ์องค์การของกรมการพัฒนาชุมชนในประเด็นใดบ้างที่ส่งผลต่อการปฏิบัติราชการของบุคลากรกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย เนื่องจากในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี องค์การต้องรู้อัตลักษณ์ของตนเองก่อน ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อไป โดยหากมีการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์องค์การที่ส่งผลต่อการปฏิบัติราชการของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย จะก่อให้เกิดแนวทางเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาปรับปรุงอัตลักษณ์สำหรับหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง รวมถึงนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ เพื่อการสร้างการยอมรับของสาธารณชนในวงกว้าง ตลอดจนทำให้การสื่อสารกับสังคมระหว่างภาครัฐบาลกับภาคประชาชน มีการร่วมกันกำหนดทิศทางข้อมูลการสื่อสารที่มีความชัดเจน สอดคล้องกับยุคสมัยในปัจจุบันมากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย
2. เพื่อศึกษาการปฏิบัติราชการของบุคลากรกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย
3. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์องค์การที่ส่งผลต่อการปฏิบัติราชการของบุคลากร กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย
4. เพื่อเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการนำอัตลักษณ์องค์การไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการของบุคลากร กรมการพัฒนาชุมชน

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรสังกัดกรมการพัฒนาชุมชน ในส่วนภูมิภาค ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 20 จังหวัด ในพื้นที่เขตตรวจราชการกรมการพัฒนาชุมชน 5 เขต ตรวจราชการ จำนวน 2,095 คน (กรมการพัฒนาชุมชน, 2565a) โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของทาร์โรว์ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับค่าความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อน .05 ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 336 คน และทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการ สุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 12 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารของหน่วยงาน สังกัดกรมการพัฒนาชุมชน ระดับจังหวัดและระดับอำเภอ ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ที่มีประสบการณ์หรือปฏิบัติงานในหน่วยงาน ปัจจุบันไม่น้อยกว่า 6 เดือน และรับผิดชอบประเด็นภารกิจหลัก 8 ด้าน ที่กรมการพัฒนาชุมชนให้ความสำคัญของหน่วยงานสังกัด กรมการพัฒนาชุมชน ระดับจังหวัดและอำเภอ ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาอัตลักษณ์องค์กรที่ส่งผลต่อการปฏิบัติราชการของบุคลากรกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย โดยทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นข้อมูลระดับทุติยภูมิ เช่น เอกสาร ตำรา บทความ สื่อสิ่งพิมพ์ ออนไลน์ เป็นต้น โดยนำมากำหนดประเด็นในการศึกษาข้อมูลระดับปฐมภูมิ สอบถามจากกลุ่มตัวอย่างและสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย 1) แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการองค์การสมัยใหม่ 2) แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์องค์กร 3) แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติราชการ และ 4) บริบทการดำเนินงานของกรมการพัฒนาชุมชน

ขอบเขตด้านตัวแปรในการศึกษา

ผู้วิจัยนำประเด็นที่ได้จากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการกำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ ได้แก่ อัตลักษณ์องค์กร ตามประเด็นภารกิจสำคัญ ประกอบด้วย 1) การจัดการความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) พื้นที่เรียนรู้ชุมชนต้นแบบ โคก หนอง นา โมเดล 3) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) 4) การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ (SE) 5) การแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) 6) การพัฒนาบทบาทสตรี 7) การใช้และสวมใส่ผ้าไทย และ 8) การบริการดิจิทัลสำหรับประชาชนและใช้ประโยชน์แพลตฟอร์มบริการดิจิทัล “Click ชุมชน” และ ตัวแปรตาม ได้แก่ การปฏิบัติราชการของบุคลากรกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน 2) การส่งเสริมและยกระดับเศรษฐกิจฐานราก 3) การสร้างความร่วมมือและส่งเสริมบทบาทเครือข่ายการพัฒนาชุมชน และ 4) การพัฒนาองค์การให้ทันสมัย มีสมรรถนะสูง และมีธรรมาภิบาล

ขอบเขตด้านพื้นที่

ดำเนินการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 20 จังหวัด ในพื้นที่เขตตรวจราชการ กรมการพัฒนาชุมชน จำนวน 5 เขตตรวจราชการ ดังนี้ 1) กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 จำนวน 5 จังหวัด ประกอบด้วย เลย หนองคาย หนองบัวลำภู อุดรธานี และบึงกาฬ 2) กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 จำนวน 3 จังหวัด ประกอบด้วย นครพนม มุกดาหาร และสกลนคร 3) กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง จำนวน 4 จังหวัด ประกอบด้วย กาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม และร้อยเอ็ด 4) กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 จำนวน 4 จังหวัด ประกอบด้วย ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ และสุรินทร์ และ 5) กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 จำนวน 4 จังหวัด ประกอบด้วย อำนาจเจริญ ศรีสะเกษ ยโสธร และอุบลราชธานี

สำหรับการศึกษาเชิงคุณภาพ กำหนดพื้นที่ศึกษาแบบเจาะจงในพื้นที่ตัวอย่างจำนวน 1 แห่ง ได้แก่ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีขนาดพื้นที่ใหญ่ที่สุดในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเป็นจังหวัดที่มีอำเภอมากที่สุดทำให้พื้นที่ในการปฏิบัติงานในพื้นที่ตามภารกิจกรมการพัฒนาชุมชนมากที่สุด โดยมีความสำเร็จในการปฏิบัติราชการ ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณภายนอกมากที่สุด มียอดเบิกจ่ายงบประมาณ ได้ร้อยละ 98.79 เป็นลำดับที่ 1 ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2567)

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ดำเนินการวิจัยในช่วงระหว่างเดือนมีนาคม 2567 ถึงเดือนมกราคม 2568

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed-Method Research) โดยมีรายละเอียดในแต่ละประเด็น ดังนี้

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรสังกัดกรมการพัฒนาชุมชน ในส่วนภูมิภาค ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 20 จังหวัด ในพื้นที่เขตตรวจราชการกรมการพัฒนาชุมชน 5 เขตตรวจราชการ จำนวน 2,095 คน (กรมการพัฒนาชุมชน, 2565a) โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณในครั้งนี้ คือ บุคลากรสังกัดกรมการพัฒนาชุมชนในส่วนภูมิภาค ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 20 จังหวัด ในพื้นที่เขตตรวจราชการกรมการพัฒนาชุมชน 5 เขตตรวจราชการ ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับค่าความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 336 คน และทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการ สุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการสัมภาษณ์เชิงลึก คือ ผู้บริหารและบุคลากรสังกัดกรมการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ตัวอย่าง จำนวน 1 แห่ง คือ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีขนาดพื้นที่ใหญ่ที่สุดในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเป็นจังหวัดที่มีอำเภอมากที่สุด ทำให้มีพื้นที่ในการปฏิบัติงานในพื้นที่ตามภารกิจกรมการพัฒนาชุมชนมากที่สุด โดยมีความสำเร็จในการปฏิบัติราชการ ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณภายนอกมากที่สุด มียอดเบิกจ่ายงบประมาณ ได้ร้อยละ 98.79 เป็นลำดับที่ 1 ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2567) (กรมการพัฒนาชุมชน, 2567) โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นเป้าหมายในการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 12 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร ของหน่วยงานสังกัดกรมการพัฒนาชุมชน ระดับจังหวัดและระดับอำเภอ ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ที่มีประสบการณ์หรือปฏิบัติงานในหน่วยงานปัจจุบัน ไม่น้อยกว่า 6 เดือน ได้แก่ พัฒนาการจังหวัด ผู้อำนวยการกลุ่มงาน และพัฒนาการอำเภอ จำนวน 6 คน ผู้ปฏิบัติงาน/ผู้รับผิดชอบประเด็นภารกิจหลัก 8 ด้านที่ กรมการพัฒนาชุมชนให้ความสำคัญของหน่วยงานสังกัดกรมการพัฒนาชุมชน ระดับจังหวัดและอำเภอ ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ที่มีประสบการณ์หรือปฏิบัติงานในหน่วยงานปัจจุบันไม่น้อยกว่า 6 เดือน ประกอบด้วย นักวิชาการพัฒนาชุมชนจังหวัด และพัฒนาการในพื้นที่ จำนวน 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบบมาตราส่วน 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's Rating Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) เกี่ยวกับความเห็นต่ออัตลักษณ์องค์กร และความเห็นต่อการปฏิบัติราชการของบุคลากร กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย สำหรับการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากเอกสาร ตำรา รวมถึงเอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ ทั้งที่เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจและงานวิจัยภาคสนาม (Survey Research or Field Research) ที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์องค์กร ซึ่งเป็นตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบเครื่องมือและกำหนดประเด็นคำถามในการวิจัย

2. นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ด้านเนื้อหา (Content Validity) ด้านโครงสร้าง (Construct Validity) และการใช้ภาษาและความครอบคลุมของเนื้อหา (Verbal Validity) โดยการหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ดังนี้ (Rovinelli & Hambleton, 1977) ทั้งนี้ ข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้ในการวิจัยได้ จะมีค่า IOC > 0.5 ขึ้นไป

3. ดำเนินการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดสอบ (Pilot-test) ในพื้นที่กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาหาค่าความเที่ยงด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach' alpha coefficient) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.937 ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณได้ต่อไป

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview Form) เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล (In-depth Interview) เป็นประเด็นข้อคำถามแบบปลายเปิด (Open – ended Questions)

เกี่ยวกับความคิดเห็นในประเด็นอัตลักษณ์องค์กรที่ส่งผลต่อการปฏิบัติราชการของบุคลากรกรมการพัฒนาชุมชน และการนำอัตลักษณ์องค์กรไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการปฏิบัติราชการของบุคลากรกรมการพัฒนาชุมชนให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ในการสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำผลจากการวิจัยเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถาม เป็นแนวทางในการกำหนดประเด็นในการร่างข้อคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ นำเสนอผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นชอบ และปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ก่อนนำเครื่องมือที่มีความสมบูรณ์และถูกต้องตามวัตถุประสงค์ไปใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทั้งหมด นำข้อมูลมาลงรหัสการวิเคราะห์ข้อมูล (Coding Form) และใช้สถิติในการวิเคราะห์อัตลักษณ์องค์กรที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย เพื่อพยากรณ์อัตลักษณ์องค์กรที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยใช้สถิติการวิเคราะห์สถิติถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression Analysis) (Cohen, & Cohen, 1975)

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และกำหนดขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล จากนั้นจึงทำการจัดกลุ่มข้อมูล (Grouping) ในแต่ละประเด็น และมีการอธิบายความ (Explanation) และตีความ (Interpretation) ในแต่ละประเด็นของข้อมูล เพื่อไปสู่การนำเสนอข้อมูลโดยสรุป (Conclusion)

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ศึกษาอัตลักษณ์องค์กรที่ส่งผลต่อการปฏิบัติราชการของบุคลากรกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณเพื่อพยากรณ์การปฏิบัติราชการของบุคลากรกรมการพัฒนาชุมชน

อัตลักษณ์องค์กร (X)	Regression Coefficient					
	Enter		Stepwise			
	B	beta	B	beta	t	Sig
การดำเนินงานจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (X ₁)	0.093	0.085	0.100	0.091 (5)	2.751	.006**
การพัฒนาพื้นที่เรียนรู้ชุมชนต้นแบบ โคก หนอง นาโมเดล (X ₂)	0.092	0.148	0.107	0.173 (3)	3.602	.000**
การบริหารการส่งเสริมช่องทางการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) (X ₃)	0.222	0.333	0.245	0.368 (1)	8.712	.000**
การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ (SE) (X ₄)	0.048	0.080	-	-	-	.082

อัตลักษณ์องค์กร (X)	Regression Coefficient					
	Enter		Stepwise			
	B	beta	B	beta	t	Sig
การติดตามโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) (X ₅)	0.094	0.075	0.085	0.076 (6)	2.095	.037*
การดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี (X ₆)	0.094	0.084	0.106	0.094 (4)	2.940	.004**
การบริหารงานตามมาตรการส่งเสริมและสนับสนุน การใช้และสวมใส่ผ้าไทย (X ₇)	0.187	0.262	0.198	0.277 (2)	5.768	.000**
การพัฒนาบริการดิจิทัลสำหรับประชาชนและส่งเสริม การใช้ประโยชน์แพลตฟอร์มบริการดิจิทัล “Click ชุมชน” (X ₈)	0.091	0.081	0.083	0.069 (7)	2.052	.041**
ค่าคงที่ (Constant)	0.326		0.277			
Multiple R	0.899 ^a		0.898 ^s			
R ²	0.808		0.806			
Adjusted R ²	0.803		0.802			
R ² Change	0.808		0.003			
F	171.983		194.909			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นถึงผลการวิเคราะห์อัตลักษณ์องค์กรที่ส่งผลต่อการปฏิบัติราชการของบุคลากร
กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย โดยวิธีการวิเคราะห์แต่ละขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์สถิติถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression Analysis) ในเบื้องต้นด้วย
วิธี Enter ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยใช้ตัวแปรอัตลักษณ์องค์กร จำนวน 8 ตัวแปร ในการวิเคราะห์ ผลวิจัยพบว่า
ตัวแปรทั้ง 8 ตัวแปร สามารถพยากรณ์การปฏิบัติราชการของบุคลากรกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ร่วมกันได้ร้อยละ
80.30 (ค่า Adjusted R² = .803) และมีค่า F เท่ากับ 171.983 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2. ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์สถิติถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression Analysis) ด้วยวิธี Stepwise ที่
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เพื่อวิเคราะห์หาค่าตัวแปรอัตลักษณ์องค์กรที่ส่งผลต่อการปฏิบัติราชการของบุคลากร
กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ให้เกิดความถูกต้องและแม่นยำมากที่สุด โดยใช้ตัวแปรอัตลักษณ์องค์กร จำนวน
8 ตัวแปรในการวิเคราะห์ผลวิจัยพบว่า มี 7 ตัวแปร ที่สามารถพยากรณ์การปฏิบัติราชการของบุคลากรกรมการพัฒนาชุมชน
กระทรวงมหาดไทย ร่วมกันได้ร้อยละ 80.20 (ค่า Adjusted R² = .802) และมีค่า F เท่ากับ 194.909 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
0.01 ทั้งนี้ ตัวแปรอัตลักษณ์องค์กรที่ถูกตัดออกจากสมการ จำนวน 1 ตัวแปร ได้แก่ การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ (SE)
(X₄) เนื่องจากมีค่า Sig เท่ากับ 0.082 ซึ่งมีค่ามากกว่านัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05

3. เมื่อพิจารณาตัวแปรอัตลักษณ์องค์กรที่เรียงลำดับการเข้าสู่สมการตามความสัมพันธ์นี้ การพัฒนาผลิตภัณฑ์
ชุมชน (OTOP) (X₃) การใช้และสวมใส่ผ้าไทย (X₇) พื้นที่เรียนรู้ชุมชนต้นแบบ โคก หนอง นา โมเดล (X₂) การพัฒนาบทบาทสตรี (X₆)
การจัดตั้งความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (X₁) การแก้ไขปัญหา
ความยากจน (กข.คจ.) (X₅) และ การบริการดิจิทัลสำหรับประชาชนและใช้ประโยชน์แพลตฟอร์มบริการดิจิทัล “Click ชุมชน”

(X_8) โดยสามารถเขียนสมการทำนายจากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของอัตลักษณ์องค์กรที่ส่งผลต่อการปฏิบัติราชการของบุคลากรกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ ดังต่อไปนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y = 0.277 + 0.245X_3 + 0.198X_7 + 0.107X_2 + 0.106X_6 + 0.100X_1 + 0.085X_5 + 0.083X_8$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Zr = 0.368Z_3 + 0.277Z_7 + 0.173Z_2 + 0.094Z_6 + 0.091Z_1 + 0.076Z_5 + 0.069Z_8$$

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ เสนอแนวทางที่เหมาะสมในการนำอัตลักษณ์องค์กร ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการของบุคลากรกรมการพัฒนาชุมชน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์แนวทางการนำอัตลักษณ์องค์กรไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการของบุคลากรกรมการพัฒนาชุมชนให้มีประสิทธิภาพ ดังนี้ 1) ส่งเสริมให้มีการจัดทำข้อตกลงความร่วมมือบูรณาการภาคส่วนเข้ามาให้ความร่วมมือเป็นคณะทำงานเพื่อขับเคลื่อนโครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาความยากจน 2) สนับสนุนให้มีการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาพื้นที่เรียนรู้ชุมชนต้นแบบ โคก หนอง นา โมเดล อย่างต่อเนื่อง 3) ขยายผลการส่งเสริมช่องทางการตลาด ทั้งรูปแบบ Offline และ Online แก่ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP ให้เกิดผลิตภัณฑ์เชิงนวัตกรรมที่สามารถจำหน่ายได้จริง 4) วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องมากำหนดเป็นหลักเกณฑ์กระบวนการขั้นตอนการติดตามการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) ให้มีความชัดเจนและมีความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติ 5) สรุปบทเรียนการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีทั้งที่ประสบความสำเร็จและล้มเหลวเพื่อค้นหาเทคนิค/แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practice) ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่น ๆ ได้ 6) ส่งเสริมกิจกรรมที่เป็นการณรงคประชาชนพันธ์และสร้างต้นแบบที่ดีในการสวมใส่ผ้าไทยให้ครอบคลุมทั้งพื้นที่ และ 7) พัฒนาปรับปรุงระบบให้สะดวกต่อการเข้าถึงและใช้งาน และพิจารณานำข้อมูลที่มีความจำเป็นและเป็นที่น่าสนใจในวงกว้างเข้าสู่ระบบการให้บริการ

การอภิปรายผล

อภิปรายผลการวิจัย เรื่อง อัตลักษณ์องค์กรที่ส่งผลต่อการปฏิบัติราชการของบุคลากร กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรอัตลักษณ์องค์กร จำนวน 7 ตัวแปร สามารถพยากรณ์การปฏิบัติราชการของบุคลากรกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ร่วมกันได้ร้อยละ 80.20 (ค่า Adjusted $R^2 = .802$) และมีค่า F เท่ากับ 194.909 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เรียงลำดับการเข้าสู่สมการตามความสัมพันธ์ดังต่อไปนี้ คือ 1) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) 2) การใช้และสวมใส่ผ้าไทย 3) พื้นที่เรียนรู้ชุมชนต้นแบบ โคก หนอง นา โมเดล 4) การพัฒนาบทบาทสตรี 5) การจัดการความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 6) การแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) และ 7) การบริการดิจิทัลสำหรับประชาชนและใช้แพลตฟอร์มบริการดิจิทัล “Click ชุมชน” ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าอัตลักษณ์องค์กรในแง่ของบุคลากรกรมการพัฒนาชุมชนจากประสบการณ์ที่ได้รับการตอบสนองจากการร่วมกับปฏิบัติงานในพื้นที่ชุมชน ซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงปริมาณที่ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่าง มีการให้ความสำคัญในแต่ละประเด็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด รวมถึงผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการกิจดังกล่าวสามารถนำมากำหนดเป็นอัตลักษณ์ของหน่วยงานได้ โดยเฉพาะในประเด็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) ซึ่งเป็นประเด็นที่ประชาชนส่วนใหญ่ โดยเฉพาะผู้ผลิตผู้ประกอบการชุมชนจะรู้จักหน่วยงานมากเป็นลำดับแรก ซึ่งเป็นประเด็นที่คนส่วนใหญ่ให้ความสนใจ เนื่องจากเกี่ยวข้องกับการสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ชุมชน ทำให้ประชาชนในพื้นที่ซึ่งเป็นผู้ผลิต

ผู้ประกอบการ ให้ความร่วมมือและสนใจเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานจัดขึ้น ซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Nguyen, N., et al. (2013) ที่กล่าวถึง ความสัมพันธ์ของอัตลักษณ์องค์กรผ่านกระบวนการรับรู้ภาพลักษณ์ จะส่งผลต่อความไว้วางใจ และเกิดความจงรักภักดีกับองค์กรนั้น ๆ รวมถึงส่งผลต่อชื่อเสียง ความไว้วางใจ และเกิดความจงรักภักดีขององค์กรด้วย โดยมองว่าในปัจจุบันแนวคิดของอัตลักษณ์ทางสังคม ยังได้รับการปรับให้เข้ากับบริบทขององค์กร และการนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาวะปัจจุบัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของไพศาล ฤทธิกุล และสิริภัทร โชติช่วง (2560) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์องค์กรที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของกลุ่มลูกค้าธนาคารต่างชาติด้านการศึกษาธนาคารไอซีบีซี (ไทย) จำกัด (มหาชน) ผลวิจัยพบว่า อัตลักษณ์เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญสำหรับการสร้างความแตกต่างของอัตลักษณ์องค์กรเพื่อให้กลุ่มลูกค้าเกิดการรับรู้และส่งผลให้เกิดความจงรักภักดีกับองค์กรมากที่สุด ซึ่งสะท้อนมาจากผลการวิจัยที่พบว่า ลูกค้ารับรู้อัตลักษณ์องค์กร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และพบว่าอัตลักษณ์ขององค์กรส่งผลต่อความจงรักภักดีด้านการใช้บริการเข้าเป็นปกติ การซื้อข้ามสายผลิตภัณฑ์และการบริการ การบอกต่อกับบุคคลอื่น การมีภูมิคุ้มกันในการถูกดึงดูดไปหาคู่แข่งของกลุ่มลูกค้า รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของอนันต์ สุดขำ (2560) ที่ทำการศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยผลการศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันการสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ มีจุดเด่นคือสถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์อย่างชัดเจน กำหนดจุดเด่น จุดเน้น สอดคล้องกับปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ผู้บริหาร ครู บุคลากรของสถานศึกษามีคุณลักษณะโดดเด่นชัดเจน เป็นที่พึงพอใจของชุมชน ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีความสามารถในการบริหารและงานวิชาการ ปฏิบัติงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ชุมชนให้การสนับสนุน ใช้แผนกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการศึกษา ได้จัดกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนจุดเด่นและจุดเน้นอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้ ตัวแปรอัตลักษณ์องค์กรที่ถูกตัดออกจากสมการ จำนวน 1 ตัวแปร ได้แก่ การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ (SE) ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่าภารกิจดังกล่าวยังคงห่างไกลจากความเป็นอัตลักษณ์ของกรมการพัฒนาชุมชน สาเหตุที่ผลการวิจัยออกมาในลักษณะดังกล่าว เนื่องมาจากกระบวนการและกลไกการขับเคลื่อนภารกิจดังกล่าวเป็นไปในรูปแบบของบริษัทที่มุ่งเน้นผลกำไร และอำนาจในการตัดสินใจหรือการบริหารอยู่ที่คณะกรรมการเป็นหลัก ซึ่งควบคุมได้ยาก ทำให้เกิดความยากลำบากในการบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนงาน รวมถึงสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ผลการวิจัยออกมาในลักษณะดังกล่าว เนื่องมาจากการขับเคลื่อนภารกิจดังกล่าวยังไม่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่โดยตรงของประชาชนในพื้นที่ และเป็นภารกิจสำคัญที่บุคลากรกรมการพัฒนาชุมชนจำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการร่วมกันจากหลายฝ่าย ต้องใช้เงินทุนจากการร่วมลงทุนจำนวนมากเพื่อนำมาใช้ในการขับเคลื่อนงาน ซึ่งทำให้เกิดความยากลำบากในการขับเคลื่อนงาน เนื่องจากส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากในพื้นที่ จึงทำให้ภารกิจดังกล่าวไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร เมื่อเกิดปัญหาที่ไม่สามารถจัดการหรือควบคุมสถานการณ์ได้ บุคลากรก็จะหมดแรงจูงใจ ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสิรินภา ทาระนัด (2561) ที่ศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ที่พบว่าปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานมากที่สุด คือ ลักษณะงานที่ทำ และด้านประสิทธิภาพ พบปัญหาในการปฏิบัติงานมากที่สุด คือ ความประหยัดหรือความคุ้มค่าของทรัพยากร

ทั้งนี้ อีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการบริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพ คือ การคำนึงถึงช่วงอายุของการปฏิบัติงาน โดยในปัจจุบัน บุคลากรกรมการพัฒนาชุมชนยุคใหม่ที่เข้ามาปฏิบัติงานมักจะมีอายุในช่วง 21-37 ปี ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในช่วง Generation Y ดังนั้น การพิจารณาทบทวนปรับเปลี่ยนโครงสร้างภารกิจ ที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานตามความคาดหวังของผู้ปฏิบัติงานอาจทำให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของนุจรี สุพรรณ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง อิทธิพลของความคาดหวังในการทำงานที่มีต่อการรับรู้อัตลักษณ์องค์กรและการตัดสินใจเลือกงานของกลุ่มเจนเนอเรชันวาย ผลการวิจัยพบว่า ความคาดหวังในลักษณะงานและบทบาทของผู้บริหารส่งผลกระทบทางอ้อมต่อ

การเลือกงาน ในขณะที่โครงสร้างการบริหารจัดการส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการตัดสินใจเลือกทำงานผ่านการรับรู้ถึงอัตลักษณ์ ขององค์การ ผลที่ได้ทำให้เข้าใจถึงบทบาทของการรับรู้ถึงอัตลักษณ์ขององค์การที่มีต่อการเลือกงานของคนเจนเนอเรชันวาย โดยพบว่าคนเจนเนอเรชันวายไม่ได้เลือกงานที่สนุกสนาน ตื่นเต้นเข้ากับไลฟ์สไตล์ มีผู้บริหารที่ใจกว้าง เข้าใจ หรือเลือกงานที่ให้ผลตอบแทนสูง แต่การเลือกงานกลับขึ้นอยู่กับความคาดหวังในโครงสร้างการบริหารจัดการขององค์การและการรับรู้ต่ออัตลักษณ์ขององค์การเป็นหลัก ส่งผลในทางบวกและเลือกที่จะทำงานอย่างทุ่มเทให้กับองค์การในที่สุด

อภิปรายผลการสังเคราะห์ เสนอแนวทางที่เหมาะสมในการนำอัตลักษณ์องค์การไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการของบุคลากรกรมการพัฒนาชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางที่เหมาะสมในการนำอัตลักษณ์องค์การไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการของบุคลากรกรมการพัฒนาชุมชน ดังนี้ 1) ส่งเสริมให้มีการจัดทำข้อตกลงความร่วมมือบูรณาการภาคส่วนเข้ามาให้ความร่วมมือเป็นคณะทำงานเพื่อขับเคลื่อนโครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาความยากจน 2) สนับสนุนให้มีการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาพื้นที่เรียนรู้ชุมชนต้นแบบ โคก หนอง นา โมเดล อย่างต่อเนื่อง 3) ขยายผลการส่งเสริมช่องทางการตลาด ทั้งรูปแบบ Offline และ Online แก่ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP ให้เกิดผลิตภัณฑ์เชิงนวัตกรรม ที่สามารถจำหน่ายได้จริง 4) วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องมากำหนดเป็นหลักเกณฑ์กระบวนการ ขั้นตอนการติดตามการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) ให้มีความชัดเจน และมีความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติ 5) สรุปบทเรียนการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ทั้งที่ประสบความสำเร็จและล้มเหลว เพื่อค้นหาเทคนิค/แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practice) ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่น ๆ 6) ส่งเสริมกิจกรรมที่เป็นการณรงค์ประชาสัมพันธ์และสร้างต้นแบบที่ดีในการสวมใส่ผ้าไทยให้ครอบคลุมทั้งพื้นที่ และ 7) พัฒนาปรับปรุงระบบให้สะดวกต่อการเข้าถึงและใช้งาน และพิจารณานำข้อมูลที่มีความจำเป็นและเป็นที่น่าสนใจในวงกว้างเข้าสู่ระบบการให้บริการ โดยจากการสังเคราะห์แนวทางดังกล่าวเกิดขึ้นจากสาเหตุที่สำคัญคือ องค์การจะต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จากนโยบายหรือกระบวนการงานที่มีการปรับเปลี่ยนไป จำเป็นต้องมีการพัฒนาความเป็นอัตลักษณ์และสร้างการยอมรับทั้งบุคลากรภายในหน่วยงาน ซึ่งจะนำมาซึ่งการปฏิบัติงานที่ทุ่มเท ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของงาน ในภาพรวม รวมถึงการสร้างการยอมรับและการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้จากประชาชนและหน่วยงานภายนอก อันจะนำมาซึ่งความร่วมมือและภาพลักษณ์ที่ดีของหน่วยงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของธาม เชื้อสถาปนศิริ (2559) ที่กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ จำเป็นต้องมีการพัฒนาแก่นแท้ภายในขององค์การ และการพัฒนาภาพลักษณ์ ซึ่งเปรียบดังการถอดรหัสจากสิ่งที่เราสื่อออกไป ในกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์องค์การโดยหลัก จะเริ่มต้นจากการสร้างวัฒนธรรมเชิงคุณค่าภายในให้แก่องค์การ เช่น การกำหนดค่านิยม คำขวัญ สโลแกน บุคลิกภาพ วัฒนธรรม การปฏิบัติงานของพนักงานและผู้บริหารทุก ๆ คน ให้ลงสู่การปฏิบัติจริง ซึ่งจะมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงไปสู่การสื่อสารภาพลักษณ์องค์การ ซึ่งจะเป็นการนำเอาอัตลักษณ์องค์การไปสื่อสารยังสาธารณะภายนอก เช่น การสื่อสารตราสัญลักษณ์ การสื่อสารประชาสัมพันธ์ และการสร้างความตระหนัก รู้จักจดจำได้ จนถึงความรู้สึกประทับใจจากมุมมองของประชาชน โดยการพัฒนาอัตลักษณ์นั้นหมายรวมถึงการพัฒนาคนให้มีบุคลิกภาพที่ดี เช่น การพัฒนาบุคลากรใหม่ และบอกถึงบุคลิกของการทำงานขององค์การและบางครั้งมีการใช้คู่มือ ค่านิยมหลัก กฎระเบียบ แร้งบันดาลใจ และอีกประการหนึ่งที่สำคัญคือ การสร้างแบรนด์ขององค์การ รวมถึงผลการวิจัยยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภมาส ปลื้มกุล (2559) ที่ได้ศึกษาเรื่อง อัตลักษณ์ขององค์การจากการรับรู้ของพนักงานการรถไฟแห่งประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า 1) พนักงานฯ มีการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ภายในองค์การ 5 ช่องทาง พบว่า สื่อกิจกรรม สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ เปิดรับค่อนข้างมาก ส่วนสื่อใหม่/สื่อออนไลน์และสื่อโซเชียลเปิดรับค่อนข้างน้อย 2) พนักงานฯ รับรู้อัตลักษณ์ ใน 7 ด้าน พบว่า พนักงานฯ รับรู้อัตลักษณ์องค์การทั้ง 7 ด้านค่อนข้างมาก 3) การเปิดรับสื่อกิจกรรม มีความสัมพันธ์กับการรับรู้อัตลักษณ์ทั้ง 7 ด้าน โดยสื่อบุคคลสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ และสื่อโซเชียล มีความสัมพันธ์กับการรับรู้อัตลักษณ์ด้านการออกแบบองค์การวัฒนธรรมองค์การ กลยุทธ์องค์การ โครงสร้างองค์การ

พฤติกรรม และการสื่อสารองค์การ ซึ่งสรุปได้ว่า การเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ภายในองค์กร มีความสัมพันธ์กับการรับรู้อัตลักษณ์ของพนักงาน

นอกจากนี้ จากผลการวิจัยทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่สามารถวิเคราะห์ได้ว่าบุคลากร กรมการพัฒนาชุมชนส่วนใหญ่ยังคงมีแรงบันดาลใจที่จะปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง แม้จะเจอกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง ดังนั้น องค์การจึงจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของหน่วยงาน โดยเฉพาะในด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ที่ปัจจุบันเกิดปัญหาการขาดแคลนอัตรากำลังในการปฏิบัติงานในพื้นที่ โดยจากข้อมูลของกรมการพัฒนาชุมชน (2565b) ที่พบว่า อัตรากำลังบุคลากรไม่เพียงพอต่อภารกิจงานที่รับผิดชอบ และมีแนวโน้มที่ลดลงจากมาตรการปรับขนาดกำลังคนภาครัฐ และผลการเกษียณอายุราชการในแต่ละปี ซึ่งคาดว่าจะมีปัญหาและอุปสรรคสำคัญต่อการขับเคลื่อนงานให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ทั้งในส่วนภารกิจองค์การและภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาล โดยนอกจากการค้นหาค่าเฉลี่ยเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานเพิ่มเติมแล้ว สิ่งสำคัญคือต้องรักษาศักยภาพเดิมไว้ให้คงอยู่ต่อไป เนื่องจากแนวทางการนำอัตลักษณ์องค์การดังกล่าว ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการของบุคลากรกรมการพัฒนาชุมชนให้มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องอาศัยบุคลากรที่มีอยู่ให้คงไว้ในองค์กร ซึ่งต้องอาศัยการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ทั้งในด้านการกำหนดความก้าวหน้าในอาชีพการงาน การได้รับรางวัลตอบแทนจากการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิการ แสนสุวรรณศรี (2563) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของโครงการชลประทานสกลนคร ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของโครงการชลประทานสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน สามารถร่วมกันทำนายผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของโครงการชลประทานสกลนคร ได้ร้อยละ 51.20 เรียงลำดับตัวแปรที่ส่งผลมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการเจริญเติบโต ด้านการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะของงาน ด้านความก้าวหน้าในการทำงาน และด้านความรับผิดชอบ รวมถึงผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวิชญ์ กิตติพงศ์วรการ (2563) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่ง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ สภาพแวดล้อมการทำงานด้านสังคม ปัจจัยแรงจูงใจในการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านความสำเร็จในงานและด้านการได้รับการยอมรับนับถือมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ประสิทธิภาพการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนการผลิต มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ปัจจัยแรงจูงใจในการทำงานด้านความสำเร็จในงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความรับผิดชอบในงาน ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติมีผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

อัตลักษณ์องค์การที่สะท้อนคุณค่าทางวัฒนธรรม การพัฒนาชุมชน และนวัตกรรมดิจิทัล มีบทบาทสำคัญต่อการยกระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการของบุคลากรภาครัฐ และสามารถใช้เป็นกลไกเชิงยุทธศาสตร์ในการพัฒนาองค์กรสมัยใหม่ได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลของการศึกษาวิจัย

1. ผู้ที่เกี่ยวข้องในระดับนโยบายของหน่วยงาน ควรส่งเสริมให้มีการจัดทำข้อตกลงความร่วมมือบูรณาการภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้ง 7 ภาค ประกอบด้วย ภาคราชการ ภาคเอกชน ภาคศาสนา ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ ภาคประชาชน และภาคสื่อมวลชน เข้ามาให้ความร่วมมือเป็นคณะทำงานเพื่อขับเคลื่อนโครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาความยากจน รวมถึงปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. จัดให้มีการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่เรียนรู้ชุมชนต้นแบบโคก หนอง นา โมเดล อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ตามภูมิสังคม รวมถึงการขยายผลแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่สามารถรองรับการศึกษาดูงานที่สามารถเห็นถึงการปฏิบัติได้จริงเพื่อสร้างกระแสการยอมรับจากบุคคลภายนอกได้

3. หน่วยงานควรเพิ่มเติมกิจกรรมเพื่อขยายผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์และส่งเสริมช่องทางการตลาดแก่ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP ในทุกระดับ ทั้งในรูปแบบช่องทางการจำหน่ายที่หน้าร้าน และการส่งเสริมเทคนิคการขายและประชาสัมพันธ์ผ่านตลาดออนไลน์ โดยอาศัยกระบวนการวิจัย และพัฒนาเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดผลิตภัณฑ์เชิงนวัตกรรมที่มีเอกลักษณ์สามารถดึงดูดความสนใจของลูกค้าและสามารถนำไปจำหน่าย เพื่อสร้างรายได้อย่างเป็นรูปธรรม

4. บุคลากรในพื้นที่และหน่วยงานส่วนกลาง ควรมีการจัดกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ร่วมวิเคราะห์ข้อมูลรอบด้านที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาในระยะยาว เช่น ข้อมูลสภาพแวดล้อมหน่วยงาน ข้อมูลเชิงบริบทพื้นที่ ข้อมูลความเคลื่อนไหวของบัญชีเงินทุน ข้อมูลพิกัด ตำแหน่งและสถานะของลูกค้าในพื้นที่ เป็นต้น เพื่อนำมาใช้วางแผนกำหนดเป็นหลักเกณฑ์กระบวนการขั้นตอนการติดตามการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) ให้มีความชัดเจนและมีความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติ

5. กรมการพัฒนาชุมชนควรจัดให้มีเวทีสรุปบทเรียนการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ทั้งที่ประสบความสำเร็จและล้มเหลว เพื่อค้นหาเทคนิค/แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practice) ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่น ๆ ได้

6. หน่วยงานควรส่งเสริมกิจกรรมที่เป็นการรณรงค์ประชาสัมพันธ์และสร้างต้นแบบที่ดีในการสวมใส่ ผ้าไทยให้ครอบคลุมและสร้างการรับรู้ทั้งพื้นที่ เช่น กิจกรรม Kick-off ผ้าไทยใส่ให้สนุก พร้อมกันทั้งประเทศ การจัดกิจกรรมออกร้านจำหน่ายผ้าไทยราคาถูก รวมถึงขยายผลการนำผ้าไทยสู่การเป็น Soft power ออกสู่เวทีระดับสากลที่เป็นที่รู้จัก และมีผู้ที่มีชื่อเสียงให้การยอมรับ เช่น การเดินแบบ ปารีสแฟชั่นวีคส์ (Paris Fashion Week) เป็นต้น

7. หน่วยงานควรมีการพัฒนาปรับปรุงแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีอยู่ให้มีความดึงดูดและน่าสนใจ รวมถึงความสะดวกต่อการเข้าถึงและใช้งานได้ง่าย ตลอดจนมีการวิเคราะห์และพิจารณานำข้อมูลที่มีความจำเป็นหรือเป็นที่สนใจของประชาชนหรือตามกระแสนิยมเข้าสู่ระบบการให้บริการ เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ในวงกว้างได้อย่างแท้จริง

8. หน่วยงานควรมีการทบทวนแผนยุทธศาสตร์และปฏิบัตินโยบายในทุกปีงบประมาณ เพื่อทบทวนปรับปรุงแผนการดำเนินงาน หรือปรับปรุง/ลดทอนบางภารกิจที่ไม่มีความจำเป็นและสิ้นเปลืองงบประมาณ โดยพิจารณาจากความเห็นของบุคลากรที่แตกต่างกันที่มีต่อการปฏิบัติงานในภาพรวม รวมถึงประสิทธิภาพ ของการปฏิบัติราชการควบคู่กับผลลัพธ์ของงาน และความคุ้มค่าในการปฏิบัติงานเป็นสำคัญ

9. หน่วยงานควรมีการถ่ายทอดวัฒนธรรม/อัตลักษณ์องค์กรไปสู่การปฏิบัติงานอย่างจริงจัง โดยการสร้างต้นแบบบุคลากรที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างหรือมีความเป็นเลิศในการปฏิบัติงานตามแนวทางของหน่วยงาน เพื่อให้เกิดบุคคลต้นแบบของหน่วยงาน (ไอดอล คน พช.: CDD Idol) ที่สามารถเป็นผู้มีอิทธิพลทางความคิด (Influencer) ซึ่งสามารถถ่ายทอดความเป็นอัตลักษณ์ของหน่วยงานได้ โดยเปิดโอกาสให้คนทุกช่วงวัยเข้ามา มีส่วนร่วมในกิจกรรม

10. หน่วยงานควรมีการกำหนดทิศทางส่งเสริมกิจกรรมหรือกระบวนการสร้างแรงจูงใจเพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นรักษาค้นเก่งและผู้ที่ปฏิบัติงาน ที่มีศักยภาพสูงขององค์กรไว้ได้ในระยะยาว เช่น การกำหนดเส้นทางก้าวหน้าในอาชีพ (Career path) ที่เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงาน มีทางเลือกในการกำหนดทิศทางการปฏิบัติงานของตนเองให้สอดคล้องกับตำแหน่งและความก้าวหน้าในอนาคต การส่งเสริมกิจกรรมแข่งขันและประกวดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน โดยยึดหลักคุณธรรมและธรรมาภิบาลที่มีหลักเกณฑ์ในการชี้วัดการพิจารณาที่เหมาะสมและเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเกี่ยวกับอัตลักษณ์องค์กรที่ส่งผลต่อการปฏิบัติราชการของบุคลากรกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ดังนั้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางวิชาการในเชิงลึก จึงควรมีการวิจัยเฉพาะเจาะจงลงไปแต่ละประเด็นเพื่อจะได้

ข้อมูลเชิงลึกเพิ่มเติม เช่น การศึกษาต้นแบบหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จในการสร้างอัตลักษณ์องค์กรที่ได้รับการยอมรับ หรือ การศึกษาเปรียบเทียบกับอัตลักษณ์องค์กรหรือประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการของหน่วยงานที่มีบริบทของภารกิจและกลุ่มเป้าหมายที่ใกล้เคียงกัน

2. ควรมีการขยายผลการวิจัย โดยกำหนดประเด็นวิจัยจากข้อเสนอแนะที่น่าสนใจ เช่น การพัฒนาอัตลักษณ์องค์กรที่เหมาะสมตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง หรือ การพัฒนายุทธศาสตร์ของหน่วยงานที่เหมาะสมต่อการบริหารผลลัพธ์การปฏิบัติงานด้วยอัตลักษณ์องค์กร เป็นต้น

3. เนื่องจากขอบเขตด้านพื้นที่ของการวิจัยในครั้งนี้ จำกัดอยู่เฉพาะภายในพื้นที่เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมในหัวข้อวิจัยลักษณะเดียวกันในพื้นที่อื่น ๆ และนำผลการวิจัยมาเปรียบเทียบ/วิเคราะห์/สังเคราะห์เพิ่มเติม เพื่อให้เกิดผลการวิจัยที่สามารถสร้างข้อสรุปในภาพรวมของหน่วยงานได้อย่างครอบคลุม

4. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาอัตลักษณ์องค์กรหรือการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการของหน่วยงาน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยในรูปแบบอื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่โดยดำเนินการร่วมกับพื้นที่เป้าหมายที่ต้องการจะศึกษาวิจัยแบบมีส่วนร่วม เช่น การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) หรือการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) หรือ การวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) เพื่อนำผลวิจัยที่ได้มาใช้เป็นองค์ประกอบหรือแนวทางสำคัญ ในการพัฒนากลยุทธ์การปฏิบัติงานของหน่วยงานให้เหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ยั่งยืนในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2565a). ข้อมูลการดำเนินงานกรมการพัฒนาชุมชน. <https://www.cdd.go.th/>.
- _____. (2565b). แผนปฏิบัติราชการรายปี (พ.ศ. 2566) ของกรมการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- ธาม เชื้อสถาปนศิริ. (2559). ความสำคัญการสร้างอัตลักษณ์และภาพลักษณ์องค์กร: เอกสารประกอบเวทีสัมมนาผู้ปฏิบัติงานสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ประจำปี 2559 วันที่ 28 มกราคม 2559 ณ รีเจนท์ชะอำ รีสอร์ท. <https://web.codior.th/about-us/codi-identity/>.
- นุจรี สุพรรณ. (2563). อิทธิพลของความคาดหวังในการทำงานที่มีต่อการรับรู้อัตลักษณ์องค์กรและการตัดสินใจเลือกงานของกลุ่มเจนเนอเรชันวาย. วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 9(1): 83-99.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1 (พิมพ์ครั้งที่ 5). สุวีริยาสาส์น.
- ไพศาล ฤทธิกุล, และสิริภัทร โชติช่วง. (2560). อัตลักษณ์องค์กรที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของกลุ่มลูกค้าธนาคารต่างชาติ กรณีศึกษาธนาคารไอซีบีซี (ไทย) จำกัด (มหาชน). วารสารการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, 6(3): 32-42.
- รุ่งรัตน์ ชัยสำเร็จ. (2558). การสื่อสารองค์กร: แนวคิดการสร้างชื่อเสียงอย่างยั่งยืน. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชญ์ กิตติพิงศ์วรการ. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่ง [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. <https://hdl.handle.net/20.500.14740/51837>.
- ศุภมาส ปลื้มกุล. (2559). อัตลักษณ์ขององค์กรจากการรับรู้ของพนักงานการรถไฟแห่งประเทศไทย. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 11(1): 23-33.
- สิรินภา ทาระนัด. (2561). การศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. <http://www.cmruir.cmru.ac.th/bitstream/123456789/1896/1/สิรินภา.pdf>.

- อธิการ แสนสุวรรณศรี. (2563). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของโครงการชลประทานสกลนคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/file_att1/2021120261426423103_fulltext.pdf.
- อนันต์ สุดขำ. (2560). กลยุทธ์การสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา*, 11(1): 145-154.
- Cohen, J., and Cohen, P. (1975). *Applied multiple regression/correlation analyses for the behavioral sciences*. Lawrence Erlbaum.
- Nguyen, N., et al. (2013). The Mediating role of customer trust on customer loyalty. *Journal of Service Science and Management*, 6(1): 96-109.
- Rovinelli, R.J., and Hambleton, R.K. (1976). *On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity*: Paper presented at the annual meeting of the American Educational Research Association. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED121845.pdf/>.
- Van Riel, C.B.M., and Balmer, J.M.T. (1997). Corporate Identity: The concept, its measurement and management. *European Journal of Marketing*, 31(5/6): 340-355.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. Harper International.

การศึกษาประสิทธิผลของกระบวนการชุมชนเรียนรู้เข้มแข็งของครูผู้สอนวิชาภาษาไทยด้าน การอ่านการเขียนสำหรับนักเรียนชาติพันธุ์ในพื้นที่ห่างไกล

A Study of the Effectiveness of the Empowered Learning Community Process of Thai Language Teachers in Reading and Writing Instruction for Ethnic Minority Students in Remote Areas

รพีพรรณ เทียมเดช¹ /ทรงฤทธิ์ ฉิมโหมด² /พัชรินทร์ สุริยวงศ์³ /แสนประเสริฐ ปานเนียม⁴

Rapipan Thiamdaet¹ /Songrid Chimmode² / Patcharin Suriyawong³ / Sanprasert Panniem⁴

¹อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

¹Lecturer, Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University

²⁻⁴อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

²⁻⁴Lecturer in the Thai Language Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Phetchaburi Rajabhat University

Corresponding author E-mail: rapeephan@mail.pbru.ac.th / songrid.chi@mail.pbru.ac.th / ppl2522@gmail.com /
sanprasert027@hotmail.com

(Received: September 5, 2025; Revised: November 18, 2025; Accepted: June 23, 2026)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนวิชาภาษาไทยด้านการอ่าน การเขียนภาษาไทยสำหรับนักเรียนชาติพันธุ์ในพื้นที่ห่างไกลด้วยกระบวนการชุมชนเรียนรู้เข้มแข็ง ศึกษาตามแนวทางการวิจัย แบบผสมผสาน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบประเมินการจัดการเรียนการสอนของครู แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านการเขียนภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากการศึกษาพบว่า การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนวิชาภาษาไทยมี ประสิทธิภาพของกระบวนการและประสิทธิผลของผลลัพธ์ด้วยกระบวนการชุมชนเรียนรู้เข้มแข็ง 4 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 สำรวจ ขั้นที่ 2 สร้างเครือข่ายด้านการศึกษา ขั้นที่ 3 พัฒนาองค์ความรู้และคุณลักษณะ ขั้นที่ 4 พัฒนาชุมชนเรียนรู้เข้มแข็งส่งผลให้ครูผู้สอนมี การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยด้านการอ่านการเขียน ดังผลการประเมินการจัดการเรียนการสอนของ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งลึก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดเพชรบุรี มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 44.9 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.035 อยู่ในระดับดี และผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านการเขียนของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวน ชายแดนบ้านโป่งลึก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดเพชรบุรี คะแนนการอ่านและการเขียนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยคะแนน การอ่านเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 58.44 เป็นร้อยละ 71.99 และคะแนนการเขียนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 52.40 เป็นร้อยละ 69.89 แสดงให้เห็นการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: การอ่านการเขียนภาษาไทย, ผู้เรียนชาติพันธุ์ในพื้นที่ห่างไกล, กระบวนการชุมชนเรียนรู้เข้มแข็ง

Abstract

This research article aimed to examine the effectiveness of Thai language teachers' learning management in reading and writing instruction for ethnic students in remote areas through the Empowered Learning Community Process. The study employed a mixed-methods research design. The research instruments consisted of a teacher learning management assessment form, a Thai reading and writing ability test for primary school students, and an interview form. The statistical methods used for data analysis included percentage, mean, and standard deviation. The findings revealed that the development of learning management skills among Thai language teachers demonstrated both process effectiveness and outcome effectiveness through the Empowered Learning Community Process, which consists of four steps: (1) exploration, (2) establishing educational networks, (3) developing knowledge and characteristics, and (4) strengthening the empowered learning community. These steps resulted in the development of teachers' learning management skills in Thai reading and writing instruction. According to the assessment results of Thai language teachers at Ban Pong Luek Border Patrol Police School, Kaeng Krachan District, Phetchaburi Province, the mean score was 44.9 with a standard deviation of 1.035, indicating a good level. Furthermore, the reading and writing achievement of students at Ban Pong Luek Border Patrol Police School, Kaeng Krachan District, Phetchaburi Province, continuously improved. The reading score increased from 58.44 percent to 71.99 percent, while the writing score increased from 52.40 percent to 69.89 percent. These results clearly demonstrate the development of students' reading and writing skills.

Keywords: Thai Reading and Writing, Ethnic Students in Remote Areas, Empowered Learning Community Process

บทนำ

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งลึก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดเพชรบุรี หมู่ที่ 2 ตำบลห้วยแม่เพรียง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดเพชรบุรี เป็นพื้นที่การคมนาคมไม่สะดวก ระยะทางจากศาลากลางจังหวัดเพชรบุรีถึงโรงเรียน 113 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทาง 350 นาที ถนนลาดยาง 83 กิโลเมตร ถนนลูกรัง 30 กิโลเมตร สามารถเดินทางด้วยรถยนต์เฉพาะช่วงเดือนธันวาคม-พฤษภาคม (โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งลึก, 2568a) เนื่องจากหมู่บ้านโป่งลึก ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเพชรบุรีอยู่ในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน เป็นป่าดิบชื้น ช่วงหน้าฝนจะมีน้ำป่าไหลหลากตัดเส้นทางคมนาคม (โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งลึก, 2568b) โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งลึกจึงนับว่าเป็นโรงเรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่ห่างไกลที่เดินทางเข้าถึงลำบาก อีกทั้งประชากรส่วนใหญที่บ้านโป่งลึกเป็นชาติพันธุ์ปาเกอญอ (กะเหรี่ยง; Karen, Pgaz K'Nyau) นักเรียนที่มาเรียนในโรงเรียนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่สื่อสารด้วยภาษาปาเกอญอกับผู้ปกครองในชีวิตประจำวัน ด้วยปัจจัยด้านการเดินทางที่ห่างไกลจากชุมชนเมือง เดินทางลำบากประกอบกับปัญหาด้านการสื่อสารด้วยภาษาปาเกอญอกับผู้ปกครองทำให้นักเรียนไม่ได้มีโอกาสใช้ภาษาไทยสื่อสารในชีวิตประจำวันซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน การเขียนภาษาไทยอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ ดังที่คณะอาจารย์สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลเบื้องต้น เมื่อปีการศึกษา 2566 พบว่ามีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน ร้อยละ 45.14 และผลสัมฤทธิ์ด้านการเขียน ร้อยละ 17.04 ซึ่งไม่ผ่านเกณฑ์ทั้งสองทักษะ (มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, 2566) สอดคล้องกับ รุ่งฤดี แพลงผศ (2561: 62-63) กล่าวว่า การเรียนรู้ของผู้เรียนภาษาที่สองว่า “ความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้

ภาษาที่หนึ่งกับภาษาที่สองคือการเรียนภาษาที่หนึ่งจะประสบผลสำเร็จได้ง่ายกว่าการเรียนภาษาที่สอง ผู้เรียนภาษาที่สองบางคนอาจประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการเรียนภาษาที่สองได้ เนื่องจากการเรียนรู้ภาษาที่หนึ่งเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และจะพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาไปตามอายุของผู้เรียน แต่การเรียนรู้ภาษาที่สองผู้เรียนต้องใช้ความตั้งใจและความอดทนในการเรียนรู้ภาษาที่สองอย่างมากจึงจะประสบผลสำเร็จในการเรียนภาษา”

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีจึงได้จัดโครงการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาไทย ระดับประถมศึกษา โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งลึก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดเพชรบุรี ภายใต้โครงการยกระดับคุณภาพการศึกษา โรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อพัฒนาทักษะความสามารถด้านการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งลึก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดเพชรบุรี โดยออกแบบกิจกรรมที่จะช่วยให้การพัฒนาทักษะความสามารถด้านการอ่านออกเขียนได้ของผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน คือการดำเนินการตามแนวคิดการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) สร้างสรรค์เป็นกระบวนการชุมชนเรียนรู้เข้มแข็งที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนร่วมกันพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนวิชาภาษาไทยด้านการอ่านการเขียนภาษาไทยสำหรับนักเรียนชาติพันธุ์ในพื้นที่ห่างไกล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาประสิทธิผลของกระบวนการชุมชนเรียนรู้เข้มแข็งในการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนวิชาภาษาไทยด้านการอ่านการเขียนภาษาไทยสำหรับนักเรียนชาติพันธุ์ ระดับประถมศึกษา ในพื้นที่ห่างไกล

ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตการศึกษาคือ ดำเนินการตลอดปีการศึกษา 2567 ดำเนินการกับครูผู้สอนวิชาภาษาไทย และนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งลึก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดเพชรบุรี ร่วมกับครูผู้สอนวิชาภาษาไทยระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี รวม 242 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการโครงการครั้งนี้เป็นการศึกษาตามแนวทางการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Methode Research) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ 1) ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยทุกระดับในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี ทั้งครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนและครูโรงเรียนอื่น ๆ 2)ศึกษานิเทศก์และผู้บริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาไทยในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี 3) นักเรียนชาติพันธุ์ที่เรียนวิชาภาษาไทยในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในเขตจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 3 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง คือ 1) ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งลึก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 6 คน 2) ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 60 คน 3) ศึกษานิเทศก์และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 8 คน 4) นักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งลึก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 168 คน รวมทั้งสิ้น 242 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบและเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่ที่ศึกษา คือที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งลึก จ.เพชรบุรี

2. เครื่องมือ การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ มีดังนี้

2.1 ศึกษาแนวคิดการสอนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาติพันธุ์ แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งเป็นแนวคิดหลักในการพัฒนาเป็นกระบวนการชุมชนเรียนรู้เข้มแข็ง และศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้ 1) แบบประเมินการจัดการเรียนการสอนของครู 2) แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่าน การเขียนภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา และ 3) แบบสัมภาษณ์

2.3 การหาคุณภาพเครื่องมือ โดยการนำเครื่องมือให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน คือ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลประเมินผลวิชาภาษาไทย ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อคำถามสัมภาษณ์ผู้เรียนที่เป็นเด็กเล็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ว่าควรเลือกคำถามภาษาไทยที่เป็นคำง่าย ๆ หรือระหว่างที่มีการสัมภาษณ์ควรให้รุ่นพี่หรือครูที่สามารถสื่อสารด้วยภาษาปากเกอญอได้มาอยู่ร่วมด้วยขณะสัมภาษณ์เพื่อช่วยอธิบายคำถามบางคำถามที่ผู้เรียนเด็กเล็กอาจจะยังไม่ค่อยเข้าใจนัก หรือคำตอบของผู้เรียนเด็กเล็กขณะสัมภาษณ์ที่อาจยังมีคำศัพท์ไม่มากพอ จะได้ตอบคำถามและแสดงความคิดเห็นของตนได้ชัดเจน ตรงประเด็นและครบถ้วนมากที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ตรวจสอบข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้เริ่มจากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยดำเนินการระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2567 – 10 เมษายน 2568 ดำเนินการตามขั้นตอนดังปรากฏในสรุปผลการศึกษา ข้อ 1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

การศึกษาประสิทธิผลของกระบวนการชุมชนเรียนรู้เข้มแข็งในการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนวิชาภาษาไทยด้านการอ่านการเขียนภาษาไทยสำหรับนักเรียนชาติพันธุ์ ระดับประถมศึกษา ในพื้นที่ห่างไกล ในงานวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็นประสิทธิผลของกระบวนการและประสิทธิผลของผลลัพธ์ โดยมีผลการศึกษา 3 หัวข้อ คือ 1) ขั้นตอนการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนวิชาภาษาไทยด้านการอ่านการเขียนภาษาไทยสำหรับนักเรียนชาติพันธุ์ในพื้นที่ห่างไกลด้วยกระบวนการชุมชนเรียนรู้เข้มแข็ง 2) ผลการประเมินการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนวิชาภาษาไทยด้านการอ่านการเขียน โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งลึก อำเภอกำแพงกระเจาน จังหวัดเพชรบุรี และ 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านการเขียนของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งลึก อำเภอกำแพงกระเจาน จังหวัดเพชรบุรี ดังนี้

1. ขั้นตอนการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนวิชาภาษาไทยด้านการอ่านการเขียนภาษาไทยสำหรับนักเรียนชาติพันธุ์ในพื้นที่ห่างไกลด้วยกระบวนการชุมชนเรียนรู้เข้มแข็ง

ประสิทธิผลด้านกระบวนการ และประสิทธิผลด้านผลกระทบต่อโรงเรียนหรือชุมชน เกิดจากการพัฒนาครูผู้สอนวิชาภาษาไทยให้สามารถจัดการเรียนรู้การอ่านการเขียนภาษาไทยแก่นักเรียนชาติพันธุ์ในพื้นที่ห่างไกล โดยมีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 ขั้นสำรวจ Explore

ขั้นสำรวจ คือการสำรวจผู้เรียนด้านการอ่านออกเขียนได้ สำรวจความต้องการของโรงเรียน สำรวจเครือข่ายที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ ดังนี้

1) เริ่มจากการประชุมครูอาจารย์สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2567

2) นำข้อมูลจากการจัดโครงการระยะที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2566 ที่ดำเนินการไปแล้ว ประกอบกับการสัมภาษณ์ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งลึก เกี่ยวกับปัญหาการอ่าน การเขียนของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งลึก และแนวทางที่ต้องการพัฒนาเพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะการอ่านการเขียนของนักเรียน

1.2 ขั้นสร้างเครือข่ายด้านการศึกษา Create a Cooperation Network

ขั้นสร้างเครือข่ายด้านการศึกษาคือขั้นที่คณะทำงานประชุมหารือประเด็นเครือข่ายหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการครั้งนี้ หลังจากนั้นติดต่อประสานงานขอความร่วมมือให้หน่วยงานต่าง ๆ เข้าร่วมโครงการ มีกิจกรรมดังนี้

1) ติดต่อประสานงานออกหนังสือเชิญเพื่อสร้างเครือข่าย แล้วจึงนัดประชุมเครือข่าย ทำความเข้าใจขั้นตอนแนวทางการดำเนินงาน โดยการจัดประชุมออนไลน์ ได้เครือข่ายที่ให้ความร่วมมือในการจัดโครงการ ดังนี้

- 1.1) สถาบันภาษาไทย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ
- 1.2) กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 14
- 1.3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบุรี เขต 2
- 1.4) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี

2) สร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ตามเครือข่ายที่ให้ความร่วมมือ สมาชิกชุมชนเรียนรู้ทางวิชาชีพประกอบด้วย

2.1) ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งลึก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดเพชรบุรี บทบาทเป็น “ผู้เรียนรู้พัฒนาตนเอง”

2.2) ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่มีบริบทใกล้เคียงกับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งลึก มีบทบาทเป็น “ครูเพื่อนร่วมเรียนรู้”

2.3) ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โรงเรียนสังกัด สพฐ. จังหวัดเพชรบุรี มีบทบาทเป็น “ครูร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้”

2.4) ครูใหญ่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งลึกและศึกษานิเทศก์ เป็น “ผู้ขับเคลื่อน กำกับ ดูแลช่วยเหลือ คอยให้คำปรึกษาและแนะนำ”

2.5) อาจารย์สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และผู้อำนวยการสถาบันภาษาไทย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เป็น “ผู้เชี่ยวชาญให้ความรู้ คำปรึกษาและแนะนำ”

1.3 ขั้นพัฒนาองค์ความรู้และคุณลักษณะ Develop Knowledge and Abilities

ขั้นพัฒนาองค์ความรู้และคุณลักษณะคือขั้นจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้สมาชิกชุมชนเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมีความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาที่เหมาะสมกับบริบทโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งลึกมากที่สุด โดยเฉพาะการพัฒนาองค์ความรู้และการฝึกปฏิบัติการสอนของครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งลึกเพื่อที่จะสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านการเขียนภาษาไทยและนำไปปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนจริงได้

รายละเอียดกิจกรรมตามขั้นนี้คือ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการการสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งลึก จังหวัดเพชรบุรี ระหว่างวันที่ 11-12 มกราคม 2568 ณ ห้องประชุม ชั้น 2 อาคารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ภาพที่ 1 กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการฯ วันที่ 11-12 มกราคม 2568

ช่วงที่ 1 นำเสนอปัญหา วิเคราะห์ประเมินตนเอง

- 1.1 ระบุ ชี้แจง เฉพาะปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนของตน

- ## 1.2 บอกการดำเนินงานที่จัดการไปแล้ว พร้อมผลที่เกิดขึ้น

2. สมาชิกในกลุ่มทุกคนร่วมกันคิด วิเคราะห์จุดเด่นของตนที่คิดว่าจะมีส่วนช่วยพัฒนาด้านการอ่านออกเขียน

ได้ของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งลึก จากปัญหาที่ได้รับฟัง เช่น จุดเด่นด้านพฤติกรรมการสอน จุดเด่นด้านเทคนิควิธีสอนที่สามารถนำไปปรับใช้ได้

3. ครุแต่ละคนนำเสนอจุดเด่นของตนเป็นตัวอย่างในกลุ่มของตน

ช่วงที่ 2 รวมพลังสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้

1. ทุกคนในกลุ่มช่วยกันคิดและสร้างสื่อทำมือ หรือสื่อใด ๆ ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงและสามารถทำเสร็จ

ภายในเวลาที่กำหนด เช่น บัตรคำ แผ่นภาพปริศนาคำทาย แผ่นป้ายบทประพันธ์หรือเพลงช่วยจำ ฯลฯ

2. ครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งลึก เลือกนำจุดเด่นของแต่ละคนในกลุ่มมาปรับใช้กับการสอน

ของตน ทั้งด้านพฤติกรรมการสอน และเทคนิควิธีการสอน โดยระบุขั้นตอนการนำไปใช้ให้ชัดเจน

3. แต่ละกลุ่มร่วมกันคิดและออกแบบเครื่องมือวัดประเมินการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนให้สอดคล้องกับ

นวัตกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น

ช่วงที่ 3 ทดลองสอน

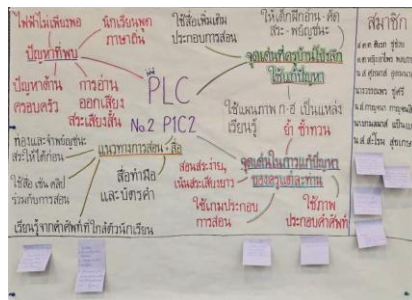
1. ครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งลึก (ของแต่ละกลุ่ม) ปฏิบัติการสอนให้ดั่งเป็นตัวอย่าง โดย

สมาชิกในกลุ่มช่วยแสดงบทบาทสมมติเป็นผู้เรียนและเป็นผู้ช่วยเหลือ

- ## 2. วิทยากรและผู้ทรงคุณวุฒิร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนดังกล่าว

ภาพที่ 2 ครูทดลองสอน

ภาพที่ 3 แต่ละกลุ่มสรุปสังเคราะห์ความรู้

ช่วงที่ 4 ประมวลสรุปสังเคราะห์องค์ความรู้

1. แต่ละกลุ่มประชุมสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการอบรมเชิงปฏิบัติการ พร้อมทั้งความคาดหวังด้านความสำเร็จ

ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

2. ระบุวิธีการรายงานความก้าวหน้าของการดำเนินการ เช่น โปสต์ภาพหรือวิดีโอต้นขนาดสั้นในกลุ่มไลน์

พร้อมทั้งนัดหมายประชุมออนไลน์ในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพกลุ่มย่อยเพื่อนำเสนอและแสดงความคิดเห็นร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

การอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งลึกทุกคนได้แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการอ่านการเขียนภาษาไทย และยังได้กิจกรรมเสริมที่นำไปใช้จัดกิจกรรมในโรงเรียน คือ “พี่สอนน้องอย่างเต็มใจและตั้งใจ” โดยเทคนิคพี่สอนน้องอย่างเต็มใจและตั้งใจเกิดจากข้อจำกัดของครูผู้สอนวิชาภาษาไทย โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งลึกบางคนรับผิดชอบสอนวิชาภาษาไทย 3 ระดับชั้นคือชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 เนื่องจากมีจำนวนครูไม่เพียงพอกับการสอนวิชาภาษาไทย และครูผู้สอนยังมีภาระหน้าที่อื่น ๆ อีกมาก กิจกรรมพี่สอนน้องอย่างเต็มใจและตั้งใจ มีขั้นตอนดังนี้คือ 1. ครูผู้สอนให้ผู้เรียนรุ่นพี่คือชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 อาสาสมัครอย่างเต็มใจที่จะช่วยสอนน้อง ๆ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 2. หลังจากนั้นให้รุ่นพี่ที่อาสาสมัครกิจกรรมไปหารุ่นน้องด้วยตนเอง อาจเป็นญาติพี่น้องหรือรุ่นพี่ ๆ ที่เคยคุยเล่นด้วยกัน 3. รุ่นพี่หาเวลาช่วยสอนการอ่านการเขียนภาษาไทยให้กับน้องและใช้เวลาสอนตามเวลาที่สะดวก แต่ต้องสอนต่อเนื่องทุกวัน อย่างน้อย 10 วัน ระหว่างที่พี่สอนน้องให้บันทึกการสอนและรายงานครูอย่างสม่ำเสมอ

1.4 ขั้นพัฒนาชุมชนเรียนรู้เข้มแข็ง Developing Empower Learning Communities

ขั้นพัฒนาชุมชนเรียนรู้เข้มแข็ง คือการจัดกิจกรรมต่อเนื่องให้ครูทุกคนในกลุ่มให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ร่วมกัน คือ มีความเข้มแข็งทั้งการเรียนรู้อันจะส่งผลให้ความสัมพันธ์ในกลุ่มมีความเข้มแข็งตามมา มีกิจกรรมดังนี้คือ

1) สมาชิกชุมชนเรียนรู้ทางวิชาชีพทุกกลุ่มนัดประชุมออนไลน์เพื่อให้ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งลึก นำเสนอผลการนำวิธีสอนไปใช้กับนักเรียนของตนให้เพื่อนร่วมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ฟัง สมาชิกทุกคนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็นร่วมกัน พร้อมทั้งผู้เชี่ยวชาญประจำกลุ่มให้ข้อคิดเห็นและคำแนะนำเพื่อพัฒนาการสอนอย่างต่อเนื่อง

2) คณะทำงานคือ คณะอาจารย์สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ติดตามการดำเนินงานที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งลึก วันที่ 9-10 กุมภาพันธ์ 2568

ภาพที่ 4 บรรยากาศการสอนชั้น ป.1

ภาพที่ 5 บรรยากาศการสอนชั้น ป.3

กระบวนการชุมชนเรียนรู้เข้มแข็งในการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนวิชาภาษาไทยด้านการอ่านการเขียนภาษาไทยสำหรับนักเรียนชาติพันธุ์ระดับประถมศึกษาในพื้นที่ห่างไกลที่มี 4 ขั้นตอนข้างต้น ส่งผลให้เกิดประสิทธิผลด้านกระบวนการ (Process Effectiveness Indicators) คือ 1) ระดับความร่วมมือของครู (Collaboration Level) 2) การใช้ข้อมูลผู้เรียนในการวางแผนสอน (Data-driven Instruction) 3) การสะท้อนผลและปรับปรุงการสอนของครู (Reflective Practice) 4) ความต่อเนื่องของกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ 5) การเกิดนวัตกรรมหรือสื่อการสอนที่พัฒนาร่วมกัน และประสิทธิผลด้านผลกระทบต่อโรงเรียนหรือชุมชน (Impact Indicators) คือ เกิดเครือข่ายพี่เลี้ยงหรือ PLC ที่ยั่งยืน และผู้บริหารสนับสนุนการทำงานแบบชุมชนเรียนรู้มากขึ้น

2. ผลการประเมินการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนวิชาภาษาไทยด้านการอ่านการเขียน โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งลึก อำเภอกำแพงกระเจาน จังหวัดเพชรบุรี

ประสิทธิผลด้านผลลัพธ์ของครูเห็นได้จากการลงพื้นที่ติดตามการสอนของครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งลึก โดยคณาจารย์สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เป็นผู้ประเมินการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนวิชาภาษาไทยด้านการอ่านการเขียน โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งลึก อำเภอกำแพงกระเจาน จังหวัดเพชรบุรี มีผลการประเมินดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการประเมินครูผู้สอนรายบุคคล

ลำดับ ที่	รายการประเมิน	ผลการประเมินครูผู้สอนรายบุคคล (คะแนนเต็ม 50 คะแนน)						รวมเฉลี่ย ($\bar{X}$)
		คนที่	คนที่	คนที่	คนที่	คนที่	คนที่	
		1	2	3	4	5	6	
1	การเตรียมความพร้อมด้านห้องเรียน	46	45	44	47	47	44	45.5 S.D.=1.3
2	การเตรียมความพร้อมด้านสื่อฯ	45	45	43	45	45	44	44.5 S.D.=0.8
3	การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่ระบุ การใช้วัตรกรรมฯ	45	45	43	45	45	44	44.5 S.D.=0.8
4	การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ส่งเสริมการ อ่านเขียน	46	47	43	45	46	45	45.3 S.D.=1.3
5	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วัตรกรรม ตามลำดับขั้น	43	43	42	44	44	44	43.3 S.D.=0.8
6	การใช้สื่อประกอบการเรียนรู้	46	47	45	47	46	47	46.3 S.D.=0.8
รวมเฉลี่ย ($\bar{X}$)								44.9
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)								1.035

ข้อมูลจากการประเมินทักษะการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนวิชาภาษาไทยด้านการอ่านการเขียน โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งลึก อำเภอกำแพงกระเจาน จังหวัดเพชรบุรี มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 44.9 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.035 แสดงให้เห็นว่าอยู่ในเกณฑ์ระดับดี

จากการประเมินโดยอาจารย์สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ที่ลงพื้นที่ติดตามการจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งลึก และได้ผ่านวัตรกรรมที่สร้างสรรค์ขึ้นไปใช้กับนักเรียน พบว่า 1) ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ห้อง 1 สามารถใช้สื่อบัตรคำมีสีสันสดใส กระตุ้นความสนใจผู้เรียนได้ดี สื่อมีความคงทน แยกสีสระและพยัญชนะช่วยให้นักเรียนจำแนกสระและพยัญชนะได้ดีขึ้น 2) ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ห้อง 2 ครูผู้สอนสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้ดี นักเรียนไม่เครียด สนุกกับการเรียนรู้ 3) ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เน้นสอนอ่าน เขียนเป็นรายบุคคล ทำได้ดีพอใช้ แต่ยังมีบางช่วงที่ไม่น่าสนใจเท่าที่ควร ควรมีกิจกรรมให้เล่นพร้อมกับการอ่านการเขียน 4) ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่

3 สอนดี สนุกสนาน สามารถใช้นวัตกรรมที่สร้างสรรค์ขึ้นมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5) ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 สอนภาษาไทยได้สนุก จูงใจด้วยการใช้สื่อและอธิบายเสริม มีสื่อและกิจกรรมน่าสนใจ

โดยสรุปคือ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งลึกสามารถนำนวัตกรรมที่สร้างสรรค์ขึ้นไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนกับนักเรียนได้อยู่ในระดับดี แสดงให้เห็น ประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ของครู (Teacher Outcomes Effectiveness Indicators) คือ 1) ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในกลวิธีการสอนอ่าน เขียนเพิ่มขึ้น 2) ครูที่ร่วมโครงการได้รับการพัฒนาทักษะการออกแบบกิจกรรม/แผนการสอนดีขึ้น 3) ครูที่ร่วมโครงการมีความมั่นใจและแรงจูงใจเพิ่มขึ้น 4) ครูมีการใช้วิธีการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับนักเรียนชาติพันธุ์

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านการเขียนของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งลึก อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

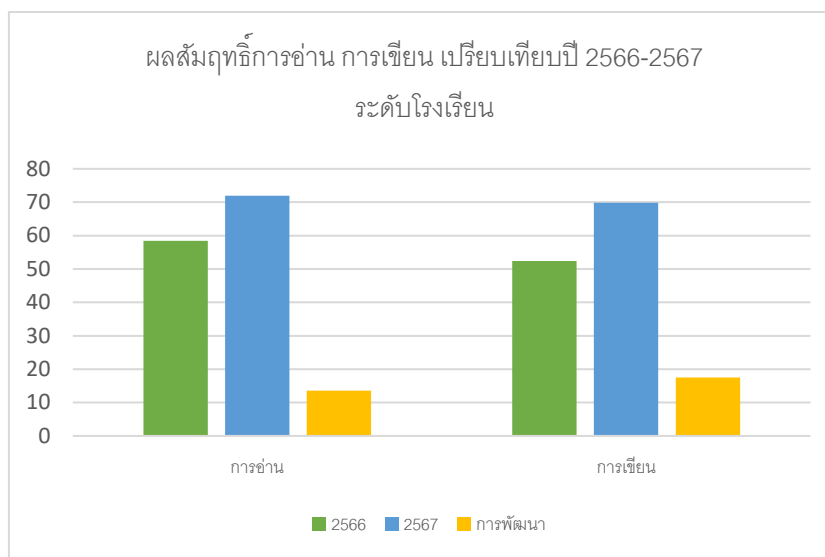
ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านการเขียนของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งลึกที่แสดงให้เห็น ประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ของผู้เรียน ดังข้อมูลในตารางที่ 2 และตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลคะแนนการอ่าน การเขียน ของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งลึก ประจำปีการศึกษา 2567

ระดับชั้น	จำนวนนักเรียน	การอ่าน			การเขียน		
		คะแนนเต็ม รายฉบับ	คะแนนที่ได้ รวมทุกคน	คะแนน ร้อยละ	คะแนนเต็ม รายฉบับ	คะแนนที่ ได้รวมทุก คน	คะแนน ร้อยละ
ป.1	42	30	956	76.23	30	873	69.68
ป.2	24	30	534	74.16	47	713	63.20
ป.3	37	30	801	72.16	52	1334	69.33
ป.4	22	50	794	72.18	32	487	69.17
ป.5	25	50	828	66.24	32	652	81.50
ป.6	18	50	639	71.00	32	383	66.49

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน การเขียนของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งลึก ประจำปีการศึกษา 2566 กับปีการศึกษา 2567

ระดับชั้น	การอ่าน (คะแนนร้อยละ)			การเขียน (คะแนนร้อยละ)		
	2566	2567	การพัฒนา	2566	2567	การพัฒนา
ประถมศึกษาปีที่ 1	72.96	76.23	+3.27	64.93	69.68	+4.75
ประถมศึกษาปีที่ 2	69.28	74.16	+4.88	59.07	63.20	+4.13
ประถมศึกษาปีที่ 3	67.50	72.16	+4.66	51.62	69.33	+17.71
ประถมศึกษาปีที่ 4	59.13	72.18	+13.05	44.47	69.17	+24.70
ประถมศึกษาปีที่ 5	37.25	66.24	+28.99	44.68	81.50	+36.82
ประถมศึกษาปีที่ 6	44.55	71.00	+26.45	49.63	66.49	+16.86
ระดับโรงเรียน	58.44	71.99	+13.55	52.40	69.89	+17.49

ภาพที่ 1 ผลสัมฤทธิ์การอ่าน การเขียน เปรียบเทียบปี 2566-2567 ระดับโรงเรียน

จากตารางและแผนภูมิข้างต้น พบว่านักเรียนมีคะแนนการอ่านและการเขียนเพิ่มขึ้นในทุกระดับชั้น โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีการพัฒนาคะแนนการเขียนสูงสุดถึง 36.82% และการอ่านเพิ่มขึ้น 28.99%

ระดับโรงเรียน คะแนนการอ่านและการเขียนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยคะแนนการอ่านเพิ่มขึ้นจาก 58.44% เป็น 71.99% และคะแนนการเขียนเพิ่มขึ้นจาก 52.40% เป็น 69.89% ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียน

ผลสัมฤทธิ์ข้างต้นแสดงให้เห็นประสิทธิผลด้านผลลัพธ์ของผู้เรียน (Student Learning Effectiveness Indicators) คือ 1) ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน-เขียนสูงขึ้น 2) ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านออกเสียง อ่านจับใจความ และเขียนสื่อความหมายดีขึ้น 3) ผู้เรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ดีขึ้น โดยเฉพาะความกล้าแสดงออกและการมีส่วนร่วมในการเรียน

การสรุปและอภิปรายผล

การศึกษาประสิทธิผลของครูผู้สอนวิชาภาษาไทยด้านการจัดการเรียนการสอนการอ่านการเขียนภาษาไทย โดยใช้กระบวนการชุมชนเรียนรู้เข้มแข็ง (Empowered Learning Community) ซึ่งนำมาจากแนวคิดชุมชนเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีประสิทธิผลของกระบวนการ (Process) และประสิทธิผลของผลลัพธ์ (Teacher & Student Outcomes) โดยผลการประเมินทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งลึก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดเพชรบุรี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 44.9 อยู่ในระดับดี แสดงให้เห็นว่าครูสามารถนำความรู้และประสบการณ์จากกระบวนการชุมชนเรียนรู้เข้มแข็งไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากกระบวนการ PLC เป็นกระบวนการที่มีประสิทธิภาพแต่จำเป็นต้องนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมสอดคล้องกับการเรียนรู้ในแต่ละพื้นที่ที่ดำเนินการ ดังที่ Christensen, & Jerrim (2025) ศึกษาเรื่อง Professional learning communities and teacher outcomes. A cross-national analysis ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง PLC และผลลัพธ์ของครูโดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจการสอนและการเรียนรู้ระดับนานาชาติ (TALIS) 2018 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงบวก และชี้ให้เห็นว่าประสิทธิภาพของ PLC แตกต่างกันไปตามบริบททางการศึกษาและวัฒนธรรม

นอกจากนี้ จากการแสดงความคิดเห็นร่วมกันในชุมชนเรียนรู้เข้มแข็ง สมาชิกชุมชนเรียนรู้ที่ร่วมโครงการมีความคิดเห็นตรงกันว่าจัดการการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านการเขียนภาษาไทยให้กับเด็กนักเรียนควรให้ความสำคัญ

ประเด็นดังต่อไปนี้คือ การสอนที่เรียงลำดับจากง่ายไปหายาก การเลือกคำหรือบทอ่านที่เหมาะสมกับช่วงวัย และการใช้คำหรือเรื่องใกล้ตัวนำมาเป็นแบบฝึก ดังที่รุ่งฤดี แผลงสร (2561: 216-239) กล่าวว่า “เมื่อผู้เรียนอ่านเป็นคำได้แล้ว ผู้สอนควรสร้างแบบฝึกเพื่อให้ผู้เรียนฝึกอ่านเป็นประโยคที่มีความหมายง่าย ๆ ... เมื่อผู้เรียนอ่านเป็นคำได้คล่องแล้ว จึงเริ่มประสมพยัญชนะสระกับตัวสะกดเป็นลำดับต่อไป” และ “เมื่อผู้เรียนสามารถอ่านและเขียนประโยคหรือข้อความสั้น ๆ อย่างง่ายในระดับต้นได้แล้ว ผู้สอนก็ควรเพิ่มขนาดของเนื้อเรื่องที่อ่านและเขียนให้มีความยาวเพิ่มขึ้น โดยพิจารณาตามความเหมาะสมของระดับผู้เรียน” สอดคล้องกับสมพงศ์ วิหคศักดิ์พันธุ์ (2549: 156-157) ที่กล่าวถึงบทอ่านสำหรับการสอนทักษะการอ่านและการเขียนภาษาไทยให้ชาวต่างประเทศที่นำมาปรับใช้ในการศึกษาคือการสลับบทอ่านจากนิทานท้องถิ่นหรือบทอ่านที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่น่าสนใจ และบทอ่านจากถ้อยคำสำนวนที่ผู้เรียนได้ยินได้ฟังบ่อย ๆ และดังผลการศึกษาที่อภิรติ ไซยกาล และคณะ (2561: 122) พบว่า “หลักการของรูปแบบการเรียนสอนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองสำหรับเด็กกลุ่มชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทย คือ การออกแบบเนื้อหาสาระที่เน้นบริบทและสถานการณ์จริง ช่วยให้เด็กพัฒนาความสามารถในการสื่อสารภาษาไทย และนำไปใช้ในชีวิตรวัน”

การพัฒนาครูผู้สอนวิชาภาษาไทยด้านการจัดการเรียนการสอนการอ่านการเขียนภาษาไทย โดยใช้กระบวนการชุมชนเรียนรู้เข้มแข็งครั้งนี้จึงเป็นโครงการที่เกิดประโยชน์ทางตรงกับนักเรียนที่จะได้พัฒนาทักษะการอ่านการเขียนภาษาไทย และกับครูผู้สอนวิชาภาษาไทยที่จัดการเรียนรู้กับนักเรียนชาติพันธุ์ในพื้นที่ห่างไกลที่จะสามารถนำกิจกรรม เทคนิคต่าง ๆ ไปปรับใช้กับการจัดการเรียนการสอนของตนเองได้ อีกทั้งคณะทำงานเห็นว่าน่าจะเป็นประโยชน์กับผู้บริหารหรือผู้ดูแลจัดการศึกษา เช่น ศึกษาในเทศก์หรืออาจารย์ระดับมหาวิทยาลัยที่ดูแลการจัดการเรียนการสอนให้กับโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลและนักเรียนชาติพันธุ์ จะได้เห็นขั้นตอน แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยด้วยกระบวนการชุมชนเรียนรู้เข้มแข็ง ทางผู้ดำเนินการโครงการจึงนำข้อมูลมานำเสนอเป็นบทความวิชาการเผยแพร่จะได้เป็นประโยชน์ต่อไป

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการศึกษาค้นคว้านี้ แบ่งเป็น 3 ประเด็นคือ

1. นวัตกรรมกระบวนการขับเคลื่อนวิชาชีพครูผ่าน "กระบวนการชุมชนเรียนรู้เข้มแข็ง" (Empowered Learning Community Process) กล่าวคือ การค้นพบโครงสร้างการดำเนินงานเชิงระบบ 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ขั้นสำรวจ (Explore) (2) ขั้นสร้างเครือข่ายด้านการศึกษา (Create a Cooperation Network) (3) ขั้นพัฒนาองค์ความรู้และคุณลักษณะ (Develop Knowledge and Abilities) และ (4) ขั้นพัฒนาชุมชนเรียนรู้เข้มแข็ง (Developing Empower Learning Communities) ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพสูง (Highly Effective) ในการยกระดับทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนวิชาภาษาไทยสำหรับบริบทโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล โดยสามารถสร้างความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งสถาบันอุดมศึกษา หน่วยงานส่วนกลาง และหน่วยงานในพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม
2. เทคนิคการยืดหยุ่นและการบริหารจัดการเรียนรู้ในสภาวะจำกัดด้วยกิจกรรม “พี่สอนน้องอย่างเต็มใจและตั้งใจ” นับว่าเป็นการค้นพบทางเลือกของการแก้ปัญหาการขาดแคลนอัตรากำลังครูในพื้นที่ห่างไกล ด้วยการบูรณาการกระบวนการกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนและการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างวัย โดยให้ผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่อาสาสมัคร เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือครูผู้สอนในการฝึกทักษะการอ่านและการเขียนกับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นอย่างต่อเนื่องในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นนวัตกรรมเชิงกระบวนการที่ช่วยแบ่งเบาภาระงานครูและส่งผลสัมฤทธิ์ในเชิงบวก
3. หลักการจัดการเรียนรู้อาษาไทยเป็นภาษาที่สองสำหรับผู้เรียนชาติพันธุ์ ซึ่งเป็นการสังเคราะห์องค์ความรู้เชิงประจักษ์ด้านการสอนภาษาไทยแก่ผู้เรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ห่างไกลที่ต้องอาศัยหลักการ 3 ประการสำคัญ ได้แก่ (1) การจัดลำดับเนื้อหาการเรียนรู้ง่ายไปหายาก (เรียงลำดับจากคำเดี่ยว ประสมสระ พยัญชนะ ตัวสะกด ไปสู่ประโยคและข้อความสั้นๆ) (2) การเลือกใช้คำหรือบทอ่านที่มีความเหมาะสมกับช่วงวัย โดยเน้นบริบทที่เกี่ยวข้องกับเรื่องใกล้ตัวและสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวันของผู้เรียน และ (3) การใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการนำภาษาแม่หรือรุ่นพี่/ครูที่สื่อสารภาษาปาเกอญอได้ เข้ามามีส่วนร่วม

ส่งเสริมในกระบวนการเรียนรู้และวัดประเมินผลสำหรับผู้เรียนเด็กเล็ก (ป.1 - ป.2) เพื่อช่วยอธิบายคำถามให้เกิดความชัดเจนและตรงประเด็น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

ด้านการจัดการเรียนรู้ของครู คือ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในโรงเรียนพื้นที่ห่างไกลและมีบริบทประชากรเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ควรนำขั้นตอนการจัดกิจกรรมเชิงรุกที่สร้างสรรค์ขึ้นจากการอบรมเชิงปฏิบัติการ เช่น การสร้างสื่อทำมือที่มีสีสันสะดุดตา จำแนกสระและพยัญชนะอย่างชัดเจน (บัตรคำ แผ่นภาพปริศนาคำทาย แผ่นป้ายบทประพันธ์หรือเพลงช่วยจำ) และการสร้างบรรยากาศห้องเรียนที่ไม่ตึงเครียด ไปปรับใช้เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้และการกล้าแสดงออกของนักเรียนชาติพันธุ์

ด้านการบริหารจัดการภาระงาน คือ สถานศึกษาที่มีข้อจำกัดด้านบุคลากรครู สามารถนำรูปแบบกิจกรรม "พี่สอนน้อง อย่างเต็มใจและตั้งใจ" ไปปรับใช้เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยการประยุกต์ระบบพี่เลี้ยงอาสาสมัคร (รุ่นพี่ ป.4 - ป.6 สอนรุ่นน้อง ป.1 - ป.3) และจัดให้มีการบันทึกรายงานความก้าวหน้าแก่ครูผู้สอนอย่างเป็นระบบเพื่อแก้ไขปัญหาการสอนไม่ทั่วถึง

ด้านกระบวนการร่วมมือเครือข่าย (PLC) คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและศึกษานิเทศก์ควรสนับสนุนการรวมกลุ่มเครือข่ายชุมชนเรียนรู้ทางวิชาชีพในรูปแบบผสมผสาน (Hybrid PLC) ที่ให้ครูและผู้เชี่ยวชาญจากต่างสังกัดและต่างระดับการศึกษา ร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์อย่างต่อเนื่องผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อความยั่งยืนของระบบพี่เลี้ยงทางวิชาชีพ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

ควรมีการศึกษาทักษะคำถามในกระบวนการวัดและประเมินผลสำหรับผู้เรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ป.1 - ป.2) โดยเน้นการใช้ภาษาที่ง่ายและสอดคล้องกับบริบท พร้อมทั้งศึกษาผลลัพธ์ของการให้รุ่นพี่หรือผู้ที่สามารถสื่อสารทางภาษาชาติพันธุ์ร่วมดำเนินการสัมภาษณ์อย่างลึกซึ้ง เพื่อพัฒนาเครื่องมือวัดผลที่มีความเที่ยงตรงและเหมาะสมกับบริบทวัฒนธรรมเฉพาะถิ่นมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. (2566). รายงานสรุปโครงการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาไทย ระดับประถมศึกษา โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งลึก อำเภอกำแพงกระเจาน จังหวัดเพชรบุรี ประจำปี 2566 [เอกสารอัดสำเนา].
- รุ่งฤดี แผลงศร. (2561). ศาสตร์การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งลึก. (2568a). ประวัติโรงเรียน. <http://schoolbpp14.com/Pongluk/Pongluk.html>.
- _____. (2568b). ประวัติความเป็นมา. <https://www.school.localphetchaburi.net/?ge=viewagency&key=643522c633ff5>.
- สมพงศ์ วิทย์ศักดิ์พันธุ์. (2549). การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ. มิ่งเมือง.
- อภิรดี ไชยกาล, และคณะ. (2561). การสอนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองสำหรับเด็กชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทย. *วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง*, 14(1): 109-132.
- Christensen, A. A., and Jerrim, J. (2025). Professional learning communities and teacher outcomes: A cross-national analysis. *Teaching and Teacher Education*, 156: 1-24. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2024.104920>.

ความสามารถด้านทักษะไวยากรณ์ภาษาอังกฤษของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้อยู่โดยใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุก
ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

The Ability in English Grammar of First-Year Undergraduate Students Majoring in
English Education Learning through Active Learning Approach at Phetchaburi
Rajabhat University

สรिता บัวเขียว¹/กรรณิการ์ ตาละลักษมณ์²/สุรางค์ ธรรมโวหาร³

Sarita Buakhieo¹/Kanmika Talalak²/Surang Thomvohan³

^{1,2}อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

^{1,2}Lecturer of English Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University

³อาจารย์ประจำสาขาหลักสูตรและการสอน ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

³Lecturer of Curriculum and Instruction, Master's Degree Level, Chandrakasem Rajabhat University

Corresponding author E-mail: buasarita@yahoo.com

(Received: 29 January, 2025; Revised: May 26, 2026; Accepted: June 23, 2026)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถด้านทักษะไวยากรณ์ภาษาอังกฤษของนักศึกษา ก่อน และหลังได้รับการจัดการเรียนรู้อยู่โดยใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุก และ 2) ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้อยู่โดยใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้คือ นักศึกษาจำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาไวยากรณ์ขั้นสูงสำหรับครูภาษาอังกฤษ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 และได้รับการเลือกด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้อยู่โดยใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุกจำนวน 3 แผน 2) แบบทดสอบอัตนัยก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อวัดความสามารถด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ เรื่องวลี และ 3) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้อยู่โดยใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุก มีลักษณะเป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ และข้อเสนอแนะแบบปลายเปิด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ t-test แบบ Pair-Samples t-test ผลการวิจัยเป็นดังนี้ 1) ความสามารถด้านทักษะไวยากรณ์ภาษาอังกฤษของนักศึกษา ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้อยู่โดยใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระหว่าง คะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน ที่ระดับนัยสำคัญ .01 ($t = -13.170$, $sig. = 0.000$) โดยคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน และ 2) ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้อยู่โดยใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า มีความคิดเห็นโดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.42, S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ เรื่อง Phrase มีประโยชน์ สำหรับความคิดเห็นที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การทำแบบฝึกหัดหลังการเรียนมีประโยชน์ และลักษณะของแบบฝึกหัดที่ทำหลังการเรียนส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการแต่งประโยคที่มี Phrase รวมทั้งภารกิจด้านการออกแบบ แบบทดสอบ ที่ทำหลังการเรียนส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการแต่งประโยคที่มี Phrase

คำสำคัญ: ความสามารถด้านทักษะไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ การเรียนรู้ แนวทางการเรียนรู้เชิงรุก

Abstract

The objectives of this research were: 1) to compare students' English grammar ability before and after learning through the active learning approach, and 2) to examine students' opinions toward learning through the active learning approach. The research sample consisted of one classroom of 30 first-year undergraduate students majoring in English Education at Phetchaburi Rajabhat University, who enrolled in the Advanced English Grammar for English Teachers course in the second semester of the 2023 academic year, and were selected using simple random sampling by drawing lots. The research instruments included: 1) three lesson plans based on the active learning approach, 2) subjective pre-tests and post-tests to measure students' English grammar ability, focusing on phrases, and 3) a questionnaire designed to examine students' opinions toward learning through the active learning approach, consisting of a five-point rating scale and open-ended questions. The data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The hypothesis was tested using the paired-samples t-test. The research findings were as follows: 1) students' English grammar ability after learning through the active learning approach showed a statistically significant difference between pre-test and post-test scores at the .01 level ($t = -13.170$, $p = 0.000$) with post-test scores significantly higher than pre-test scores, and 2) students' overall opinions toward learning through the active learning approach were at a high level (average = 4.42, SD = 0.46). When considering each item, the highest-rated aspect was the usefulness of phrases. Other highly rated items included the benefits of post-lesson exercises, the types of exercises that enhanced knowledge, understanding, and sentence construction using phrases, and the design of tasks of post-lesson tests aimed at improving students' ability to use phrases effectively.

Keyword: Ability in English grammar, Learning, Active learning approach

บทนำ

การเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้ได้ผลดีนั้นผู้เรียนจำเป็นต้องมีความรู้ด้านไวยากรณ์เป็นพื้นฐานสำคัญเพราะการมีความรู้ด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษที่ดีจะนำไปสู่ความสามารถที่จะพัฒนาต่อยอดทักษะในด้านต่าง ๆ ของการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เช่น ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป ตามที่แพรวไหม คำดวง และภัทรธีรรา เทียนเพิ่มพูน (2562: 180) กล่าวว่า ไวยากรณ์เป็นศูนย์กลางการเรียนการสอนภาษามาเป็นเวลานาน ถึงแม้ว่าแนวคิดการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารส่งผลกระทบต่อการการสอนไวยากรณ์ แต่ผู้เรียนภาษาที่สองและภาษาต่างประเทศจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับโครงสร้างไวยากรณ์ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ภาษา ซึ่งการสอนไวยากรณ์สามารถช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถทางภาษาได้เช่นเดียวกับการสื่อสาร ซึ่งไวยากรณ์เปรียบเสมือนการสร้างบ้านที่แข็งแรงหากโครงสร้างบ้านแข็งแรงก็ส่งผลให้ส่วนประกอบอื่น ๆ ของบ้านมั่นคงอยู่ได้ การมีความรู้ด้านไวยากรณ์เป็นพื้นฐานที่ดีก็สามารถส่งผลต่อการเรียนภาษาอังกฤษเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ผู้เรียนภาษาอังกฤษที่มีพื้นฐานไวยากรณ์ดีจะสามารถเรียนภาษาอังกฤษทั้งการฟัง การพูด การอ่าน การเขียนได้เร็วกว่าและดีกว่าผู้ที่ไม่รู้หรือรู้ไวยากรณ์อังกฤษน้อย ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษจะช่วยให้สารที่ผู้ส่งสารสื่อไปยังผู้รับมีเนื้อความที่ถูกต้องและตรงตามเจตนาของผู้ส่งเนื้อความไม่ผิดเพี้ยนจนทำให้การสื่อสารนั้นล้มเหลวหรือเกิดความเข้าใจผิดระหว่างกันและยังเป็นการช่วยยกระดับทักษะการใช้ภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ไวยากรณ์เป็นส่วนสำคัญในการเรียนภาษาอังกฤษ ตามที่คริสตัล (Crystal, 2002 อ้างถึงใน รติมา บุญศรีเจริญ, 2565: 1) กล่าวว่า

ไวยากรณ์เป็นส่วนสำคัญที่อยู่ติดกับตัวภาษา เมื่อมีภาษาเกิดขึ้นเมื่อใด ไวยากรณ์ก็เกิดขึ้นเมื่อนั้น เมื่อมีการใช้ภาษาใดแสดงว่า ต้องมีความรู้ ไวยากรณ์อยู่แล้ว อีกทั้ง Dickins and Woods (1988 อ้างถึงใน แพรไหม คำดวง และภัทรธีรา เทียนเพิ่มพูน, 2562: 180) กล่าวถึงความสำคัญของไวยากรณ์ ถ้าขาดความรู้ด้านไวยากรณ์แล้วผู้ที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองจะไม่สามารถเข้าใจและสื่อสารในระดับสูงได้ ไวยากรณ์เป็นเครื่องมือสำหรับการสื่อสารที่ประสบความสำเร็จและเป็นส่วนสำคัญที่สุดของการใช้ทักษะทั้งหมดในภาษาอังกฤษอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด จึงอาจสรุปได้ว่าไวยากรณ์เป็นปัจจัยพื้นฐานของรูปแบบการใช้ภาษาให้กับผู้ใช้หรือผู้เรียนภาษานั้น ๆ ว่าจะพูดหรือเขียนอย่างไร ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝนให้จดจำและสามารถใช้ภาษาได้จริง โดยยึดไวยากรณ์เป็นหลักสำคัญในการพัฒนาทักษะการสื่อสารทั้งหมด

จะเห็นว่าภาษาอังกฤษมีความสำคัญต่อการศึกษาทุกระดับ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา ระดับอุดมศึกษา และในชีวิตการทำงาน สำหรับผู้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศจำเป็นที่จะต้องใช้ภาษาอังกฤษให้คล่องแคล่วและถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ในการสื่อสารภาษาอังกฤษให้เกิดประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จต้องอาศัยความเข้าใจทางด้านไวยากรณ์เป็นหลัก เพราะไวยากรณ์คือ กฎเกณฑ์ของภาษาเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของภาษา การสอนไวยากรณ์จึงมีความสำคัญต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ผู้เรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศจะไม่ประสบความสำเร็จในการสื่อสาร และการสื่อความหมายในระดับสูง หากผู้เรียนขาดความรู้ทางไวยากรณ์ที่เหมาะสม เอลลิส (Ellis, 2016 อ้างถึงใน แพรไหม คำดวง, 2562: 2) ได้สนับสนุนการเรียนการสอนโครงสร้างไวยากรณ์ไว้ดังนี้ 1) ความรู้ที่ได้จากการเรียนไวยากรณ์สามารถเปลี่ยนให้เป็นความรู้ที่จำเป็นในการสื่อสารต่อไป 2) ผลจากการศึกษาชี้ให้เห็นว่าผู้ได้รับการสอนโครงสร้างไวยากรณ์มีพัฒนาการทางภาษาได้ดีกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการสอนโครงสร้างไวยากรณ์ การสอนโครงสร้างไวยากรณ์จึงมีส่วนสนับสนุนพัฒนาการด้านภาษาศาสตร์ของผู้เรียน 3) จากประสบการณ์การสอนในห้องเรียน ผู้สอนให้ความสำคัญในการสอนโครงสร้างไวยากรณ์ภาษาอังกฤษว่าช่วยให้การแก้ไขข้อผิดพลาดทำได้อย่างมีระบบ และยืนยันที่จะรวมการสอนโครงสร้างไวยากรณ์เข้าไว้ในการสอนภาษาอังกฤษอีกด้วย นอกจากนี้ ธอร์นเบอร์ (Thornbury, 2001 อ้างถึงใน แพรไหม คำดวง, 2562 : 2) ได้ให้ข้อสนับสนุนในการสอนไวยากรณ์ไว้ 7 ประการคือ 1) ไวยากรณ์เป็นเครื่องมือที่ใช้สร้างประโยคเพราะไวยากรณ์คือ คำอธิบายสถานะของภาษาและทำให้ผู้เรียนมีเครื่องมือในการสร้างประโยค 2) ไวยากรณ์เป็นสิ่งที่ทำให้ความหมายในการใช้ภาษาพัฒนาตามกาลเวลา 3) ไวยากรณ์ช่วยปรับความหมาย 4) ไวยากรณ์เป็นผู้เตรียมความพร้อมล่วงหน้า 5) ไวยากรณ์ช่วยให้ได้เรียนภาษาเป็นหน่วยย่อยด้วยการจัดระเบียบให้ภาษาและรวบรวมเป็นหมวดหมู่ 6) ไวยากรณ์เป็นกฎระเบียบในการเรียนการสอน และ 7) ไวยากรณ์เป็นความคาดหวังของผู้เรียน

สำหรับการสอนไวยากรณ์นั้นถ้าพิจารณาในด้านเนื้อหาจะพบว่าเนื้อหาจะเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ หลักการของการใช้ภาษา ได้แก่ การใช้คำชนิดต่าง ๆ (Part of speech) แบบแผนของประโยคชนิดต่าง ๆ (Sentence pattern) รวมทั้งการกระจายคำกริยาให้สอดคล้องตามกาลเวลา (Tense) ซึ่งถ้าหากครูผู้สอนไม่คำนึงถึงการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร จะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาเป็นชิ้น ๆ เรื่อง ๆ แยก ๆ กันไป ดังนั้นเมื่อยึดหลักตามทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom's Taxonomy) จะทำให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าครูผู้สอนต้องกำหนดเป้าหมายของการเรียนไวยากรณ์อย่างน้อยต้องให้ไต่ระดับจากขั้นความจำ ความเข้าใจ ไปให้ถึงขั้นประยุกต์ใช้ตามแผนภูมิทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom, 1956 อ้างถึงใน รัฐพล ประดับเวทย์, 2560: 1054) นั้นย่อมหมายถึงการทำให้ผู้เรียนสามารถนำหลักการ กฎเกณฑ์ ด้านไวยากรณ์ไปประยุกต์ใช้เพื่อนำไปสื่อสารได้นั่นเอง ซึ่งการสอนไวยากรณ์ที่สามารถทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีความหมายเพื่อนำไปใช้ในการสื่อสารได้นั้นผู้สอนต้องใช้แนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมเป้าหมายการเรียนรู้ดังกล่าวโดยแนวทางหนึ่งก็คือเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ออกแบบให้ผู้เรียนได้ค้นคว้า ลงมือปฏิบัติ คิดวิเคราะห์ รวมทั้งการสร้างสรรค์ชิ้นงานต่าง ๆ ทั้งนี้ปัญหาที่สำคัญถ้าหากครูผู้สอนไม่เน้นเป้าหมายการเรียนรู้ไวยากรณ์ที่ผู้เรียนสามารถนำหลักการ กฎเกณฑ์ไปสู่การประยุกต์ใช้นั้น จะทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่เป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตรอุดมศึกษาที่กล่าวไว้ว่า “การออกแบบหลักสูตรที่ดีต้องกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ในการสร้าง

บัณฑิตอย่างมีประสิทธิภาพ นั่นคือ ผู้เรียนมีสมรรถนะในการนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้กับโลกของการทำงานได้จริง” (กระทรวง การอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2566: 12)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกหรือ Active Learning เป็นกระบวนการเรียนการสอนอย่างหนึ่ง แปรตามตัวก็คือ เป็น การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ หรือการลงมือทำ ซึ่ง “ความรู้” ที่เกิดขึ้นก็เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์กระบวนการในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว ต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดย การอ่าน การเขียน การโต้ตอบ และการวิเคราะห์ปัญหา อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง เหล่านี้ล้วนแล้วแต่ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนมีสมรรถนะในการนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้กับโลกของการทำงานได้จริง ดังเช่น การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และ การประเมินค่าดังกล่าว (สถาพร พงศพิณกุล, 2558) การเรียนรู้เชิงรุกหรือ Active Learning จึงเป็นการเรียนรู้เพื่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงในตน (Transformative learning) เกิดภาวะผู้นำ มีทักษะในการนำการเปลี่ยนแปลง (Change agent) เน้น การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ (Learning skills) เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต เน้นเนื้อหาการบูรณาการเพื่อให้ผู้เรียนสามารถ เชื่อมโยง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงภายใต้กิจกรรม วิธีการ และกระบวนการที่หลากหลาย สนุกสนาน กระตือรือร้น มีชีวิตชีวา ไม่น่าเบื่อ โดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้มีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และได้ฝึกทักษะการคิดใน ระดับสูง ผู้สอนมีบทบาทที่เป็นผู้ให้คำแนะนำเป็นผู้อำนวยความสะดวก และเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มี แรงบันดาลใจให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งผลลัพธ์ที่ผู้เรียนได้รับคือ เกิดทักษะการเรียนรู้และทักษะการดำรงชีวิต อย่างถาวร (นนทลี พรธาดาวิทย์, 2559)

แมคคินเน (McKinney, 2008 อ้างถึงใน นรินทร์ เจริญพันธ์ และคณะ, 2559) ได้เสนอรูปแบบหรือเทคนิคการจัดการ เรียนการสอนในแนวเชิงรุกหรือ Active Learning ไว้หลากหลายรูปแบบและเทคนิคหนึ่งในหลาย ๆ เทคนิคนั้น ได้แก่ การเรียนรู้ แบบผู้เรียนสร้างแบบทดสอบ (Student generated exam questions) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสร้าง แบบทดสอบจากสิ่งที่ได้เรียนรูมาแล้ว ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักการสอนไวยากรณ์ที่ถูกกล่าวไว้ว่า การฝึกฝน (Practice) เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจโครงสร้างภาษาได้อย่างลึกซึ้ง ครูควรจัดให้มีแบบฝึกหัดทั้งที่ให้อ่านในชั้นเรียน และที่ให้เป็นงานบ้าน ให้มีความหลากหลายครอบคลุมเนื้อหาที่เรียน (Zhulian, 2012) ฉะนั้นเมื่อผู้เรียนได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้แล้วนั้นการฝึกฝน การทำแบบฝึกหัดจึงจำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่ผู้วิจัยเล็งเห็นว่ามีสำคัญที่ต้องได้รับการพัฒนาด้านทักษะ ไวยากรณ์ ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี อันเนื่องมาจาก นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 1 จำเป็นต้องได้รับการปูพื้นฐานที่สำคัญด้านหลักไวยากรณ์ ภาษาอังกฤษ อย่างดียิ่ง เพราะต้องนำไปเป็นหลักสำคัญในการเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ ได้แก่ การอ่าน หรือการเขียน ประกอบกับว่า นักศึกษาเหล่านี้ต้องมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถประยุกต์ใช้หลักไวยากรณ์ ได้เป็นอย่างดี เพราะว่าเมื่อไปประกอบอาชีพ เป็นครูผู้สอนจะต้องอธิบายและตอบคำถาม ชี้แจงข้อข้องใจของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ มีความเข้าใจ และประยุกต์ใช้หลัก ไวยากรณ์ได้อย่างดี มีประสิทธิภาพ และจากประสบการณ์ที่ผู้วิจัยได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบสอนด้านไวยากรณ์ให้กับนักศึกษา หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 1 มาโดยตลอด ทำให้พบข้อมูลว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 ส่วนใหญ่มี พื้นฐานความรู้ด้านทักษะไวยากรณ์ไม่เพียงพอที่จะนำไปประยุกต์ใช้ และที่สำคัญยังขาดความสามารถในการประยุกต์ใช้หลัก ไวยากรณ์อีกด้วย

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีแนวคิดว่าจะให้ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้โดยใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักการสอนไวยากรณ์ โดยผู้วิจัยจะนำการเรียนรู้เชิงรุก หรือ Active Learning มาสอนไวยากรณ์ ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคให้ผู้เรียนคือ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพชรบุรี มาออกแบบแบบทดสอบเกี่ยวกับวลี (Phrase) ที่ได้เรียนไปแล้ว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านทักษะไวยากรณ์ภาษาอังกฤษของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุก
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุก

สมมติฐานการวิจัย

1. นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุก จะมีความสามารถด้านทักษะไวยากรณ์ภาษาอังกฤษหลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน
2. นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จะมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับมาก

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาไวยากรณ์ขั้นสูงสำหรับครูภาษาอังกฤษ (Advanced Structure for English Teacher) ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 2 ห้องเรียน ได้แก่ ห้อง A จำนวน 30 คน และห้อง B จำนวน 30 คน รวมนักศึกษาทั้งหมด 60 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาไวยากรณ์ขั้นสูงสำหรับครูภาษาอังกฤษ (Advanced Structure for English Teacher) ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ที่ได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีจับฉลากจำนวน 1 ห้องเรียน รวมนักศึกษา 30 คน

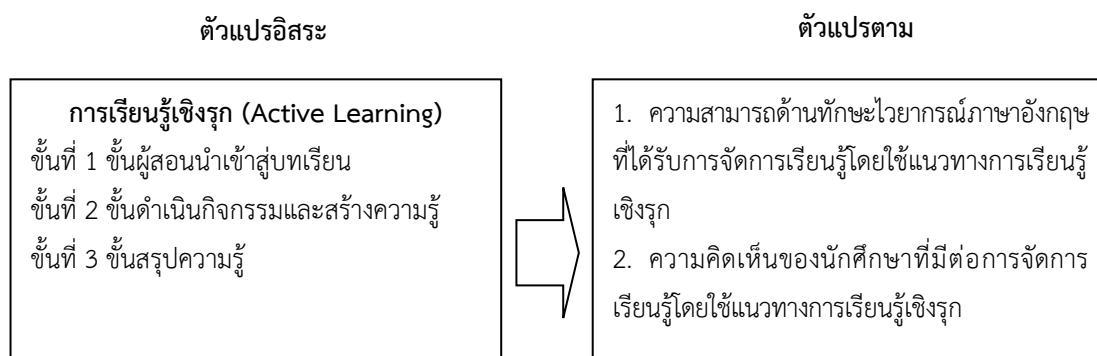
ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยคือเรื่อง วลี (Phrase) ดังนี้

1. Prepositional phrase
2. Appositive phrase
3. Verbal phrase:
 - 3.1 Participial phrases
 - Present participial phrase
 - Past participial phrase
 - 3.2 Infinitive phrase
 - 3.3 Gerund phrase

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ หลักไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเกี่ยวกับวลี (Phrase) การจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) หลักการสร้างเกณฑ์การประเมิน (Rubrics) แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สังเคราะห์จากนักวิชาการหลายท่านนำมาสู่กรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการทดลองสอนโดยผู้วิจัยในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ดำเนินการด้านกระบวนการจริยธรรมวิจัยในคน
2. เตรียมความพร้อมกลุ่มตัวอย่างก่อนการจัดการเรียนการสอน โดยผู้วิจัยได้จัดปฐมนิเทศกลุ่มตัวอย่างเพื่อเตรียมความพร้อมและซักถามให้มีความเข้าใจตรงกันในบทบาท หน้าที่ เป้าหมายของการจัดการเรียนการสอน การประเมินผล และกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องกระทำ เพื่อให้การดำเนินการทดลองเป็นไปอย่างราบรื่น รวมทั้งมีการสอบ ถามความสมัครใจก่อนการจัดการเรียนการสอน

ทดสอบกลุ่มตัวอย่าง สำหรับแบบทดสอบที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยข้อสอบอัตนัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและประเมินความสอดคล้อง และความเหมาะสม โดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจและความสามารถในการสร้างวลี (Phrase) เรื่อง Prepositional phrase, Appositive phrase และ Verbal phrase: Participial phrase, Gerund phrase และ Infinitive phrase ประกอบด้วย 1) ให้ขีดเส้นใต้ “Phrase” และ บอกประเภทของ “Phrase” 2) แต่งประโยคภาษาอังกฤษประกอบภาพที่มีวลีประเภทต่าง ๆ และ 3) กำหนดประโยคภาษาไทยแล้วให้แปลงเป็นภาษาอังกฤษที่มีวลีประเภทต่าง ๆ ตามที่ได้เรียนไปแล้ว ผู้วิจัยทำการทดสอบกลุ่มตัวอย่างดังนี้

- 2.1 ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test)
- 2.2 ทดสอบหลังจากเรียนครบทุกแผนการจัดการเรียนรู้ (Post-test)
3. ดำเนินการทดลองสอนในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2566 เป็นเวลา 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง
4. สอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างโดยทำแบบสอบถามหลังจากการทดลองสอนเสร็จสิ้นลงแล้ว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องวลี (Phrase) สำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จำนวน 3 แผน ๆ ละ 4 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง โดยแต่ละแผนมีจุดมุ่งเน้นดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง participial phrase: present participial phrase และ past participial phrase

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง prepositional phrase และ noun phrase

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง gerund phrase และ infinitive phrase

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านทักษะไวยากรณ์ภาษาอังกฤษโดยใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุกมาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งในทุกแผนการจัดการเรียนรู้ได้กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้นักศึกษาได้เรียนรู้หลักไวยากรณ์เกี่ยวกับวลีประเภทต่าง ๆ และฝึกให้ทำแบบฝึกหัดเพื่อประยุกต์ใช้หลักการ กฎเกณฑ์ ในการนำไปแต่งวลีประเภทต่าง ๆ รวมทั้งเปิดโอกาสให้นักศึกษา ชักถาม อภิปราย และแสดงความคิดเห็น ทำแบบฝึกหัด และในขั้นตอนสุดท้าย นักศึกษาจะได้รับมอบหมายให้ออกแบบแบบทดสอบเกี่ยวกับวลี (Phrase) ที่ได้เรียนไปแล้วในแต่ละแผนการเรียนรู้ เพื่อให้เป็นไปตามกรอบการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งในการจัดการเรียนรู้มีขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นผู้สอนนำเข้าสู่บทเรียน คือ สร้างแรงจูงใจให้นักศึกษาเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละแผนการเรียนรู้ นำไปสู่การสร้าง Phrase ได้ถูกต้อง ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินกิจกรรมและสร้างความรู้ คือ ให้นักศึกษาได้เข้ากลุ่มย่อยเพื่อทำงานร่วมกัน อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการใช้ Phrase ในประโยคได้ถูกต้อง และทำแบบฝึกหัดเรื่อง Phrase ได้ถูกต้อง และขั้นที่ 3 ขั้นสรุปความรู้ คือ การสรุปความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจนเกิดความเข้าใจที่ชัดเจน ในขั้นนี้ของทุกแผนการเรียนรู้ นักศึกษาได้รับมอบหมายให้ทำแบบฝึกหัดหลังการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 1) กำหนดประโยคภาษาอังกฤษที่มีวลีประเภทที่เรียนในแต่ละแผน แล้วให้นักศึกษาขีดเส้นใต้ส่วนที่เป็นวลี 2) ให้แต่งประโยคภาษาอังกฤษที่มีวลีประเภทที่เรียนในแต่ละแผนประกอบภาพที่กำหนดให้ 3) กำหนดประโยคภาษาไทยแล้วให้แปลงเป็นภาษาอังกฤษที่มีวลีประเภทที่เรียนในแต่ละแผน และสุดท้ายมอบหมายให้นักศึกษาออกแบบแบบทดสอบเกี่ยวกับวลี (Phrase) ตามความรู้ ความเข้าใจ ที่ได้เรียนไปแล้ว แล้วนำเสนอ และอภิปรายแสดงความคิดเห็น ในการเรียนครั้งต่อไป

2. แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจและความสามารถในการสร้างวลี (Phrase) ประเภทต่าง ๆ เป็นแบบทดสอบอัตนัย ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 กำหนดประโยค แล้วให้ขีดเส้นใต้ Phrase และระบุประเภทของ Phrase รวมทั้งหน้าที่ ของ Phrase ในประโยคนั้นๆ จำนวน 20 ข้อ ตอนที่ 2 กำหนดภาพแล้วให้แต่งประโยคบรรยายภาพที่มี Phrase ประเภทต่าง ๆ จำนวน 6 ข้อ และตอนที่ 3 กำหนดประโยคภาษาไทยแล้วให้ แปลงเป็นภาษาอังกฤษ โดยมี Phrase จำนวน 4 ข้อ

3. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 4 ข้อ และในตอนท้ายของแบบสอบถามมีข้อเสนอแนะเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นอื่น ๆ เพิ่มเติม

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้

1.1 เมื่อสร้างแผนการจัดการเรียนรู้เรียบร้อยแล้ว นำแผนนี้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญความรู้ความสามารถในสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

1.2 ปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ด้านการใช้ภาษาตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2. แบบทดสอบวัดความสามารถในด้านวลี (Phrase)

2.1 เมื่อสร้างแบบทดสอบอัตนัยเพื่อวัดความสามารถในด้านวลี (Phrase) ประเภทต่าง ๆ ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 กำหนดประโยค แล้วให้ขีดเส้นใต้ Phrase และระบุประเภทของ Phrase รวมทั้งหน้าที่ ของ Phrase จำนวน 20 ข้อ ตอนที่ 2 กำหนดภาพแล้วให้แต่งประโยคบรรยายภาพที่มี Phrase ประเภทต่าง ๆ จำนวน 6 ข้อ และตอนที่ 3 กำหนดประโยค

ภาษาไทยแล้วให้ แปลงเป็นภาษาอังกฤษ โดยให้มี Phrase จำนวน 4 ข้อ นำแบบทดสอบไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาว่าข้อสอบที่สร้างขึ้นมานั้นสอดคล้อง เหมาะสมกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนการสอนหรือไม่ และมีความเหมาะสมในการนำมาใช้เป็นข้อสอบ แล้วนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องแล้วคัดเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ซึ่งแสดงว่าข้อสอบข้อนั้น ๆ มีเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้เป็นแบบทดสอบ

2.2 นำแบบทดสอบที่ผู้เชี่ยวชาญประเมินแล้วและได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ในด้านภาษาไปปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2.3 สร้างเกณฑ์การให้คะแนนแบบทดสอบแบบอัตนัยที่ให้ผู้ทดสอบเขียน และนำเกณฑ์การให้คะแนนแบบทดสอบที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญทำการประเมิน (IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

2.4 ปรับปรุงแก้ไขด้านการใช้ภาษาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2.5 นำแบบทดสอบไปให้กลุ่มตัวอย่างทำการทดสอบโดยใช้แบบทดสอบนี้ก่อนและหลังการทดลองสอน

3. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุก

3.1 เมื่อสร้างแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

3.2 ปรับปรุงแก้ไขด้านการใช้ภาษาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.3 นำแบบสอบถามความคิดเห็นไปให้นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทำหลังจากเสร็จสิ้นการทดลองสอน

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

1. การเปรียบเทียบความสามารถด้านทักษะไวยากรณ์ภาษาอังกฤษของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้สถิติการหาค่า t-test แบบ Pair-Samples t-test โดยนำเสนอเป็นตารางและการเขียนความเรียงเชิงพรรณนา

2. การวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุกโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับข้อเสนอแนะอื่น ๆ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความสามารถด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุก แสดงผลได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ความสามารถด้านทักษะไวยากรณ์ภาษาอังกฤษของนักศึกษาหลักสูตร ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุก ภาพรวม

	คะแนนก่อนการเรียน (30 คะแนน)	คะแนนหลังการเรียน (30 คะแนน)	คะแนน ความก้าวหน้า
รวมคะแนน	113	457	344
คะแนนเฉลี่ย	3.77	15.23	11.47
ค่าเฉลี่ยร้อยละ	12.56	50.78	38.22

จากตารางที่ 1 พบว่า นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาไวยากรณ์ขั้นสูงสำหรับครูภาษาอังกฤษ (Advanced Structure for English Teacher) ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุก มีความสามารถด้านทักษะไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ โดยรวมคิดเป็นร้อยละ 38.22 ซึ่งผ่านเกณฑ์ร้อยละ 25 ขึ้นไป

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาความสามารถด้านทักษะไวยากรณ์ภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุก

ความสามารถด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนได้รับการเรียนรู้เชิงรุก	30	3.76	2.95	-13.170	0.000**
หลังได้รับการเรียนรู้เชิงรุก	30	15.23	5.00		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถด้านทักษะไวยากรณ์ภาษาอังกฤษของนักศึกษาหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุก มีค่าเท่ากับ 15.23 สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุก มีค่าเท่ากับ 3.76 และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุก แสดงผลได้ดังนี้

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุก

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุก	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับที่
1. เรื่อง Phrase มีประโยชน์	4.57	0.50	มากที่สุด	1
2. การทำแบบฝึกหัดหลังการเรียนมีประโยชน์	4.50	0.50	มาก	2
3. ลักษณะของแบบฝึกหัดที่ทำหลังการเรียนส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและความสามารถในการแต่งประโยคที่มี Phrase	4.37	0.61	มาก	3
4. ภารกิจด้านการออกแบบ แบบทดสอบ ที่ทำหลังการเรียนส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและความสามารถในการแต่งประโยคที่มี Phrase	4.27	0.69	มาก	4
รวมเฉลี่ย	4.42	0.46	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่า นักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ เรื่อง Phrase มีประโยชน์ ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.50) รองลงมา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การทำแบบฝึกหัดหลังการเรียนมีประโยชน์ ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.50) ลักษณะของแบบฝึกหัดที่ทำหลังการเรียนส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและความสามารถในการแต่งประโยคที่มี Phrase ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.61) และภารกิจด้านการออกแบบ แบบทดสอบ ที่ทำหลังการเรียนส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและความสามารถในการแต่งประโยคที่มี Phrase ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.69) ตามลำดับ

3. สำหรับข้อมูลในส่วนของการเปิดของแบบสอบถาม นักศึกษามีความคิดเห็นต่อการจัดการ เรียนรู้โดยใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาความสามารถด้านทักษะไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเรื่อง วลี สรุปได้ดังนี้ การเรียนเรื่อง Phrase ทำให้สามารถเข้าใจในรูปแบบประโยคต่าง ๆ และโครงสร้างประโยค ทำให้สามารถแต่งประโยคได้อย่างถูกต้อง แต่นักศึกษาต้องการแบบฝึกหัดแต่งประโยคในห้องเรียนให้มากขึ้น และทำให้เสร็จทุกข้อพร้อมกันในชั้นเรียน สำหรับด้านสื่อการเรียนรู้ ควรมีคลิปวิดีโอเรื่อง Phrase เข้ามาใช้ในการสอนด้วย เพื่อจะได้ทบทวนการเรียนรู้นอกชั้นเรียน รวมทั้งเพิ่มวิธีการสอนที่หลากหลาย

การอภิปรายผล

1. ผลการศึกษาความสามารถด้านทักษะไวยากรณ์ภาษาอังกฤษของนักศึกษาก่อนและหลังการได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุก พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความสามารถด้านทักษะไวยากรณ์ภาษาอังกฤษหลังได้รับการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้คือ นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุกมีความสามารถด้านทักษะไวยากรณ์ภาษาอังกฤษหลังได้รับการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการเรียน ทั้งนี้ผลการวิจัยดังกล่าวอาจมาจากหลายปัจจัยที่ร่วมกันส่งเสริม สนับสนุนให้ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐาน ปัจจัยดังกล่าวอาจได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุกหรือ Active Learning เรื่องวลี (Phrase) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีองค์ประกอบครบถ้วนและมีความสอดคล้องตามหลักการ ทฤษฎี ที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เพื่อให้ให้นักศึกษาเรียนรู้หลักการเกี่ยวกับวลีแต่ละประเภท และฝึกให้ทำแบบฝึกหัดเพื่อประยุกต์ใช้หลักการในการนำไปแต่งวลีประเภทต่าง ๆ รวมทั้งเปิดโอกาสให้นักศึกษาซักถาม อภิปราย และแสดงความคิดเห็น ทำแบบฝึกหัด และปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งคือการมอบหมายให้นักศึกษาออกแบบ แบบทดสอบเกี่ยวกับวลี (Phrase) ที่ได้เรียนไปแล้วในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งทุกแผนการจัดการเรียนรู้มีการกำหนดภาระงาน การวัดผล และประเมินผลไว้อย่างชัดเจน เช่น วัดผลและประเมินผลจากใบงาน (Worksheet) การปฏิบัติ (Performance) พร้อมทั้งมีคำชี้แจงและเกณฑ์การประเมิน (Rubrics) ให้นักศึกษาทราบว่าจะต้องทำกิจกรรมใด วัดผลอย่างไรและประเมินผลอย่างไรบ้าง เพื่อให้นักศึกษาได้เตรียมความพร้อมในการเรียน ทั้งนี้ในทุกบทเรียนมีการแจ้งคะแนนผลการประเมินเพื่อความชัดเจนและยุติธรรมกับนักศึกษาทุกคน เพื่อให้นักศึกษาใช้ผลการประเมินในการปรับปรุงหรือพัฒนาตนเอง และที่ได้กล่าวไปแล้วคือ ในขั้นตอนสุดท้ายนักศึกษาจะได้รับมอบหมาย ให้ออกแบบ แบบทดสอบเกี่ยวกับวลี (Phrase) ที่ได้เรียนไปแล้วในแต่ละแผนการเรียนรู้ ซึ่งในการออกแบบแบบทดสอบนี้อาจเป็นส่วนหนึ่ง ที่สำคัญที่สามารถทำให้นักศึกษาเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องวลี (Phrase) ดีมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับจางจินต ภิญญ (2555) ที่กล่าวว่า ลักษณะผู้เขียนข้อสอบที่ดี ทำให้ข้อสอบให้มีคุณภาพดีนั้นผู้เขียนข้อสอบต้องมีคุณลักษณะหลายอย่าง ประกอบกันและที่สำคัญประการหนึ่งคือผู้ออกข้อสอบต้องมีความรู้ในเนื้อหาวิชาและจุดมุ่งหมายของรายวิชาอย่างถูกต้องลึกซึ้ง จะได้ถามได้ตรงสาระสำคัญของรายวิชานั้น ๆ ดังนั้นเมื่อนักศึกษาจะต้องออกแบบ แบบทดสอบก็ต้องทำให้ตนเองมีความรอบรู้ในเรื่องวลี (Phrase) โดยอาจต้องสอบถามครูผู้สอนหรือศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง ทั้งในด้านเนื้อหาและรูปแบบ แบบทดสอบ ซึ่งเป็นลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งฟิ๊งค์ (Fink, 1999: 1-2) ได้กล่าวถึงลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไว้ประการหนึ่งว่า เป็นประสบการณ์ที่ได้จากการลงมือกระทำ ซึ่งผู้เรียนจะเกิดประสบการณ์โดยตรงจากการออกแบบ และทำการทดลอง และสอดคล้องกับเชอร์แมนและเชอร์แมน (Sherman, & Sherman, 2004: 22) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการเน้นสร้างความรู้และความเข้าใจ ให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหา และหลักการโดยอาศัยความเข้าใจที่ได้รับจากประสบการณ์ให้ผู้เรียนค้นหาความคิดใหม่ ๆ ด้วยตนเอง สามารถถ่ายทอดความรู้ให้เพื่อนได้ รวมทั้งแสดงความคิดเห็นและเสนอผลงานได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับกิจกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนคือนอกจากให้ออกแบบ แบบทดสอบแล้ว นักศึกษายังต้องนำเสนอในชั้นเรียน และแสดงความคิดเห็นต่อแบบทดสอบนั้น ๆ ด้วยเช่นกัน กิจกรรมเหล่านี้ล้วนส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้นและยังสอดคล้องกับ เซนเกอร์, กอสส์ และเบมส์เทน (Shenker, et al, 1996: 1) ที่อธิบายว่าการเรียนรู้เชิงรุกมุ่งเน้นการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในบทบาทการเรียนรู้ของตนเองมากกว่ารับความรู้ฝ่ายเดียว การที่

ผู้เรียนได้กระทำการต่าง ๆ ด้วยตนเอง จะนำไปสู่การคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ตนเองกำลังกระทำ ทำให้การเรียนรู้เริ่มต้น สนุกสนาน ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พูด ฟัง อ่าน เขียน เป็นองค์ประกอบหลักสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุก สอดคล้องกับแนวคิดของ เอกรินทร์ สังข์ทอง (2543: 2-4 อ้างถึงใน ฟาร่า สุลมาน และนุรฮัสวานี บอตอ, 2563: 2) กล่าวว่า การจะบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนภาษาอังกฤษ ผู้เรียนต้องมีทักษะพื้นฐานในการเรียนภาษา มีทักษะด้านไวยากรณ์ที่ดีพอ มีความเข้าใจในความหมายและใช้ภาษาได้เหมาะสมต่อแต่ละบุคคลและสถานการณ์ ดังนั้นการสอนไวยากรณ์จึงไม่ควรจำกัดอยู่เพียงการสอนกฎเกณฑ์ทางภาษาเท่านั้น แต่ควรพัฒนาให้นักเรียนสามารถนำเอาไวยากรณ์ที่เรียนไปใช้ในการสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างถูกต้องตามหน้าที่ทางภาษา สอดคล้องกับงานวิจัยของเบสเลอร์ และเคิร์ทซ์ (Besler, & Kurt, 2016: 209) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมเชิงรุกแบบเป็นทีมกับเจตคติของนักเรียนและการแสดงของนักศึกษาในชั้นเรียนสังคมวิทยาเบื้องต้น การออกแบบการวิจัยเป็นการเปรียบเทียบคะแนนในการสอบครั้งสุดท้ายและการสำรวจทัศนคติระหว่าง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เรียนกิจกรรมเชิงรุกแบบเป็นทีมกับกลุ่มที่เรียนแบบบรรยาย ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้เรียนที่เรียนเชิงรุกแบบเป็นทีมมีทัศนคติเชิงบวกมากขึ้น นอกจากนี้นักเรียนที่เรียนเป็นทีมยังมีคะแนนสอบปลายภาคเพิ่มขึ้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนาฏอนงค์ ศรีวิเชียร (2565: 72) ได้ทำวิจัยเรื่องผลการใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นจึงแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนถึงสาเหตุที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความสามารถด้านทักษะไวยากรณ์ภาษาอังกฤษหลังได้รับการเรียนรู้เชิงรุกสูงกว่าก่อนได้รับการเรียนรู้เชิงรุก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ เรื่อง Phrase มีประโยชน์ รองลงมาคือความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การทำแบบฝึกหัดหลังการเรียนมีประโยชน์ ลักษณะของแบบฝึกหัดที่ทำหลังการเรียนส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและความสามารถในการแต่งประโยคที่มี Phrase และการกิจด้านการออกแบบ แบบทดสอบที่ทำหลังการเรียนส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและความสามารถในการแต่งประโยคที่มี Phrase ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษามีแรงจูงใจในการเรียนรู้เรื่องวลี (Phrase) เพราะเล็งว่าเป็นประโยชน์ต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนจากการที่นักศึกษาแสดงความคิดเห็นด้วยการตอบแบบสอบถามในด้านประโยชน์ของวลีอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาณี เพ็ชรมาก (2559) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง กลวิธีการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 ในสังกัดกรุงเทพมหานครที่มีผลสัมฤทธิ์ ในการเรียนภาษาอังกฤษต่างกัน ผลการศึกษาที่สำคัญ คือ 1) นักเรียนที่มีผลการเรียนวิชาภาษาอังกฤษในระดับที่สูงใช้กลวิธีการเรียนในระดับสูง ส่วนผู้เรียนที่มีผลการเรียนในระดับต่ำ ใช้กลวิธีเรียนในระดับปานกลาง ด้านแรงจูงใจพบว่า ผู้เรียนกลุ่มสูงมีระดับแรงจูงใจที่สูงกว่าผู้เรียนกลุ่มต่ำ สำหรับการเรียนด้วยวิธีของตนเองของผู้เรียนทั้งสองกลุ่มพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 2) แรงจูงใจมีผลต่อการใช้กลวิธีการเรียนและต่อการเรียนด้วยวิธีของตนเองของผู้เรียนทั้งสองโรงเรียน 3) ในการเปรียบเทียบการใช้กลวิธีการเรียน แรงจูงใจ และการเรียนด้วยวิธีของตนเองของกลุ่มตัวอย่างแต่ละโรงเรียน พบว่า ผู้เรียนทั้งสองกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำจากโรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ปฏิบัติในระดับที่สูงกว่าผู้เรียนจากโรงเรียนบางชัน ประกอบกับอีกทั้งเอกสารประกอบการเรียนรู้ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษที่ใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุกเป็นสื่อที่ทำให้ผู้เรียนมีความคิดเห็นที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้ ดังข้อคิดเห็นที่นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นจากแบบสอบถามปลายเปิดไว้ว่า “การเรียนเรื่อง Phrase ทำให้สามารถเข้าใจในรูปแบบประโยคต่าง ๆ และโครงสร้างประโยค ทำให้สามารถแต่งประโยคได้อย่างถูกต้อง และมีประโยชน์มากในการสื่อสารในชีวิตจริง” แสดงให้เห็นว่านักศึกษาส่วนใหญ่พึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุก ดังที่นทลี พรธาดาวิทย์ (2559: 19-21) กล่าวว่า Active Learning เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนสร้างสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เช่น เตรียมตัวอย่างภาพ วิดีทัศน์ และวิธีดำเนินการ เมื่อผู้เรียนดำเนินกิจกรรมจะเกิดแนวคิด และสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเองจากความรู้เดิมที่มีอยู่ โดยผู้เรียนทำกิจกรรมในระหว่างเวลาเรียน เช่น การอภิปราย การลงมือปฏิบัติ การตอบคำถาม การอ่าน ซึ่งผู้เรียนต้องศึกษาเนื้อหาที่

เกี่ยวข้องต่าง ๆ ก่อนเข้าเรียน ดังนั้นครูจะต้องเป็นผู้รู้และเชี่ยวชาญในเนื้อหาที่ทันสมัย รู้กระบวนการที่จะพัฒนาวิธีการเรียนรู้และใช้วิธีการเพื่อที่จะถ่ายทอดเนื้อหา สร้างมาตรฐานการเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมในชั้นเรียนเป็นผู้ให้คำแนะนำ อำนวยความสะดวกในชั้นเรียนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ตลอดชีวิตและมีการสะท้อนผลการสอนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาต่อไป Active Learning จึงเป็นการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตนเอง (Transformative Learning) เกิดภาวะผู้นำมีทักษะในการนำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) เน้นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ (Learning Skills) เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต เน้นเนื้อหาการบูรณาการเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ภายใต้กิจกรรม วิธีการ และกระบวนการที่หลากหลาย สนุกสนาน กระตือรือร้น มีชีวิตชีวาไม่น่าเบื่อ โดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ มีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ได้ฝึกทักษะการคิดในระดับสูง เกิดทักษะการเรียนรู้และทักษะการดำรงชีวิตอย่างถาวร สอดคล้องกับพรพรรณ พูลเขาล้าน (2563: 49) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับเทคนิค SQ4R ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับเทคนิค SQ4R อยู่ในระดับพึงพอใจมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตติน เพลงสันเทียะ (2564: 139) ได้ทำวิจัยเรื่องผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ และด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของนาฏอนงค์ ศรีวิเชียร (2565: 72) ได้ทำวิจัยเรื่องผลการใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ผลการวิจัยพบว่า ระดับความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมาก จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้นักศึกษามีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมอยู่ในระดับมากซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า การจัดการเรียนการสอนที่ให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการสร้างแบบทดสอบหลังเรียน เป็นแนวทางที่ช่วยพัฒนาทักษะการแต่งประโยคด้วย Phrase ชนิดต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านความเข้าใจเชิงโครงสร้าง การคิดวิเคราะห์และการรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง องค์ความรู้ที่ได้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับอุดมศึกษา เพื่อสร้างผู้เรียนที่มีความสามารถเชิงวิชาการและทักษะการสื่อสารที่เข้มแข็ง

ข้อเสนอแนะ

ข้อจำกัดในการวิจัย กลุ่มตัวอย่างควรมีพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจและความสามารถในการแต่งประโยคภาษาอังกฤษพื้นฐานหรือ Simple Sentence มาก่อนเป็นอย่างดี รวมทั้งควรมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการออกแบบ แบบฝึกหัด หรือข้อสอบก็จะทำให้การเข้ารับการจัดการเรียนรู้เรื่องวลีหรือ Phrase โดยใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุก และทำกิจกรรม การออกแบบแบบทดสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่สามารถนำเสนอในประเด็นต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ความสามารถด้านทักษะไวยากรณ์ภาษาอังกฤษของนักศึกษาหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุกสูงกว่าก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักศึกษามีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นผู้บริหารจึงควรส่งเสริม สนับสนุนให้อาจารย์ที่สอนรายวิชาภาษาอังกฤษได้จัดการเรียนการสอนที่

มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมที่นำไปสู่การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ ส่งเสริมให้มีการปฏิบัติ คิดวิเคราะห์ และร่วมกันทำงานเป็นทีม เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนภาษาอังกฤษ

2. จากผลการวิจัยพบว่านักศึกษาได้เรียนรู้ทักษะไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเกี่ยวกับวลีแต่ละประเภทและได้ฝึกทำแบบฝึกหัดเพื่อใช้ในการนำไปแต่งวลีประเภทต่าง ๆ จากนั้นผู้สอนมอบหมายให้นักศึกษาได้ออกแบบ แบบทดสอบเกี่ยวกับวลี (Phrase) ด้วยตนเอง ทำให้นักศึกษาเข้าใจเรื่อง (Phrase) มากขึ้น ดังนั้นผู้สอนควรมีแบบฝึกหัดให้นักศึกษาได้ฝึกทำให้มากขึ้น รวมทั้งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการสร้างแบบทดสอบด้วยตนเองเพื่อเป็นการพัฒนาทักษะไวยากรณ์ภาษาอังกฤษให้แก่นักศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

3. จากผลการวิจัยพบว่าควรเพิ่มสื่อการเรียนรู้หรือวิธีการสอนที่หลากหลาย เพื่อนำมาใช้ประกอบการสอนเรื่อง Phrase เช่น คลิป VDO การสอนเรื่อง Phrase เพื่อให้นักศึกษาสามารถนำกลับมาศึกษาซ้ำด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในรูปแบบและโครงสร้างของประโยคและพัฒนาคุณภาพด้านทักษะไวยากรณ์ภาษาอังกฤษให้กับนักศึกษา ทั้งนี้ ผู้สอนและนักศึกษามาร่วมกันสร้างสื่อการเรียนการสอน เพื่อ ความมีประสิทธิภาพและการเกิดประโยชน์สูงสุดของสื่อต่อการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งต่อไปผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ควรทำการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบวิธีการสอนหรือสื่อการเรียนการสอนเชิงรุกที่มีการผสมผสานกับแพลตฟอร์มออนไลน์ที่กำลังได้รับความนิยม เช่น Wordwall, Kahoot, Quizlet, Vonder เป็นต้น เพื่อให้เกิดความน่าสนใจในการเรียนรู้
2. ควรศึกษาประเด็นการนำการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปใช้ในการพัฒนาทักษะในด้านการฟัง การพูด การอ่าน หรือการเขียนภาษาอังกฤษเพิ่มเติม
3. ควรมีการศึกษาการพัฒนาความสามารถด้านทักษะไวยากรณ์ภาษาอังกฤษโดยใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาอื่นๆ ในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เพื่อพัฒนาความสามารถและยกระดับผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาอังกฤษของนักศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2566). *คู่มือการตรวจสอบหลักสูตรการศึกษาและการตรวจสอบการดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อการรับรองมาตรฐานการอุดมศึกษาในหลักสูตรการศึกษา*. กองยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา.
- จงจิตร ภิณโณ. (2555). *ตัวช่วย*. กลุ่มบริหารวิชาการ โรงเรียนอนุบาลแพร่ สพป.แพร่ เขต 1.
- จิตติน เพลงสันเทียะ. (2564). *ผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสารของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 [การค้นคว้าอิสระปริญญาโท]*. มหาวิทยาลัยศิลปากร. <http://itthesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/3887/1/630620096.pdf>.
- นนทลี พรธาดาวิทย์. (2559). *การจัดการเรียนรู้แบบ Active learning* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.
- นรินทร์ เจริญพันธ์, และคณะ. (2559). *การพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารจากมันเทศเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตผลเกษตรท้องถิ่นของจังหวัดสระแก้ว*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นาฏอนงค์ ศรีวิเชียร. (2565). *ผลการใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 [การค้นคว้าอิสระปริญญาโท]*. มหาวิทยาลัยศิลปากร. <http://itthesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/4135/1/630620010.pdf>.
- พรพรรณ พูลเขาล้าน. (2563). *การพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้การจัดการเรียนรู้ แบบ Active Learning ร่วมกับเทคนิค SQ4R* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท] (ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- แพรวไหม คำดวง. (2562). การสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต].
มหาวิทยาลัยศิลปากร. <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/2421/1/60254312.pdf>.
- แพรวไหม คำดวง, และภัทรธีรา เทียนเพิ่มพูน. (2562). การสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 13(31): 179-194.
- พาร่า สุลไลมาน, และนุรฮัสวานี บอตอ. (2563). การพัฒนาสื่อการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษที่บูรณาการบริบทท้องถิ่นด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในจังหวัดยะลา. *คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*.
- รัฐพล ประดับเวทย์. (2560). แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีตามแนวคิดอนุกรมวิธานของบลูม. *Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 10(3): 1051-1065.
- รัตมา บุษย์ศรีเจริญ. (2565). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษโดยใช้แบบฝึกไวยากรณ์ร่วมกับการเรียนรู้ตามแบบ MACRO Model ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนทุ่งโพธิ์ทะเลพิทยะ [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยนเรศวร. <https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/5541/3/RatimaBussricharoen.pdf>.
- วิภาณี เพ็ชรมาก. (2559). กลวิธีการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 ในสังกัดกรุงเทพมหานครที่มีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษต่างกัน [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2016/TU_2016_5506033132_7090_5179.pdf.
- สถาพร พงษ์พิณกุล. (2558). เอกสารประกอบการฝึกอบรม “คุณภาพผู้เรียน.....เกิดจากกระบวนการเรียนรู้”. คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสระแก้ว.

การปฏิบัติการนิเทศภายในที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1

Internal Supervision Operations Related to Teaching Efficiency of Teachers in School Under the Office of Ratchaburi Primary Educational Service Area 1

เอกชัย บุญมีพิพิธ

Ekachai Boonmeepit

หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเกริก

Graduate Diploma Program in Teacher Profession, Krirk University

Corresponding author E-mail: akachai2499@gmail.com

(Received: September 8, 2025; Revised: May 29, 2026; Accepted: June 24, 2026)

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการปฏิบัติการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 2) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการสอนของครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 3) เพื่อศึกษาการปฏิบัติการนิเทศภายในที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนของครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ในอำเภอวัดเพลง รวมทั้งหมด 112 คน ใช้การสุ่มแบบอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา ระหว่าง 0.67–1.00 ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.93 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่า 1) การปฏิบัติการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการปฏิบัติการนิเทศ ด้านการประเมินผล ด้านการศึกษาสภาพและความต้องการ และด้านการวางแผนตามลำดับ 2) ประสิทธิภาพการสอนของครู ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านกลยุทธ์ในการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการสอน ด้านนวัตกรรม ด้านหลักสูตรตามลำดับ และ 3) การปฏิบัติการนิเทศภายในมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนของครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($R_{xy} = 0.804^{**}$)

คำสำคัญ: การนิเทศภายใน ประสิทธิภาพการสอนของครู ประถมศึกษา

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study of internal supervision practices of school administrators under the office of the Ratchaburi primary educational service area 1., 2) to study of teaching efficiency of teachers in school under the office of the Ratchaburi primary educational service area 1, and 3) to study the internal supervision practices related to the teaching efficiency of teachers in

school under the office of the Ratchaburi primary educational service area 1. The sample group consisted of 112 teachers in school under the office of the Ratchaburi primary educational service area 1 in Wat Phleng district by simple random sampling with drawing lot. The research instrument was a questionnaire with content validity between .67–1.00 and a reliability of 0.93. The statistics used in data analysis include percentage, mean, standard deviation and simple correlation coefficient. The research results were as follows: 1) The overall and individual aspects of internal supervision operations of school administrators have high average values. The average values from high to low were supervision operations, evaluation, study of conditions and needs, and planning, respectively. 2) The teaching efficiency of teachers, both overall and in each aspect, was at a high level. The average values from high to low were: teaching strategy, teaching activities, teaching media, concepts, and curriculum, respectively. 3) The internal supervision practices were significantly related to teaching efficiency of teachers in school under the office of the Ratchaburi primary educational service area 1., Ratchaburi Province at a statistical significance level of .01. ($R_{xy}=.804^{**}$)

Keywords: Internal supervision, Efficiency teacher's teaching, Primary school

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 เกิดจากกระแสการเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม และการเข้าสู่ยุคโลกดิจิทัล ซึ่งกระแสการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้มีผลกระทบต่อการจัดการและการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน สร้างความมั่นคง และพัฒนาที่ยั่งยืน การศึกษาจึงต้องได้รับการออกแบบเพื่อเพิ่มความสามารถของมนุษย์ โดยกำหนดเป้าหมายหลักของการจัดการศึกษาและกลไกในการขับเคลื่อนที่ชัดเจน เพื่อให้การศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศและเป็นกลไกหลักในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ส่งเสริมการปลูกฝังความคิด ความรู้ ทักษะ และทักษะให้แก่ประชาชนในสังคม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศในระยะยาว (สุกานดา อินทร์แพทย์ และธดา สิทธิธาดา, 2566) ในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถเชื่อมโยงประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกเข้าด้วยกัน ทำให้การสื่อสารเป็นไปอย่างรวดเร็วและไร้พรมแดน ประเทศไทยต้องปรับตัวเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและเพิ่มขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเองและแข่งขันในสภาพแวดล้อมที่มีความท้าทายสูง หากองค์กรใดต้องการอยู่รอดและประสบความสำเร็จ จะต้องผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถและวิสัยทัศน์กว้างไกลเพื่อนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายด้วยประสิทธิภาพ ตามที่ระบุในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 80 (3) รัฐบาลต้องพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม โดยจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ และพัฒนาคุณภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกความเป็นไทยและมีระเบียบวินัยที่ยึดมั่นในการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557)

การจัดการศึกษา โดยเน้นการจัดการเรียนการสอนที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สังคม และประเทศชาติ ซึ่งความสำเร็จของการจัดการศึกษาล้วนเกิดขึ้นที่โรงเรียน โดยความร่วมมือระหว่างบุคลากรในโรงเรียนกับผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะผู้บริหารซึ่งเป็นผู้นำที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดเป้าหมาย วางแผน และพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีวิสัยทัศน์ ทักษะที่ดี มีทักษะในการวางแผนและกำหนดทิศทางการดำเนินงาน พร้อมทั้งสามารถบริหารงานด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพใน

การดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ทักษะหรือความสามารถในการบริหารของผู้บริหารจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของการจัดการศึกษา (สัตตบุษย์ โพธิ์รุท, 2564) ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา การบริหารงานให้ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจในหลักการบริหาร ตลอดจนทักษะด้านการจัดการอย่างรอบด้าน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการบริหารจัดการทั้งองค์กรและตนเองให้มีประสิทธิภาพ

การยกระดับความแข็งแกร่งมาตรฐานวิชาชีพครูให้ครูเป็นผู้ที่มีความสามารถและทักษะที่เหมาะสมกับการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1, 2559) กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาใช้กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยกำหนดให้ผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการนิเทศภายในสถานศึกษา แต่จากรายงานประจำปี พบว่าผู้บริหารส่วนใหญ่ ให้ความสำคัญของการนิเทศการสอนภายในโรงเรียนยังน้อยเกินไป โดยมุ่งเน้นแต่ด้านบริหารเพียงอย่างเดียว ดังที่ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2553) กล่าวว่าความสำคัญของการนิเทศการศึกษาถือว่ามีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา การนิเทศการศึกษาสามารถ นับว่าเป็นประโยชน์ต่อครู เพราะว่าการนิเทศช่วยให้ครูมีความเชื่อมั่นในตนเอง ในการจัดการนิเทศภายในโรงเรียนจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ขึ้น ผู้บริหารมีบทบาทและหน้าที่สำคัญในการนิเทศภายในโรงเรียน ที่สนับสนุนให้เกิดการนิเทศภายในโรงเรียนให้ได้ตามมาตรฐาน ผู้บริหารมีส่วนสำคัญที่ผลักดันการนิเทศภายในโรงเรียนให้บรรลุผลเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการเรียนการสอนทั้งมวลในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับครูย่อมรู้ สภาพปัญหาและความต้องการของบุคลากรภายในโรงเรียนเป็นอย่างดี และพัชรินทร์ ช่วยดี (2554) กล่าวว่าบทบาทของผู้บริหารในการนิเทศภายในโรงเรียนที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมิน ซึ่งสำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (2557) กำหนดให้งานวิชาการที่เป็นงานหลักของการนิเทศภายในโรงเรียนคือ หลักสูตรการนำไปใช้ การจัดการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผลการนิเทศ

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการปฏิบัติการนิเทศภายในที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 เพื่อการกำหนดยุทธศาสตร์และกลวิธีที่จะนำไปสู่การพัฒนาการดำเนินงานคุณภาพภายในของโรงเรียน และพัฒนาครู ได้อย่างมีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการสอนของครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1
3. เพื่อศึกษาการปฏิบัติการนิเทศภายในที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนของครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

สมมติฐานการวิจัย

การปฏิบัติการนิเทศภายในกับประสิทธิภาพการสอนของครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่องการปฏิบัติการนิเทศภายในที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 มีตัวแปรที่ศึกษา ดังนี้

ตัวแปรต้น ได้แก่ การปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษา

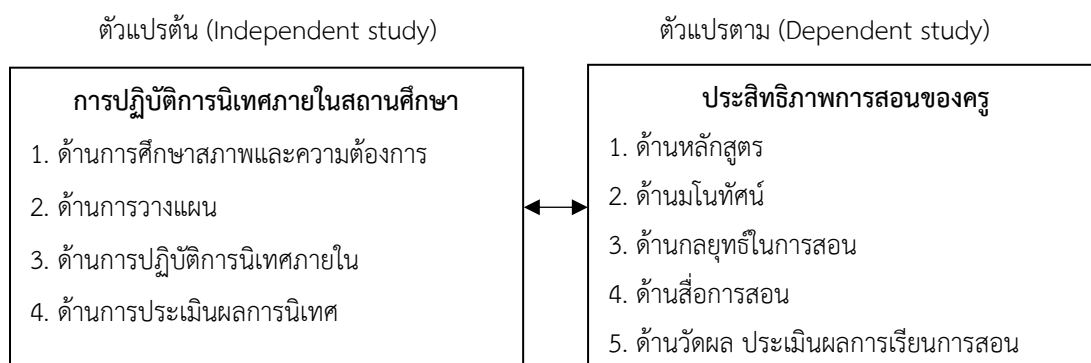
- 1) ด้านการศึกษาสภาพและความต้องการ
- 2) ด้านการวางแผน
- 3) ด้านการปฏิบัติการนิเทศ
- 4) ด้านการประเมินผลการนิเทศ

ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพการสอนของครู

- 1) ด้านหลักสูตร
- 2) ด้านมโนทัศน์
- 3) ด้านกลยุทธ์ในการสอน
- 4) ด้านสื่อการสอน
- 5) ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ ใช้การศึกษาเป็นกรณีศึกษาเฉพาะ อำเภอวัดเพลง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ คือ ครู ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 เฉพาะอำเภอวัดเพลง จำนวน 152 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 เฉพาะอำเภอวัดเพลง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตาราง Krejcie & Morgan (1970) โดยทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับสลาก (Lottery) ได้กลุ่มตัวอย่าง 112 คน

ขอบเขตด้านเวลา ระยะเวลาในการวิจัยในครั้งนี้การศึกษา 2567

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) มีความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหา (Validity) แสดงด้วยค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 และความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ Alpha 0.93 โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่ง

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับการปฏิบัติการณ์ในสถานศึกษา ลักษณะของแบบสอบถามเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของลิเคิร์ต (Likert Scale) จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอนของครู เป็นลักษณะของแบบสอบถามเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของลิเคิร์ต (Likert, 1967) จำนวน 25 ข้อ

สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

การหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson correlation coefficient)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผ่านการทดสอบความตรง และความเที่ยง แล้วแล้วนำไปใส่ซองเอกสารของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง ณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 และนำกล่องเปล่า ที่เขียนข้อความในการเก็บรวบรวมแบบสอบถามของผู้วิจัยไว้เหนือซองเอกสารของโรงเรียนต่าง ๆ ดังกล่าว และผู้วิจัยไปเก็บแบบสอบถามทุกวันพุธเป็นเวลา 3 เดือน ได้แบบสอบถามกลับคืนมาในสภาพสมบูรณ์จำนวน 110 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 98.21 จึงนำมาวิเคราะห์เพื่อการวิจัยในครั้งนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการปฏิบัติการณ์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการปฏิบัติการณ์ในสถานศึกษา ด้านการประเมินผล ด้านการศึกษาสภาพและความต้องการ และด้านการวางแผน ตามลำดับ
2. ประสิทธิภาพการสอนของครู ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านกลยุทธ์ในการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการสอน ด้านนวัตกรรม ด้านหลักสูตร ตามลำดับ
3. การปฏิบัติการณ์ในสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนของครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์การปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1
n=110

ด้านที่	การปฏิบัติการนิเทศภายใน (X_{tot})	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย	อันดับ
1	ด้านการศึกษาสภาพและความต้องการ (X_1)	3.77	0.98	มาก	3
2	ด้านการวางแผน (X_2)	3.67	0.93	มาก	4
3	ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายใน (X_3)	4.20	0.67	มาก	1
4	ด้านการประเมินผลการนิเทศภายใน (X_4)	3.87	0.80	มาก	2
เฉลี่ยรวม		3.77	0.80	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า การปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.77$, S.D.=0.80) เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายใน ($\bar{X}=4.20$, S.D.=.67) ด้านการประเมินผลการนิเทศภายใน ($\bar{X}=3.87$, S.D.=0.80) ด้านการศึกษาสภาพและความต้องการ ($\bar{X}=3.77$, S.D.=0.98) ด้านการวางแผน ($\bar{X}=3.67$, S.D.=0.93) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ประสิทธิภาพการสอนของครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1
n=110

ด้านที่	ประสิทธิภาพการสอนของครู (Y_{tot})	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย	อันดับ
1	ด้านหลักสูตร (Y_1)	3.77	0.80	มาก	5
2	ด้านเทคนิค (Y_2)	3.83	0.62	มาก	4
3	ด้านกลยุทธ์ในการสอน (Y_3)	4.21	0.68	มาก	1
4	ด้านสื่อการสอน (Y_4)	3.97	0.45	มาก	2
5	ด้านการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ (Y_5)	3.93	0.48	มาก	3
เฉลี่ยรวม		3.93	0.50	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.93$, S.D.=0.50) เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านกลยุทธ์ในการสอน ($\bar{X}=4.21$, S.D.=0.68) ด้านสื่อการสอน ($\bar{X}=3.97$, S.D.=0.45) ด้านการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ ($\bar{X}=3.93$, S.D.=0.48) ด้านเทคนิค ($\bar{X}=3.83$, S.D.=0.62) และด้านหลักสูตร ($\bar{X}=3.77$, S.D.=0.80) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 การปฏิบัติการนิเทศภายในที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนของครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y ₅	Y _{tot}
X ₁	.893**	.729**	.890**	.351**	.787**	.893**
X ₂	.957**	.481**	.652**	.445**	.388**	.607**
X ₃	.980**	.387**	.733**	.435**	.489**	.693**
X ₄	.992**	.544**	.842**	.443**	.636**	.809**
X _{tot}	.995**	.520**	.823**	.419**	.636**	.804**

จากตารางที่ 3 พบว่า การปฏิบัติการนิเทศภายในที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ในระดับปานกลางถึงระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1. การปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาได้ดำเนินการให้มีการนิเทศภายใน ที่ถือว่าเป็นงานปกติของสถานศึกษา โดยมีการประชุม การวางแผน การดำเนินการ เพื่อมุ่งให้การนิเทศภายในสร้างความตระหนักให้ครู เพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพสูง พัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภิกขุวิชญ์ ยางงาม (2564) ที่ทำวิจัยเรื่อง กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนบริหารแจ่มใสวิทยา 3 โดย มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อทราบกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนบริหารแจ่มใสวิทยา 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนบริหารแจ่มใสวิทยา 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านการปฏิบัติการนิเทศการศึกษา ด้านการวางแผนและการกำหนดทางเลือก ด้านการประเมินผล และรายงานผลด้านการศึกษา สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการพัฒนา ด้านการสร้างสื่อ เครื่องมือและพัฒนาวิธีการ ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของภิกขุวิชญ์ เลิศชัยวาณิช (2566) ที่ทำวิจัยเรื่อง การนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ผลการวิจัยปรากฏว่า (1) การนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การรายงานและปรับปรุงแก้ไข การประเมินผลภายในสถานศึกษา การสร้างเสริมขวัญและกำลังใจของครู การปฏิบัติการนิเทศ ภายในสถานศึกษา การให้ความรู้ก่อนการนิเทศภายในสถานศึกษา และการวางแผนการนิเทศภายในสถานศึกษา เช่นเดียวกัน

2. ประสิทธิภาพการสอนของครู ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ปัจจุบัน ครูมีความรู้ความสามารถ ในการจัดการเรียนการสอน มีการพัฒนาตนเองทั้งในการเข้ารับการอบรม สัมมนา ศึกษาต่อ รวมทั้งระหว่างครูมีการสร้างเครือข่าย เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันมากขึ้น รวมทั้ง ตัวครูมีความต้องการในการพัฒนาตำแหน่งทางวิชาการ ซึ่งปัจจุบันให้ประสิทธิภาพการสอน จึงทำให้ครูปัจจุบันมีประสิทธิภาพการสอนมากขึ้น มีเทคนิคการสอนมากขึ้น ใช้วิธีการสอนที่หลากหลายมากขึ้น ทำให้ครูมีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ให้มีประสิทธิภาพสูง ดังที่พบในงานวิจัยนี้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรรณพ โลห์คำ (2565) ที่ทำวิจัยเรื่อง การนิเทศภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 มีวัตถุประสงค์ 1) การนิเทศภายใน 2) ประสิทธิภาพการสอนของครู

3) การนิเทศภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การนิเทศภายใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ใน ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การนิเทศแบบเพื่อน ร่วมพัฒนางานวิชาชีพ และการนิเทศโดยผู้บริหาร และสอดคล้องกับงานวิจัยของจุริพร มุลณี (2565) ที่ทำวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูในศตวรรษที่ 21 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบประสิทธิภาพการจัดการเรียน การสอนของครูในศตวรรษที่ 21 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ผลวิจัยพบว่า 1. ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูในศตวรรษที่ 21 ของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 พบว่าค่าเฉลี่ย โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับ มาก โดยเรียงลำดับจากสูงไปต่าดังนี้ ด้านการทำให้กระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนมีประสิทธิภาพ รองลงมา ด้านการส่งเสริมให้นักเรียนประสบความสำเร็จ ด้านการแสดงความใส่ใจในการสอน และด้านการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทริรา เขียนดี และคณะ (2566) ที่ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนของครู 2) ระดับประสิทธิภาพการสอนของครู 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนของครู 4) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู ผลการวิจัยพบว่า 2) ประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ปัจจัยบุคลิกภาพของครู ปัจจัยบรรยากาศในการเรียนการสอน ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร และปัจจัยแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 โดยมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. การปฏิบัติการนิเทศภายในมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนของครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การปฏิบัติการนิเทศ เป็นปัจจัยที่สามารถสร้างแรงจูงใจ เป็นปัจจัยกระตุ้นให้ครู จัดการเรียนการสอนที่ดีขึ้น เนื่องการนิเทศ มีปรัชญาการนิเทศว่า เพื่อการช่วยครูในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ จึงทำให้การนิเทศภายในมีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอนของครู จึงทำให้ผลการวิจัยนี้ดังที่พบว่า การปฏิบัติการนิเทศภายในมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการสอนของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทริรา เขียนดี และคณะ (2566) ที่ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนของครู 2) ระดับประสิทธิภาพการสอนของครู 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนของครู 4) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู ผลการวิจัยพบว่า 2) ประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ปัจจัยบุคลิกภาพของครู ปัจจัยบรรยากาศในการเรียนการสอน ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร และปัจจัยแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 โดยมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของปฎิมาพร เตียเย็น (2561) ที่ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยทางด้านการนิเทศภายในโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาระดับการนิเทศภายในโรงเรียนกับประสิทธิผลการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศภายในโรงเรียนกับประสิทธิผลการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 3) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์การนิเทศภายในโรงเรียนส่งผลต่อประสิทธิผลการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับการนิเทศภายใน โรงเรียนกับประสิทธิผลการสอนของครู ในภาพรวมอยู่ในระดับ

มาก ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศภายใน โรงเรียนกับประสิทธิผลการสอนของครู พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันปานกลาง

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

จากงานวิจัยพบว่า ครูมีความเห็นต่อการดำเนินงานด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา ที่เห็นว่าผู้บริหารให้ความสำคัญในการปฏิบัติการนิเทศภายในเป็นลำดับแรก อันเป็นผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมผ่านกระบวนการประเมิน ที่ผู้บริหารให้ความสำคัญเป็นลำดับต้น รวมถึงใช้ผลการประเมินมาเป็นข้อมูลเพื่อการพัฒนาครู ส่งเสริมพัฒนาครูให้ปรับปรุง มีทิศทางในการพัฒนาการเรียนการสอน ครูทุกคนต้องพัฒนาการสอนของตนเองให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยพัฒนากลยุทธ์ในการสอน พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน พัฒนาสื่อการสอน มีมโนทัศน์ในการสอนและการพัฒนาหลักสูตรเพื่อตอบสนอง การพัฒนาผู้เรียน ยกย่องคุณภาพผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนสูงขึ้น ถือเป็นเป้าหมายสูงสุดของการนิเทศ

อย่างไรก็ตามผลการวิจัยที่พบว่า การศึกษาสภาพและความต้องการของครูในการปฏิบัติการนิเทศ เป็นลำดับ 3 ซึ่งความเป็นจริงการศึกษาสภาพความต้องการของครูก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ผู้บริหารต้องคำนึงถึงเป็นลำดับต้น เพื่อนำมาใช้ในการวางแผน ดังจะเห็นว่าครูมีความเห็นด้านการวางแผนการนิเทศเป็นลำดับสุดท้าย เนื่องจากผู้บริหารอาจใช้การวางแผนที่ไม่ได้ให้ครูทุกคนมีส่วนร่วม จึงทำให้ครูไม่ทราบหรือเห็นความสำคัญน้อย ดังนั้นผู้บริหารควรศึกษาสภาพความต้องการในการนิเทศของครู เพื่อนำมาวางแผนการนิเทศภายใน ที่ต้องให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมและรับทราบ เพื่อให้ครูรู้ในกระบวนการนิเทศตลอดเส้นทางของกิจกรรม จะทำให้การบริหารงานนิเทศภายในมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และจากการวิจัยที่พบว่าปฏิบัติการนิเทศภายในมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนของครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพราะว่าการปฏิบัติการนิเทศ เป็นปัจจัยที่สามารถสร้างแรงจูงใจเป็นปัจจัยกระตุ้นให้ครู จัดการเรียนการสอนที่ดีขึ้น ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนได้เต็มศักยภาพ จึงเป็นแนวทางปฏิบัติให้กับผู้บริหารเพื่อการบริหารวิชาการที่มีประสิทธิภาพสูงได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ครูสามารถนำผลการวิจัย ไปใช้ในการศึกษา เพื่อการทำวิจัย เพื่อการพัฒนาตนเองด้านการจัดการเรียนการสอนการนิเทศภายใน เพื่อให้เป็นครูยุคใหม่เท่าทันการเปลี่ยนแปลง
2. ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา สามารถศึกษาผลการวิจัยนี้ เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนและบริหารงานนิเทศภายในสถานศึกษาของตน เพื่อการพัฒนาครู พัฒนาการจัดการเรียนการสอน การสนับสนุนครู ให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้มีประสิทธิภาพสูง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย การพัฒนาควรทำวิจัยเรื่อง

1. รูปแบบการนิเทศ การนิเทศเพื่อพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษา ในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- จรัสพร มุลณี. (2565). *ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูในศตวรรษที่ 21 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1* [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเกริก. <https://art.krirk.ac.th/wp-content/uploads/sites/6/2022/06/2.pdf>.

- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2553). *การบริหารงานวิชาการและการนิเทศภายในสถานศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 5). ปัตตานี: ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักงานวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
- ปฐมาพร เตียเย็น. (2561). ปัจจัยทางด้านการนิเทศภายในโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2. *วารสารวิจัยและพัฒนาวิจัยท้องถิ่น ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 13(2): 289-297.
- พัชรินทร์ ช่วยศิริ. (2554). *การศึกษาการดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนวัดประดู่ฉิมพลี* [สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. https://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Ed_Adm/Phatcharin_C.pdf.
- ภัคกร เลิศชัยวานิช. (2566). *การนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3* [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. <https://ir.stou.ac.th/handle/123456789/13238>.
- ภัททิรา เขียนดี, และคณะ. (2566). ประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียนกลุ่มสาระขยายโอกาสสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 19(87): 8-21.
- ภัสราวุธ ยางงาม. (2564). *กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา 3* [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยศิลปากร. <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/handle/123456789/3872>.
- สัตตบุษย์ โพธิ์รุท. (2564). *ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. https://gsms.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=62421229104.
- สุกานดา อินทร์แพทย์, และธดา สิทธิธาดา. (2566). ภาวะผู้นำทางวิชาการในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. ใน *รายงานการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 5* (น. 1059-1067). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. <http://www.journalgrad.ssru.ac.th/index.php/miniconference/issue/view/91>.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1. (2559). *รายงานการประเมินผลการปฏิบัติงาน ประจำปี 2559*. ผู้แต่ง.
- สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). *รายงานการวิจัยแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21*. ผู้แต่ง.
- อรรณณ โสคำ. (2565). การนิเทศภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1. *วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, 8(1): 186-202.
- Krejcie, R.V., and Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3): 607-610.
- Likert, R. (1967). The method of constructing an attitude scale. In Fishbein, M. (Ed.) *Attitude theory and Measurement*. Wiley & Son.

แนวทางการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์

อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

Guidelines for promoting cultural tourism in Tanot palm,

Tham Rong Subdistrict, Ban Lat District, Phetchaburi Province

ชัชชัย นาคสุข¹/วิภาวณี เพือกบัวขาว²

Chatchai Naksuk¹/ Wipavanee Phueakbuakhao²

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

¹ Master Student of Program in Strategy for Sustainable Development, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University

² ผศ.ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

² Asst. Prof. Dr., Main Advisor, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University

Corresponding author E-mail: Chatchainaksuk@gmail.com

(Received: May 6, 2025; Revised: May 27, 2026; Accepted: June 24, 2026)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตาลโตนด 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตาลโตนด และ 3) เสนอแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตาลโตนด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลถ้ำรงค์ จำนวน 368 คน โดยใช้การสุ่มอย่างง่าย และผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลถ้ำรงค์ และปฏิบัติหน้าที่ในตำบลถ้ำรงค์ จำนวน 15 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตาลโตนด ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตาลโตนด ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตาลโตนด โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.65 ($r=0.65$) และ 3) แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตาลโตนด ควรมีการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตาลโตนดในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชน ควรมีการจัดการท่องเที่ยวชุมชนที่ดีสามารถปรับตัวให้เข้ากับความต้องการของทั้งชุมชนและนักท่องเที่ยว และควรอนุรักษ์และรักษาตาลโตนดเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจให้ยั่งยืน

คำสำคัญ: แนวทางการส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตาลโตนด ความสัมพันธ์ศักยภาพกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study the potential and promotion of cultural tourism on “Tan Tanote” (sugar palm trees and their products), 2) study the relationship between the potential and promotion of cultural tourism on “Tan Tanote”, and 3) propose guidelines for promoting cultural tourism on “Tan Tanote” in Tham Rong subdistrict, Ban Lat district, Phetchaburi province. The samples were 368

people living in Tham Rong subdistrict, selected by using simple random sampling method, and 15 key informants, who live in Tham Rong subdistrict, selected by using purposive sampling method. The research tools were a questionnaire and an in-depth interview form. The data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and content analysis. The research results were as follows: 1) the potential of the community to be a cultural tourism destination and the promotion of cultural tourism destination on "Tan Tanote" were both at the highest level. 2) There was overall a moderately positive relationship with the coefficient at 0.65 ($r=0.65$) between the potential and the promotion of cultural tourism on "Tan Tanote". 3) The guidelines for promoting cultural tourism on "Tan Tanote" include: (1) promoting cultural tourism on "Tan Tanote" to create added value for the community; (2) good community tourism management that can adapt to the needs of both the community and tourists; and (3) preserving "Tan Tanote" and developing tourism attractions to strengthen the economy for sustainability.

Keywords: Guidelines for promoting, Cultural tourism, Tan Tanote, The relationship between potential and tourism promotion

บทนำ

ประเทศไทยจะยังคงรักษาอันดับ 1 ใน 4 ของประเทศที่สร้างรายได้ทางการท่องเที่ยว สูงสุดของโลก โดยกำหนดเป้าหมายรายได้รวมทางการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นร้อยละ 11.5 โดยเป็นรายได้ที่เกิดจากตลาดต่างประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 12 และตลาดในประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 มุ่งสานต่อให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดหมายปลายทางยอดนิยมสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วโลก ปรับโครงสร้างตลาดนักท่องเที่ยวสู่กลุ่มตลาดระดับกลาง-บน และเพิ่มรายได้ที่ยั่งยืน โดยการเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวสัมผัสประสบการณ์จริง ผ่านแคมเปญ "Amazing Thailand: Open to the New Shades" ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับประสบการณ์ท่องเที่ยวที่ไม่เหมือนที่ใดในโลก สัมผัสวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา แต่ยังคงมีกลิ่นอายของความเป็นไทยอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ คนท้องถิ่นพร้อมแบ่งปันและแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาที่ส่งมอบอย่างต่อเนื่อง นับเป็นประสบการณ์ที่จะเปิดประสาทสัมผัสของนักท่องเที่ยวทั้งร่างกาย จิตใจและจิตวิญญาณ ภายใต้การดำเนินงาน 3 ทิศทางหลัก ประกอบด้วย 1) ขยายฐานตลาดนักท่องเที่ยวกลุ่มศักยภาพในการใช้จ่าย ที่มีรายได้ระดับกลาง-บน (รายได้ต่อคน ตั้งแต่ 20,000 เหรียญสหรัฐต่อคนต่อปีขึ้นไป) โดยทำการตลาดในลักษณะ Fragmentation เจาะกลุ่ม นักท่องเที่ยวตามความสนใจเฉพาะบุคคล ได้แก่ กลุ่ม DINKs, LGBTQ, Family, Millennial, นักท่องเที่ยวสตรี และกลุ่ม Active Senior ในพื้นที่ตลาดที่ไม่ได้รับผลกระทบจากปัญหาภาวะเศรษฐกิจ เช่น จีน อินเดีย รัสเซีย สหรัฐอเมริกา ตะวันออกกลาง ฯลฯ ผสมผสานกับนำเสนอสินค้าและบริการท่องเที่ยวคุณภาพระดับ Premium Mass และหรูหราเหนือความคาดหมาย (Luxury) และเจาะกลุ่มนักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษที่ใช้จ่ายสูง ต่อเนื่องจากปีที่ผ่านมา 4 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มฮันนีมูนและแต่งงาน กลุ่มสุขภาพและความงาม กลุ่มที่สนใจ วิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อม (Green Tourism) ซึ่งนิยมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Soft Adventure) การท่องเที่ยวชุมชน และกลุ่มท่องเที่ยวเชิงกีฬา (จักรยาน มาราธอน มวยไทย และไตรกีฬา) 2) เจาะตลาดกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ยังไม่เคยเดินทางมาประเทศไทย (First Visitor) โดยทำการตลาดเชิงรุก ได้แก่ เข้าร่วมงานส่งเสริมการขาย จัดกิจกรรม Road Show เพื่อเจาะตลาดพื้นที่เมืองรอง จัดกิจกรรม Seminar/ Workshop และจัด Fam Trip นำสื่อมวลชน/ผู้ประกอบการมาทดสอบสินค้า รวมถึงการส่งเสริม การจัด Charter Flight จากพื้นที่ตลาดใหม่มายังประเทศไทย นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 2.1) กลุ่มเชิงพื้นที่ (Market Area) เน้นส่งเสริมนักท่องเที่ยวจากพื้นที่ตลาดเกิดใหม่ เช่น ละติน อเมริกา

แคนาดา ยุโรปตะวันออก อิหร่าน และกาตาร์ในตะวันออกกลาง รวมถึงพื้นที่เมืองรอง (Tier 2-3 cities) ในตลาดเดิม เช่น เมืองอุฮั่น เซี่ยงไฮ้ หนานหนิง ในสาธารณรัฐประชาชนจีน เมืองมิวนิก สตูดการ์ท ดุสเซลดอร์ฟ ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและเกาหลี 2.2) กลุ่มตลาดใหม่ (Segment) ที่มีแนวโน้มเติบโตดี ขนาดตลาดใหญ่ (Market Size) และมีศักยภาพใช้จ่ายสูง เช่น กลุ่มสตรีในญี่ปุ่น กลุ่ม High End ในสาธารณรัฐประชาชนจีน กลุ่มครอบครัวในกลุ่ม ประเทศอาเซียน กลุ่มเดินทางเพื่อรักษาพยาบาลในประเทศกลุ่ม CLMV กลุ่มมุสลิมในมาเลเซียและอินโดนีเซีย (พรหมพิเชษฐ สนธิเมือง และพัชรา ต๊ะตา, 2563: 1-17)

จังหวัดเพชรบุรีถือว่าเป็นประตูภาคใต้ ซึ่งเป็นทำเลที่ดีในการทำการค้าหรือเป็นแหล่งพักผ่อน ท่องเที่ยว เป็นจังหวัดที่มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรทางด้านการท่องเที่ยว ทั้งธรรมชาติ ประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิต ที่มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น ทะเล ชายหาดชะอำ หาดเจ้า ห้วยหิน เขื่อนแก่งกระจาน รวมไปถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีความงามเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ซึ่งยังคงสืบทอดให้คงอยู่ กลายเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวสูง ส่งผลให้นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรีเพื่อไปสัมผัสกับธรรมชาติและเรียนรู้วิถีชีวิตวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวเพชรบุรีอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่การทำอาหาร คาวหวาน เครื่องใช้สอย บ้านเรือน เช่น น้ำตาลโตนด จาวตาลเชื่อม ขนมหาล ข้าวเหนียวลูกตาล โตนดทอด แกงหัวตาล โต๊ะ เก้าอี้ เตียนนอน ครก บ้านไม้ เป็นต้น และจากการที่ต้นตาลกับชีวิตของชาวเมืองเพชรต่างเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน ต้นตาลจึงเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญที่ทำรายได้เป็นกอบเป็นกำให้กับชาวเพชรบุรีมาตั้งแต่โบราณ เคยเป็นสินค้าที่สามารถเรียนเก็บภาษีได้เป็นอันดับ 1 ของจังหวัด ดังเห็นได้ในรายงาน ประจำปี ศก 117 ของเจ้าพระยาสุรพันธ์พิสุทธิ์ (เทศ บุนนาค) ข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลราชบุรี ที่กล่าวถึงหมวดการค้าขายของเพชรบุรีว่า “น้ำตาลโตนดตามจำนวนที่ด่านภาษีรัฐบาลตั้งเก็บแก่ราชบุตร 100 ละ 2 บาท 32 อัฐ เป็นน้ำตาลที่ส่งไปขายในกรุงเทพฯ รัฐบาลเก็บภาษีได้เงินใน ศก 117 นี้ เงิน 188717 บาท 32 อัฐ (เอนก นาวิกมูล และธงชัย ลิขิตพรสวรรค์, 2565) เห็นว่าน้ำตาลมีแต่เจริญขึ้นทุกที จังหวัดเพชรบุรีมีตาลโตนดเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด เพราะมองไปทางไหนก็จะเจอแต่ต้นตาล และตาลโตนดยังเป็นพืชเศรษฐกิจของเพชรบุรี มีความเกี่ยวข้องกับคนเมืองเพชรมาช้านานเป็นแหล่งภูมิปัญญาและจิตวิญญาณของคนเมืองเพชรที่สืบทอดมาหลายชั่วอายุคน ในการใช้ประโยชน์จากตาลโตนด ตั้งแต่รากตาลจนถึงยอดตาล ทุกส่วนมีประโยชน์ทั้งหมด ทั้งเป็นจิตวิญญาณอันร้อยรัดดวงใจวัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตของชาวเพชรบุรีได้สอดคล้องและเหมาะสม การท่องเที่ยวเพื่อวัฒนธรรม (Cultural Tourism) เป็นการเดินทางเพื่อสัมผัสและบางกรณีก็เข้าร่วมวิถีชีวิตดั้งเดิมที่ได้สูญหายไปหมดแล้ว กลับมาสร้างสีสันดึงดูดใจนักท่องเที่ยวซึ่งอาจจัดอาหารงานเทศกาล เครื่องแต่งกายตามประเพณีการรำพื้นบ้าน การแสดงศิลปะ และหัตถกรรมรุ่นโบราณ ๆ ไว้บริการด้วย เป็นต้น

จังหวัดเพชรบุรี มีแหล่งท่องเที่ยวหลายประเภทและหนึ่งในประเภทนั้น มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เด่นชัดในพื้นที่ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วยมีวิถีชีวิตคนขึ้นตาลวัฒนธรรมการทำอาหารพื้นบ้านจากตาลโตนด แหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับตาลโตนด เช่นกลุ่มจักสานใบตาล กลุ่มเพาะกล้าตาล กลุ่มอาหารคาวหวานที่ได้จากตาลโตนด รวมถึงวัดในตำบลถ้ำรงค์ แต่อย่างไรก็ตาม ประชาชนในพื้นที่ยังขาดองค์ความรู้ในการต่อยอดในการสร้างมูลค่าเพิ่มจากตาลโตนด ขาดการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตาลโตนด เป็นแหล่งเรียนรู้อาหารพื้นถิ่นที่ได้จากตาลโตนด ซึ่งในพื้นที่ตำบลถ้ำรงค์มีต้นตาลขึ้นอยู่มาก แต่ปัจจุบันลงน้อยลง จึงควรส่งเสริมให้คนในพื้นที่หันมาอนุรักษ์ตาลโตนด ตระหนักรู้ถึงคุณค่าและการประโยชน์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มจากตาลโตนด

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัย จึงสนใจทำวิจัยเรื่องรูปแบบการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี เพื่อเป็นแนวทางให้กับหน่วยงานและประชาชนในพื้นที่และตำบลที่ใกล้เคียงได้นำไปใช้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ ในประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้เพิ่ม ที่ส่งผลให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี
3. เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตการวิจัยเรื่องนี้ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ขอบเขตด้านเนื้อหา ขอบเขตด้านประชากร ขอบเขตด้านตัวแปร ขอบเขตด้านพื้นที่ และขอบเขตด้านเวลา รายละเอียดมี ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารข้อมูล แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี การส่งเสริมศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตามแนวคิดของ (ไพฑูริย์ นิยมเวช, 2557: 13) ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านพื้นที่การท่องเที่ยว 2) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว 3) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และ 4) ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

2. ขอบเขตด้านประชากร

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

2.2 ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บข้อมูลการวิจัย ดังนี้

1) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง คือ

1.1) ประธานสาขาวิชานวัตกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

1.2) อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการนิทรรศการและอีเวนต์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

วิทยาเขตวังไกลกังวล

1.3) นักวิชาการพัฒนาชำนาญการพิเศษ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเพชรบุรี

1.4) พนักงานพัฒนาลูกค้า ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเพชรบุรี

1.5) ประธานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียง ตำบลช่องสะแก อำเภอมือง จังหวัดเพชรบุรี

1.6) ประธานวิสาหกิจท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองเพชร

1.7) ประธานวิสาหกิจท่องเที่ยวชุมชน บ้านไร่ร้าง ตำบลไร่สะท้อน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

1.8) ประธานท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านดอนใน ตำบลแหลมผักเบี้ย อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

1.9) เจ้าหน้าที่ Marketing Activation งาน Sustainability and CSR(CSV) กรุงเทพมหานครใหญ่

1.10) เจ้าหน้าที่พัฒนาพื้นที่พิเศษ (อพท) เชียงราย

1.11) ผู้ช่วยคณบดี (งานวิจัยและพัฒนา) คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี

ราชมงคลพระนคร

1.12) ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 3 บ้านถ้ำรงค์ ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

1.13) ผู้ช่วยผู้อำนวยการอมสินภาค 4

1.14) ประธานวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (โฮมสเตย์บ้านถ้ำเสือ)

1.15) อาจารย์ประจำสาขาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ (ศาลายา)

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี มี จำนวน 3,390 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูปคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็น จำนวน 368 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมतालटोनด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

- 1) สิ่งดึงดูด
- 2) สิ่งอำนวยความสะดวก
- 3) ความสามารถในการเข้าถึง
- 4) กิจกรรม
- 5) ที่พัก

3.2 ตัวแปรตาม คือ การส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมतालटोनด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

- 1) ด้านพื้นที่การท่องเที่ยว
- 2) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว
- 3) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน
- 4) ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

4. ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลในตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

5. ขอบเขตด้านเวลา

ผู้วิจัยได้ทำการวิจัย ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2562 ถึงเดือนมีนาคม 2564

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมतालटोनด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ผู้ศึกษาได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยไว้ ดังต่อไปนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

งานวิจัยเชิงปริมาณ

ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 368 คน

งานวิจัยเชิงคุณภาพ

ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี และมีประสบการณ์ มีความรู้ ความสามารถ จำแนกตามระดับชั้นการบังคับบัญชา และภารกิจในการบริหารจัดการ และปฏิบัติหน้าที่ในตำบลถ้ำรงค์ และมีประสบการณ์ในการทำงานในแต่ละระดับและปฏิบัติหน้าที่ในตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลนี้คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) มีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.92

งานวิจัยเชิงคุณภาพ

แบบสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการพัฒนาและปรับปรุงจนมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับได้ไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 368 คน

งานวิจัยเชิงคุณภาพ

แบบสัมภาษณ์เจาะลึกแบบมีโครงสร้าง ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. กำหนดขอบเขตและประเด็นคำถาม โดยยึดตามวัตถุประสงค์ นิยามเชิงปฏิบัติการและกรอบแนวคิด ตรวจสอบความพร้อมของอุปกรณ์ที่จะสัมภาษณ์ พร้อมทั้งยืนยันวัน เวลา สถานที่ ก่อนการสัมภาษณ์ล่วงหน้า
2. เข้าสู่สถานที่นัดหมาย แนะนำตนเอง เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีก่อนเริ่มต้นสัมภาษณ์
3. ชี้แจงจุดมุ่งหมาย การเก็บความลับ พร้อมทั้งขออนุญาตบันทึกการสัมภาษณ์และเจาะลึกในประเด็นที่จะสัมภาษณ์
4. เริ่มต้นการสัมภาษณ์ และเจาะลึกในประเด็นที่ต้องการทราบข้อมูลในรายละเอียดจากคำถามแรกไปถึงคำถามสุดท้าย โดยสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายให้เป็นไปตามธรรมชาติของ การสนทนา เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นในประเด็นที่สัมภาษณ์
5. ปิดการสนทนา โดยสรุปความเห็นและสอบถามประเด็นที่อยากจะทราบเพิ่มเติม เพื่อให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นเป็นคำถามปิดท้ายการสัมภาษณ์
6. การสิ้นสุดการสัมภาษณ์ โดยการกล่าวขอบคุณในคุณค่าของข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ และการเสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อผลการศึกษาก่อให้เกิดความสมบูรณ์มากที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลและหาค่าสถิติต่างๆ โดยใช้เครื่องมือโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์สภาพการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและองค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับตาลโตนด ในตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ใช้ค่าสถิติ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อวิเคราะห์ระดับ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อการกระจายข้อมูล
2. การหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

งานวิจัยเชิงคุณภาพ

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยได้กระทำอย่างต่อเนื่องตลอดกระบวนการวิจัย ตั้งแต่ก่อนการสัมภาษณ์ การเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยจะยึดหลักการตามแนวคิดของมิลเลส และฮิวบีแมน (Miles, & Huberman, 1984) แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) การลดทอนข้อมูล 2) การจัดระเบียบข้อมูล 3) การหาข้อสรุปและการตีความ

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมतालโตนดของชุมชนในตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ด้านที่มีความเห็นมากที่สุด คือ ด้านสิ่งดึงดูดใจ มีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านกิจกรรม ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านที่พัก และด้านที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ด้านการเข้าถึง เมื่อพิจารณาารายด้านสรุปผลได้ดังนี้

1.1 ด้านสิ่งดึงดูดใจ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาารายข้อ พบว่าข้อที่มีความเห็นมากที่สุด คือ ชุมชนมีสิ่งดึงดูดใจเชิงชุมชนสัมพันธ์ เช่น แหล่งเรียนรู้วิถีชุมชนยี่โถนด ฐานการเรียนรู้ “ดอกไม้ประดิษฐ์ จากใบตาล” มีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ชุมชนมีกิจกรรมดึงดูดใจ เช่น มีกิจกรรมการแข่งขันขึ้นต้นตาล การทำมิด การทำกังหันเพื่อพยากรณ์แรงลม สำหรับการขึ้นต้นตาล มีการสาธิตเก็บน้ำตาลโตนด การเคี้ยวน้ำตาล การใช้ประโยชน์จากต้นตาล ชุมชนมีสิ่งดึงดูดใจเชิงศิลปวัฒนธรรม เช่น ศูนย์เรียนรู้อนุรักษ์ข้าวไทย และข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ชุมชนมีสิ่งดึงดูดใจเชิงธรรมชาติ เช่น หินงอก หินย้อย ถ้ำรงค์ ป่าตาลโตนด มีจุดถ่ายภาพเป็นที่นิยม คือ อุโมงค์ต้นตาล

1.2 ด้านกิจกรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาารายข้อ พบว่าข้อที่มีความเห็นมากที่สุด คือ ชุมชนมีกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับตาลโตนด เช่น การขึ้นตาล การปาดตาล การเคี้ยวตาล เป็นต้น มีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ชุมชนมีกิจกรรมหัตถกรรม เช่น การจักสานใบตาล การทำวาว เป็นต้น ชุมชนมีกิจกรรมเกี่ยวกับการจับจ่ายใช้สอย เช่น การซื้อผลิตภัณฑ์จากตาลโตนด ขนมจากตาลโตนด เป็นต้น และข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ชุมชนมีกิจกรรมแสง สีเสียงในสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ มีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

1.3 ด้านการเข้าถึง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาารายข้อ พบว่าข้อที่มีความเห็นมากที่สุด คือ ระยะทางในการเดินทางเข้าชุมชนเหมาะกับนักท่องเที่ยว มีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ สภาพเส้นทางเอื้ออำนวยต่อการเดินทาง มีป้ายบอกทางเข้าหมู่บ้านชัดเจน มี และข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ความสะดวกในการเดินทางเข้าชุมชน เช่น มีรถรับจ้าง มีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

1.4 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาารายข้อ พบว่าข้อที่มีความเห็นมากที่สุด คือ ชุมชนมีสถานที่จอดรถเพียงพอแก่นักท่องเที่ยว มีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ชุมชนมีการสื่อสารและโทรคมนาคมที่ครอบคลุม เช่น มี wifi ชุมชนมีร้านอาหารและเครื่องดื่มเพียงพอแก่นักท่องเที่ยว และข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ชุมชนมีห้องสุขาเพียงพอแก่นักท่องเที่ยว

1.5 ด้านที่พัก โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาารายข้อ พบว่าข้อที่มีความเห็นมากที่สุด คือ ที่พักในแหล่งท่องเที่ยวมีความปลอดภัย มีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ที่พักมีความหลากหลายด้านราคาและการบริการ ที่พักอยู่ไม่ไกลจากแหล่งท่องเที่ยวมากนัก และข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ชุมชนมีจำนวนที่พักที่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว

2. การศึกษาการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมतालโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ด้านที่มีความเห็นมากที่สุด คือ ด้านพื้นที่การท่องเที่ยว มีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และด้านที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว เมื่อพิจารณาารายด้านสรุปผลได้ดังนี้

2.1 ด้านพื้นที่การท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาารายข้อ พบว่าข้อที่มีความเห็นมากที่สุด คือ ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีสภาพแวดล้อมมีความเป็นธรรมชาติ มีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีการจัดจำหน่ายสินค้าพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีการพัฒนาเส้นทางทางการเดินทางเชื่อมโยงไปยังสถานที่อื่น ๆ

2.2 ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีความเห็นมากที่สุด คือ ชุมชนมีการรณรงค์ปลูกจิตสำนึกให้นักท่องเที่ยวไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม มีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ชุมชนมีการบริการให้ความรู้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยว เช่น มีฐานการเรียนรู้การทำน้ำตาลโตนด การขึ้นตาล เป็นต้น ชุมชนมีการจัดกิจกรรมที่แสดงถึงขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมท้องถิ่น และข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ชุมชนมีศูนย์บริการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เหมาะสมและสะดวกในการติดต่อแก่นักท่องเที่ยว

2.3 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีความเห็นมากที่สุด คือ ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว มีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ชุมชนมีการวางแผนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทำธุรกิจการท่องเที่ยวและในการจัดการรายได้รวมทั้งรับผลประโยชน์จากการดำเนินงาน และข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ชุมชนให้คำปรึกษาหารือแก่นักท่องเที่ยวในการจัดกระบวนการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

2.4 ด้านการจัดการการท่องเที่ยว โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีความเห็นมากที่สุด คือ ชุมชนมีการปรับปรุงภูมิทัศน์สิ่งก่อสร้างให้มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รองลงมาคือ ชุมชนมีการพัฒนาและปรับปรุงการก่อกำจัดขยะ ชุมชนมีการพัฒนาให้มีสิ่งปลูกสร้างที่มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ชุมชนมีการควบคุมตรวจสอบติดตามเกี่ยวกับสิ่งก่อสร้างเพื่อไม่ให้ขัดแย้งกับภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยว

3. ความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ ($r=0.651$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถจำแนกได้ดังนี้

3.1 สิ่งดึงดูดใจ มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว รองลงมา คือ ด้านพื้นที่การท่องเที่ยว ด้านการจัดการ การท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ตามลำดับ

3.2 กิจกรรม มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ ด้านพื้นที่การท่องเที่ยว ด้านที่มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน รองลงมา คือ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว และด้านที่มีความสัมพันธ์กันทางลบในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว ตามลำดับ

3.3 การเข้าถึง มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านพื้นที่การท่องเที่ยว และด้านที่มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ตามลำดับ

3.4 สิ่งอำนวยความสะดวก มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมของ ด้านพื้นที่การท่องเที่ยว และด้านการจัดการการท่องเที่ยว ตามลำดับ

3.5 ที่พัก มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว รองลงมา คือ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และด้านพื้นที่การท่องเที่ยว ตามลำดับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน สามารถสรุปได้ดังนี้

4.1 สิ่งดึงดูดใจ สิ่งที่จะดึงดูดใจและสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี สามารถแบ่งเป็นหลาย ๆ ด้านที่ทั้งสร้างความสนุกสนานและการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณค่า คือ 1) ประสบการณ์การเรียนรู้การทำตาลโตนด 2) อาหารพื้นถิ่นที่ใช้ตาลโตนดเป็นส่วนผสม 3) วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น 4) บรรยากาศธรรมชาติและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 5) กิจกรรมเชิงวัฒนธรรมที่น่าสนใจ 6) การต้อนรับจากชุมชนท้องถิ่น 7) การถ่ายภาพและความทรงจำ 8) สินค้าท้องถิ่นและของฝาก 9) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งโดยภาพรวมความประทับใจของนักท่องเที่ยวจะเกิดขึ้นจากการได้สัมผัสทั้งความงามของธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์ รวมถึงการได้มีประสบการณ์ตรงจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตและการทำมาหากินในพื้นที่

4.2 กิจกรรม กิจกรรมแบบมีส่วนร่วมที่สามารถให้นักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตาลโตนดที่ตำบลถ้ำรงค์นั้น สามารถทำได้หลากหลายเพื่อให้ผู้เข้าชมรู้สึกมีส่วนร่วมและเชื่อมโยงกับชุมชนได้ดีขึ้น คือ 1) การเก็บน้ำตาลโตนดจากต้นตาล 2) การทำหวานทอง (ขนมจากน้ำตาลตาลโตนด) 3) การทำขนมหวานจากน้ำตาลโตนด 4) การเรียนรู้การทำผลิตภัณฑ์จากตาลโตนด 5) การสาธิตการทำน้ำตาลเชื่อม 6) การทำกิจกรรมตกแต่งอาหารหรือขนมพื้นถิ่น 7) การร่วมประเพณีท้องถิ่น 8) การเดินชมสวนตาลโตนด 9) การทำกิจกรรมดนตรีและการร้องเพลงพื้นบ้าน 10) การทำกิจกรรมการเกษตรแบบยั่งยืน กิจกรรมเหล่านี้จะช่วยให้นักท่องเที่ยวมีประสบการณ์ที่มีคุณค่าและเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมท้องถิ่นมากขึ้น ในขณะเดียวกันยังส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นด้วย

4.3 การเข้าถึง การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และเพิ่มประสบการณ์ที่ดีให้นักท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถเข้าถึงได้ง่ายและสะดวก จะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวจากหลากหลายกลุ่มและเสริมสร้างเศรษฐกิจท้องถิ่นให้เติบโตอย่างยั่งยืน ดังนั้น การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่ดีควรมีลักษณะ คือ 1) การเข้าถึงทางเดินทางสะดวก 2) การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก 3) การเข้าถึงข้อมูล 4) การส่งเสริมการเข้าถึงของนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการพิเศษ 5) การส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน 6) การปรับปรุงสภาพแวดล้อมและการอนุรักษ์ 7) การสร้างความเชื่อมโยงกับชุมชนท้องถิ่น 8) การมีจัดการที่ดี 9) การพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยว 10) การสร้างประสบการณ์ที่มีความหมาย ดังนั้น การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่ดีนั้นจำเป็นต้องมีการวางแผนและพัฒนาในหลาย ๆ ด้านเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมาได้อย่างสะดวก สบาย และได้รับประสบการณ์ที่ดี ทั้งยังคำนึงถึงความยั่งยืนและความเคารพต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นและธรรมชาติอีกด้วย

4.4 สิ่งอำนวยความสะดวก สิ่งอำนวยความสะดวกที่ดีสำหรับแหล่งท่องเที่ยวแบบวิถีชุมชน ควรมีการออกแบบและพัฒนาให้สอดคล้องกับความเป็นธรรมชาติและวัฒนธรรมของท้องถิ่น เพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นไปอย่างยั่งยืนและไม่กระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนมากเกินไป โดยสิ่งอำนวยความสะดวกที่ดีควรประกอบด้วย 1) ที่พักแบบโฮมสเตย์หรือบังกะโลท้องถิ่น 2) ห้องน้ำสะอาดและสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน 3) การเข้าถึงแหล่งข้อมูลและศูนย์บริการนักท่องเที่ยว 4) บริการพาหนะและการขนส่ง 5) พื้นที่สำหรับการพักผ่อนและกิจกรรมกลางแจ้ง 6) การเชื่อมโยงและสนับสนุนธุรกิจท้องถิ่น 7) บริการสุขภาพและการดูแลสุขภาพปลอดภัย 8) แหล่งเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ 9) ระบบจัดการขยะและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 10) การสร้างการเข้าถึงและการให้บริการสำหรับผู้มีความต้องการพิเศษ ดังนั้น การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบวิถีชุมชนที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ดีจะช่วยเสริมสร้าง

ประสบการณ์ที่ดีให้แก่นักท่องเที่ยว และยังช่วยให้ชุมชนสามารถรักษาวินัยชีวิตดั้งเดิมไว้ได้อย่างยั่งยืน ทั้งยังสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจในท้องถิ่นอย่างมีคุณภาพ

4.5 ที่พัก การพัฒนาด้านที่พักในแหล่งท่องเที่ยวแบบวิถีชุมชนควรเน้นการรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนและวิถีชีวิตท้องถิ่น ควบคู่ไปกับการความสะดวกสบายและความยั่งยืน เพื่อให้การพักผ่อนของนักท่องเที่ยวเป็นไปอย่างเต็มที่และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติ นอกจากนี้ยังช่วยสนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่นและอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนได้ดีขึ้น โดยที่พักที่ดีสำหรับแหล่งท่องเที่ยวแบบวิถีชุมชนควรมีลักษณะดังนี้ คือ 1) โฮมสเตย์ 2) บังกะโลท้องถิ่น 3) ที่พักแบบเอโคโลจิก 4) ที่พักแบบกระท่อมไม้หรือบ้านไม้ 5) แคมป์กลางแจ้งหรือเต็นท์แบบ Glamping 6) ที่พักร่วมมือกับชุมชน 7) ที่พักสำหรับการเรียนรู้วิถีชีวิตท้องถิ่น 8) พื้นที่กลางแจ้งสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ 9) การจัดการสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากร 10) การออกแบบที่พักให้สะดวกสบาย ดังนั้น การพัฒนาและออกแบบที่พักสำหรับแหล่งท่องเที่ยวแบบวิถีชุมชนต้องคำนึงถึงความยั่งยืนและความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับการรักษาวินัยวัฒนธรรมท้องถิ่นและการสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน ด้วยการส่งเสริมกิจกรรมที่ช่วยให้ทั้งนักท่องเที่ยวและชุมชนได้เรียนรู้และเติบโตไปด้วยกัน

4.6 ด้านพื้นที่การท่องเที่ยว การพัฒนาพื้นที่สำหรับท่องเที่ยวแบบวิถีชุมชนควรคำนึงถึงความยั่งยืนและความเป็นธรรมชาติ รวมถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมและวิถีชีวิตท้องถิ่น การออกแบบพื้นที่ที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวแบบวิถีชุมชนจะช่วยให้ทั้งนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์สูงสุด โดยพื้นที่ที่ดีสำหรับท่องเที่ยวแบบวิถีชุมชน ควรมีคุณสมบัติและลักษณะดังนี้ คือ 1) การเชื่อมโยงกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2) พื้นที่ที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมท้องถิ่น 3) การสร้างบรรยากาศที่ผสมผสานกับวิถีชีวิตชุมชน 4) การจัดการการเดินทางและการเข้าถึง 5) การดูแลรักษาความสะอาดและการจัดการสิ่งแวดล้อม 6) การพัฒนาระบบที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุและผู้มีความต้องการพิเศษ 7) การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียง 8) ความปลอดภัยและสุขภาพ 9) การรักษาความสงบและความเป็นส่วนตัว 10) การส่งเสริมความรู้และการศึกษา ดังนั้น การพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวแบบวิถีชุมชนไม่เพียงแต่จะทำให้การท่องเที่ยวมีความน่าสนใจและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แต่ยังช่วยสนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่นให้เติบโตอย่างยั่งยืนด้วยการรักษาวินัยวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นอย่างแท้จริง

4.7 ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวิถีวัฒนธรรมตาลโตนดในตำบลถ้ำรงค์สามารถสร้างประสบการณ์ที่หลากหลายและน่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตน้ำตาลโตนดและวิถีชีวิตของชาวบ้าน ดังนี้ 1) กิจกรรมเก็บน้ำหวานจากต้นตาลโตนด 2) work shop การทำขนมจากน้ำตาลโตนด 3) การสาธิตการผลิตน้ำตาลโตนด 4) การท่องเที่ยวชมสวนตาลโตนดและธรรมชาติ 5) กิจกรรมการทำผลิตภัณฑ์จากต้นตาล 6) การจัดทริปวิถีชีวิตชาวบ้าน 7) การจัดเทศกาลน้ำตาลโตนด กิจกรรมเหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน ทำให้นักท่องเที่ยวไม่เพียงแต่ได้สนุกสนาน แต่ยังได้เรียนรู้และสัมผัสกับความเป็นจริงในชีวิตของชาวบ้านที่ผลิตน้ำตาลโตนดอย่างใกล้ชิด

4.8 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้เมื่อชุมชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนาและการจัดการ โดยที่ยั่งยืนไม่เพียงแต่การรักษาสิ่งแวดล้อม แต่ยังรวมถึงการพัฒนาเศรษฐกิจและการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นอีกด้วย การที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวจะช่วยเสริมสร้างการพัฒนาอย่างยั่งยืนในระยะยาว และช่วยให้การท่องเที่ยวไม่กระทบต่อวิถีชีวิตและทรัพยากรของชุมชน คือ วิธีที่ชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ 2) การรักษาความเป็นธรรมชาติและทรัพยากรท้องถิ่น 3) การส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น 4) การจัดการการท่องเที่ยวในระดับชุมชน 5) การสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจในท้องถิ่น 6) การส่งเสริมความเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบของชุมชน 7) การสร้างและพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน 8) การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนั้น การที่ชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวจะทำให้การท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่ยั่งยืน ทั้งในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การพัฒนาเศรษฐกิจ และการรักษาความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งจะช่วยให้ทั้งชุมชนและนักท่องเที่ยวได้รับประโยชน์ในระยะยาว

4.9 ด้านการจัดการการท่องเที่ยว การจัดการท่องเที่ยวชุมชนที่ดีต้องมีความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่น รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวชุมชนที่ดี ควรคำนึงถึงความยั่งยืนและการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมถึงการสร้างประสบการณ์ที่น่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยวในขณะเดียวกันก็ไม่ทำลายวิถีชีวิตของคนในชุมชน และทรัพยากรธรรมชาติ รูปแบบที่ดีในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมของชุมชน 2) การพัฒนาท่องเที่ยวที่ยั่งยืน 3) การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการท้องถิ่น 4) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน 5) การจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีมาตรฐาน 6) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับการท่องเที่ยว 7) การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อ 8) การใช้เทคโนโลยีในการจัดการท่องเที่ยว ดังนั้น การจัดการท่องเที่ยวชุมชนที่ดีจึงควรเป็นกระบวนการที่มีความยืดหยุ่น และสามารถปรับตัวให้เข้ากับความต้องการของทั้งชุมชนและนักท่องเที่ยว รวมทั้งการคำนึงถึงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสังคม เพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นประโยชน์ในระยะยาวทั้งในด้านเศรษฐกิจและการอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่น

การอภิปรายผล

จากผลของการวิจัยผู้วิจัยขอเสนอประเด็นสำคัญที่ค้นพบนำมาอภิปรายผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามคตินิยมของชุมชนในตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีความเห็นมากที่สุด คือ ด้านสิ่งดึงดูดใจ ชุมชนมีสิ่งดึงดูดใจเชิงชุมชนสัมพันธ์ เช่น แหล่งเรียนรู้วิถีชุมชนยี่โถงดิน ฐานการเรียนรู้ “ดอกไม้ประดิษฐ์ จากใบตาล” มีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านกิจกรรม ชุมชนมีกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับตาลโตนด เช่น การขึ้นตาล การปาดตาล การเคียวตาล เป็นต้น ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก คือ ชุมชนมีสถานที่จอดรถเพียงพอแก่นักท่องเที่ยว ที่พักในแหล่งท่องเที่ยวมีความปลอดภัย และด้านที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ด้านการเข้าถึง ระยะทางในการเดินทางเข้าชุมชนเหมาะสมกับนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับวรรณวิมล ภู่นาค (2558) ศึกษาวิจัยเรื่อง ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาตลาดน้ำอัมพวา พบว่า ในการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาดน้ำอัมพวา ได้แก่ 1) การรักษาอัตลักษณ์ชุมชน 2) การรักษาสิ่งแวดล้อม 3) การเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์ชุมชน 4) การวางแผนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระยะยาว และ 5) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในชุมชน อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสมประสงค์ อ่อนแสง (2551) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพของวัดจังหวัดมุกดาหาร เพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า วัดจังหวัดมุกดาหารมีศักยภาพในการท่องเที่ยวที่หลากหลายเพียงพอ สภาพภูมิทัศน์ทางธรรมชาติ และกิจกรรมเด่นที่มีลักษณะเฉพาะที่เน้นการปฏิบัติทางด้านจิตใจ การศึกษาประวัติความเป็นมา ศิลปกรรมเอกลักษณ์ของท้องถิ่น การพักผ่อนหย่อนใจ และการชมทัศนียภาพที่สวยงาม ร่มรื่น รวมทั้งการรักษาสืบทอดประเพณีท้องถิ่น การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่น สภาพเส้นทาง ลักษณะการเดินทาง ระยะทางจากตัวเมือง ไปยังแหล่งท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่พักการบริการสาธารณสุข ปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ร้านอาหาร เครื่องดื่ม ระบบไฟฟ้าประปา โทรศัพท์ การประชาสัมพันธ์และความพร้อมของบุคลากรที่มีขีดความสามารถในการรองรับเพียงพอเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนของนักท่องเที่ยว เนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวยังมีปริมาณน้อยจึงไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมแต่อย่างใด ชาวบ้านในชุมชนก็ยังมีความรู้สึกรักบ้านเกิดที่เข้ามาเที่ยวชมนั้นไม่ได้สร้างความรำคาญแต่อย่างใด สิ่งจูงใจในการท่องเที่ยวเหล่านี้

2. การส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามคตินิยมของชุมชนในตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีความเห็นมากที่สุด คือ ด้านพื้นที่การท่องเที่ยว ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีสภาพแวดล้อมมีความเป็นธรรมชาติ มีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ชุมชนมีการรณรงค์ปลูกจิตสำนึกให้นักท่องเที่ยวไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว และด้านที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว ชุมชนมีการปรับปรุงภูมิทัศน์สิ่งก่อสร้างให้มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ

สุริย์วัลย์ เทิกขุนทด (2550) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของผู้แทนองค์กรเครือข่าย วัฒนธรรม ในจังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวิไลลักษณ์ รัตนเพียรธัมมะ (2549) ทำการวิจัยเรื่อง แนวทาง การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน: ศึกษากรณี ตลาดน้ำอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ชุมชนอัมพวา ได้มีการฟื้นฟูการท่องเที่ยวให้กลับมาอีกครั้งในปี พ.ศ. 2547 ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิต และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่มากโดยเฉพาะการท่องเที่ยวตลาดน้ำอัมพวาที่มีนักท่องเที่ยวทั้งจากกรุงเทพมหานครและบริเวณใกล้เคียงให้ความสนใจ ส่งผลให้ชุมชนมีการปรับตัวเรื่องรองรับการท่องเที่ยว มีอาชีพใหม่ ๆ เกิดขึ้น มีการฟื้นฟูและรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม มีการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตจากการผลิตเพื่อยังชีพมาสู่การผลิตเพื่อการค้าและกำไรมากขึ้น

3. ความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ ($r=0.651$) สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐฉา สมათอง (2564) ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวและความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนในถนนคนเดินไทหล่ม อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า การเดินทางท่องเที่ยวส่วนใหญ่มักท่องเที่ยวเกี่ยวกับกลุ่มเพื่อน ๆ รองลงมา คือ เดินทางท่องเที่ยวเกี่ยวกับครอบครัว ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาอาชีพ รายได้ต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีผลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในถนนคนเดินไทหล่ม อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ส่วนด้านภาพลักษณ์ที่เกิดจากการรับรู้, ภาพลักษณ์ความเป็นเอกลักษณ์และด้านมาตรการการจัดการและป้องกันความเสี่ยงภัยด้านการท่องเที่ยว ก็พบว่า มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในถนนคนเดินไทหล่ม อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์เช่นกัน

4. แนวทางการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน ผลการวิจัยพบว่า ด้านสิ่งดึงดูดใจ ความประทับใจของนักท่องเที่ยวจะเกิดขึ้นจากการได้สัมผัสทั้งความงามของธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์ รวมถึงการได้มีประสบการณ์ตรงจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตและการทำมาหากินในพื้นที่ กิจกรรมจะช่วยให้นักท่องเที่ยวมีประสบการณ์ที่มีคุณค่าและเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมท้องถิ่นมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันยังส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นด้วย การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่ได้นั้นจำเป็นต้องมีการวางแผนและพัฒนาในหลาย ๆ ด้าน เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมาได้อย่างสะดวก สบาย และได้รับประสบการณ์ที่ดี ทั้งยังคำนึงถึงความยั่งยืนและความเคารพต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นและธรรมชาติอีกด้วย การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบวิถีชุมชนที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ดีจะช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ที่ดีแก่นักท่องเที่ยว และยังช่วยให้ชุมชนสามารถรักษาวิถีชีวิตดั้งเดิมไว้ได้อย่างยั่งยืน ทั้งยังสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจในท้องถิ่นอย่างมีคุณภาพ การพัฒนาและออกแบบที่พักสำหรับแหล่งท่องเที่ยวแบบวิถีชุมชนต้องคำนึงถึงความยั่งยืนและความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นและการสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน ด้วยการส่งเสริมกิจกรรมที่ช่วยให้ทั้งนักท่องเที่ยวและชุมชนได้เรียนรู้และเติบโตไปด้วยกัน การพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวแบบวิถีชุมชนไม่เพียงแต่จะทำให้การท่องเที่ยวมีความน่าสนใจและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แต่ยังช่วยสนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่นให้เติบโตอย่างยั่งยืนด้วยการรักษาวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นอย่างแท้จริง ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว จะช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน ทำให้นักท่องเที่ยวไม่เพียงแต่ได้สนุกสนาน แต่ยังได้เรียนรู้และสัมผัสกับความเป็นจริงในชีวิตของชาวบ้านที่ผลิตน้ำตาลโตนดอย่างใกล้ชิด การที่ชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวจะทำให้การท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่ยั่งยืน ทั้งในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การพัฒนาเศรษฐกิจ และการรักษาความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งจะช่วยให้ทั้งชุมชนและนักท่องเที่ยวได้รับประโยชน์ในระยะยาว และการจัดการท่องเที่ยวชุมชนที่ดี ควรเป็นกระบวนการที่มีความยืดหยุ่น และ

สามารถปรับตัวให้เข้ากับความต้องการของทั้งชุมชนและนักท่องเที่ยว รวมทั้งการคำนึงถึงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสังคม เพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นประโยชน์ในระยะยาวทั้งในด้านเศรษฐกิจและการอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย (2554) ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก โปรแกรมการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวและบริการเสริมในระดับมาก และประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดลำปางในระดับมากและมีความต้องการมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนและสภาพทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

ตาลโตนดสามารถพัฒนาเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่สร้างคุณค่าทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการท่องเที่ยว โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรทำการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว เช่น สร้างเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น วัดที่มีการใช้ตาลโตนดในสถาปัตยกรรม หรือชุมชนที่มีการผลิตผลิตภัณฑ์จากตาลโตนด
2. ควรมีการสร้างความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่น โดยการสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของตนเอง เช่น การฝึกอบรมการทำผลิตภัณฑ์จากตาลโตนด และการเปิดบ้านให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วัฒนธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย. (2554). *แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดลำปาง* [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. <http://doi.org/10.58837/CHULA.THE.2011.1277>.
- ณัฐวุฒิ เสมาทอง. (2564). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวและความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนในถนนคนเดินไทหล่ม อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์* [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรหมพิเชฐ สนธิเมือง, และพัชรา ต๊ะตา. (2563). สภาพปัญหาและแนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในประเทศไทย. *วารสารอาชญาวิทยาและสังคมศาสตร์*, 3(2): 1-17.
- วิไลลักษณ์ รัตนเพียรธัมมะ. (2549). *แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ศักยภาพตลาดน้ำอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม*. มหาวิทยาลัยเกริก.
- วรรณวิมล ภู่นาค. (2558). ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาตลาดน้ำอัมพวา. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 26(1): 63-74.
- สุริย์วัลย์ เขิกขุนทด. (2550). *การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของผู้แทนองค์กรเครือข่ายวัฒนธรรมในจังหวัดนครราชสีมา* [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สมประสงค์ อ่อนแสง. (2551). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพของวัดจังหวัดมุกดาหาร เพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม* [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เอนก นาวิกมูล, และธงชัย ลิขิตพรสวรรค์. (2565). *เอกสารตรวจราชการมณฑลเทศาภิบาล*. พิมพ์.
- Miles, M.B., and Huberman, A.M. (1984). *Qualitative data analysis: A sourcebook of new methods*. Sage.

การศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีการแปลคำศัพท์ทางเทคนิคในกีฬาวอลเลย์บอลจากภาษาอังกฤษ เป็นภาษาไทยและภาษาจีน

The Study Compares the Translation Methods of Technical Vocabulary in Volleyball from English to Thai and Chinese

ณัฐกนิษฐ์ นิจรมย์¹/กนกพร นุ่มทอง²

Natthakhanin Nicharom¹/Kanokporn Numtong²

¹อาจารย์ประจำสาขาจีนธุรกิจ วิทยาลัยนานาชาติภาษาและวัฒนธรรมจีน มหาวิทยาลัยเกริก

¹Lecturer in the Department of Business Chinese, China International Language and Culture College, Krirk University

²ศาสตราจารย์ ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

²Professor, Ph.D., Department of Eastern Languages, Faculty of Humanities, Kasetsart University

Corresponding author E-mail: kanokporn.n@ku.th

(Received: September 18, 2025; Revised: April 21, 2026; Accepted: June 24, 2026)

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการแปลคำศัพท์ทางเทคนิคในกีฬาวอลเลย์บอลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยและภาษาจีน โดยรวบรวมคำศัพท์และวลีจากพจนานุกรมคำศัพท์กีฬาวอลเลย์บอลจีน-อังกฤษ ฉบับเล็ก คู่มือผู้ฝึกสอนกีฬาวอลเลย์บอล และหนังสือกติกาการแข่งขันวอลเลย์บอล (พ.ศ. 2556–2559) รวมทั้งสิ้น 37 คำ ผลการศึกษาพบว่า การแปลเป็นภาษาไทยสามารถจำแนกได้เป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ (1) การแปลแบบเทียบเคียงความหมาย จำนวน 22 คำ (ร้อยละ 59) (2) การแปลโดยใช้คำอธิบาย จำนวน 11 คำ (ร้อยละ 30) และ (3) การแปลแบบทับศัพท์ จำนวน 4 คำ (ร้อยละ 11) โดยมีแนวโน้มเลือกใช้การแปลแบบเทียบเคียงความหมายเป็นหลัก และใช้การอธิบายหรือการทับศัพท์ในกรณีที่ไม่สามารถถ่ายทอดความหมายได้อย่างครบถ้วน สำหรับการแปลเป็นภาษาจีน พบ 2 รูปแบบ ได้แก่ (1) การแปลแบบเทียบเคียงความหมาย จำนวน 25 คำ (ร้อยละ 68) และ (2) การแปลโดยใช้คำอธิบาย จำนวน 12 คำ (ร้อยละ 32) โดยไม่พบการใช้การทับศัพท์ ทั้งนี้ภาษาจีนมีแนวโน้มมุ่งเน้นการถ่ายทอดความหมายของภาษาต้นทางเป็นสำคัญ ผลการศึกษาพบว่าการแปลเป็นภาษาไทยมีความยืดหยุ่นในการเลือกใช้วิธีการแปล ทั้งการเทียบเคียงความหมาย การอธิบาย และการทับศัพท์ ขณะที่การแปลเป็นภาษาจีนเน้นการถ่ายทอดความหมายเป็นหลัก ผลการศึกษานี้มีนัยสำคัญเชิงประยุกต์ต่อหน่วยงานและองค์กรด้านกีฬาและการศึกษา โดยสามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดมาตรฐานคำศัพท์เฉพาะทาง การจัดทำพจนานุกรมและสื่อการเรียนการสอนที่มีความสอดคล้องกันได้

คำสำคัญ: คำศัพท์ทางเทคนิควอลเลย์บอล การศึกษาเปรียบเทียบ การแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาจีน การแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย

Abstract

This research aims to examine translation strategies for technical terminology in volleyball from English into Thai and Chinese. The data consist of 37 terms and phrases collected from the Chinese–English Volleyball Terminology Mini Dictionary, the Volleyball Coaching Manual, and the Official Volleyball Rules (B.E. 2556–2559 / 2013–2016). The findings reveal that the Thai translations can be classified into three types: (1) equivalence-based translation, accounting for 22 terms (59%); (2) explanatory translation, 11 terms (30%); and (3) transliteration, 4 terms (11%). The results indicate a strong preference for equivalence-based translation, while explanatory translation and transliteration are used when the original meaning cannot be fully conveyed. For the Chinese translation, two types were identified: (1) equivalence-based translation, 25 terms (68%) and (2) explanatory translation, 12 terms (32%). No instances of transliteration were found. This suggests that Chinese translation tends to prioritize conveying the meaning of the source language. Overall, the study shows that Thai translation demonstrates greater flexibility in employing various strategies, including equivalence, explanation, and transliteration, whereas Chinese translation primarily emphasizes semantic equivalence. The findings have practical implications for sports and educational organizations, as they may serve as guidelines for standardizing technical terminology and for developing consistent dictionaries and instructional materials. These insights could also facilitate better communication and understanding between cultures, enhancing collaboration in fields such as sports and education. By recognizing the distinct approaches taken by each language, stakeholders can create more effective resources tailored to their audiences, such as bilingual instructional materials and culturally relevant examples that resonate with diverse learners.

Keywords: Volleyball Technical word, Comparative study, English to Chinese translation, English to Thai translation

บทนำ

กีฬาวอลเลย์บอลเป็นกีฬาสากลที่มีต้นกำเนิดในปี ค.ศ. 1895 โดยวิลเลียม จี. มอร์แกน ภายใต้การพัฒนาของสมาคม Y.M.C.A. ในประเทศสหรัฐอเมริกา ต่อมาได้มีการพัฒนาและปรับปรุงกติกาอย่างต่อเนื่อง จนกลายเป็นกีฬาที่ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ ภายใต้การกำกับดูแลของสหพันธ์วอลเลย์บอลนานาชาติ (FIVB) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการกำหนดมาตรฐานการแข่งขันและการพัฒนากีฬาวอลเลย์บอลให้มีความเป็นสากล (FIVB, 2023) อีกทั้งกีฬาวอลเลย์บอลยังได้รับการบรรจุในการแข่งขันกีฬาโอลิมปิก ส่งผลให้ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างแพร่หลายในหลายประเทศทั่วโลก (International Olympic Committee, 2023)

ในบริบทของประเทศไทย กีฬาวอลเลย์บอลได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะจากความสำเร็จของทีมวอลเลย์บอลหญิงทีมชาติไทยในเวทีระดับนานาชาติ สามารถสร้างผลงานและได้รับการจัดอันดับโลกในระดับสูง (ปัญญา อินทเจริญ และคณะ, 2564: 105) นอกจากนี้ การถ่ายทอดสดการแข่งขันรายการสำคัญ เช่น วอลเลย์บอลเนชั่นส์ลีก (VNL) ยังได้รับความสนใจจากผู้ชมจำนวนมาก สะท้อนผ่านความนิยมและยอดผู้ชมออนไลน์ในระดับสูง (เดลินิวส์ออนไลน์, 2566) ปัจจุบันดังกล่าวส่งผลให้กีฬาวอลเลย์บอลกลายเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมในวงกว้าง และมีบทบาทสำคัญต่อสื่อกีฬาในประเทศไทย

ด้านสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีพัฒนาการกีฬาวอลเลย์บอลอย่างโดดเด่น ทั้งในด้านการจัดการแข่งขันระดับนานาชาติและความสำเร็จของทีมชาติ โดยเฉพาะทีมวอลเลย์บอลหญิงที่สามารถสร้างผลงานในระดับโลกได้อย่างต่อเนื่อง (Liu, 2022: 1) อีกทั้งยังมีการจัดการแข่งขันลีกอาชีพภายในประเทศ ซึ่งได้รับความนิยมสูงและมีนักกีฬาต่างชาติระดับโลกเข้าร่วมการแข่งขันเป็นจำนวนมาก

การเติบโตของกีฬาวอลเลย์บอลในระดับนานาชาติส่งผลให้การถ่ายทอดสดการแข่งขันในแต่ละประเทศจำเป็นต้องมีการแปลและบรรยายเป็นภาษาท้องถิ่น ซึ่งเกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดคำศัพท์ทางเทคนิคจากภาษาอังกฤษไปยังภาษาปลายทาง คำศัพท์เหล่านี้มีลักษณะเฉพาะและเกี่ยวข้องโดยตรงกับกติกา เทคนิค และรูปแบบการเล่น ดังนั้น การเลือกใช้กลวิธีการแปลจึงมีความสำคัญต่อความถูกต้อง ความชัดเจน และความเข้าใจของผู้รับสาร

แม้ว่าจะมีการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการแปลในบริบททั่วไปอยู่บ้าง แต่ยังไม่พบว่าการศึกษาที่มุ่งเน้นการวิเคราะห์กลวิธีการแปลคำศัพท์ทางเทคนิคในกีฬาวอลเลย์บอล โดยเฉพาะในเชิงเปรียบเทียบระหว่างภาษาไทยและภาษาจีนยังมีอยู่อย่างจำกัด งานวิจัยนี้จึงมีความจำเป็นในการเติมเต็มช่องว่างดังกล่าว เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการแปลคำศัพท์เฉพาะทางกีฬาในแต่ละภาษา ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการแปลคำศัพท์ทางเทคนิคในกีฬาวอลเลย์บอลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยและภาษาจีน โดยมุ่งวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างในการถ่ายทอดความหมาย เพื่อสะท้อนลักษณะเฉพาะของกลวิธีการแปลในบริบทกีฬา

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีการแปลคำศัพท์ทางเทคนิคในกีฬาวอลเลย์บอลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยและภาษาจีน

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยครอบคลุมการรวบรวมคำศัพท์ทางเทคนิคจำนวน 37 คำ จากแหล่งข้อมูล 3 ประเภท ได้แก่ พจนานุกรมคำศัพท์กีฬาวอลเลย์บอลจีน-อังกฤษ ฉบับเล็ก (Wang, & Yang, 2018) คู่มือผู้ฝึกสอนกีฬาวอลเลย์บอล (กรมพลศึกษา, 2555) และหนังสือกติกากีฬาการแข่งขันวอลเลย์บอล ฉบับปี พ.ศ. 2556-2559 (ชาญฤทธิ์ วงษ์ประเสริฐ และทรงศักดิ์ เจริญพงศ์, 2557) โดยการคัดเลือกแหล่งข้อมูลดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครอบคลุมคำศัพท์ทางเทคนิคในบริบทที่หลากหลายและมีความน่าเชื่อถือ กล่าวคือ พจนานุกรมจีน-อังกฤษเป็นแหล่งข้อมูลที่สะท้อนการใช้คำศัพท์ในบริบทภาษาจีน ขณะที่คู่มือผู้ฝึกสอนและหนังสือกติกากีฬาการแข่งขันเป็นเอกสารทางการของประเทศไทยที่สะท้อนการใช้คำศัพท์ในบริบทการฝึกสอนและการแข่งขันจริง ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกเฉพาะคำศัพท์ที่ปรากฏร่วมกันในทั้งสามแหล่งข้อมูล เพื่อให้ได้หน่วยวิเคราะห์ที่มีความสอดคล้องกัน และจำกัดการศึกษาเฉพาะการแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยและภาษาจีนเท่านั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รวบรวมคำศัพท์ทางเทคนิคในกีฬาวอลเลย์บอลจำนวนทั้งสิ้น 37 คำ โดยคัดเลือกจากการเปรียบเทียบคำศัพท์ที่ปรากฏร่วมกันในภาษาอังกฤษ ภาษาไทย และภาษาจีน จากแหล่งข้อมูล 3 ประเภท ได้แก่ พจนานุกรมคำศัพท์กีฬาวอลเลย์บอลจีน-อังกฤษ ฉบับเล็ก (Wang, & Yang, 2018) คู่มือผู้ฝึกสอนกีฬาวอลเลย์บอล (กรมพลศึกษา, 2555) และหนังสือกติกากีฬาการแข่งขันวอลเลย์บอล ฉบับปี พ.ศ. 2556-2559 (ชาญฤทธิ์ วงษ์ประเสริฐ และทรงศักดิ์ เจริญพงศ์, 2557) ทั้งนี้ จำนวนคำศัพท์ดังกล่าวเป็นผลจากการคัดเลือกเฉพาะคำที่มีความถี่ในการปรากฏและความสอดคล้องกันในทั้งสามแหล่งข้อมูล

2. ใช้กรอบแนวคิดด้านการแปลในการวิเคราะห์คำศัพท์และวลีทางเทคนิคในกีฬาวอลเลย์บอลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยและภาษาจีน โดยใช้ทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กลวิธีการแปลของกนกพร นุ่มทอง และศิริวรรณ ลิขิตเจริญธรรม (2562: 120–122) หลักการแปลของสัญญาวิ สายบัว (2542: 64–69) และแนวคิดการแปลขั้นสูงของสุพรรณิ ปิ่นมณี (2546: 283–293) เพื่อใช้เป็นกรอบในการจำแนกและวิเคราะห์กลวิธีการแปล ตลอดจนเปรียบเทียบรูปแบบการถ่ายทอดความหมายของคำศัพท์ระหว่างภาษาอังกฤษ-ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ-ภาษาจีน

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษารวบรวมข้อมูลคำศัพท์ทางเทคนิคที่ใช้ในกีฬาวอลเลย์บอลและเปรียบเทียบคำศัพท์ที่มีร่วมกันในภาษาอังกฤษ ภาษาไทยและภาษาจีนจากพจนานุกรมคำศัพท์กีฬาวอลเลย์บอลจีน-อังกฤษ ฉบับเล็ก (Wang, & Yang, 2018) คู่มือผู้ฝึกสอนกีฬาวอลเลย์บอล (กรมพลศึกษา, 2555) และหนังสือกติกาการแข่งขันวอลเลย์บอล ฉบับปี พ.ศ.2556-2559 (ชาญฤทธิ์ วงษ์ประเสริฐ และทรงศักดิ์ เจริญพงศ์, 2557) สามารถรวบรวมคำศัพท์ทางเทคนิคในกีฬาวอลเลย์บอลได้จำนวน 37 คำดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตัวอย่างคำศัพท์ทางเทคนิคในกีฬาวอลเลย์บอล

ลำดับ	ภาษาอังกฤษ	ภาษาจีน	ภาษาไทย
1	Antenna	标志杆	เสาอากาศ
2	Attack	攻球	รุก บุก
3	Attacker	攻击手/攻手	ตัวตบหัวเสา บอลหลัก
4	Ball in	界内球	ลูกดี
5	Ball out	界外	ลูกออก
6	Ball touching the net	触网球	ลูกบอลถูกตาข่าย
7	Blocks	拦网	บล็อก
8	Captain	队长	หัวหน้าทีม
9	Center line	中心线	เส้นแบ่งแดน
10	Change of courts	交换场地	การเปลี่ยนแดน
11	Coach	教练员	ผู้ฝึกสอน
12	Combination attack	集体进攻	การรุกแบบผสม
13	Counterattack	反攻	เตรียมตัวเข้าสู่การรุกกลับ
14	Double	连击	การถูกลูกสองครั้ง
15	Hit	扣球	การตบ
16	Hold ball	持球	พาดบอล
17	Jump serve	跳发球	การกระโดดเสิร์ฟ

ลำดับ	ภาษาอังกฤษ	ภาษาจีน	ภาษาไทย
18	Libero	自由人	ตัวรับอิสระ
19	Middle Blocker	拦网队员	บอลกลาง บอลเร็ว
20	Net fault	触网	การถูกตาข่าย
21	Outside Hitter	主攻手	บอลหัวเสา บอลหลัก
22	Overhand serve	上手发球	เสิร์ฟฟลูกริมือบน
23	Position fault	位置错误犯规	การผิดตำแหน่ง
24	Rally points	每球得分制	การเล่นแบบแรลลี่
25	Receptions	接球	การรับบอลเสิร์ฟ
26	Referee	裁判	ผู้ตัดสิน
27	Rotation	轮次转换	การหมุนตำแหน่ง
28	Rotation fault	轮转次序错误	การหมุนตำแหน่งผิด
29	Serve	发球	การเสิร์ฟ
30	Set	二传; 托球	การเล่นลูกสองมือบน
31	Setter	二传手	ตัวเซต
32	Substitutions	换人	การเปลี่ยนตัวผู้เล่น
33	Time out	休息暂停	เวลานอก
34	Tip ball	轻扣	หยอดบอล
35	Underhand Serve	下手发球	การเสิร์ฟฟลูกริมือล่าง
36	Underhand	下手	การเล่นลูกสองมือล่าง
37	Yellow Card	黄牌	ใบเหลือง

จากตารางข้างต้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เปรียบเทียบคำศัพท์ในกีฬาวอลเลย์บอล จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาจีน และจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย และแบ่งกลุ่มคำศัพท์ตามกลวิธีการแปลคำศัพท์ออกเป็น 3 แนวทาง คือ 1) การเทียบเคียงความหมายต่อความหมาย 2) การใช้คำอธิบาย และ 3) การทับศัพท์ ดังนี้

1. กลวิธีการแปลแบบเทียบเคียงความหมายต่อความหมาย

ตารางที่ 2 กลวิธีการแปลแบบเทียบเคียงความหมายต่อความหมายคำศัพท์ทางเทคนิคในกีฬาวอลเลย์บอลจากภาษาอังกฤษเป็นไทย

คำศัพท์ภาษาอังกฤษ	คำศัพท์ภาษาไทย	คำศัพท์ภาษาอังกฤษ	คำศัพท์ภาษาไทย
Antenna	เสาอากาศ	Attacker	ตัวตบหัวเสา บอลหลัก
Attack	รุก บุก	Ball out	ลูกออก
Ball in	ลูกดี	Ball touching the net	ลูกบอลถูกตาข่าย
Hit	การตบ	Combination attack	การรุกแบบผสม
Jump serve	การกระโดดเสิร์ฟ	Overhand serve	เสิร์ฟลูกมือบน
Position fault	การผิดตำแหน่ง	Receptions	การรับบอลเสิร์ฟ
Referee	ผู้ตัดสิน	Change of courts	การเปลี่ยนแดน
Coach	ผู้ฝึกสอน	Substitutions	การเปลี่ยนตัวผู้เล่น
Underhand Serve	การเสิร์ฟลูกมือล่าง	Underhand	การเล่นลูกสองมือ ล่าง
Yellow Card	ใบเหลือง	Captain	หัวหน้าทีม
Hold ball	พาบอล	Tip ball / Soft ball	หยอดบอล

ยกตัวอย่างแสดงคำอธิบายคำศัพท์

คำที่ 1 : Attack มีความหมายในกีฬาวอลเลย์บอลในภาษาไทยว่า “รุก” “บุก” จากคู่มือผู้ฝึกสอนกีฬาวอลเลย์บอล (กรมพลศึกษา, 2555: 186) โดยคำว่า “Attack” มีความหมายทั่วไปตามพจนานุกรมอเล็กทรอนิกส์ ไทย-อังกฤษ เล็กซีตรอน ว่า “บุก” “รุก” “ตี” ซึ่งมีความหมายสอดคล้องกับความหมายในกีฬาวอลเลย์บอลและเป็นการแปลความหมายต่อความหมายแบบตรงตัว

คำที่ 2 : Ball out ความหมายในทางกีฬาวอลเลย์บอล หมายถึง “ลูกออก” (ชาญฤทธิ์ วงษ์ประเสริฐ และทรงศักดิ์ เจริญพงศ์, 2557: 18) โดยคำว่า “Ball out” ประกอบไปด้วยคำว่า “Ball” แปลว่า “ลูกบอล” และ “out” แปลว่า “ออก” “เกิน” เมื่อรวมกันจึงหมายถึง ลูกบอลออก ซึ่งมีความหมายสอดคล้องกับความหมายในกีฬาวอลเลย์บอลและมีความหมายตรงตัวจากภาษาอังกฤษ

คำที่ 3 : Combination Attack ในกีฬาวอลเลย์บอลให้ความหมายว่า “การรุกแบบผสม” โดยการรุกแบบผสม คือ การรุกที่ประกอบไปด้วยตัวรุกที่อยู่ด้านหน้าและด้านหลังของตัวเซต ด้านหน้า คือ บอลเร็ว เอ.บี.หรือหัวเสา ด้านหลังเป็นบอลเร็วซี.ดี. หรือหัวเสา จากคู่มือผู้ฝึกสอนกีฬาวอลเลย์บอล (กรมพลศึกษา, 2555: 135) ทั้งนี้คำว่า “Combination attack” มีความหมายตามพจนานุกรมอเล็กทรอนิกส์ ไทย-อังกฤษ เล็กซีตรอน ว่า “Combination” แปลว่า “การรวมกัน” “การผสมกัน” และ “Attack” แปลว่า “บุก” “รุก” “ตี” รวมกันหมายถึง การรุกแบบผสมผสาน ซึ่งมีความหมายตรงตัวตามความหมายในภาษาอังกฤษ

คำที่ 4 : Change of courts มีความหมายในทางกีฬาวอลเลย์บอลว่า “เปลี่ยนแดน”หรือ“เปลี่ยนฝั่ง” ซึ่งการเปลี่ยนแดนหรือเปลี่ยนฝั่ง จะเกิดขึ้นก่อนการเริ่มต้นการแข่งขันในเซตถัดไป และหากมีการแข่งขันในเซตที่ 5 การเปลี่ยนแดนจะเกิดขึ้นหลังคะแนนที่ 8 ของทีมใดทีมหนึ่ง (ชาญฤทธิ์ วงษ์ประเสริฐ และทรงศักดิ์ เจริญพงศ์, 2557: 34) ทั้งนี้คำว่า “Change of courts” มีความหมายตามพจนานุกรมอเล็กทรอนิกส์ ไทย-อังกฤษ เล็กซีตรอน ว่า “Change แปลว่า

“ความเปลี่ยนแปลง” “เปลี่ยน” และ “Courts” แปลว่า “สนาม” “สนามสำหรับเล่นกีฬา” รวมกันหมายถึง การเปลี่ยนสนามด้วยความหมายนี้จึงสอดคล้องกับความหมายในกีฬาวอลเลย์บอลที่หมายถึงการเปลี่ยนสนามจากฝั่งหนึ่งไปอีกฝั่งหนึ่ง

ตารางที่ 3 กลวิธีการแปลแบบเทียบเคียงความหมายต่อความหมายคำศัพท์ทางเทคนิคในกีฬาวอลเลย์บอลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาจีน

คำศัพท์ภาษาอังกฤษ	คำศัพท์ภาษาจีน	คำศัพท์ภาษาอังกฤษ	คำศัพท์ภาษาจีน
Captain	队长	Attack	攻球
Ball out	界外	Ball in	界内球
Ball touching the net	触网球	Combination attack	集体进攻
Attacker	攻击手/攻手	Center line	中心线
Coach	教练员	Change of courts	交换场地
Jump serve	跳发球	Hold ball	持球
Libero	自由人	Middle Blocker	拦网队员
Receptions	接球	Overhand serve	上手发球
Serve	发球	Referee	裁判
Substitutions	换人	Hit	扣球
Underhand	下手	Underhand Serve	下手发球
Time out	休息暂停	Yellow Card	黄牌
Tip ball / Soft ball	轻扣		

ยกตัวอย่างแสดงคำอธิบายคำศัพท์

คำที่ 1 : Receptions มีความหมายในทางกีฬาวอลเลย์บอลว่า “การรับบอลเสิร์ฟ” คือการรอรับบอลเสิร์ฟจากฝั่งตรงข้าม ซึ่งการรับเสิร์ฟมีลักษณะท่าทางการยืนรอรับได้หลายรูปแบบ เช่น ย่อตัวต่ำรอรับบอลเสิร์ฟ การก้าวขาไปด้านข้างเพื่อรอรับบอลเสิร์ฟ เป็นต้น และในความหมายทั่วไปตามพจนานุกรมอิเล็กทรอนิกส์ ไทย-อังกฤษ เล็กซีตรอน ให้ความหมายของคำว่า “Receptions” ว่า “การรับไว้” ซึ่งมีความหมายสอดคล้องกับความหมายในกีฬาวอลเลย์บอล ส่วนในภาษาจีนใช้คำว่า “接球” (Wang, & Yang, 2018: 108) โดยคำว่า “接” หมายถึง “รับ” (เจียร์ซัย เอี่ยมวรเมธ, 2559: 665) และคำว่า “球” หมายถึง “ลูกบอลในทางด้านกีฬา” (เจียร์ซัย เอี่ยมวรเมธ, 2559: 1125) รวมกันจึงหมายถึง การรับบอล ซึ่งมีความหมายตรงกับความหมายในภาษาอังกฤษและความหมายในกีฬาวอลเลย์บอล

คำที่ 2 : Jump serve ความหมายในทางกีฬาวอลเลย์บอลหมายถึง “การกระโดดเสิร์ฟ” จากคู่มือผู้ฝึกสอนกีฬาวอลเลย์บอล (กรมพลศึกษา, 2555: 116) ส่วนความหมายทั่วไปตามพจนานุกรมอิเล็กทรอนิกส์ ไทย-อังกฤษ เล็กซีตรอนให้ความหมายคำว่า “Jump” ว่าหมายถึง “กระโดด” “การกระโดด” และ “Serve” หมายถึง “เสิร์ฟลูก” เมื่อรวมกันคำว่า “Jump serve” ในความหมายทั่วไปจึงหมายถึง “การกระโดดเสิร์ฟลูก” ซึ่งมีความหมายสอดคล้องกันกับความหมายในทางวอลเลย์บอล และในภาษาจีนใช้คำว่า “跳发球” (Wang, & Yang, 2018: 180) โดยคำว่า “跳” หมายถึง “กระโดด” (เจียร์ซัย เอี่ยมวรเมธ, 2559: 1370) และ “发球” หมายถึง “ออกลูก” “เสิร์ฟลูก” (เจียร์ซัย เอี่ยมวรเมธ, 2559: 350) เมื่อรวมกันคำว่า

“跳发球” จึงหมายความว่า “กระโดดเสิร์ฟลูก” ซึ่งมีความหมายตรงตามความหมายในทางภาษาอังกฤษและสอดคล้องกับ ความหมายในกีฬาวอลเลย์บอล

คำที่ 3 : Tip ball หรือ Soft ball มีความหมายในทางกีฬาวอลเลย์บอลว่า “หยอดบอล” จากคู่มือผู้ฝึกสอนกีฬาวอลเลย์บอล (กรมพลศึกษา, 2555: 138) โดยลักษณะการหยอดบอล คือ การตีหรือเคาะลูกบอลเบา ๆ ไปยังแดนของฝั่งตรงข้าม ซึ่งในความหมายทั่วไปตามพจนานุกรม Hope Dictionary ของคำว่า “Tip” หมายถึง “การตีเบา ๆ” “การเคาะเบา ๆ” ส่วนคำว่า “Soft” หมายถึง “นุ่มนวล” “อ่อนนุ่ม” และคำว่า ball หมายถึง “ลูกบอล” รวมกัน “Tip ball” จึงหมายถึง “การเคาะบอลเบา ๆ” และ “Soft ball” หมายถึง “การให้น้ำหนักบอลแบบนุ่มนวล” ในด้านภาษาจีนใช้คำว่า “轻扣” (Wang & Yang, 2018: 148) โดยคำว่า “轻” หมายถึง “เบา” “เบา ๆ” (เจียรชัย เอี่ยมวรเมธ, 2559: 1115) และคำว่า “扣” หมายถึง “ตบบอลลง” (เจียรชัย เอี่ยมวรเมธ, 2559: 761) เมื่อรวมกันคำว่า “轻扣” จึงหมายถึง “การตบบอลลงอย่างเบา ๆ” ซึ่งความหมายในภาษาจีนมีความสอดคล้องกับความหมายในภาษาอังกฤษและความหมายในทางกีฬาวอลเลย์บอล

คำที่ 4 : Yellow card มีความหมายในทางกีฬาวอลเลย์บอลว่า “ใบเหลือง” โดยการใช้ใบเหลืองจะใช้เป็นการเตือนบุคคลที่เกี่ยวข้องในขั้นที่ 2 ก่อนการถูกลงโทษ ซึ่งการเตือนนี้ยังไม่ใช่การลงโทษ แต่เป็น เครื่องหมายแสดงว่าสมาชิกของทีมและสมาชิกคนอื่น ๆ ในทีมได้ถึงระดับที่จะถูกลงโทษแล้ว จะต้องมีการบันทึกในใบบันทึก แต่จะยังไม่เกิดผลทันที (ชาญฤทธิ์ วงษ์ประเสริฐ และทรงศักดิ์ เจริญพงศ์, 2557: 40) ซึ่งในความหมายทั่วไปตามพจนานุกรมอิเล็กทรอนิกส์ ไทย-อังกฤษ เล็กชิตรอน ของคำว่า “Yellow” หมายถึง “สีเหลือง” ส่วนคำว่า “Card” หมายถึง “บัตร” “ใบเหลือง ใบแดง (ในทางกีฬา)” รวมกัน “Yellow card” จึงหมายถึง “ใบเหลือง” ในด้านภาษาจีนใช้คำว่า “黄牌” (Wang, & Yang, 2018: 148) โดยคำว่า “黄” หมายถึง “สีเหลือง” (เจียรชัย เอี่ยมวรเมธ, 2559: 572) และคำว่า “牌” หมายถึง “ป้าย” (เจียรชัย เอี่ยมวรเมธ, 2559: 1015) เมื่อรวมกันคำว่า “黄牌” จึงหมายถึง ป้ายสีเหลือง ซึ่งความหมายในภาษาจีนมีความสอดคล้องกับความหมายในภาษาอังกฤษและความหมายในทางกีฬาวอลเลย์บอล

2. กลวิธีการแปลโดยใช้คำอธิบาย

ตารางที่ 4 กลวิธีการแปลโดยใช้คำอธิบายคำศัพท์ทางเทคนิคในกีฬาวอลเลย์บอลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย

คำศัพท์ภาษาอังกฤษ	คำศัพท์ภาษาไทย	คำศัพท์ภาษาอังกฤษ	คำศัพท์ภาษาไทย
Center line	เส้นแบ่งแดน	Counterattack	เตรียมตัวเข้าสู่การรุกกลับ
Double	การถูกลูกสองครั้ง	Middle Blocker	บอลกลาง บอลเร็ว
Outside Hitter	บอลหัวเสา บอลหลัก	Net Fault	การถูกตาข่าย
Libero	ตัวรับอิสระ	Rotation fault	การหมุนตำแหน่งผิด
Rotation	การหมุนตำแหน่ง	Time out	เวลานอก
Set	การเล่นลูกสองมือบน		

ยกตัวอย่างแสดงคำอธิบายคำศัพท์

คำที่ 1 : Counterattack มีความหมายในกีฬาวอลเลย์บอล ว่า การตั้งรับบอลเสิร์ฟ รับบอลตบ รับบอลหยอด และการบล็อกและเข้าสู่กระบวนการโจมตีกลับ จากคู่มือผู้ฝึกสอนกีฬาวอลเลย์บอล (กรมพลศึกษา, 2555: 202) และในความหมายทั่วไปตามพจนานุกรมอิเล็กทรอนิกส์ ไทย-อังกฤษ เล็กชิตรอน ให้ความหมายของคำว่า “Counterattack” หมายถึง “โต้กลับ” “ตอบโต้” ซึ่งเมื่อแปลเป็นภาษาไทยได้อธิบายใส่ความหมายของคำว่า โต้กลับ ตอบโต้ เพิ่มเติมเป็น เตรียม

ตัวเข้าสู่การรุกรกลับ เพื่อให้เข้าใจความหมายมากยิ่งขึ้นว่า หลังจากสามารถรับบอลเสิร์ฟ บอลตบ หรือสกัดกั้นได้แล้วจะต้องเตรียมตัวเข้าสู่การรุกรกลับเพื่อให้ได้คะแนน

คำที่ 2 : Double มีความหมายในกีฬาวอลเลย์บอลว่า “การถูกลูกสองครั้ง” (ชาญฤทธิ์ วงษ์ประเสริฐ และทรงศักดิ์ เจริญพงศ์, 2557: 20) และความหมายทั่วไปตามพจนานุกรมอิเล็กทรอนิกส์ ไทย-อังกฤษ เล็กซีตรอนให้ความหมายคำว่า “Double” ว่า “ทำเป็นสองเท่า” โดยเมื่อแปลเป็นภาษาไทยได้อธิบายคำศัพท์เพิ่มเติมด้วยการเติมคำว่า “ถูก” (สัมผัส) และ “ลูก (บอล)” รวมเป็น การถูกลูก (บอล) สองครั้ง ซึ่งตรงกับลักษณะของการกระทำของนักกีฬาที่สัมผัสลูกบอลสองครั้งอย่างต่อเนื่อง และสามารถช่วยอธิบายลักษณะของคำว่า “Double” ได้อีกด้วย

คำที่ 3 : Set ความหมายในกีฬาวอลเลย์บอลหมายถึง “การเล่นลูกสองมือบน” คือ การเล่นบอลด้วยมือทั้งสองข้างพร้อมกันหรือมือข้างเดียว โดยมีเป้าหมายสำคัญในการเล่นเพื่อส่งบอลไปให้คนตบ จากคู่มือผู้ฝึกสอนกีฬาวอลเลย์บอล (กรมพลศึกษา, 2555: 128) และในความหมายทั่วไปตามพจนานุกรมอิเล็กทรอนิกส์ ไทย-อังกฤษ เล็กซีตรอนให้ความหมายว่า “วาง” “ตั้ง” “จัดวาง” เมื่อแปลเป็นภาษาไทยคือ การเล่นลูกสองมือบน โดยได้อธิบายความหมายเพิ่มเติมด้วยการระบุว่าเป็นการเล่นที่มีลักษณะการเล่นด้วยสองมือบน

คำที่ 4 : Time out ความหมายในกีฬาวอลเลย์บอล คือ “การขอเวลานอก” ซึ่งการขอเวลานอกในแต่ละครั้งจะใช้เวลา 30 วินาที ทำได้โดยการแสดงสัญญาณมือในขณะที่ลูกตายและก่อนสัญญาณนกหวีดก่อนเสิร์ฟ (ชาญฤทธิ์ วงษ์ประเสริฐ และทรงศักดิ์ เจริญพงศ์, 2557: 29) และในความหมายทั่วไปตามพจนานุกรมอิเล็กทรอนิกส์ ไทย-อังกฤษ เล็กซีตรอนให้ความหมายของคำว่า “Time out” ว่า “การหยุดพักชั่วคราว” ซึ่งมีความหมายสอดคล้องกับความหมายในกีฬาวอลเลย์บอล แต่เมื่อแปลเป็นภาษาไทยได้ใช้คำอธิบายเป็น เวลานอก คือ เวลาที่ขอหยุดพักนอกเวลาการแข่งขัน เพื่อให้เข้าใจมากยิ่งขึ้นกว่าการใช้คำว่า หยุดพักชั่วคราว

ตารางที่ 5 กลวิธีการแปลโดยใช้คำอธิบายคำศัพท์ทางเทคนิคในกีฬาวอลเลย์บอลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาจีน

คำศัพท์ภาษาอังกฤษ	คำศัพท์ภาษาจีน	คำศัพท์ภาษาอังกฤษ	คำศัพท์ภาษาจีน
Antenna	标志杆	Block	拦网
Counterattack	反攻	Setter	二传手
Double	连击	Net fault	触网
Outside Hitter	主攻手	Position fault	位置错误犯规
Rally points	每球得分制	Rotation	轮次转换
Set	二传; 托球	Rotation fault	轮转次序错误

ยกตัวอย่างแสดงคำอธิบายคำศัพท์

คำที่ 1: Antenna มีความหมายในกีฬาวอลเลย์บอลว่า “เสาอากาศ” โดยลักษณะของเสาอากาศจะเป็นแท่งกลมยืดหยุ่นได้ ยาว 1.80 เมตร เส้นผ่าศูนย์กลาง 10 มิลลิเมตร ทำด้วยใยแก้วหรือวัสดุที่คล้ายคลึงกัน และจะถูกยึดติดที่ริมด้านนอกของแถบข้างทั้งสอง แต่อยู่คนละด้านของตาข่าย (ชาญฤทธิ์ วงษ์ประเสริฐ และทรงศักดิ์ เจริญพงศ์, 2557: 5) ส่วนความหมายทั่วไปตามพจนานุกรมอิเล็กทรอนิกส์ ไทย-อังกฤษ เล็กซีตรอนให้ความหมายคำว่า “Antenna” ว่าหมายถึง “สายอากาศ” “เสาอากาศ” ซึ่งสอดคล้องกับความหมายในกีฬาวอลเลย์บอล และในภาษาจีนใช้คำว่า “标志杆” (Wang & Yang, 2018: 39) ซึ่งประกอบไปด้วยคำว่า “标志” แปลว่า “สัญลักษณ์” “เครื่องหมาย” (เียร์ชัย เอี่ยมวรเมธ, 2559: 85) และคำว่า “杆” แปลว่า “ด้าม” “คัน” (เียร์ชัย เอี่ยมวรเมธ, 2559: 417) รวมกันหมายถึง ด้ามสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นการใช้คำ

ประสมกันของคำว่า “标志” และ “杆” เพื่ออธิบายถึงคำว่า “Antenna” ที่เป็นสัญลักษณ์ของการบอกขอบเขตของสนามบริเวณตาข่าย

คำที่ 2 : Block ความหมายในทางกีฬาวอลเลย์บอลหมายถึง “การสกัดกั้น” จากคู่มือผู้ฝึกสอนกีฬาวอลเลย์บอล (กรมพลศึกษา, 2555: 160) และแปลเป็นภาษาจีนได้ว่า “拦网” (Wang, & Yang, 2018: 126) ทั้งนี้จากการศึกษาความหมายโดยทั่วไปตามพจนานุกรมอิเล็กทรอนิกส์ ไทย-อังกฤษ เล็กซีตรอนของคำว่า “Block” หมายถึง “กีดขวาง หยุด ห้าม” และความหมายโดยทั่วไปของคำภาษาอังกฤษคำนี้ก็สอดคล้องกับความหมายที่ใช้ในกีฬาวอลเลย์บอลด้วย ส่วนภาษาจีนใช้คำว่า “拦网” ความหมายตามพจนานุกรมจีน-ไทย ให้ความหมายคำว่า 拦 แปลว่า “ขวาง” “ขัดขวาง” “กั้น” (เอียร์ชัย เอี่ยมวรเมธ, 2559: 788) และคำว่า “网” แปลว่า “แห” “ตาข่าย” (เอียร์ชัย เอี่ยมวรเมธ, 2559: 1428) รวมกันหมายถึง ขัดขวางหรือสกัดกั้นหน้าตาข่าย ซึ่งในภาษาจีนจะต้องเพิ่มคำว่า “网” แปลว่า “แห” หรือ “ตาข่าย” เพื่อทำให้มีความหมายตรงกันกับความหมายในกีฬาวอลเลย์บอลมากยิ่งขึ้น เพราะหากใช้แค่เพียงคำว่า “拦” แปลว่า “ขวาง” “ขัดขวาง” “กั้น” อาจจะทำให้ไม่สามารถอธิบายคำว่า “Block” ได้อย่างชัดเจน

คำที่ 3: Rally หนังสือกติกาการแข่งขันวอลเลย์บอล ฉบับปี พ.ศ.2556-2559 อธิบายความหมายในทางกีฬาวอลเลย์บอลว่า “การเล่น Rally เป็นลักษณะการเล่นที่เริ่มต้นตั้งแต่ผู้เสิร์ฟทำการเสิร์ฟ จนกระทั่งลูกตาย และการสิ้นสุดการเล่น Rally จะสิ้นสุดเมื่อลูกตายหรือได้คะแนนจากการถูกลงโทษ (ชาญฤทธิ์ วงษ์ประเสริฐ และทรงศักดิ์ เจริญพงศ์, 2557: 12) ส่วนในความหมายทั่วไปตามพจนานุกรมอิเล็กทรอนิกส์ ไทย-อังกฤษ เล็กซีตรอน หมายถึง “Rally” หมายถึง “การตีลูกกลับ” “ตีโต้” และในด้านภาษาจีนได้ใช้คำอธิบายแทนคำว่า “Rally” ว่า “每球得分制” (Wang & Yang, 2018: 134) โดยประกอบไปด้วยคำว่า “每” เป็นคำสรรพนามที่หมายถึง “กลุ่มหนึ่งในทั้งหมด” (เอียร์ชัย เอี่ยมวรเมธ, 2559: 919) “球” หมายถึง “ลูกบอลในทางด้านกีฬา” (เอียร์ชัย เอี่ยมวรเมธ, 2559:1125) “得分” แปลว่า “ได้คะแนน” (เอียร์ชัย เอี่ยมวรเมธ, 2559: 277) และ “制” แปลว่า “กำหนดคร่าว” “บัญญัติ” (เอียร์ชัย เอี่ยมวรเมธ, 2559: 1836) เมื่อรวมคำศัพท์จึงหมายถึง การกำหนดการเล่นที่ได้คะแนนในทุกคะแนน ซึ่งจะต้องใช้คำหลายคำประกอบกันอธิบายความหมายของคำว่า “Rally” จึงจะสอดคล้องกับความหมายในทางกีฬาวอลเลย์บอล

คำที่ 4 : Net Fault ในทางกีฬาวอลเลย์บอล หมายถึง ผู้เล่นลูกตาข่ายระหว่างเสาอากาศในขณะที่กำลังเล่นลูกถือว่าผิดกติกา (ชาญฤทธิ์ วงษ์ประเสริฐ และทรงศักดิ์ เจริญพงศ์, 2557: 22) โดยคำว่า “Net Fault” มีความหมายทั่วไปตามพจนานุกรมอิเล็กทรอนิกส์ ไทย-อังกฤษ เล็กซีตรอน ว่า “Net” หมายถึง “ตาข่าย” “ร่างแห” และ “Falut” หมายถึง “ข้อผิดพลาด” “ข้อเสีย” รวมกันจึงหมายถึง ความผิดพลาดเกี่ยวกับตาข่าย ส่วนในภาษาจีนได้ใช้คำว่า “触网” (Wang, & Yang, 2018: 50) ประกอบไปด้วยคำว่า “触” หมายถึง “สัมผัส” “แตะ” “ชน” (เอียร์ชัย เอี่ยมวรเมธ, 2559: 203) และ “网” แปลว่า “แห” “ตาข่าย” (เอียร์ชัย เอี่ยมวรเมธ, 2559: 1428) รวมกันหมายถึง สัมผัสตาข่าย ซึ่งมีความหมายสอดคล้องกับความหมายในทางกีฬาวอลเลย์บอล แต่เป็นการใช้คำที่อธิบายให้เห็นลักษณะของความผิดพลาดที่เกี่ยวกับตาข่าย (Net Fault) ให้ชัดเจนยิ่งขึ้นด้วยการใช้คำว่า “触网” หรือ การสัมผัสตาข่าย

3. กลวิธีการแปลแบบทับศัพท์

ตารางที่ 6 กลวิธีการแปลแบบทับศัพท์คำศัพท์ทางเทคนิคในกีฬาวอลเลย์บอลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย

คำศัพท์ภาษาอังกฤษ	คำศัพท์ภาษาไทย	คำศัพท์ภาษาอังกฤษ	คำศัพท์ภาษาไทย
Block	บล็อก	Serve	การเสิร์ฟ
Rally points	การเล่นแบบแรลลี่	Setter	ตัวเซต

ยกตัวอย่างแสดงคำอธิบายคำศัพท์

คำที่ 1 : Block ภาษาไทยทับศัพท์ว่า “บล็อก” จากคู่มือผู้ฝึกสอนกีฬาวอลเลย์บอล (กรมพลศึกษา, 2555: 160) โดยคำว่า “บล็อก” มีความหมายตามพจนานุกรมอิเล็กทรอนิกส์ ไทย-อังกฤษ เล็กซีตรอน ว่า “กีดขวาง หยุด ห้าม” โดยคำว่า “บล็อก” ในกีฬาวอลเลย์บอล เป็นการป้องกันการรุกของฝ่ายตรงข้ามโดยผู้เล่นแดนหน้า ซึ่งการบล็อกที่มีประสิทธิภาพก็อาจจะเป็นการรุกได้โดยทันทีที่การบล็อกแล้วลูกบอลตกลงบนพื้นของฝ่ายตรงข้าม จากคู่มือผู้ฝึกสอนกีฬาวอลเลย์บอล (กรมพลศึกษา, 2555: 160)

คำที่ 2 : Serve ภาษาไทยทับศัพท์ว่า “เสิร์ฟ” จากคู่มือผู้ฝึกสอนกีฬาวอลเลย์บอล (กรมพลศึกษา, 2555: 104) ซึ่ง การเสิร์ฟ หมายถึง การนำลูกเข้าสู่การเล่นโดยผู้เล่นตำแหน่งหลังขวา ด้วยการตีลูกบอลด้วยมือข้างใดข้างหนึ่งหลังจากผู้เสิร์ฟได้โยนหรือปล่อยลูกแล้ว (ทรงศักดิ์ เจริญพงศ์, 2542: 8) และเนื่องจากเมื่อแปลเป็นภาษาไทยความหมายของคำว่า “Serve” ค่อนข้างยาว ในการบรรยายการแข่งขันผู้บรรยายภาษาไทยจึงทับศัพท์จากภาษาอังกฤษว่า “เสิร์ฟ”

คำที่ 3 : Rally points หรือภาษาไทยทับศัพท์ว่า “การเล่นลูกแบบแรลลี่” หมายถึง ลักษณะการเล่นที่เริ่มต้นตั้งแต่ผู้เสิร์ฟทำการเสิร์ฟ จนกระทั่งลูกตาย และการสิ้นสุดการเล่น Rally จะสิ้นสุดเมื่อลูกตายหรือได้คะแนนจากการถูกลงโทษ (ชาญฤทธิ์ วงษ์ประเสริฐ และทรงศักดิ์ เจริญพงศ์, 2557: 12) เพื่อความเข้าใจง่ายภาษาไทยจึงทับศัพท์ว่า การเล่นแบบแรลลี่

คำที่ 4 : Setter ในภาษาไทยใช้คำว่า “ตัวเซต” ซึ่งเป็นการทับศัพท์คำว่า “เซต” ที่หมายถึง การเล่นบอลด้วยมือทั้งสองข้างพร้อมกันหรือมือข้างเดียว โดยมีเป้าหมายสำคัญในการเล่นเพื่อส่งบอลไปให้คนตบ จากคู่มือผู้ฝึกสอนกีฬาวอลเลย์บอล (กรมพลศึกษา, 2555: 128) และคำว่า “ตัว” เพื่อแสดงถึงตำแหน่งผู้เล่น ที่มีหน้าที่ส่งบอลไปให้ผู้เล่นในตำแหน่งอื่นรุก โดยภาษาไทยทับศัพท์คำว่า “เซต” ในคำว่า “Setter” เพื่อให้เข้าใจง่ายและมีความกระชับในการเรียกชื่อตำแหน่งการเล่น โดยเรียกว่าตัวเซต แทนที่จะใช้คำว่า ตัวเล่นลูกสองมือบน และการทับศัพท์ยังให้ความหมายได้ดีกว่าการแปลเป็นภาษาไทยแบบตรงตัว

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการแปลคำศัพท์และวลีทางเทคนิคในกีฬาวอลเลย์บอลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยและภาษาจีน โดยวิเคราะห์ข้อมูลคำศัพท์จำนวน 37 คำที่ปรากฏร่วมกันใน 3 แหล่งข้อมูลหลัก ผลการศึกษาพบว่าการแปลเป็นภาษาไทยใช้ 3 กลวิธี ได้แก่ การแปลแบบเทียบเคียงความหมาย (ร้อยละ 59) การแปลโดยใช้คำอธิบาย (ร้อยละ 30) และการแปลแบบทับศัพท์ (ร้อยละ 11) ขณะที่การแปลเป็นภาษาจีนพบเพียง 2 กลวิธี ได้แก่ การแปลแบบเทียบเคียงความหมาย (ร้อยละ 68) และการแปลโดยใช้คำอธิบาย (ร้อยละ 32) โดยไม่พบการทับศัพท์ ผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า กลวิธีการแปลแบบเทียบเคียงความหมายเป็นวิธีหลักในการถ่ายทอดคำศัพท์ทางเทคนิคในทั้งสองภาษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการแปลขั้นสูงของสุพรรณิ ปันมณี (2546) ที่เน้นการคงความหมายของภาษาต้นทางเป็นสำคัญ โดยเฉพาะในคำศัพท์เฉพาะทางที่มีความหมายตรงและไม่มีย่อยแฝง ทั้งนี้ การที่ภาษาจีนมีสัดส่วนการใช้วิธีดังกล่าวสูงกว่าภาษาไทย อาจสะท้อนลักษณะของระบบภาษาและแนวโน้มการแปลที่มุ่งเน้นความแม่นยำเชิงความหมายมากกว่ารูปแบบ ในขณะเดียวกัน การแปลโดยใช้คำอธิบายที่พบในทั้งสองภาษา สอดคล้องกับแนวคิดของสัญญาวิ สายบัว (2542) ที่เสนอการ “เติมคำอธิบาย” เพื่อช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจคำศัพท์ที่ไม่สามารถหาค่าเทียบเคียงได้โดยตรง ซึ่งมักปรากฏในกรณีคำศัพท์เฉพาะที่มีเฉพาะในบริบทของกีฬาวอลเลย์บอลในภาษาอังกฤษ อย่างไรก็ตาม การใช้คำอธิบายแม้จะช่วยเพิ่มความชัดเจน แต่ก็อาจส่งผลต่อความกระชับของภาษาในบางบริบท เช่น การบรรยายการแข่งขัน สำหรับการแปลแบบทับศัพท์ที่พบเฉพาะในภาษาไทย สะท้อนลักษณะความยืดหยุ่นของภาษาไทยในการรับคำจากภาษาต่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดกลวิธีการแปลของกนกพร นุ่มทอง และศิริวรรณ ลิขิตเจริญธรรม (2562) ที่ระบุว่า การทับศัพท์เป็นหนึ่งในวิธีที่ใช้เมื่อคำต้นทางมีลักษณะเฉพาะหรือเป็นที่รู้จักในระดับสากล ในทางตรงกันข้าม การไม่พบการทับศัพท์ในภาษาจีนสอดคล้องกับข้อสังเกตของ Luifen (2018) ที่ชี้ให้เห็นแนวโน้มการแปลของภาษาจีนที่มุ่งเน้นการถ่ายทอด

ความหมายมากกว่าการเลียนเสียง อันอาจสัมพันธ์กับนโยบายทางภาษาและวัฒนธรรมการใช้ภาษา เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยด้านการแปลคำศัพท์เฉพาะทางก่อนหน้า พบว่าในงานวิจัยนี้มีปรากฏของการทับศัพท์ในภาษาไทยแต่ไม่พบในภาษาจีน ซึ่งสะท้อนความแตกต่างเชิงระบบภาษาและวัฒนธรรมการใช้ภาษาอย่างมีนัยสำคัญ ในด้านข้อจำกัดของการวิจัย พบว่าการศึกษานี้จำกัดอยู่ที่คำศัพท์จากแหล่งข้อมูลที่เป็นหนังสือ คู่มือและพจนานุกรมเท่านั้น ซึ่งอาจยังไม่ครอบคลุมคำศัพท์ทางเทคนิคทั้งหมดในกีฬาวอลเลย์บอล เนื่องจากยังไม่ได้พิจารณาบริบทการใช้งานจริง เช่น การบรรยายการแข่งขันหรือการสื่อสารในสถานการณ์จริง ซึ่งอาจมีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีการแปล อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้มีความสำคัญในการอธิบายแนวโน้มการใช้กลวิธีการแปลในบริบทกีฬา และสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนามาตรฐานคำศัพท์เฉพาะทาง การจัดทำพจนานุกรมสามภาษา ตลอดจนการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและการแปลในบริบทนานาชาติให้มีความถูกต้องและสอดคล้องมากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

งานวิจัยนี้ค้นพบว่าการแปลคำศัพท์ทางเทคนิคในกีฬาวอลเลย์บอลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยและภาษาจีนมีความแตกต่างกัน โดยพบว่ากลวิธีการแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยมีความยืดหยุ่นในการเลือกใช้กลวิธีการแปลมากกว่าการแปลเป็นภาษาจีน เนื่องจากการแปลเป็นภาษาไทยสามารถทับศัพท์ได้ แต่การแปลเป็นภาษาจีนจะแปลเทียบเคียงความหมายที่มีอยู่เดิมในภาษาจีนมากกว่าการเลียนเสียงและทับศัพท์ ทั้งนี้ผลการศึกษายังสะท้อนให้เห็นลักษณะการใช้ภาษาและแนวคิดการสร้างคำของภาษาไทยและภาษาจีนด้วย

ข้อเสนอแนะและการนำไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัยนี้สามารถใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาพจนานุกรมคำศัพท์เทคนิคกีฬาวอลเลย์บอลแบบสามภาษา (อังกฤษ-ไทย-จีน) เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนและการสื่อสารด้านกีฬาให้มีความถูกต้องและเป็นมาตรฐานเดียวกัน

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร นุ่มทอง และศิริวรรณ ลิขิตเจริญธรรม. (2562). หลักและข้อควรระวังในการแปลจีน-ไทย ไทย-จีน. *วารสารจีนศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 12(2): 120-122.
- กรมพลศึกษา. (2555). *คู่มือผู้ฝึกสอนกีฬาวอลเลย์บอล T- certificate*. สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ชาญฤทธิ์ วงษ์ประเสริฐ และทรงศักดิ์ เจริญพงศ์. (2557). *กติกากีฬาแข่งขันวอลเลย์บอล ฉบับปี พ.ศ.2556-2559*. สมาคมกีฬาวอลเลย์บอลแห่งประเทศไทย.
- เดลินิวส์ออนไลน์. (2566). *เรตติ้งรับชม VNL พุ่งแรง สุดไม่อยู่ ทะยานถึง 9.2*. www.dailynews.co.th.
- ทรงศักดิ์ เจริญพงศ์. (2542). *คู่มือการเล่นวอลเลย์บอล*. โรงพิมพ์อักษรไทย.
- เอียร์ชัย เอี่ยมวรเมธ. (2559). *พจนานุกรมจีน-ไทย ฉบับใหม่*. รวมสาส์น (1977).
- ปัญญา อินทเจริญ, และคณะ. (2564). แนวทางการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อความสำเร็จของทีมวอลเลย์บอลที่เข้าร่วมการแข่งขันในกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ*, 13(1): 100-110.
- สัญญาวิ สายบัว. (2542). *หลักการแปล*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุพรรณิ ปันมณี. (2546). *การแปลขั้นสูง*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- International Olympic Committee. (2023). *Volleyball*. <https://olympics.com/en/sports/volleyball/>.

- Liufen, O. (2561). ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการใช้ภาษาไทยของนักศึกษาชาวจีนมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. ใน เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยรังสิต ประจำปี 2561 (น. 416). มหาวิทยาลัยรังสิต. <https://rsucon.rsu.ac.th/files/proceedings/nation2018/G4-NA18-009.pdf>.
- Wang, C., and Yang, L. (2018). *Paiqiu Yundong HanYing Xiao Cidian*. Northwestern Polytechnical University.

การพัฒนาแบบฝึกทักษะสำหรับการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว
ตามแนวคิดของเดวิส สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 กลุ่มปีพาทย์ สาขาวิชาดนตรีศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

The Development of a Practice Manual for Performing the Kong Wong Yai in
the Song Ching Mulong, Chan Diao, for Piphat Ensemble Students in the
Music Education Program at Phetchaburi Rajabhat University Based on
Davies' Concept

ปราชนา สายสุข / Prachya Saisuk

อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Lecturer in Music Education, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University

Corresponding author E-mail: prachy.sai@mail.pbru.ac.th

(Received: April 30, 2025; Revised: May 27, 2026; Accepted: June 24, 2026)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาและหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว ตามแนวคิดของเดวิส 2) เปรียบเทียบทักษะการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ของนักศึกษาก่อนและหลังการใช้แบบฝึก และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อแบบฝึก กลุ่มเป้าหมาย คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 กลุ่มปีพาทย์ สาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จำนวน 7 คน ซึ่งปฏิบัติเครื่องดนตรีฆ้องวงใหญ่ การวิจัยใช้แบบแผนการทดลองกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังการทดลอง เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย 1) แบบฝึกทักษะการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว 2) แบบประเมินทักษะการบรรเลง และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างสัมพันธ์กัน และค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 ผลการวิจัยพบว่า 1) แบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.25/82.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 2) ทักษะการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ของนักศึกษาลงใช้แบบฝึกสูงกว่าก่อนใช้แบบฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3) นักศึกษามีความพึงพอใจต่อแบบฝึกในระดับมาก ผลการวิจัยสะท้อนว่าแบบฝึกที่ออกแบบตามแนวคิดของเดวิสสามารถช่วยพัฒนาทักษะการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ได้อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการสาธิต การฝึกทักษะย่อย และการเชื่อมโยงทักษะย่อยสู่การบรรเลงที่สมบูรณ์

คำสำคัญ: แบบฝึกทักษะ ฆ้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง ดนตรีไทย แนวคิดของเดวิส

Abstract

This study aimed to 1) develop and determine the efficiency of a practice manual for performing the Kong Wong Yai in the song *Ching Mulong*, *Chan Diao*, based on Davies' concept; 2) compare students' Kong Wong Yai performance skills before and after using the practice manual; and 3) examine students' satisfaction with the manual. The target group consisted of seven third-year Piphat ensemble students

majoring in Music Education at Phetchaburi Rajabhat University who performed the Kong Wong Yai. The study employed a one-group pretest–posttest experimental design. The research instruments were 1) the Kong Wong Yai practice manual, 2) a performance skills assessment form, and 3) a satisfaction questionnaire. The data were analyzed using mean, standard deviation, dependent-samples t-test, and the E_1/E_2 efficiency index. The findings revealed that 1) the practice manual achieved an efficiency score of 80.25/82.67, exceeding the established criterion of 80/80; 2) students' Kong Wong Yai performance skills after using the manual were significantly higher than before using it at the .05 level; and 3) students' satisfaction with the manual was at a high level. These findings indicate that the practice manual designed according to Davies' concept can systematically enhance Kong Wong Yai performance skills, particularly through demonstration, sub-skill practice, guided feedback, and the integration of sub-skills into complete musical performance.

Keywords: Practice manual, Kong Wong Yai, Ching Mulong, Thai music, Davies' concept

บทนำ

ดนตรีไทยเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าที่สะท้อนเอกลักษณ์และภูมิปัญญาของชาติไทยมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งวงปี่พาทย์ ซึ่งเป็นวงดนตรีไทยที่มีความสำคัญและได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย ข้องวงใหญ่ถือเป็นเครื่องดนตรีหลักที่มีบทบาทสำคัญในการบรรเลงเพลงไทย โดยทำหน้าที่บรรเลงทำนองหลัก และเป็นหลักสำคัญในการบรรเลงของเครื่องดนตรีชนิดอื่น ๆ ในวงการเรียนการสอนดนตรีไทยในระดับอุดมศึกษาจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะการบรรเลงข้องวงใหญ่ เป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม จากการสังเกตและประสบการณ์การสอนในสาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี พบว่า นักศึกษากลุ่มปี่พาทย์ยังประสบปัญหาในการพัฒนาทักษะการบรรเลงข้องวงใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเพลงที่มีความซับซ้อน เช่น เพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว ที่ทำนองเพลงในแต่ละวรรคเพลงมีความยาวของเพลงไม่เท่ากัน และเป็นเพลงที่มีรากฐานสำคัญ ในหลักสูตรการเรียนการสอนดนตรีไทย

การพัฒนาทักษะการบรรเลงเครื่องดนตรีให้มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องอาศัยแบบฝึกทักษะที่มีการออกแบบอย่างเป็นระบบและมีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน สอดคล้องกับแนวคิดของเดวิส (Davies, 1971: 50-56) ที่นำเสนอหลักการจัดลำดับขั้นตอนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ทักษะย่อย การสาธิตทักษะทั้งหมด การฝึกทักษะย่อย การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการฝึกรวมทักษะย่อยเป็นทักษะที่สมบูรณ์ หลักการดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแนวคิดของมนตรี ตราโมท (2551: 75-78) ที่เสนอว่าการฝึกฝนดนตรีไทยควรเริ่มจากการแยกย่อยทำนองเพลงและฝึกซ้ำจนเกิดความชำนาญ ซึ่งเป็นวิธีการที่ได้รับการยอมรับในวงดนตรีไทยมาอย่างยาวนาน การบูรณาการแนวคิดทั้งสองเข้าด้วยกันจึงมีความเหมาะสมอย่างยิ่งในการพัฒนาแบบฝึกสำหรับการบรรเลงข้องวงใหญ่

จากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าการพัฒนาทักษะการบรรเลงดนตรีไทยโดยใช้แบบฝึกทักษะตามลำดับขั้น ช่วยพัฒนาทักษะการบรรเลงดนตรีไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ อุทิศ นาคสวัสดิ์ (2557: 89-95) ยังได้เสนอหลักการสอนดนตรีไทยแบบบูรณาการที่เน้นการพัฒนาทักษะอย่างเป็นระบบ โดยคำนึงถึงพื้นฐานและความพร้อมของผู้เรียน อย่างไรก็ตาม ยังไม่พบงานวิจัยที่มุ่งเน้นการพัฒนาแบบฝึกทักษะสำหรับการบรรเลงข้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว โดยเฉพาะ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาแบบฝึกสำหรับการบรรเลงข้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 กลุ่มปี่พาทย์ สาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี โดยประยุกต์ใช้แนวคิดของเดวิส (Davies, 1971: 50-56) เพื่อพัฒนาทักษะการบรรเลงข้องวงใหญ่ของนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาทักษะการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยประเภทอื่น ๆ ได้อีกในอนาคต

การวิจัยนี้มุ่งพัฒนาและหาประสิทธิภาพของแบบฝึกสำหรับการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว ตามแนวคิดของเดวิส โดยศึกษาทั้งประสิทธิภาพของแบบฝึกที่พัฒนาขึ้น การเปรียบเทียบทักษะการบรรเลงก่อนและหลังการใช้แบบฝึกทักษะ รวมทั้งความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อแบบฝึก โดยคาดหวังว่าผลการวิจัยจะนำไปสู่การพัฒนาแบบการเรียนการสอนดนตรีไทยที่มีประสิทธิภาพและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์และสืบทอดดนตรีไทยในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่สืบไป ดังที่ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2561: 45-48) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาระบบการเรียนการสอนดนตรีไทยที่มีประสิทธิภาพว่า เป็นหัวใจสำคัญของการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยในบริบทสังคมปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะสำหรับการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว ตามแนวคิดของเดวิส
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ก่อนและหลังการใช้แบบฝึกการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว ตามแนวคิดของเดวิส ของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 กลุ่มปีพาทย
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อแบบฝึกทักษะการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว ตามแนวคิดของเดวิส

สมมติฐานของการวิจัย

1. แบบฝึกทักษะ การบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว ตามแนวคิดของเดวิส สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 กลุ่มปีพาทย สาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ที่พัฒนาขึ้นตามแนวคิดของเดวิสมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. ทักษะการปฏิบัติการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว ของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 กลุ่มปีพาทย สาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี หลังการใช้แบบฝึกที่พัฒนาขึ้นตามแนวคิดของเดวิสสูงกว่าก่อนการใช้แบบฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักศึกษาชั้นปีที่ 3 กลุ่มปีพาทย สาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มีความพึงพอใจ ต่อการใช้แบบฝึกทักษะการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว ที่พัฒนาขึ้นตามแนวคิดของเดวิส อยู่ในระดับมาก

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง "การพัฒนาแบบฝึกทักษะการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 กลุ่มปีพาทย สาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ตามแนวคิดของเดวิส มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการพัฒนาแบบฝึกสำหรับการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว โดยประยุกต์ใช้แนวคิดของเดวิส ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการพัฒนาทักษะ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นสาธิตทักษะหรือการกระทำ 2) ขั้นสาธิตและให้ผู้เรียนฝึกทักษะย่อย 3) ขั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย 4) ขั้นให้เทคนิควิธีการ และ 5) ขั้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อย ๆ เป็นทักษะที่สมบูรณ์ โดยแบ่งเนื้อหาของแบบฝึกทักษะออกเป็น 3 ส่วนตามโครงสร้างของเพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว คือ ท่อน 1 ท่อน 2 และท่อน 3

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 กลุ่มปีพาทย สาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการนำเสนอผลงานทางดนตรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 7 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

3.1 ตัวแปรต้น คือ แบบฝึกทักษะการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว ตามแนวคิดของเดวิส

3.2 ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่งชั้นเดียว

1) ทักษะการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว

2) ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการใช้แบบฝึกทักษะการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ใช้เวลาในการทดลอง 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 9 ชั่วโมง โดยไม่รวมเวลาทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest-Posttest Design) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.1 แบบฝึกทักษะการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว ตามแนวคิดของเดวิส มีขั้นตอนการพัฒนา ดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแบบฝึกทักษะดนตรีไทย แนวคิดการพัฒนาทักษะของเดวิส และการบรรเลงฆ้องวงใหญ่

2) วิเคราะห์โครงสร้างเพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว และแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วน

3) ออกแบบและสร้างแบบฝึกตามแนวคิดของเดวิส โดยแต่ละส่วนประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ (1) ขั้นสาธิตทักษะ (2) ขั้นสาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย (3) ขั้นให้ผู้เรียนฝึกทักษะย่อย (4) ขั้นให้เทคนิควิธีการ และ (5) ขั้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อยรวมเป็นทักษะใหญ่

4) นำแบบฝึกทักษะที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทยและด้านการสอนทักษะ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความเหมาะสมของลำดับขั้นตอนและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้

5) ปรับปรุงแก้ไขแบบฝึกทักษะตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

6) นำแบบฝึกทักษะไปทดลองใช้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 กลุ่มเป้าหมาย ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา ระยะเวลา และขั้นตอนการฝึก

7) ปรับปรุงแก้ไขแบบฝึกทักษะเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายจริง

1.2 แบบประเมินทักษะการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว มีขั้นตอนการพัฒนา ดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินทักษะการบรรเลงดนตรีไทย

2) กำหนดเกณฑ์การประเมินทักษะการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ (1) ความถูกต้องของทำนอง (2) ความถูกต้องของจังหวะ (3) ความแม่นยำในการบรรเลง (4) เทคนิคการบรรเลง และ (5) ความไพเราะในการบรรเลง โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริก (Rubric Scoring) 5 ระดับ

3) นำแบบประเมินไปให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

4) ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

5) นำแบบประเมินไปทดลองใช้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 กลุ่มเป้าหมาย ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 3 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87

1.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการใช้แบบฝึกทักษะสำหรับการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว มีขั้นตอนการพัฒนา ดังนี้

- 1) ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ
- 2) สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ (1) ด้านเนื้อหาและโครงสร้างของแบบฝึก (2) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และ (3) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ รวมทั้งสิ้น 15 ข้อ
- 3) นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา
- 4) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
- 5) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย และหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) กับกลุ่มเป้าหมาย คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 กลุ่มเป้าหมาย สาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จำนวน 7 คน โดยใช้แบบประเมินทักษะการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว

2.2 ดำเนินการทดลองใช้แบบฝึกทักษะสำหรับการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว ตามแนวคิดของเดวิส เป็นเวลา 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 9 ชั่วโมง ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ดังนี้ 1) สัปดาห์ที่ 1 : ท่อน 1 ของเพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว 2) สัปดาห์ที่ 2 : ท่อน 2 ของเพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว 3) สัปดาห์ที่ 3 : ท่อน 3 ของเพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว

2.3 ดำเนินการทดสอบหลังเรียน (Posttest) กับกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้แบบประเมินทักษะการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว ชุดเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน

2.4 ดำเนินการสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการใช้แบบฝึกทักษะการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิเคราะห์ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว ตามแนวคิดของเดวิส ตามเกณฑ์ 80/80 โดยใช้สูตร E_1/E_2

3.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว ของนักศึกษาก่อนและหลังการใช้แบบฝึกทักษะ โดยใช้สถิติการทดสอบค่าที (T-test for Dependent Samples)

3.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการใช้แบบฝึกทักษะการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว ตามแนวคิดของเดวิส โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนด

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง "การพัฒนาแบบฝึกทักษะการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว ตามแนวคิดของเดวิส สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 กลุ่มเป้าหมาย สาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี" สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพของแบบฝึกสำหรับการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว ตามแนวคิดของเดวิส ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยเนื้อหา 3 ส่วน คือ ท่อน 1 ท่อน 2 และท่อน 3 ของเพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว โดยแต่ละส่วนมีขั้นตอนการฝึก 5 ขั้นตอน ตามแนวคิดของเดวิส ได้แก่ 1) ขั้นสาธิตทักษะหรือการกระทำ 2) ขั้นสาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย 3) ขั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย 4) ขั้นให้เทคนิควิธีการ และ 5) ขั้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อย ๆ เป็นทักษะที่สมบูรณ์

ตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการบรรเลงฆ้องวงใหญ่

การหาประสิทธิภาพ	ค่าประสิทธิภาพ	เกณฑ์ที่กำหนด	ผลการวิเคราะห์
E ₁ (ประสิทธิภาพของกระบวนการ)	80.25	80	สูงกว่าเกณฑ์
E ₂ (ประสิทธิภาพของผลลัพธ์)	82.67	80	สูงกว่าเกณฑ์

จากตารางที่ 1 สรุปได้ว่า ผลการหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว ตามแนวคิดของเดวิส ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.25/82.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (80/80) ค่าประสิทธิภาพในตาราง แสดงว่าแบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาทักษะการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ก่อนและหลังการใช้แบบฝึกทักษะ

การทดสอบ	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ค่า t	ค่า p
ก่อนการใช้แบบฝึกทักษะ	21.17	3.19	24.730	0.000
หลังการใช้แบบฝึกทักษะ	41.33	2.42		

จากตารางที่ 2 สรุปได้ว่าผลการเปรียบเทียบทักษะการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว ของนักศึกษา ก่อนและหลังการใช้แบบฝึกทักษะ พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังการใช้แบบฝึกทักษะ ($\bar{X}$ = 41.33, S.D. = 2.42) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการใช้แบบฝึก ($\bar{X}$ = 21.17, S.D. = 3.19) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (t = 24.73, p < .05) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ โดยแบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้นสามารถพัฒนาทักษะการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว ของนักศึกษา ให้สูงขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการใช้แบบฝึกทักษะ

รายการประเมิน	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความพึงพอใจ
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.53	0.32	มาก
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.21	0.48	มาก
ด้านเนื้อหาและโครงสร้างของแบบฝึกทักษะ	4.11	0.57	มาก
ภาพรวม	4.28	0.46	มาก

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการใช้แบบฝึกทักษะการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.28, S.D. = 0.46) นักศึกษาที่มีต่อการใช้แบบฝึก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ($\bar{X}$ = 4.53,

S.D. = 0.32) รองลงมา คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.21, S.D. = 0.48) และด้านเนื้อหาและโครงสร้างของแบบฝึกทักษะ ($\bar{X}$ = 4.11, S.D. = 0.57) ตามลำดับ

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง "การพัฒนาแบบฝึกทักษะสำหรับการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว ตามแนวคิดของเดวิส สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 กลุ่มเป้าหมาย สาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี " สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของแบบฝึกการบรรเลงฆ้องวงใหญ่

ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกทักษะการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว ที่พัฒนาขึ้นตามแนวคิดของเดวิส มีประสิทธิภาพ 80.25/82.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (80/80) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาแบบฝึกทักษะได้มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนวิธีวิจัย โดยเริ่มจากการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์โครงสร้างเพลง การออกแบบและสร้างแบบฝึกตามแนวคิดของเดวิส โดยการนำทำนองที่มีความซับซ้อนในแต่ละท่อนของเพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว มาให้ฝึกทักษะการปฏิบัติ และให้คำแนะนำเพิ่มเติมในการใช้เทคนิคพิเศษ เช่น การใช้กล่อมเนื้อในการออกแรงตีเพื่อสร้างผลลัพธ์ที่ดีขึ้น การตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยผู้เชี่ยวชาญ และการทดลองใช้เพื่อปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริง การที่แบบฝึกทักษะมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดสอดคล้องกับหลักการพัฒนาทักษะของเดวิส (Davies, 1971) ที่เน้นการแยกย่อยทักษะใหญ่เป็นทักษะย่อย ๆ และฝึกปฏิบัติทีละขั้นตอนจนเกิดความชำนาญแล้วจึงบูรณาการเป็นทักษะรวม ซึ่งการใช้แบบฝึกทักษะตามลำดับขั้นช่วยพัฒนาทักษะการบรรเลงดนตรีไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะยังอาจเป็นผลมาจากการจัดโครงสร้างเนื้อหาที่แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ตามโครงสร้างของเพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และฝึกฝนได้อย่างเป็นระบบ ไม่ซับซ้อนเกินไป สอดคล้องกับแนวคิดของมนตรี ตราโมท (2551) ที่กล่าวว่าการฝึกฝนดนตรีไทยควรเริ่มจากการแยกย่อยทำนองเพลงและฝึกซ้ำจนเกิดความชำนาญ

2. การเปรียบเทียบทักษะการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ก่อนและหลังการใช้แบบฝึกทักษะ

ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว ของนักศึกษาหลังการใช้แบบฝึกทักษะสูงกว่าก่อนการใช้แบบฝึกทักษะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าแบบฝึกที่พัฒนาขึ้นสามารถช่วยพัฒนาทักษะการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ของนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การที่ทักษะการบรรเลงของนักศึกษาหลังการใช้แบบฝึกทักษะสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอาจเนื่องมาจากการจัดลำดับขั้นตอนการฝึกทักษะตามแนวคิดของเดวิสที่มีความเป็นระบบ โดยเริ่มจาก 1) ขั้นสาธิตทักษะ ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้เห็นภาพรวมของทักษะทั้งหมด 2) ขั้นสาธิตและให้ผู้เรียนฝึกทักษะย่อย ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและฝึกฝนทักษะย่อยได้อย่างถูกต้อง 3) ขั้นให้ผู้เรียนฝึกทักษะย่อย ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ 4) ขั้นให้เทคนิควิธีการ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เทคนิคและวิธีการที่จะช่วยพัฒนาทักษะให้ดียิ่งขึ้น และ 5) ขั้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อยเป็นทักษะที่สมบูรณ์ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถบูรณาการทักษะย่อยต่าง ๆ เข้าด้วยกันจนสามารถบรรเลงได้อย่างสมบูรณ์ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไค (Thorndike, 1913; ฌูรท์ สุทธิจิตต์, 2561) เกี่ยวกับกฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) ที่กล่าวว่าการฝึกหัดหรือกระทำบ่อย ๆ ด้วยความเข้าใจจะทำให้การเรียนรู้นั้นคงทนถาวร และกฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) ที่กล่าวว่าเมื่อร่างกายเกิดความพร้อมแล้วได้กระทำจะทำให้เกิดความพึงพอใจ รวมถึงสอดคล้องกับแนวคิดของสกุรี เจริญสุข (2560) ที่กล่าวว่าการเรียนรู้ดนตรีที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยการฝึกปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่า การวิจัยนี้ใช้รูปแบบการทดลองแบบกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest-Posttest Design) ซึ่งอาจมีข้อจำกัดในเรื่องของตัวแปรแทรกซ้อนที่อาจส่งผลต่อทักษะการบรรเลงของนักศึกษา เช่น ประสบการณ์เดิม แรงจูงใจ หรือการฝึกฝนนอกเหนือจากการใช้แบบฝึกทักษะ ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปอาจพิจารณาใช้รูปแบบการทดลองที่มีกลุ่มควบคุมเพื่อควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนดังกล่าว

3. ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการใช้แบบฝึกทักษะ

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการใช้แบบฝึกทักษะสำหรับการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.46) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านประโยชน์ ที่ได้รับมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.32) รองลงมาคือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.48) และ ด้านเนื้อหาและโครงสร้างของแบบฝึกทักษะ ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.57) ตามลำดับ การที่นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการใช้แบบฝึกทักษะในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านประโยชน์ที่ได้รับ อาจเนื่องมาจากนักศึกษาได้เห็นพัฒนาการของตนเองจากการใช้แบบฝึกทักษะ ทำให้มีความมั่นใจในการบรรเลงฆ้องวงใหญ่มากขึ้น สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไดค์เกี่ยวกับกฎแห่งความพึงพอใจ (Law of Effect) ที่กล่าวว่าเมื่อบุคคลได้รับผลที่พึงพอใจจากการกระทำสิ่งใด บุคคลนั้นจะมีแนวโน้มที่จะกระทำสิ่งนั้นซ้ำอีก นอกจากนี้การที่ด้านกิจกรรมการเรียนรู้มีความพึงพอใจในระดับรองลงมา อาจเป็นเพราะแบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้นมีการจัดลำดับกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนวคิดของเดวิสอย่างเป็นระบบ ทำให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้และพัฒนาทักษะได้อย่างเป็นขั้นตอน ไม่ยากหรือง่ายจนเกินไป สอดคล้องกับแนวคิดของวิลสัน สุนทรโรจน์ (2555) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียน จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนรู้ ส่วนด้านเนื้อหาและโครงสร้างของแบบฝึกทักษะที่มีความพึงพอใจในระดับต่ำสุด แม้จะอยู่ในระดับมากก็ตาม อาจเป็นเพราะเนื้อหาของเพลงฉิ่งมุล่ง ชั้นเดียว มีความซับซ้อนและท่วงทำนองเฉพาะที่ทำนายสำหรับนักศึกษา ทำให้นักศึกษาต้องใช้ความพยายามในการทำความเข้าใจและฝึกฝนมากขึ้น การที่ความพึงพอใจในด้านนี้ยังอยู่ในระดับมากแสดงให้เห็นว่าแบบฝึกสามารถช่วยให้นักศึกษาเรียนรู้เนื้อหาที่ซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม มีข้อควรพิจารณาเกี่ยวกับการวัดความพึงพอใจที่อาจได้รับอิทธิพลจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน หรือความคาดหวังทางสังคม (Social Desirability) ที่อาจทำให้นักศึกษาประเมินความพึงพอใจสูงกว่าความเป็นจริง ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปอาจพิจารณา ใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่หลากหลาย เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก หรือการสังเกตพฤติกรรม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและลึกซึ้งยิ่งขึ้น

4. การอภิปรายผลในบริบทที่กว้างขึ้น

ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาแบบฝึกทักษะที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพสำหรับการเรียนการสอนดนตรีไทย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2558) ที่กล่าวถึงความจำเป็นในการพัฒนาวัตกรรมการเรียนการสอนที่ตอบสนองต่อความต้องการและบริบทของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้การประยุกต์ใช้แนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของเดวิสกับการเรียนการสอนดนตรีไทยแสดงให้เห็นถึงการบูรณาการระหว่างทฤษฎีการเรียนรู้สากลกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุกรี เจริญสุข (2560) ที่เสนอว่าการเรียนการสอนดนตรีไทยในปัจจุบันควรผสมผสานระหว่างวิธีการดั้งเดิมกับวิธีการสมัยใหม่เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยนี้มีข้อจำกัดในเรื่องของขนาดกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนน้อย (7 คน) และบริบทเฉพาะของสถาบันการศึกษา ทำให้การนำผลการวิจัยไปใช้อ้างอิงหรือประยุกต์ใช้ในบริบทอื่น ๆ ต้องคำนึงถึงความแตกต่างของบริบทและลักษณะของผู้เรียนด้วย นอกจากนี้ระยะเวลาในการทดลอง (9 ชั่วโมง) อาจยังไม่เพียงพอที่จะประเมินความคงทนของทักษะการบรรเลงในระยะยาว จึงควรมีการศึกษาติดตามผลในระยะยาวเพิ่มเติม

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

1. รูปแบบแบบฝึกทักษะดนตรีไทยตามแนวคิดของเดวิส การประยุกต์ใช้แนวคิดของเดวิส (Davies, 1971) ในการพัฒนาแบบฝึกทักษะการบรรเลงฆ้องวงใหญ่อย่างเป็นระบบ 5 ขั้นตอน แสดงให้เห็นว่าทฤษฎีการเรียนรู้สากลสามารถบูรณาการกับการสอนดนตรีไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นแนวทางใหม่สำหรับการพัฒนาแบบฝึกเครื่องดนตรีไทยประเภทอื่น ๆ ในอนาคต

2. เกณฑ์การประเมินทักษะการบรรเลงฆ้องวงใหญ่แบบองค์รวม การพัฒนาแบบประเมินทักษะครอบคลุม 5 มิติ ด้วยเกณฑ์รูปรีค 5 ระดับ ที่มีค่าความเชื่อมั่นสูง ($\alpha = 0.87$) สามารถนำไปใช้เป็นต้นแบบสำหรับการประเมินทักษะการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยในระดับอุดมศึกษาได้อย่างกว้างขวาง

3. การผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับทฤษฎีสากล การบูรณาการแนวความคิดการแยกย่อยทำนองตามภูมิปัญญาคนไทยดั้งเดิม เข้ากับทฤษฎีการเรียนรู้สากล ส่งผลให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะได้อย่างมีนัยสำคัญ และเปิดแนวทางสำหรับการพัฒนาการเรียนการสอน คนไทยที่มีประสิทธิภาพในบริบทการศึกษาสมัยใหม่

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะที่พัฒนาตามแนวคิดของเดวิสกับแบบฝึกที่พัฒนาตามแนวคิดอื่น ๆ เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการพัฒนาทักษะการบรรเลงดนตรีไทย
2. ควรมีการพัฒนาแบบฝึกทักษะในรูปแบบของสื่อดิจิทัลหรือแอปพลิเคชันเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และฝึกฝนได้ด้วยตนเองอย่างอิสระ สอดคล้องกับบริบทการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2561). *ดนตรีศึกษา: หลักการและสาระสำคัญ*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูริย์ สินลารัตน์. (2558). *การศึกษาไทย 4.0: ปรัชญาการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิดภาพ*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนตรี ตราโมท. (2551). *ดนตรีไทยและนาฏศิลป์*. มติชน.
- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2555). *นวัตกรรมตามแนวความคิดการออกแบบการเรียนการสอนที่เป็นระบบ*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุกรี เจริญสุข. (2560). *ดนตรีวิจักษ์: ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย*. เกศกะรัต.
- อุทิศ นาคสวัสดิ์. (2557). *ทฤษฎีและหลักการบรรเลงดนตรีไทย*. เอ็มพันธ์.
- Davies, I. K. (1971). *The management of learning*. McGraw-Hill.
- Thorndike, E. L. (1913). *Educational psychology: The psychology of learning*. Teachers College Press.

การปนภาษาอังกฤษในคอลัมน์ไลฟ์สไตล์ของไทยรัฐออนไลน์ English Code-Mixing in Lifestyle Columns of Thairath Online

ชาวเหมย ฟู¹/ ซัลมาน ดาราฉาย²
Chaomei Fu¹/ Salman Darachai²

¹นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารสมัยใหม่ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

¹Master Student in Thai Language to Modern Communication Program, Faculty of Liberal Arts,
Kasem Bundit University

²อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารสมัยใหม่ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

²Dr., Main Advisor, Department of Thai Language to Modern Communication, Faculty of Liberal Arts,
Kasem Bundit University

Corresponding author: E-mail: salman.dar@kbu.ac.th โทร. 084-654-9591

(Received: October 8, 2025; Revised: May 3, 2026; Accepted: June 24, 2026)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) จำแนกประเภทของการปนภาษาอังกฤษในคอลัมน์ไลฟ์สไตล์ของไทยรัฐออนไลน์ 2) ศึกษาความถี่ของการปนภาษาอังกฤษ และ 3) วิเคราะห์ลักษณะการปนภาษาอังกฤษในโครงสร้างประโยคภาษาไทย แหล่งข้อมูลคือคอลัมน์ไลฟ์สไตล์ของไทยรัฐออนไลน์ที่เผยแพร่ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม ถึง 31 ธันวาคม พ.ศ. 2566 คัดเลือกข้อมูลด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยไม่นับรวมคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ข้อมูลที่รวบรวมได้ประกอบด้วยคำภาษาอังกฤษปนภาษาไทยจำนวน 811 รูปคำ และมีความถี่ในการปรากฏรวม 2,325 ครั้ง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่และร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า การปนภาษาอังกฤษจำแนกได้ 5 ประเภท ได้แก่ 1) การทับศัพท์ ร้อยละ 79.04 ของรูปคำ และร้อยละ 87.92 ของความถี่ 2) การใช้คำเขียนภาษาอังกฤษ ร้อยละ 10.60 ของรูปคำ และร้อยละ 5.72 ของความถี่ 3) การใช้คำภาษาไทยกับการทับศัพท์ ร้อยละ 7.15 ของรูปคำ และร้อยละ 4.30 ของความถี่ 4) การตัดคำ ร้อยละ 1.85 ของรูปคำ และร้อยละ 1.16 ของความถี่ และ 5) การใช้คำย่อ ร้อยละ 1.36 ของรูปคำ และร้อยละ 0.90 ของความถี่ ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าการทับศัพท์เป็นรูปแบบที่พบมากที่สุด สะท้อนแนวโน้มของสื่อออนไลน์ไทยที่นำคำภาษาอังกฤษมาปรับใช้ในรูปอักษรไทยเพื่อให้สอดคล้องกับระบบภาษาไทยและความคุ้นเคยของผู้อ่าน ขณะเดียวกัน การใช้คำเขียนภาษาอังกฤษ การผสมคำไทยกับคำทับศัพท์ การตัดคำ และการใช้คำย่อ ชี้ให้เห็นพลวัตของการใช้ภาษาในสื่อออนไลน์ที่สัมพันธ์กับความทันสมัย ความเป็นสากล และพฤติกรรมการสื่อสารของสังคมไทยร่วมสมัย

คำสำคัญ: การปนภาษา คอลัมน์ไลฟ์สไตล์ ไทยรัฐออนไลน์

Abstract

This study aimed to 1) classify the types of English code-mixing in lifestyle columns of Thairath Online, 2) examine the frequency of English code-mixing, and 3) analyze the characteristics of English code-mixing within Thai sentence structures. The data were drawn from lifestyle columns published on Thairath Online between October 1 and December 31, 2023. Purposive sampling was used to select relevant data, excluding

English loanwords already recorded in the Royal Institute Dictionary B.E. 2554. The corpus consisted of 811 English code-mixed lexical items, with a total frequency of 2,325 occurrences. The data were analyzed using descriptive statistics, namely frequency and percentage. The findings showed that English code-mixing could be classified into five types: 1) transliteration, accounting for 79.04% of the lexical items and 87.92% of the occurrences; 2) direct use of English words, accounting for 10.60% of the lexical items and 5.72% of the occurrences; 3) combinations of Thai words and transliterated English, accounting for 7.15% of the lexical items and 4.30% of the occurrences; 4) clipping, accounting for 1.85% of the lexical items and 1.16% of the occurrences; and 5) abbreviation, accounting for 1.36% of the lexical items and 0.90% of the occurrences. Transliteration was the most prominent form, indicating that Thai online media tend to adapt English words into Thai script to align with Thai linguistic conventions and readers' familiarity. Meanwhile, direct English words, Thai-English hybrid forms, clipping, and abbreviations reveal the dynamic nature of language use in Thai online media, reflecting modernity, global orientation, and contemporary communication practices in Thai society.

Keywords: Code-mixing, Lifestyle column, Thairath online

บทนำ

ภาษาอังกฤษมีความสำคัญในฐานะที่เป็นเครื่องมือสื่อสารหลักของประชาคมโลกในยุคที่ผู้คนไม่ว่าจะอยู่ ณ บริเวณใดของโลกสามารถรับรู้และเชื่อมโยงเหตุการณ์ ตลอดจนได้รับผลกระทบจากเรื่องที่เกิดขึ้นในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลกอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว ผู้คนต่างเชื้อชาติต่างวัฒนธรรมโดยทั่วไปยอมรับภาษาอังกฤษให้เป็นภาษากลาง (Lingua Franca) ที่ใช้ติดต่อสื่อสารกันในวงการต่าง ๆ ทั้งการศึกษา ธุรกิจ การทูต การท่องเที่ยว และสื่อสารมวลชน เป็นต้น การใช้ภาษาอังกฤษช่วยสร้างเสริมภาพลักษณ์ความเป็น “พลเมืองโลก” (Global Citizen) ให้เด่นชัดขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ต้องการแสดงออกถึงความทันสมัย ความเป็นสากล และการเชื่อมโยงกับเครือข่ายนานาชาติได้ด้วยความมั่นใจ สถานภาพของภาษาอังกฤษในการเป็นภาษากลางของโลกคือปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่แนวคิดร่วมสมัย เช่น นานาภาษาอังกฤษโลก (World Englishes) และพหุพลวัตภาษาอังกฤษโลก (Global Englishes) (อนุชิต ตูมณีจินดา, 2566) แนวคิดเหล่านี้สะท้อนให้เห็นบทบาทของภาษาอังกฤษซึ่งทวีความสำคัญอย่างต่อเนื่อง กล่าวได้ว่า ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่นำพาสังคมไปสู่ความก้าวหน้าและความทันสมัย รวมทั้งเป็นภาษาแห่งความปลอดภัยและความมั่นคงอีกด้วย (พงศกร เมธีธรรม, 2560)

บทบาทของภาษาอังกฤษในสังคมไทยครอบคลุมทั้งด้านการศึกษา เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฐานะที่เป็นภาษากลางสำหรับการติดต่อสื่อสารกับประชาคมโลก การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยจึงถูกกำหนดให้เป็นรายวิชาหลักตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา เพื่อสร้างเสริมสมรรถนะของผู้เรียนในการสื่อสารและการแข่งขันบนเวทีโลก (Baker, 2012; Kirkpatrick, 2010) นอกจากนี้ ภาษาอังกฤษยังมีอิทธิพลอย่างกว้างขวางต่อการประกอบอาชีพในตลาดแรงงาน การท่องเที่ยว และการค้าระหว่างประเทศ เป็นต้น จนกลายเป็นทักษะที่สำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถของบุคคลและการพัฒนาประเทศ (Foley, 2005) เมื่อสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัล ภาษาอังกฤษมีบทบาทอย่างยิ่งต่อเว็บไซต์ข่าวออนไลน์และคอลัมน์ออนไลน์ของไทย โดยมีปรากฏการณ์ในรูปภาษาระดับคำ วลี หรือประโยคภาษาอังกฤษที่ใช้ในพาดหัวข่าว บทความ บทสัมภาษณ์ หรือคอลัมน์ไลฟ์สไตล์ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้อ่านและสร้างภาพลักษณ์ที่เป็นสากล การใช้ภาษาอังกฤษในบริบทดังกล่าวพบได้ทั่วไปในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับแฟชั่น ความบันเทิง เทคโนโลยี และวัฒนธรรมร่วมสมัย โดยเฉพาะคอลัมน์ออนไลน์ที่เน้นกลุ่มผู้อ่านรุ่นใหม่ซึ่งนิยมการใช้ภาษาอังฤษปนในภาษาไทย (Hjarvard, 2004;

Darwish, 2020) ปรากฏการณ์นี้สะท้อนให้เห็นการปรับตัวของสื่อไทยที่พร้อมเปิดรับอิทธิพลของภาษาอังกฤษเพื่อรองรับพฤติกรรมกรรมการอ่านและการสื่อสารของสังคมไทยในยุคดิจิทัล (Kongkerd, 2013)

คอลัมน์ไลฟ์สไตล์ของไทยรัฐออนไลน์เป็นคอลัมน์ที่นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในสังคมสมัยใหม่ในมิติที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกายแบบสมัยนิยม แหล่งท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ สุขภาพและการออกกำลังกาย และกิจกรรมของคนเมือง เป็นต้น ทั้งนี้ ผู้วิจัยสังเกตว่าคอลัมน์ไลฟ์สไตล์ของไทยรัฐออนไลน์มีการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (ก) “...จึงลากรองเท้าแตะใส่ขาส้นเสื่อคอกลม เดินเมี่ยงมองข้าวแกงอยู่ริมถนนอย่างไม่มีเค้าไฮโซให้เห็น และไม่มีเซเลบคนไหนเห็นเพราะยังไม่ตื่นกัน”
- (ข) “นมสำหรับเด็กเล็กมี 2 ประเภท ได้แก่ นมวัวและนมดัดแปลงที่เติมสารอาหาร ซึ่งมีทั้งแบบผงและแบบกล่องยูเอชที ดังนั้น ควรจัดโภชนาการต่าง ๆ ให้เพียงพอและสมดุล”
- (ค) “...แต่พอตัดสินใจลุกขึ้นมาเปิดแบรนด์ เครื่องสำอางเป็นของตัวเองก็โด่งดังเปรี้ยงปร้างไปทั่วโลก เพราะทำเอาสาวหัดทำหัตถ์ของฮือฮากับเมกอัพขั้นเทพที่เน้นงานผิวฉ่ำวาวระจกแบบ glass skin ดูเรียบเนียนใสสุขภาพดี เป็นธรรมชาติ ถอดแบบนางเอกซีรีส์เกาหลีมาเปียบ”

ตัวอย่าง (ก) แสดงให้เห็นคำว่า “ไฮโซ” ซึ่งเป็นการตัดคำภาษาอังกฤษมาจากคำว่า “high society” และคำว่า “เซเลบ” ก็เป็นการตัดคำภาษาอังกฤษมาจากคำว่า “celebrity” ส่วนตัวอย่าง (ข) แสดงให้เห็นการใช้คำย่อ คำว่า “ยูเอชที” (UHT) และตัวอย่าง (ค) มีการทับศัพท์ คำว่า “แบรนด์” (brand) “เมกอัพ” (make up) และ “ซีรีส์” (series) และการใช้คำเขียนภาษาอังกฤษ คำว่า “glass skin”

จากปรากฏการณ์ทางภาษาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีคำถามการวิจัย (research question) 2 ประการ ได้แก่ 1) การปนภาษาอังกฤษในคอลัมน์ไลฟ์สไตล์สามารถจำแนกเป็นกี่ประเภท และ 2) การปนภาษาแต่ละประเภทมีความถี่ในการปรากฏมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบงานวิจัยร่วมสมัย เช่น การศึกษาเรื่อง “การปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยของชาวบันเทิงจากเว็บไซต์ sanook.com” (กรรณิกา ปาไซ และเสาวลักษณ์ แซ่ลี, 2562) การศึกษาเรื่อง “การปนภาษาอังกฤษในกระถู่ถามบนเว็บไซต์พันทิป” (เปรมกมล โยะกา และเสาวลักษณ์ แซ่ลี, 2562) การศึกษาเรื่อง “การปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยของนิตยสารไทยออนไลน์ “A Day”” (ริสา บุญทอง และคณะ, 2565) การศึกษาเรื่อง “อนาคตของการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทย” (นันทนา รณเกียรติ, 2564) และการศึกษาเรื่อง “ลักษณะการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยที่ใช้ในการสื่อสารของศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.)” (อนุชิต ตุ่มณีจินดา และคณะ, 2565)

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้นล้วนมุ่งวิเคราะห์การปนภาษาในบริบทสื่อบันเทิง สื่อสังคมออนไลน์ หรือการสื่อสารเชิงนโยบาย โดยเน้นการพรรณนาปรากฏการณ์ทางภาษาและแนวโน้มการใช้ภาษาในสังคมไทย ช่องว่างการวิจัย (Research gap) คือ ยังไม่มีการศึกษาโดยตรงเกี่ยวกับคอลัมน์ไลฟ์สไตล์ ซึ่งเป็นพื้นที่สื่อออนไลน์ที่สะท้อนวิถีชีวิต ค่านิยม และเอกลักษณ์ทางภาษาของผู้คนในสังคมสมัยใหม่ รวมทั้งยังไม่มีการศึกษาการปนภาษาโดยผสมผสานแนวคิดต่าง ๆ ที่ประกอบด้วยแนวคิดเรื่องการปนภาษาตามแบบจำลองกรอบภาษาหลัก (Matrix Language Frame model; MLF model) (Myers-Scotton, 2001; Myers-Scotton, 2002) แนวคิดเรื่องการปนภาษาในสังคมไทย (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2548) แนวคิดเรื่องการสร้างคำ (ลัดดาวัลย์ เพิ่มเจริญ, 2559) และแนวคิดเรื่องการแบ่งประเภทของคำตามการสร้างคำ (สุนันท์ อัญชลีกุล, 2562) การวิจัยเรื่อง “การปนภาษาอังกฤษในคอลัมน์ไลฟ์สไตล์ของไทยรัฐออนไลน์” จึงช่วยเติมเต็มช่องว่างดังกล่าว โดยมุ่งจำแนกประเภทและวิเคราะห์ความถี่ของการปนภาษาอังกฤษในสื่อออนไลน์แนวไลฟ์สไตล์ ซึ่งยังไม่มีการศึกษาอย่างเป็นระบบมาก่อน ข้อค้นพบจากการศึกษาจะช่วยอธิบายพฤติกรรมการใช้ภาษาที่สะท้อนพลวัตทางสังคมและการสื่อสารสมัยใหม่ผ่านช่องทางออนไลน์ของไทยให้ชัดเจนยิ่งขึ้น กล่าวได้ว่า การวิจัยครั้งนี้มีประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) ด้านวิชาการทางภาษาศาสตร์ ผลการวิจัยช่วย

เดิมเต็มองค์ความรู้เกี่ยวกับการปนภาษา (Code-mixing) ในบริบทภาษาไทยร่วมสมัย โดยเฉพาะในสื่อออนไลน์ซึ่งเป็นพื้นที่การใช้ภาษาที่มีพลวัตสูง ข้อค้นพบเกี่ยวกับการจำแนกประเภทและการวิเคราะห์ความถี่ของการปนภาษาอังกฤษทำให้สามารถอธิบายรูปแบบและกลไกของการปนภาษาได้อย่างเป็นรูปธรรม 2) ด้านการเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตร ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการออกแบบเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทยเพื่อการสื่อสารสมัยใหม่ ภาษาศาสตร์สังคม และการสื่อสารดิจิทัล ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้ใช้ภาษาไทยในปัจจุบัน ผู้สอนสามารถนำตัวอย่างจากสื่อออนไลน์มาใช้ประกอบการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ภาษา การตระหนักรู้เรื่องความเหมาะสมในการใช้ภาษา และการเลือกใช้ภาษาให้เหมาะกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม และ 3) ด้านวิชาชีพสื่อสารมวลชนและการผลิตสื่อออนไลน์ งานวิจัยนี้ช่วยให้ผู้ผลิตสื่อเข้าใจแนวโน้มและบทบาทของการใช้ภาษาอังกฤษปนในภาษาไทยมากขึ้น โดยเฉพาะในคอลัมน์ที่มีเนื้อหามุ่งเป้ากลุ่มผู้อ่านรุ่นใหม่ เนื่องจากการปนภาษาอังกฤษไม่ได้เป็นเพียงปรากฏการณ์ทางภาษาทั่วไปแต่เป็นกลยุทธ์การสื่อสารที่สะท้อนภาพลักษณ์ความทันสมัยและความเป็นสากล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อจำแนกประเภทของการปนภาษาอังกฤษในคอลัมน์ไลฟ์สไตล์ของไทยรัฐออนไลน์
2. เพื่อศึกษาความถี่ของการปนภาษาอังกฤษในคอลัมน์ไลฟ์สไตล์ของไทยรัฐออนไลน์
3. เพื่อวิเคราะห์ลักษณะการปนภาษาอังกฤษในโครงสร้างประโยคภาษาไทยในคอลัมน์ไลฟ์สไตล์ของไทยรัฐออนไลน์

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาเฉพาะการปนภาษาอังกฤษในคอลัมน์ไลฟ์สไตล์ของไทยรัฐออนไลน์ (<https://www.thairath.co.th/lifestyle>) ไม่ศึกษาคำยืมภาษาอังกฤษที่บรรจุไว้แล้วในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2566)

2. ขอบเขตด้านเวลา

ศึกษาเฉพาะการปนภาษาอังกฤษในคอลัมน์ไลฟ์สไตล์ที่เผยแพร่ทางเว็บไซต์ไทยรัฐออนไลน์ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม - 31 ธันวาคม พ.ศ. 2566 รวมระยะเวลา 3 เดือน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่างข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างการปนภาษาอังกฤษในข้อความภาษาไทยจากคอลัมน์ไลฟ์สไตล์ที่เผยแพร่ทางเว็บไซต์ของไทยรัฐออนไลน์ (www.thairath.co.th) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) (ปาริชาติ สถาปิตานนท์, 2557) เนื่องจากเว็บไซต์นี้เป็นเว็บไซต์ที่พัฒนาต่อยอดมาจากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย และเป็นเว็บไซต์หนังสือพิมพ์ที่มีจำนวนผู้เข้าชมมากที่สุดในประเทศไทย (จำนวน 1,865,426 คน) (ศูนย์วิจัยนวัตกรรมอินเทอร์เน็ตไทย, 2566)

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกไว้ตามข้อที่ 1 ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม - 31 ธันวาคม พ.ศ. 2566 รวมระยะเวลา 3 เดือน โดยตรวจสอบข้อมูลตามเกณฑ์การจำแนกการปนภาษาและการยืมภาษา (รุ่งวิมล รุ่งโรจน์สุวรรณ, 2566) กล่าวคือ ข้อมูลใดที่มีที่มาจากภาษาอังกฤษและปรากฏในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2566) เช่น คำว่า “พลาสติก” “แฟชั่น” “ลิปสติก” “คิว” “ฟรี” ผู้วิจัยไม่นำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากคำภาษาอังกฤษที่บรรจุไว้ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 นับเป็นส่วนหนึ่งของภาษาไทยแล้ว และจัดเป็น

การยืมศัพท์จากภาษาอังกฤษ (lexical borrowings from English) มิใช่การปนภาษาอังกฤษ (English code-mixing) ทั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลการปนภาษาอังกฤษได้จำนวนทั้งสิ้น 811 รูปคำ ซึ่งมีความถี่ในการปรากฏรวม 2,325 ครั้ง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยวิเคราะห์ลักษณะการปนภาษาอังกฤษในคอลัมน์ไวยากรณ์ของไทยรัฐออนไลน์ที่รวบรวมได้จากข้อที่ 2 เพื่อจำแนกการปนภาษาอังกฤษออกเป็นประเภทต่าง ๆ โดยมีแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ดังนี้

1) แนวคิดเรื่องการปนภาษาตามแบบจำลองกรอบภาษาหลัก (Matrix Language Frame model; MLF model) (Myers-Scotton, 2001; Myers-Scotton, 2002) ที่เสนอแนวคิดว่าการสลับภาษาในประโยค (Intra-sentential code-switching) หรือที่เรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่าการปนภาษาหรือการปนรหัส (Code-mixing) หมายถึง การใช้ภาษาสองภาษา หรือมากกว่านั้นภายในประโยคเดียวกัน การปนภาษาประกอบด้วยภาษา 2 ประเภท ได้แก่ ภาษาหลัก (Matrix language) คือ ภาษาที่กำหนดไวยากรณ์และโครงสร้างพื้นฐานของประโยค และภาษารอง (Embedded language) คือ ภาษาที่เป็นเพียงคำหรือวลีที่แทรกอยู่ในภาษาหลัก และถูกควบคุมโดยไวยากรณ์ของภาษาหลักเสมอ เช่น การปนภาษาอังกฤษ (ภาษารอง) ในภาษาสวาฮีลี (ภาษาหลัก) ในประโยค “Nilienda kwa shop kuu jana” (ฉันไปที่ร้านใหญ่เมื่อวานนี้) ภาษาสวาฮีลีเป็น ภาษาหลักที่กำหนดไวยากรณ์ของประโยคนี้ และมีภาษาอังกฤษเป็นภาษารอง ได้แก่ คำว่า “shop” ที่แทรกอยู่ในประโยค ภาษาสวาฮีลีซึ่งเป็นภาษาหลัก การปนภาษาตามแบบจำลองกรอบภาษาหลักมีหลักการพื้นฐาน 3 ประการ ได้แก่ 1) สมมติฐาน ภาษาหลัก (Matrix language hypothesis) หมายถึง การปนภาษาจะต้องมีภาษาหนึ่งทำหน้าที่เป็นภาษาหลักที่กำหนด ไวยากรณ์ของประโยค 2) หลักการลำดับหน่วยคำ (Morpheme order principle) หมายถึง ลำดับหน่วยคำที่เกิดขึ้นในการปน ภาษาจะต้องสอดคล้องกับการจัดลำดับที่กำหนดโดยภาษาหลักเสมอ และ 3) หลักการหน่วยคำที่เป็นระบบ (System morpheme principle) หมายถึง หน่วยคำไวยากรณ์ (Grammatical morpheme) เช่น คำเชื่อม คำช่วยกริยา หรือ เครื่องหมายแสดงกาล จะต้องมาจากภาษาหลักเท่านั้น กล่าวโดยสรุป แบบจำลองกรอบภาษาหลักอธิบายว่า ในปรากฏการณ์ ทางภาษาที่เรียกว่า “การปนภาษา” แม้ว่าผู้พูดจะนำคำหรือวลีจากภาษารองมาใช้ในการสื่อสาร แต่โครงสร้างทางไวยากรณ์ โดยรวมยังคงยึดโยงอยู่กับภาษาหลัก ซึ่งเป็นภาษาที่กำหนดกรอบและรูปแบบการสื่อสารทั้งหมด

2) แนวคิดเรื่องการปนภาษาในสังคมไทย (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2548) ที่กล่าวถึง การปนภาษาหมายถึง การใช้คำของภาษาหนึ่งในบริบทของอีกภาษาหนึ่ง ในสังคมไทย การปนภาษาที่เป็นที่กล่าวขวัญมากที่สุดคือ การปน ภาษาอังกฤษในภาษาไทย เพราะเกิดขึ้นในคนไทยที่พูดภาษาอังกฤษได้ส่วนใหญ่ และคำที่เข้ามาปามีจำนวนมาก เช่น คำว่า คอนเซ็ปต์ (Concept) ไอเดีย (Idea) สดุดี (Study) เปเปอร์ (Paper) ซีเรียส (Serious) และพรีเซ้นเทชัน (Presentation) นอกจากนี้ ยังมีการปนภาษาอังกฤษเกิดขึ้นในชีวิตประจำวันบ่อย ๆ เช่น “เดี๋ยวเลิก class ค่อยคุยกันได้ไหม” “เขาจะต้อง คิดถึงเรื่อง cost benefit ต่าง ๆ นะฮะ” และ “แต่อาจจะมองว่าเป็น factor หรือว่าปัจจัยหนึ่ง หรือตัวแปรหนึ่งซึ่งก่อให้เกิด...”

3) แนวคิดเรื่องการสร้างคำ (ลัดดาวัลย์ เพิ่มเจริญ, 2559) ที่จำแนกการสร้างคำไว้ 11 วิธี คือ (1) การประสมคำ (2) การผันคำ (3) การรวมคำ (4) การตัดคำ (5) การย่อคำ (6) การเทียบกลับ (7) การซ้ำคำ (8) การเปลี่ยนหมวดคำ (9) การเลียนเสียง (10) การสร้างคำจากชื่อเฉพาะ และ (11) การสร้างคำใหม่

4) แนวคิดเรื่องการแบ่งประเภทของคำตามการสร้างคำ (สุนันท์ อัญชลีสกุล, 2562) ที่จำแนกการสร้างคำใน ภาษาไทยเป็น 6 วิธี คือ (1) การซ้ำคำ (2) การซ้อนคำ (3) การประสมคำ (4) การผสมคำ (5) การแผลงคำ และ (6) การใช้คำ ต่างประเทศ

3.2 ในการแปลความหมายของคำภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยสืบค้นและตรวจสอบความหมายจากพจนานุกรมต่อไปนี้

- 1) พจนานุกรมอิเล็กทรอนิกส์ Lexitron (ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ, 2566)
- 2) พจนานุกรมออนไลน์ Longdo Dict (เมตามิเดียเทคโนโลยี, 2566)

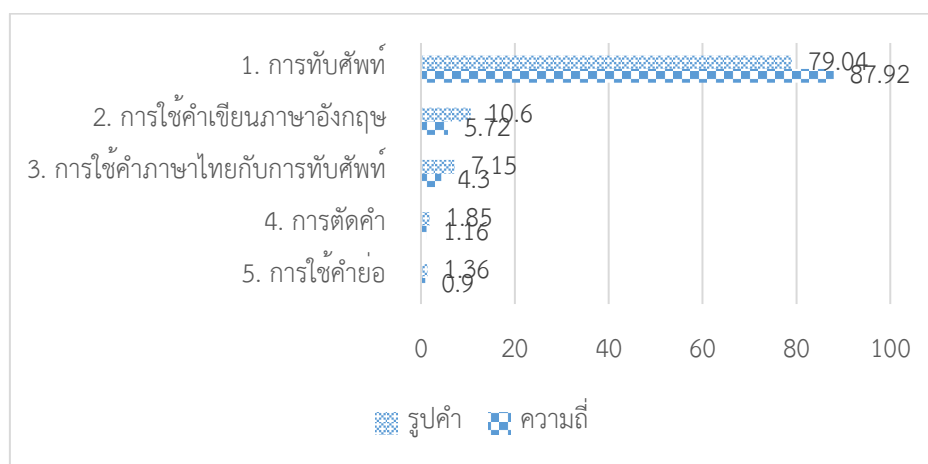
3.3 ผู้วิจัยคำนวณค่าความถี่และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติเชิงพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

การปนภาษาอังกฤษในคอลัมน์ไลฟ์สไตล์สามารถจำแนกได้ 5 ประเภท เรียงลำดับตามจำนวนรูปคำและความถี่ที่ปรากฏจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) การทับศัพท์ 2) การใช้คำเขียนภาษาอังกฤษ 3) การใช้คำภาษาไทยกับการทับศัพท์ 4) การตัดคำ และ 5) การใช้คำย่อ ดังข้อมูลในตารางและภาพต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การปนภาษาอังกฤษในคอลัมน์ไลฟ์สไตล์ของไทยรัฐออนไลน์

การปนภาษาอังกฤษ	รูปคำ		ความถี่	
	จำนวน (คำ)	ร้อยละ	จำนวน (ครั้ง)	ร้อยละ
1. การทับศัพท์	641	79.04	2,044	87.92
2. การใช้คำเขียนภาษาอังกฤษ	86	10.60	133	5.72
3. การใช้คำภาษาไทยกับการทับศัพท์	58	7.15	100	4.30
4. การตัดคำ	15	1.85	27	1.16
5. การใช้คำย่อ	11	1.36	21	0.90
รวม	811	100.00	2,325	100.00

ภาพที่ 1 ร้อยละของรูปคำและความถี่ของการปนภาษาอังกฤษในคอลัมน์ไลฟ์สไตล์ของไทยรัฐออนไลน์

ตารางที่ 1 และภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่าการปนภาษาอังกฤษที่มีจำนวนรูปคำมากที่สุด ได้แก่ การทับศัพท์ (ร้อยละ 79.04) รองลงมาคือการใช้คำเขียนภาษาอังกฤษ (ร้อยละ 10.60) และการใช้คำภาษาไทยกับการทับศัพท์ (ร้อยละ 7.15) ตามลำดับ สอดคล้องกับการปนภาษาอังกฤษที่มีความถี่ในการปรากฏมากที่สุด ได้แก่ การทับศัพท์ (ร้อยละ 87.92) รองลงมาคือการใช้คำเขียนภาษาอังกฤษ (ร้อยละ 5.72) และการใช้คำภาษาไทยกับการทับศัพท์ (ร้อยละ 4.30) ตามลำดับ ผลการศึกษาเชิงปริมาณเกี่ยวกับรูปคำและความถี่ที่ปรากฏของการปนภาษาอังกฤษดังกล่าวข้างต้นสะท้อนว่า ผู้เขียนคอลัมน์ไลฟ์สไตล์นิยมใช้การทับศัพท์ ซึ่งเป็นการปนภาษาอังกฤษที่มีทั้งจำนวนรูปคำและความถี่ในการปรากฏมากที่สุดเช่นเดียวกัน ส่วนการปนภาษาประเภทอื่นอีก 4 ประเภท คือ การใช้คำเขียนภาษาอังกฤษ การใช้คำภาษาไทยกับการทับศัพท์ การตัดคำ และการใช้คำย่อ ล้วนเป็นรูปแบบที่พบเพียงส่วนน้อย โดยมีจำนวนรูปคำรวมกันเพียงร้อยละ 20.96 และมีความถี่ในการปรากฏรวมกันเพียงร้อยละ 12.08 การปนภาษาอังกฤษประเภทต่าง ๆ มีรายละเอียดดังนี้

1. การทับศัพท์

การทับศัพท์ หมายถึง การนำคำภาษาอังกฤษมาใช้ในประโยคภาษาไทย โดยเขียนคำภาษาอังกฤษนั้นด้วยอักษรไทย การทับศัพท์ภาษาอังกฤษในคอลัมน์ไลฟ์สไตล์เป็นกระบวนการที่ผู้เขียนคอลัมน์นำคำภาษาอังกฤษมาปรับใช้อย่างกลมกลืนกับระบบเสียงและโครงสร้างของภาษาไทย โดยภาษาไทยเป็นภาษาหลักที่กำหนดไวยากรณ์ของประโยค ส่วนภาษาอังกฤษเป็นเพียงภาษารองที่แทรกอยู่ในประโยคภาษาไทย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (1) “...หรือหากจำเป็นต้องออกนอกอาคารควรใส่หน้ากากป้องกันฝุ่นละอองควัน อีกอย่างที่กำลังฮิตถือเป็นเทรนด์ใหม่ของนักสูบ นั่นก็คือบุหรี่ไฟฟ้า”
- (2) “...ผสานความทรงอิทธิพลของนิตยสารและสื่อสิ่งพิมพ์ หนุนส่งให้ดีไซน์เนอร์รุ่นใหม่ ๆ สามารถสร้างธุรกิจสู่ตลาดโลกได้อย่างยั่งยืน”

ตัวอย่างที่ (1) แสดงให้เห็นการทับศัพท์ คำว่า “ฮิต” ที่มาจากภาษาอังกฤษ คำว่า “hit” ซึ่งหมายถึง เป็นที่นิยม คำว่า “ฮิต” ในตัวอย่างนี้เป็นคำกริยาที่ปรากฏตามหลังคำช่วยกริยา คำว่า “กำลัง” และการทับศัพท์ คำว่า “เทรนด์” ที่มาจากภาษาอังกฤษ คำว่า “Trend” ซึ่งหมายถึง แนวนิยม คำว่า “เทรนด์” ในที่นี้เป็นคำนามซึ่งทำหน้าที่เป็นส่วนเติมเต็มของคำกริยาต้องเติมเต็ม คำว่า “เป็น” ส่วนตัวอย่างที่ (2) มีคำว่า “ดีไซน์เนอร์” ซึ่งเป็นการทับศัพท์จากภาษาอังกฤษ “Designer” คำนี้หมายถึงผู้ออกแบบหรือผู้วางแผน คำว่า “ดีไซน์เนอร์” เป็นคำนามที่ปรากฏตามหลังกริยาเรียง ได้แก่ “หนุนส่งให้” การทับศัพท์เหล่านี้เป็นไปตามแนวคิดเรื่องแบบจำลองกรอบภาษาหลัก (Myers-Scotton, 2001; Myers-Scotton, 2002) โดยเฉพาะประเด็นสมมติฐานภาษาหลัก (Matrix language hypothesis) ที่ระบุว่าภาษาแม่จะมีภาษาหนึ่งเป็นภาษาหลักซึ่งทำหน้าที่ควบคุมโครงสร้างทางไวยากรณ์ของประโยค และมีอีกภาษาหนึ่งเป็นภาษารองที่แทรกเข้ามาในระดับคำหรือวลี ดังตัวอย่างที่ (1) และ (2) ภาษาไทยทำหน้าที่เป็นภาษาหลัก ส่วนภาษาอังกฤษที่ปรากฏในลักษณะการทับศัพท์ ได้แก่ “ฮิต” “เทรนด์” “ดีไซน์เนอร์” ทำหน้าที่เป็นภาษารอง

การทับศัพท์ยังสอดคล้องกับหลักการลำดับหน่วยคำ (Morpheme order principle) ซึ่งอธิบายว่า ลำดับของหน่วยคำในประโยคจะถูกกำหนดโดยภาษาหลัก ดังนั้นการทับศัพท์ภาษาอังกฤษ คำว่า “ฮิต” “เทรนด์” “ดีไซน์เนอร์” จึงปรากฏในตำแหน่งที่ตรงกับลำดับหน่วยคำของภาษาไทย กล่าวคือ ปรากฏหลังคำช่วยกริยา คำกริยาต้องเติมเต็ม และกริยาเรียง ตามลำดับ โดยไม่เปลี่ยนโครงสร้างประโยค นอกจากนี้ การทับศัพท์ยังพ้องกับหลักการหน่วยคำที่เป็นระบบ (System morpheme principle) ที่เสนอว่า หน่วยคำที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ เช่น คำช่วยกริยา และคำกริยาต้องเติมเต็ม ต้องมาจากภาษาหลักเท่านั้น ในกรณีนี้ คำช่วยกริยา “กำลัง” และคำกริยาต้องเติมเต็ม “เป็น” มาจากภาษาไทยทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าภาษาไทยทำหน้าที่ควบคุมโครงสร้างทางไวยากรณ์ของประโยค ขณะที่การทับศัพท์ภาษาอังกฤษมีบทบาทในการสื่อความหมายเชิงสัญลักษณ์เพื่อสร้างความร่วมสมัยและความเป็นสากล

2. การใช้คำเขียนภาษาอังกฤษ

การใช้คำเขียนภาษาอังกฤษ หมายถึง การนำคำภาษาอังกฤษมาใช้โดยตรงในประโยคภาษาไทย โดยเขียนคำนั้นด้วยอักษรในภาษาอังกฤษ การใช้คำภาษาอังกฤษในรูปเขียนเดิมเป็นกระบวนการที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาษาไทยและภาษาอังกฤษในฐานะภาษาหลักและภาษารอง กล่าวคือ ภาษาไทยเป็นภาษาหลักที่ควบคุมโครงสร้างประโยค และกำหนดให้ภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษารองปรากฏในประโยคเพื่อทำหน้าที่เชิงสัญลักษณ์ในการสื่อความเป็นสากล ดังตัวอย่างการใช้คำเขียนภาษาอังกฤษในคอลัมน์ไลฟ์สไตล์ต่อไปนี้

- (3) “ทุกการทำงานในความรู้สึกรูปแบบมี ownership เลยมีความสุขในการทำงาน”
- (4) “หลังก่อตั้ง community “ให้ดาวนำทาง” เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและปลุกใจให้เพื่อนมนุษย์”

ตัวอย่างที่ (3) และ (4) แสดงให้เห็นการใช้คำเขียนภาษาอังกฤษ คำว่า “Ownership” และ “Community” ตามลำดับ คำว่า “ownership” หมายถึง ความเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ ซึ่งปรากฏตามหลังคำกริยา “มี” ส่วนคำว่า

“Community” หมายถึง ชุมชนหรือสังคม ซึ่งปรากฏต่อจากคำกริยา “ก่อตั้ง” คำเขียนภาษาอังกฤษทั้งสองคำข้างต้นจัดเป็นคำนาม การใช้คำเขียนภาษาอังกฤษสะท้อนให้เห็นว่าโครงสร้างของประโยคยังคงถูกกำหนดโดยภาษาไทยในฐานะภาษาหลัก ส่วนคำเขียนภาษาอังกฤษที่แทรกเข้ามาทำหน้าที่เป็นภาษารอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องแบบจำลองกรอบภาษาหลัก (Myers-Scotton, 2001; Myers-Scotton, 2002) ที่เสนอว่า การปนภาษาอย่างน้อยสองภาษาต้องมีภาษาหนึ่งทำหน้าที่เป็นภาษาหลักที่ควบคุมโครงสร้างทางไวยากรณ์ของประโยคเสมอ

เมื่อพิจารณาตามหลักการลำดับหน่วยคำพบว่าลำดับของหน่วยคำในตัวอย่างที่ (3) และ (4) ก็เป็นไปตามโครงสร้างของภาษาไทย ได้แก่ โครงสร้าง “มี + นาม” และ “ก่อตั้ง + นาม” แม้คำว่า “Ownership” และ “Community” จะเป็นคำจากภาษาอังกฤษโดยตรง แต่ตำแหน่งของคำสองคำนี้ในประโยคยังคงสอดคล้องกับรูปแบบการจัดเรียงลำดับคำในประโยคของภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาหลัก ปรากฏการณ์ทางภาษาลักษณะนี้สะท้อนกลไกการปนภาษาตามแบบจำลองกรอบภาษาหลักของไมเออร์ส-สกอตตัน (อ้างแล้ว) โดยภาษาไทยทำหน้าที่เป็นภาษาหลักที่ควบคุมโครงสร้างทางไวยากรณ์และการจัดเรียงหน่วยคำ ส่วนการใช้คำเขียนภาษาอังกฤษเป็นเพียงภาษารองที่แทรกอยู่ในภาษาหลัก

3. การใช้คำภาษาไทยกับการทับศัพท์

การใช้คำภาษาไทยกับการทับศัพท์ หมายถึง การใช้คำภาษาไทยร่วมกับคำภาษาอังกฤษที่เขียนแทนด้วยอักษรไทย โดยภาษาไทยทำหน้าที่เป็นภาษาหลักที่กำหนดลำดับคำในประโยค ส่วนการทับศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นภาษารองที่ปนอยู่ในประโยคของภาษาหลัก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(5) “...ซึ่งโดดเด่นด้วยเสื้อเคป เสื้อโค้ต ไปจนถึงเสื้อแจ็กเกตแบบนโปเลียน”

(6) “เปิด City Lazada เพื่อนักช้อปปิ้งออนไลน์ในประเทศไทย”

ตัวอย่างที่ (5) แสดงให้เห็นการใช้คำภาษาไทยกับการทับศัพท์ คำว่า “เสื้อเคป” “เสื้อโค้ต” และ “เสื้อแจ็กเกต” คำภาษาไทยคือคำว่า “เสื้อ” หมายถึง เครื่องสวมกายท่อนบนทำด้วยผ้าเป็นต้น ส่วนการทับศัพท์ คำว่า “เคป” มาจากภาษาอังกฤษ คำว่า “Cape” หมายถึง เสื้อคลุมไร้แขน คำว่า “โค้ต” มาจากภาษาอังกฤษ คำว่า “Coat” หมายถึง เสื้อคลุม และคำว่า “แจ็กเกต” มาจากภาษาอังกฤษ คำว่า “Jacket” หมายถึง เสื้อคลุมขนาดสั้น ทั้งคำว่า “เสื้อเคป” และ “เสื้อโค้ต” เป็นคำนามที่ปรากฏต่อจากคำเชื่อมบอกเครื่องมือ คำว่า “ด้วย” ส่วนคำว่า “เสื้อแจ็กเกต” ก็เป็นคำนามที่ปรากฏต่อจากคำเชื่อมบอกจุดหมาย คำว่า “ถึง” กล่าวได้ว่า ภาษาไทยทำหน้าที่เป็นภาษาหลักที่ควบคุมโครงสร้างไวยากรณ์และลำดับหน่วยคำ โดยคำว่า “เสื้อ” เป็นส่วนหลัก (Head) ขณะที่การทับศัพท์จากภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษารอง ได้แก่ “เคป” “โค้ต” และ “แจ็กเกต” ล้วนเป็นส่วนขยาย (Modifier) ที่ทำหน้าที่ขยายส่วนหลัก การทับศัพท์ที่แทรกเข้ามาในภาษาหลักยังคงรูปแบบเสียงที่เทียบเคียงกันได้และความหมายเดิมไว้ตามแบบจำลองกรอบภาษาหลัก โดยไม่ฝ่าฝืนลำดับของหน่วยคำในภาษาไทย ปรากฏการณ์ดังกล่าวพ้องกับหลักการลำดับหน่วยคำที่ระบุว่า ลำดับของหน่วยคำในประโยคจะถูกกำหนดโดยภาษาหลักเท่านั้น

ส่วนในตัวอย่างที่ (6) แสดงให้เห็นการใช้คำภาษาไทยกับการทับศัพท์ คำว่า “นักช้อปปิ้งออนไลน์” ที่ประกอบด้วยอุปสรรคหรือหน่วยคำเติมหน้า (Prefix) ในภาษาไทย ได้แก่ “นัก” ที่ใช้ประกอบหน้าคำอื่นเพื่อแสดงความหมายว่าผู้กระทำเป็นปกติ ส่วนการทับศัพท์ คำว่า “ช้อปปิ้ง” มาจากภาษาอังกฤษ คำว่า “Shop” หมายถึง ซื้อของ และคำว่า “ออนไลน์” มาจากภาษาอังกฤษ คำว่า “Online” หมายถึง เชื่อมต่อเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อให้สามารถรับข้อมูลได้ คำว่า “นักช้อปปิ้งออนไลน์” หมายถึง ผู้ที่ซื้อของโดยเชื่อมต่อผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ คำนี้ปรากฏตามหลังคำเชื่อมบอกเหตุ คำว่า “เพื่อ” การจัดเรียงหน่วยคำในลักษณะนี้สะท้อนหลักการหน่วยคำที่เป็นระบบ กล่าวคือ หน่วยคำที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างไวยากรณ์ เช่น หน่วยคำเติม (affix) และคำเชื่อม (conjunction) ต้องมาจากภาษาหลักเสมอ

ดังนั้น การใช้คำว่า “เสื้อเคป” “เสื้อโค้ต” “เสื้อแจ็กเกต” และ “นักช้อปปิ้งออนไลน์” แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาษาทั้งสอง ได้แก่ ภาษาไทยในฐานะภาษาหลักที่ควบคุมโครงสร้างไวยากรณ์และลำดับหน่วยคำ กับภาษาอังกฤษใน

ฐานะภาษารองที่ช่วยเพิ่มความทันสมัยและการเข้าถึงวัฒนธรรมสากลในข้อความภาษาไทย การปนภาษาลักษณะนี้เป็นรูปแบบหนึ่งที่สะท้อนบูรณาการเชิงระบบของภาษาสองภาษาในพื้นที่สื่อออนไลน์ของไทย

4. การตัดคำ

การตัดคำ หมายถึง การตัดส่วนท้ายของคำภาษาอังกฤษแล้วใช้เฉพาะส่วนต้นของคำแทนความหมายของคำเดิม โดยเขียนส่วนต้นของคำนั้นด้วยอักษรไทย การปนภาษาประเภทนี้มีภาษาไทยเป็นภาษาหลักที่ควบคุมโครงสร้างไวยากรณ์และลำดับหน่วยคำในประโยค ส่วนการตัดคำที่มีที่มาจากภาษาอังกฤษเป็นภาษารองที่ปรับให้สอดคล้องกับระบบเสียงและการเขียนของภาษาไทย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(7) “ส่วนช่องเชื่อมต่อจัดมาให้เพื่อจะได้ไม่ต้องสะดุดเพราะแบตเตอรี่”

(8) “...และไม่ต้องเปิดแอปค้างไว้ตลอดเวลา เอาใจสายหัวร้อนโดยเฉพาะ”

ตัวอย่างที่ (7) มีการตัดคำ คือ คำว่า “แบตเตอรี่” โดยตัดคำมาจากภาษาอังกฤษ คำว่า “Battery” ซึ่งหมายถึง ที่กำเนิดไฟฟ้า การตัดคำในตัวอย่างนี้เป็นการตัดส่วนท้ายของคำเดิมให้เหลือเพียงส่วนต้นคือคำนาม คำว่า “แบต” และใช้คำนี้แทนความหมายเดิม โดยปรากฏตามหลังคำเชื่อมบอกเหตุ คำว่า “เพราะ” ในตัวอย่างที่ (8) คำนามคำว่า “แอป” เป็นการตัดคำที่มาจากภาษาอังกฤษ คำว่า “Application” ซึ่งหมายถึง โปรแกรมคอมพิวเตอร์ โปรแกรมใช้งาน ตัวอย่างนี้เป็นการตัดส่วนท้ายของคำเดิมโดยยังคงส่วนต้นไว้เพียงคำว่า “แอป” และใช้คำนี้ในความหมายเดิมในประโยคที่มีการละประธาน “Ø” ไม่ต้องเปิดแอปค้างไว้ตลอดเวลา ตัวอย่างที่ (7) และ (8) สามารถอธิบายได้ด้วยแบบจำลองกรอบภาษาหลักของไมเออร์ส-สก็อตตัน (อ้างแล้ว) กล่าวคือ ภาษาหลักคือภาษาไทยซึ่งทำหน้าที่ควบคุมโครงสร้างไวยากรณ์และลำดับหน่วยคำในประโยค ส่วนการตัดคำที่มีที่มาจากภาษาอังกฤษ ได้แก่ คำว่า “แบต” (จาก Battery) และ “แอป” (จาก Application) เป็นภาษารองที่ผ่านการตัดแปลงเพื่อให้สอดคล้องกับระบบเสียงและการเขียนของภาษาไทย กล่าวคือ ในด้านระบบเสียง ทั้งสองคำเป็นผลจากการตัดคำ โดยคงไว้เฉพาะพยางค์แรกของคำภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นพยางค์ที่มีการเน้นหนัก (Stress) จากนั้นปรับให้สอดคล้องกับโครงสร้างพยางค์ของภาษาไทยแบบพยางค์ปิด (Closed syllable) จึงเกิดรูปคำว่า “แบต” และ “แอป” ที่ออกเสียงสั้น กระชับ โดยไม่ต้องคงโครงสร้างคำหลายพยางค์แบบคำเดิมในภาษาอังกฤษ ในด้านระบบการเขียน มีการถอดเสียง (Phonetic transcription) จากอักษรโรมันเป็นอักษรไทย โดยเลือกใช้พยัญชนะและสระไทยที่ใกล้เคียงเสียงเดิมมากที่สุด ได้แก่ “แบต” และ “แอป” การเขียนลักษณะนี้ช่วยให้ผู้อ่านชาวไทยสามารถออกเสียงและเข้าใจความหมายโดยไม่ต้องอาศัยความรู้ภาษาอังกฤษโดยตรง

การตัดคำดังกล่าวแสดงให้เห็นกระบวนการที่สอดคล้องกับหลักการหน่วยคำที่เป็นระบบซึ่งกำหนดว่าหน่วยคำเนื้อหา (Content morpheme) เช่น คำนาม “แบต” “แอป” มาจากภาษาภาษารอง ส่วนหน่วยคำไวยากรณ์ (Grammatical morpheme) เช่น คำเชื่อม “เพราะ” ต้องมาจากภาษาหลักเท่านั้น การตัดคำเพื่อสื่อความหมายด้านเทคนิคหรือความร่วมมือของข้อความในตัวอย่างข้างต้นไม่ทำให้โครงสร้างของประโยคภาษาไทยเปลี่ยนไป การปรับรูปคำภาษาอังกฤษให้กระชับและเข้ากับบริบทการสื่อสารของไทยแสดงถึงการผสมผสานภาษาอย่างเป็นระบบในสื่อออนไลน์ไทย

5. การใช้คำย่อ

การใช้คำย่อ หมายถึง การใช้เฉพาะอักษรตัวแรกของคำภาษาอังกฤษแต่ละคำที่เรียงกันอยู่ในกลุ่มคำมารวมเข้าเป็นคำใหม่แล้วเขียนคำย่อนั้นด้วยอักษรไทย โดยภาษาไทยเป็นภาษาหลักที่ควบคุมโครงสร้างทางไวยากรณ์และการจัดลำดับหน่วยคำในประโยค ส่วนคำย่อจากภาษาอังกฤษเป็นเพียงภาษารองที่นำมาใช้ในประโยคภาษาไทย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(9) “การนั่งเป็นซีอีโอ บริษัท พีดีเอส โฮลดิ้ง จำกัด ซึ่งถือเป็นอีกหนึ่งธุรกิจไฮเทคในเครือไบเทค”

(10) “เชิญวีไอพี 50 คน ห่มเพชรไปร่วมงานกาลา exclusive”

ตัวอย่างที่ (9) แสดงให้เห็นการใช้คำย่อ คำว่า “ซีอีโอ” ซึ่งเป็นคำนามที่ย่อมาจากภาษาอังกฤษ “Chief Executive Officer” (CEO) คำว่า “ซีอีโอ” หรือที่ใช้คำภาษาไทยได้ว่า “ประธานกรรมการบริหาร” หมายถึง บุคคลที่มีอำนาจ

และความรับผิดชอบสูงสุดในองค์การหรือบริษัท ในตัวอย่างที่ (10) เป็นการใช้คำย่อ คำว่า “วีไอพี” ซึ่งเป็นคำนามที่ย่อมาจากภาษาอังกฤษ “Very Important Person” (VIP) คำย่อนี้หมายถึง บุคคลที่สำคัญมาก ตัวอย่างที่ (9) และ (10) แสดงให้เห็นการใช้คำย่อจากภาษาอังกฤษที่กลมกลืนเข้ากับระบบของภาษาไทย โดยภาษาไทยทำหน้าที่เป็นภาษาหลักที่ควบคุมโครงสร้างประโยคและลำดับหน่วยคำ ส่วนคำย่อจากภาษาอังกฤษ ได้แก่ คำว่า “ซีอีโอ” และ “วีไอพี” เป็นภาษารองที่แทรกอยู่ในประโยคภาษาไทยเพื่อให้ประโยคกะทัดรัด สื่อความหมายได้ชัดเจน และมีความร่วมสมัยในการสื่อสาร การใช้คำย่อเหล่านี้สอดคล้องกับหลักการสำคัญ ได้แก่ หลักการลำดับหน่วยคำซึ่งระบุว่าลำดับของหน่วยคำในประโยคต้องเป็นไปตามระบบของภาษาหลักซึ่งในที่นี้คือภาษาไทย และหลักการหน่วยคำที่เป็นระบบซึ่งกำหนดไว้ว่าหน่วยคำไวยากรณ์ (Grammatical morpheme) เช่น คำเชื่อม “ซึ่ง” “ใน” ต้องมาจากภาษาหลัก ในขณะที่คำย่อจากภาษาอังกฤษ ได้แก่ “ซีอีโอ” “วีไอพี” เป็นเพียงภาษารอง การปนภาษาลักษณะนี้จึงเป็นตัวอย่างของการผสมผสานภาษา โดยภาษาไทยยังรักษากรอบไวยากรณ์ไว้ พร้อมทั้งนำคำจากภาษาอังกฤษเข้ามาใช้ร่วมด้วยเพื่อสะท้อนความเป็นสากลและความทันสมัยของสื่อออนไลน์ไทย

ผลการวิจัยเรื่อง “การปนภาษาอังกฤษในคอลัมน์ไลฟ์สไตล์ของไทยรัฐออนไลน์” สรุปได้ว่า การปนภาษาอังกฤษจำแนกเป็น 5 ประเภท เรียงลำดับตามจำนวนรูปคำและความถี่ในการปรากฏจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) การทับศัพท์ (ร้อยละ 79.04 ของจำนวนรูปคำ และร้อยละ 87.92 ของความถี่ในการปรากฏ) ซึ่งเป็นลักษณะที่พบมากที่สุด แสดงให้เห็นถึงความแพร่หลายของการนำคำภาษาอังกฤษมาเขียนด้วยอักษรไทยเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายง่ายขึ้น 2) การใช้คำเขียนภาษาอังกฤษ (ร้อยละ 10.60 ของจำนวนรูปคำ และร้อยละ 5.72 ของความถี่ในการปรากฏ) ที่แสดงให้เห็นการรักษารูปแบบเดิมของภาษาอังกฤษไว้ในข้อความภาษาไทย 3) การใช้คำภาษาไทยกับการทับศัพท์ (ร้อยละ 7.15 ของจำนวนรูปคำ และร้อยละ 4.30 ของความถี่ในการปรากฏ) ที่เกิดจากการสร้างคำใหม่โดยผสมคำไทยเข้ากับคำอังกฤษเพื่อสื่อความหมายให้ชัดเจนขึ้น 4) การตัดคำ (ร้อยละ 1.85 ของจำนวนรูปคำ และร้อยละ 1.16 ของความถี่ในการปรากฏ) ที่สะท้อนการปรับลดคำภาษาอังกฤษให้สั้นลงเพื่อความกะทัดรัดและความสะดวกในการสื่อสาร และ 5) การใช้คำย่อ (ร้อยละ 1.36 ของจำนวนรูปคำ และร้อยละ 0.90 ของความถี่ในการปรากฏ) ซึ่งแม้จะพบน้อย แต่แสดงถึงอิทธิพลของคำย่อภาษาอังกฤษในสื่อออนไลน์ไทย สรุปผลการวิจัยข้างต้นชี้ให้เห็นว่า การทับศัพท์เป็นประเภทของการปนภาษาอังกฤษที่โดดเด่นที่สุดในคอลัมน์ไลฟ์สไตล์ของไทยรัฐออนไลน์ ซึ่งแสดงให้เห็นแนวโน้มการนำคำภาษาอังกฤษมาใช้โดยปรับให้อยู่ในรูปแบบอักษรไทยเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของคำได้ง่ายขึ้น ขณะเดียวกัน การปนภาษาอังกฤษประเภทอื่น ๆ ได้แก่ การใช้คำเขียนภาษาอังกฤษ การใช้คำภาษาไทยกับการทับศัพท์ การตัดคำ และการใช้คำย่อ ถึงแม้จะมีสัดส่วนน้อยกว่า แต่ก็มีบทบาทสำคัญในการสะท้อนพลวัตของการปนภาษาอังกฤษในสื่อออนไลน์ไทยที่เน้นความทันสมัยเพื่อตอบสนองต่อค่านิยมของสังคมร่วมสมัย

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า การทับศัพท์เป็นรูปแบบการปนภาษาอังกฤษที่ปรากฏมากที่สุดในคอลัมน์ไลฟ์สไตล์ของไทยรัฐออนไลน์ กล่าวได้ว่า ผู้เขียนคอลัมน์สามารถนำคำภาษาอังกฤษมาใช้ในทันทีโดยไม่ต้องสร้างคำใหม่ในภาษาไทย และยังคงความหมายหลักไว้ได้ ขณะเดียวกันก็สามารถปรับคำภาษาอังกฤษให้สอดคล้องกับระบบเสียงและระบบคำของภาษาไทย ผลลัพธ์คือการสื่อสารที่มีความยืดหยุ่นในคอลัมน์ไลฟ์สไตล์ โดยใช้การทับศัพท์ที่ผู้อ่านชาวไทยโดยทั่วไปเข้าใจความหมายได้ นอกจากนี้ คอลัมน์ไลฟ์สไตล์มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับแฟชั่น เทคโนโลยี การท่องเที่ยว และวัฒนธรรมร่วมสมัย ซึ่งล้วนเป็นแวดวงที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมตะวันตกอย่างใกล้ชิด คำศัพท์จำนวนมากในแวดวงดังกล่าวมักมีต้นกำเนิดจากภาษาอังกฤษ เช่น คำว่า “Trend” “Designer” “Lifestyle” และ “Community” การใช้คำเหล่านี้ในรูปทับศัพท์หรือคงรูปเดิมอาจช่วยรักษาความหมายและบรรยากาศของความเป็นสากลได้ดีกว่าการแปลเป็นภาษาไทยแบบตรงตัว ยิ่งไปกว่านั้น การที่ภาษาอังกฤษทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์ของความทันสมัยก็อาจเป็นเหตุให้ผู้เขียนคอลัมน์เลือกใช้การปนภาษาอังกฤษเพื่อถ่ายทอดเนื้อหาที่สื่อถึงความทันสมัย ความหรูหรา และการเชื่อมโยงกับโลกาภิวัตน์ด้วย

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แบบจำลองกรอบภาษาหลัก (Matrix Language Frame model; MLF model) (Myers-Scotton, 2001; Myers-Scotton, 2002) กล่าวคือ ภาษาไทยเป็นภาษาหลัก (Matrix Language; ML) ที่ทำหน้าที่กำหนดโครงสร้างของประโยค ส่วนภาษาอังกฤษที่ปรากฏในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ การทับศัพท์ การใช้คำเขียนภาษาอังกฤษ การตัดคำ และการใช้คำยืม ล้วนเป็นภาษารอง (Embedded Language; EL) ที่แทรกอยู่ในภาษาหลัก การปนภาษาอังกฤษประเภทต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นเป็นเครื่องยืนยันว่าแม้ผู้เขียนคอลัมน์นี้ใช้ภาษาไทยเป็นหลัก แต่ภาษาอังกฤษก็มีบทบาทสำคัญในการสื่อความโดยไม่ทำลายความเข้าใจของผู้อ่าน (Callahan, 2002) นอกจากนี้ การใช้ภาษาอังกฤษในสื่อดังกล่าวยังสะท้อนให้เห็นว่าผู้เขียนคอลัมน์ในปัจจุบันเลือกใช้ภาษาอังกฤษเพื่อตอบสนองผู้อ่านซึ่งมองว่าภาษาอังกฤษเป็นสัญลักษณ์ของความทันสมัย ความเป็นสากล และการเข้าถึงวัฒนธรรมโลกาภิวัตน์ การเลือกใช้ถ้อยคำภาษาอังกฤษปนในภาษาไทยจึงเป็นการเลือกที่คาดหมายได้ (unmarked choice) เนื่องจากผู้อ่านคาดหมายได้ว่าผู้เขียนจะเลือกใช้ภาษาหลักขณะนี้ตามปกติในคอลัมน์ไลฟ์สไตล์ ในทำนองเดียวกัน ผู้เขียนก็คาดหมายได้ว่าผู้อ่านส่วนใหญ่สามารถรับรู้และเข้าใจความหมายของถ้อยคำภาษาอังกฤษที่ใช้ในคอลัมน์ ปรากฏการณ์เช่นนี้สอดคล้องกับแบบจำลองการเลือกภาษาตามความคาดหมาย (Markedness Model) (Myers-Scotton, 1997) ที่มุ่งอธิบายการเลือกภาษา (language choice) โดยเน้นว่าการเลือกใช้ภาษาของผู้ส่งสารไม่ใช่เรื่องสุ่มแต่เป็นปรากฏการณ์ที่สะท้อนค่านิยมทางสังคมและความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร

ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับการศึกษาของฮยาร์วาร์ด (Hjarvard, 2004) ที่ชี้ให้เห็นว่าภาษาอังกฤษแพร่ขยายอย่างรวดเร็วผ่านสื่อมวลชนและสื่อดิจิทัล เกิดเป็นภาษาย่อยตามสื่อ (Medialect) หรือรูปแบบการใช้ภาษาที่ผสมผสานคุณลักษณะของภาษาอังกฤษเข้ากับภาษาท้องถิ่น ข้อค้นพบในการวิจัยเรื่องการปนภาษาอังกฤษในคอลัมน์ไลฟ์สไตล์ยังใกล้เคียงกับเทอร์โลว์และยาวอร์สกี (Thurlow, & Jaworski, 2011) ซึ่งอธิบายว่าสื่อที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและวัฒนธรรมร่วมสมัยมักนำภาษาอังกฤษมาใช้ในเชิงสัญลักษณ์เพื่อสร้างบรรยากาศ “ความเป็นโลก” (Globalness) ซึ่งตรงกับลักษณะเด่นของคอลัมน์ไลฟ์สไตล์ที่มักเชื่อมโยงผู้อ่านเข้ากับกระแสสังคมและวัฒนธรรมระดับนานาชาติ

ผลการวิจัยเรื่องการปนภาษาอังกฤษในคอลัมน์ไลฟ์สไตล์ของไทยรัฐออนไลน์ซึ่งพบว่าการทับศัพท์ภาษาอังกฤษมีทั้งจำนวนรูปคำและความถี่ในการปรากฏมากที่สุด (ร้อยละ 79.04 ของรูปคำ และร้อยละ 87.92 ของความถี่ในการปรากฏ) สอดคล้องกับงานของกรรณิกา ปาไข และเสาวลักษณ์ แซ่ลี (2562) ที่ศึกษาชาวบันเทิงในเว็บไซต์ sanook.com ซึ่งพบว่าการทับศัพท์และการเขียนคำด้วยภาษาอังกฤษเป็นลักษณะเด่นเช่นเดียวกัน สะท้อนว่าการใช้ภาษาในสื่อออนไลน์ที่เน้นความบันเทิงและไลฟ์สไตล์มีแนวโน้มใช้ภาษาอังกฤษเพื่อสร้างความทันสมัย ความเป็นกันเอง และเพิ่มสีสันทางภาษาให้เหมาะกับกลุ่มผู้อ่าน ผลการวิจัยเรื่องการปนภาษาอังกฤษในคอลัมน์ไลฟ์สไตล์ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Kongkerd (2013) ที่พบว่าภาษาอังกฤษในประเทศไทยไม่เพียงทำหน้าที่เป็นภาษากลางในวงการศึกษาศึกษาและธุรกิจ แต่ยังเป็นทรัพยากรเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic resource) ที่สะท้อนสถานภาพทางสังคมและวัฒนธรรมร่วมสมัย ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าคอลัมน์ไลฟ์สไตล์ของไทยรัฐออนไลน์อาจเลือกใช้ภาษาอังกฤษเป็นสัญลักษณ์ของความทันสมัย ความหรูหรา หรือความเป็นสากล เพื่อตอบสนองต่อค่านิยมและทัศนคติของผู้อ่านที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ในทำนองเดียวกัน งานของเปรมกมล โยะกา และเสาวลักษณ์ แซ่ลี (2562) ที่ศึกษาการปนภาษาอังกฤษในกระทู้พันทิปซึ่งพบว่ามีทั้งการทับศัพท์และการใช้ภาษาอังกฤษโดยตรง ใกล้เคียงกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบการใช้คำเขียนภาษาอังกฤษ (ร้อยละ 10.60 ของรูปคำ และร้อยละ 5.72 ของความถี่ในการปรากฏ) รองจากการทับศัพท์ ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าการใช้ภาษาอังกฤษที่ผู้เขียนคอลัมน์นำภาษาอังกฤษมาใช้ปนในภาษาไทยแสดงถึงบทบาทสำคัญของภาษาอังกฤษในฐานะเครื่องมือสื่อสารที่สะท้อนเอกลักษณ์สำคัญประการหนึ่งของสื่อออนไลน์

นอกจากนี้ การปนภาษาอังกฤษไม่ได้จำกัดอยู่ในสื่อออนไลน์หรือเว็บไซต์เท่านั้น แต่ยังปรากฏในการสื่อสารสาธารณะของภาครัฐ ดังที่ปรากฏในงานของอนุชิต ตุ่มฉินจินดา และคณะ (2565) ที่ศึกษาเรื่อง “ลักษณะการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยที่ใช้ในการสื่อสารของศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.)” ซึ่งพบว่าการปนภาษาอังกฤษมีลักษณะต่าง ๆ เช่น การแปล การทับศัพท์ การบัญญัติศัพท์ การใช้อักษรย่อภาษาอังกฤษ และ

การผสมผสานลักษณะต่าง ๆ เข้าด้วยกัน สรุปได้ว่าการปนภาษาอังกฤษอาจช่วยให้การสื่อสารกระชับ ชัดเจน และมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะการสื่อสารในภาวะวิกฤตระดับโลก ยิ่งไปกว่านั้น งานของนันทนา รมณเกียรติ (2564) มีข้อค้นพบว่าคนไทยทั่วไปโดยเฉพาะนักเรียนและนักศึกษาที่มีทัศนคติเชิงบวกต่อการใช้ภาษาอังกฤษบนในภาษาไทย และมีแนวโน้มว่าการปนภาษาอังกฤษจะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต เมื่อเชื่อมโยงกับผลการวิจัยครั้งนี้จากกล่าวได้ว่า การที่คอลัมน์ไลฟ์สไตล์ของไทยรัฐออนไลน์มีการปนภาษาอังกฤษอย่างแพร่หลายทั้งการทับศัพท์ การใช้คำเขียนภาษาอังกฤษ การใช้คำภาษาไทยกับการทับศัพท์ การตัดคำ และการใช้คำย่อ ไม่เพียงสะท้อนการเลือกใช้ภาษาของผู้เขียนคอลัมน์ แต่ลักษณะภาษาที่ปรากฏใช้นั้นเป็นการตอบสนองความคาดหวังและทัศนคติเชิงบวกของผู้อ่านที่มีต่อภาษาอังกฤษอีกด้วย การปนภาษาอังกฤษในคอลัมน์ไลฟ์สไตล์จึงเป็นปรากฏการณ์ทางภาษาที่สะท้อนพลวัตทางสังคม วัฒนธรรม และการสื่อสารในยุคดิจิทัล

การปนภาษาอังกฤษในคอลัมน์ไลฟ์สไตล์ของไทยรัฐออนไลน์ยังแสดงให้เห็นชัดเจนขึ้นว่าภาษาอังกฤษกลายเป็นทุนทางวัฒนธรรม (Cultural capital) ในกระแสโลกาภิวัตน์ อันเนื่องมาจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สื่อถึงภาพลักษณ์ของความทันสมัยและความเป็นสากล (Bourdieu, 1991) ผู้เขียนคอลัมน์จึงเลือกใช้การปนภาษาอังกฤษเพื่อสร้างเอกลักษณ์ของคอลัมน์ที่สอดคล้องกับค่านิยมของสังคมในยุคดิจิทัล และเพื่อสื่อสารกับผู้อ่านโดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่คุ้นเคยกับสื่อที่ใช้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษปนกัน การผสมผสานภาษาไทยกับภาษาอังกฤษไม่เพียงแต่ทำหน้าที่ในการสื่อสาร แต่ยังเป็นการแสดงสถานภาพทางสังคมและรสนิยมของผู้ใช้ภาษาในพื้นที่สื่อออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับแบบจำลองการเลือกภาษาตามความคาดหวัง (Markedness Model) (Myers-Scotton, 1997) ที่อธิบายว่าผู้ใช้ภาษาเลือกใช้รหัสภาษาเพื่อแสดงเอกลักษณ์และความสัมพันธ์ทางสังคม

ในเชิงวัฒนธรรม การปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยสะท้อนถึงการปรับตัวของวัฒนธรรมไทยต่ออิทธิพลของวัฒนธรรมสากล โดยภาษาอังกฤษเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นสากล ความทันสมัย และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารระดับนานาชาติ การแทรกถ้อยคำภาษาอังกฤษในคอลัมน์ไลฟ์สไตล์ของไทยรัฐออนไลน์จึงมิได้เป็นเพียงแนวโน้มทางภาษาเท่านั้น แต่ยังสะท้อนพลวัตทางวัฒนธรรมที่คนไทยกำลังนิยามความเป็นไทยแบบใหม่ที่ผสมผสานความเป็นท้องถิ่นและความเป็นสากล (นันทนา รมณเกียรติ, 2564; อนุชิต ตุ่มณีจินดา และคณะ, 2565) อย่างไรก็ตาม การปนภาษาดังกล่าวอาจก่อให้เกิดช่องว่างทางภาษาระหว่างกลุ่มผู้บริโภครหัสที่มีความสามารถทางภาษาอังกฤษแตกต่างกัน ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญประการหนึ่งที่ควรพิจารณาในเชิงนโยบายภาษาของประเทศไทย

การศึกษาครั้งนี้มีข้อจำกัดด้านขอบเขตของกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากเก็บข้อมูลเฉพาะคอลัมน์ไลฟ์สไตล์ของไทยรัฐออนไลน์ ซึ่งไม่ครอบคลุมคอลัมน์ประเภทอื่น เช่น คอลัมน์การเมือง เศรษฐกิจ บันเทิง และกีฬา ที่อาจมีรูปแบบการปนภาษาที่แตกต่างกัน การวิจัยครั้งนี้มุ่งจำแนกการปนภาษาอังกฤษเป็นประเภทต่าง ๆ ตามโครงสร้าง และนับความถี่ของการปนภาษาอังกฤษ โดยไม่ได้วิเคราะห์ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ เช่น ชนิดและหน้าที่ของการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทย นอกจากนี้ การวิจัยยังมุ่งวิเคราะห์รูปแบบการปนภาษาอังกฤษของผู้เขียนคอลัมน์ โดยไม่ได้ศึกษาการรับรู้หรือทัศนคติของผู้อ่านที่มีต่อการปนภาษาอังกฤษในคอลัมน์ ดังนั้น เพื่อให้เข้าใจบทบาทของภาษาอังกฤษในสื่อออนไลน์ไทยได้อย่างรอบด้านมากขึ้น การศึกษาครั้งต่อไปจึงควรขยายวัตถุประสงค์และขอบเขตการวิเคราะห์ให้ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

1. แบบจำลองกรอบภาษาหลัก (Matrix Language Frame model; MLF model) อธิบายการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยในระดับโครงสร้างประโยคได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลยืนยันว่า ภาษาไทยทำหน้าที่เป็นภาษาหลัก (Matrix language) อย่างสม่ำเสมอ โดยควบคุมลำดับหน่วยคำและโครงสร้างประโยค ส่วนภาษาอังกฤษทำหน้าที่เป็นภาษารอง (Embedded language) ซึ่งปรากฏในระดับคำหรือวลีเท่านั้น

2. การทับศัพท์เป็นกลไกหลักของการปนภาษาในคอลัมน์ไลฟ์สไตล์ของไทยรัฐออนไลน์ ผลการวิจัยบ่งชี้อย่างเด่นชัดว่าการทับศัพท์มีสัดส่วนสูงที่สุดทั้งจำนวนรูปคำและความถี่ ซึ่งสะท้อนว่าในบริบทคอลัมน์ไลฟ์สไตล์ ผู้เขียนคอลัมน์เลือกใช้วิธีปรับภาษาอังกฤษให้เป็นภาษาไทยมากกว่าการใช้ภาษาอังกฤษโดยตรง กลไกนี้เป็นรูปแบบหนึ่งของการผสมผสานความเป็นสากลกับความเข้าใจของผู้อ่านชาวไทย

3. รูปแบบการปนภาษาอังกฤษทั้ง 5 ประเภท ได้แก่ 1) การทับศัพท์ 2) การใช้คำเขียนภาษาอังกฤษ 3) การใช้คำภาษาไทยกับการทับศัพท์ 4) การตัดคำ และ 5) การใช้คำย่อ สามารถพิจารณาเป็นแนวต่อเนื่อง (Continuum) ของการกลมกลืนทางภาษาตั้งแต่ระดับที่ปรับภาษาอังกฤษให้เข้ากับระบบประโยคในภาษาไทย ได้แก่ การทับศัพท์ ไปจนถึงระดับที่ยังคงรูปเดิมของภาษาอังกฤษ ได้แก่ การใช้คำเขียนภาษาอังกฤษ องค์ความรู้นี้ช่วยอธิบายพลวัตของการปนภาษาในมิติที่ละเอียดขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบการปนภาษาอังกฤษในคอลัมน์ประเภทต่าง ๆ เช่น คอลัมน์การเมือง เศรษฐกิจ บ้านทุ่ง และกีฬา เพื่อพิสูจน์ว่าการปนภาษาอังกฤษมีรูปแบบที่แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

2. ควรศึกษาเพิ่มเติมว่าการปนภาษาอังกฤษที่ปรากฏใช้ในภาษาไทยเป็นหน่วยภาษาระดับคำหรือวลีชนิดใดบ้าง เช่น คำนาม คำกริยา นามวลี หรือกริยวลี และหน่วยภาษาต่าง ๆ เหล่านี้ทำหน้าที่เป็นประธาน กริยา กรรม หรือส่วนขยายในประโยค

3. ควรสำรวจความคิดเห็นหรือทัศนคติของผู้อ่านที่มีต่อการปนภาษาอังกฤษ ซึ่งอาจแปรไปตามปัจจัยทางสังคมของผู้อ่าน เช่น อายุ เพศ อาชีพ และถิ่นที่อยู่อาศัย

เอกสารอ้างอิง

กรรณิกา ปาไซ, และเสาวลักษณ์ แซ่ลี. (2562). การปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยของข่าวบันเทิงจากเว็บไซต์ sanook.com.

ใน เอกสารประกอบการประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2 (น. 116-128). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. <https://hs.ssu.ac.th/useruploads/files/20190304/658f5fac74eff794c59776fa21ed064656fe9ab8.pdf>.

นันทนา รณเกียรติ. (2564). อนาคตของการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทย. *วารสารวชนะ*, 9(2): 111-129.

ปาริชาติ สถาปิตานนท์. (2557). *ระเบียบวิธีวิจัยการสื่อสาร* (พิมพ์ครั้งที่ 7). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เปรมกมล โยวะกา, และเสาวลักษณ์ แซ่ลี. (2562). การปนภาษาอังกฤษในกระทู้ถามบนเว็บไซต์พันทิป. ใน *เอกสารประกอบการประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2* (น.100-115). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. <https://hs.ssu.ac.th/useruploads/files/20190304/1e6c0a2f27279923bbf6e9b6428a1f0779b38b8e.pdf>.

พงศกร เมธีธรรม. (2560). *ภาษาอังกฤษ: มายาคติอำนาจ และการครอบงำ*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.

เมตามิเดียเทคโนโลยี. (2566). *พจนานุกรมออนไลน์ Longdo Dict*. <https://dict.longdo.com>.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2566). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. <https://dictionary.apps.royin.go.th>.

ริสา บุญทอง, และคณะ. (2565). การปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยของนิตยสารออนไลน์ “A Day”. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 17(2): 89-99.

รุ่งวิมล รุ่งโรจน์สุวรรณ. (2566). การปนภาษากับการยืมภาษาอังกฤษในภาษาไทย. *วารสารภาษาและภาษาศาสตร์*, 41(2): 114-138.

- ลัดดาวัลย์ เพิ่มเจริญ. (2559). ระบบคำ. ใน ดิยา ศรีนราวัฒน์ (บ.ก.), *ภาษาและภาษาศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 2, น. 89-114). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. (2566). *พจนานุกรมอิเล็กทรอนิกส์ Lexitron*. <https://lexitron.nectec.or.th>.
- ศูนย์วิจัยนวัตกรรมอินเทอร์เน็ตไทย. (2566). *อันดับเว็บไซต์หนังสือพิมพ์ออนไลน์*. https://news.truehits.net/daily_newspaper/.
- สุนันท์ อัญชลินกุล. (2562). *ระบบคำภาษาไทย*. คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนุชิต ต๋ามณีจินดา. (2566). *ภาษา (ศาสตร์) กับสังคมและการสอน*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อนุชิต ต๋ามณีจินดา, และคณะ. (2565). ลักษณะการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยที่ใช้ในการสื่อสารของศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.). *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 22(3): 492-510.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2548). *ภาษาในสังคมไทย: ความหลากหลาย การเปลี่ยนแปลง และการพัฒนา*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Baker, W. (2012). From cultural awareness to intercultural awareness: Culture in ELT. *ELT Journal*, 66(1): 62-70.
- Bourdieu, P. (1991). *Language and symbolic power*. Harvard University Press.
- Callahan, L. (2002). The Matrix Language Frame model and Spanish/English codeswitching. *Bilingualism: Language and Cognition*, 5(1): 73-86.
- Darwish, A. (2020). The impact of English as a global language on social media communication. *Journal of Language and Communication*, 7(2): 15-27.
- Foley, J. (2005). English in Thailand. *RELC Journal*, 36(2): 223-234.
- Hjarvard, S. (2004). The globalization of language: How the media contribute to the spread of English and the emergence of medialects. *Nordicom Review*, 25(1-2): 75-97.
- Kirkpatrick, A. (2010). *English as a lingua franca in ASEAN: A multilingual model*. Hong Kong University Press.
- Kongkerd, W. (2013). Teaching English in the era of English used as a lingua franca in Thailand. *Executive Journal*, 33(4): 3-12.
- Myers-Scotton, C. (1997). *Duelling languages: Grammatical structure in codeswitching* (2nd ed.). Clarendon Press.
- Myers-Scotton, C. (2001). The Matrix Language Frame model: Developments and responses. In Jacobson, R. (Ed.), *Codeswitching Worldwide II* (pp. 23-58). Mouton de Gruyter.
- _____. (2002). *Contact linguistics: Bilingual encounters and grammatical outcomes*. Oxford University Press.
- Thurlow, C., and Jaworski, A. (2011). Tourism discourse: Languages and banal globalization. *Applied Linguistics Review*, 2: 285-312.

แนวทางในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในพื้นที่อำเภอยาง จังหวัดเพชรบุรี

Guidelines for Developing the Quality of Management One Tambon One Product (OTOP) Project in Thayang District, Phetchaburi Province

พีรพัฒน์ กำเนิดถาวร¹/ วลัยพร ชินศรี²

Phiraphat Kamnoedthawon¹/ Walaiporn Chinnasri²

¹นักศึกษารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด

¹Master of Public Administration student, Public Administration major, Stamford International University

²อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วลัยพร ชินศรี มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด

²Advisor, Asst. Prof. Dr. Walaiporn Chinnasri Stamford International University

Corresponding Author E-mail: tigeriepee@gmail.com

(Received: October 19, 2025; Revised: May 5, 2026; Accepted: June 24, 2026)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับปัจจัยในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นตามลักษณะส่วนบุคคลที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) 3) ปัจจัยในการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ - ผล กับการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) และ 4) แนวทางในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในพื้นที่อำเภอยาง จังหวัดเพชรบุรี ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี เชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ภาคีเครือข่าย โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จำนวน 138 คน วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบโควตาและแบบบังเอิญเครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนวิธีวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 คน โดยเลือกแบบเจาะจงจากหน่วยงานราชการ ตัวแทนภาคเอกชน และภาคประชาชน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมาก 2) ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประสบการณ์การทำงาน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไม่ต่างกัน 3) ระดับการบริหารจัดการโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ด้านทรัพยากรในพื้นที่ และด้านบุคลากรที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ - ผล กับการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในพื้นที่อำเภอยาง จังหวัดเพชรบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ด้านงบประมาณ ด้านภาคีเครือข่าย (หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง) และด้าน 4 P. (Product, Price, Promotion และ Place) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 4) แนวทาง และองค์ความรู้ใหม่ๆ พบว่า สามารถนำไปวางแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อเสริมสร้างรายได้ สร้างงาน สร้างอาชีพ และเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนในชุมชนท้องถิ่นให้ดีขึ้น

คำสำคัญ : การพัฒนาคุณภาพ การบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

Abstract

This research article aimed to: 1) study the level of factors in developing the quality of management of the One Tambon One Product project; 2) study whether different personal characteristics affect the development of the quality of management of the One Tambon One Product project; 3) study the factors in developing the quality of management of the One Tambon One Product project that have a causal relationship with the development of the quality of management of the One Tambon One Product project; and 4) study guidelines for developing the quality of management of the One Tambon One Product project in Tha Yang District, Phetchaburi Province. A mixed-methods research approach was employed. For the quantitative research, the sample consisted of 138 network partners of the One Tambon One Product project selected by quota and accidental sampling techniques. The research instrument was a questionnaire. The statistics used for data analysis included percentage, mean, and standard deviation. For the qualitative research, in-depth interviews were conducted with 20 key informants selected purposively from government agencies, private sector representatives, and the public sector. Data were analyzed using content analysis. The research results revealed that 1) the development of the quality of management of the One Tambon One Product project was at a high level; 2) personal characteristics, including gender, age, educational level, occupation, average monthly income, and work experience, showed no differences in opinions regarding the development of the quality of management of the One Tambon One Product project; 3) local resources and personnel had a causal relationship with the development of the quality of management of the One Tambon One Product project in Tha Yang District, Phetchaburi Province, at the statistical significance level of 0.001, while budget, network partners (related agencies), and the 4 Ps (Product, Price, Promotion, and Place) had a causal relationship at the statistical significance level of 0.01; and 4) guidelines and new knowledge were found that can be used for planning community product development in order to increase income, create jobs, generate occupations, and improve the quality of life of people in local communities.

Keywords: Quality Development, Management, One Tambon One Product Project

บทนำ

ประเทศไทยผ่านวิกฤตทางเศรษฐกิจมาแล้วมากมาย แต่ที่ส่งผลกระทบต่อคนในสังคมเป็นวงกว้าง นั่นคือ วิกฤตเศรษฐกิจ เมื่อปี พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นช่วงเวลาประเทศไทยเผชิญกับปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจ ประชาชนทุกระดับประสบปัญหาต่าง ๆ ปัญหาหนึ่งที่ประชาชนระดับรากหญ้า ซึ่งเป็นคนกลุ่มใหญ่ของประเทศถูกรุมเร้าคือ ปัญหาความยากจน เป็นระยะเวลาดูแลต่อเนื่องยาวนาน จนกระทั่งเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 รัฐบาลในขณะนั้น จึงได้มีการแถลงนโยบายต่อรัฐสภา เป็นนโยบายเร่งด่วนจะจัดให้มีโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (One Tambon One Product: OTOP) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น สร้างชุมชนที่เข้มแข็งพึ่งตนเองได้ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างงาน สร้างรายได้ ด้วยการนำทรัพยากร ภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์และบริการที่มีจุดเด่นและมูลค่าเพิ่มเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ สอดคล้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของท้องถิ่น โดยรัฐบาลในขณะนั้นได้เข้าช่วยเหลือในด้านความรู้ และการบริหารจัดการเพื่อเชื่อมโยงผลิตภัณฑ์จากชุมชนสู่ตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ แต่ว่าในระยะเวลาที่ผ่านมาจากการเปลี่ยนแปลง

สภาวะแวดล้อม ทั้งภายในและภายนอกประเทศเช่น การรวมตัวกันของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) การเปลี่ยนแปลง ของสภาพภูมิอากาศ กระแสการอนุรักษ์และรักษาสีงแวดล้อม ตลอดจนพฤติกรรมของผู้บริโภคที่ เปลี่ยนแปลงไป การก้าวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจแบบดิจิทัลดิสร็ปชั่น หรือแม้กระทั่งการแพร่ระบาดของ เชื้อโคโรนา-2019 ที่กำลังเป็นปัญหาของทุกประเทศเผชิญอยู่ในปัจจุบัน เป็นต้น ส่งผลให้ผู้บริโภคมีความต้องการสินค้าและบริการที่ตอบสนองความต้องการเปลี่ยนไป รวมทั้งผลกระทบต่อความต้องการ ผลิตภัณฑ์OTOP ด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (กรมการพัฒนาชุมชน, 2567)

ต่อมาคณะกรรมการอำนวยการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ (กอน.ตม) จึงได้กำหนดแนวทางและหลักเกณฑ์ การคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล ผลิตภัณ์ไทย (OTOP Product Champion : OPC) ได้กำหนดมาตรฐานผลิตภัณ์เพื่อให้เป็นที่ยอมรับ โดยใช้เป็นในการคัดสรร ผลิตภัณ์ เป็นประจำทุก 2 ปี เพื่อให้กลุ่มโอท็อปที่มีในแต่ละชุมชนใช้ทรัพยากรและภูมิปัญญาของท้องถิ่นในการพัฒนาผลิตภัณ์มีหน่วยงานภาครัฐให้การส่งเสริมและสนับสนุนองค์ความรู้สมัยใหม่ ข้อมูลแหล่งเงินทุน และการพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการกลุ่มและเพิ่มช่องทางการตลาดเพื่อเชื่อมโยงผลิตภัณ์สู่ตลาดในประเทศและต่างประเทศได้ หัวใจสำคัญคือ ผู้ประกอบการสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณ์จะต้องพัฒนาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่ง ผลิตภัณ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ในแต่ละประเทศ (ทิชากร เกสรบัว, 2556) โดยตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2546 จนถึงปัจจุบัน หน่วยงานภาครัฐได้ร่วมกันเื้ออำนวยการกลุ่มโอท็อปโดยมีการเปิดลงทะเบียนให้กลุ่มโอท็อปส่งผลิตภัณ์เด่นที่ผลิตได้นำเข้าสู่กระบวนการคัดสรร มีการจัดอันดับคุณภาพของผลิตภัณ์โอท็อปตั้งแต่ 1 ดาว ซึ่งถือเป็นเกณฑ์ต่ำที่สุด ถึงระดับ 5 ดาว ซึ่งถือว่ามีคุณภาพสูงสุด ซึ่งการจัดระดับดาวของผลิตภัณ์โอท็อปจะนำไปสู่การพัฒนาผลิตภัณ์ และการกำหนดแผนการส่งเสริมและ พัฒนาให้เหมาะสม (พิมพ์พิสุทธิ อ้วนล้ำ และคณะ, 2560)

อย่างไรก็ตาม จากการดำเนินงานตามโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณ์ที่ผ่านมา พบว่า กลุ่มผู้ผลิตผู้ประกอบการได้ประสบปัญหาหลายด้าน เช่น ผลผลิตล้นตลาด ไม่สามารถหา สถานที่จัดจำหน่ายได้การผลิตส่วนใหญ่คล้ายคลึงกันไม่มีความแปลกใหม่ ซึ่งมีสาเหตุจากการเลียนแบบมากกว่าเรียนรู้ส่วนที่เป็นนวัตกรรมจริง ๆ ซึ่งมีน้อยมาก ส่งผลให้หลายกลุ่มไม่ประสบความสำเร็จ อีกทั้ง นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านตลาดด้านบัญชีและการเงิน ด้านการผลิต ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศด้านการออกแบบผลิตภัณ์ด้านต้นทุนการผลิต (ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุทิศ สังขรัตน์, 2557)

บทนำนี้จะเสนอแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณ์ (OTOP) ในพื้นที่อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี โดยจะพิจารณา ถึงระดับการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการของโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณ์ (OTOP) ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง เพื่อแก้ไขปัญหาที่พบและเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการที่แข็งแกร่งและการประสานงานที่มีประสิทธิภาพจะเป็นกุญแจสำคัญในการ ยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณ์ (OTOP) โดยให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการ ที่เป็นส่วนหนึ่งของโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณ์ (OTOP) อันจะเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่จุดมุ่งหมายในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพสามารถนำไปวางแผนพัฒนาผลิตภัณ์ชุมชนเพื่อเสริมสร้างรายได้ สร้างงาน สร้างอาชีพ และเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนในชุมชนท้องถิ่นให้ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณ์ (OTOP)
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นตามลักษณะส่วนบุคคลที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณ์ (OTOP)
3. เพื่อศึกษาปัจจัยในการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณ์ (OTOP) ที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ - ผล กับการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณ์ (OTOP)

4. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในพื้นที่อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับ แนวทางในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในพื้นที่อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) เชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ภาควิชาเครือข่าย โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จำนวน 138 คน วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบโควตาและแบบบังเอิญเครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ส่วนวิธีวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 คน โดยเลือกแบบเจาะจงจากหน่วยงานราชการ ตัวแทนภาคเอกชน และภาคประชาชน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเนื้อหา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการ พนักงานราชการ ลูกจ้างของรัฐ ภาคเอกชน ลูกจ้างเอกชน องค์กรสตรี ผู้นำชุมชน และผู้ประกอบการ OTOP ในพื้นที่อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี รวมทั้งหมด จำนวน 540 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ข้าราชการ พนักงานราชการ ลูกจ้างของรัฐ/เอกชน องค์กรสตรี ผู้นำชุมชน และผู้ประกอบการ OTOP ในพื้นที่อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี โดยใช้สูตรคำนวณของ Green (1991) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 138 คน

การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ได้แก่ ภาควิชาเครือข่าย / เจ้าหน้าที่รัฐ/ผู้นำชุมชน/ภาคเอกชน และกลุ่มผู้ประกอบการ OTOP จำนวน 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษา 4) อาชีพ 5) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และ 6) ประสบการณ์การทำงาน มีลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 ข้อมูลปัจจัยด้านการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) และ

ตอนที่ 3 ข้อมูลการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในพื้นที่อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี เป็นข้อคำถามปลายปิดและประเมินค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ท สเกล (Likert Scale)

ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เป็นคำถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire)

แบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP)

ตอนที่ 3 การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในพื้นที่อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาค้นคว้า ตำรา วารสาร บทความ แนวคิดของนักวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามให้มีความสอดคล้องและตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้

2. นำร่างแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบพิจารณาความถูกต้อง

3. นำร่างแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อทำการตรวจสอบและคำนวณหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์แต่ละข้อ (Index of item Objective Congruence: IOC) เกณฑ์คุณภาพที่ตั้งไว้ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.70 - 1.00

4. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วทำการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำไปทดสอบ (Try-Out) กับ บุคคลที่มีลักษณะเช่นเดียวกับประชากรและไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างของ การวิจัย จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.807 ถือว่ายอมรับได้ และนำแบบสอบถาม ไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการเก็บข้อมูลงานวิจัย จาก มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด ถึง บุคลากรในภาคีเครือข่ายในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในพื้นที่อำเภอยาง จังหวัดเพชรบุรี

2. ดำเนินการแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรในภาคีเครือข่ายในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในพื้นที่อำเภอยาง จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 138 คน และเก็บรวบรวม นำมาตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติและวิเคราะห์ เนื้อหาต่อไป

3. ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการและสามารถตอบ วัตถุประสงค์ในการวิจัยได้ นำข้อมูลมาถอดคำสัมภาษณ์ เรียบเรียง ข้อมูลและนำไปวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 6 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประสบการณ์การทำงาน คำนวณหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ แล้วนำเสนอด้วยตาราง

2. วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยในการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) จำนวน 20 ข้อ และข้อมูล คุณภาพในการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในพื้นที่อำเภอยาง จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 20 ข้อ คำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์

3. วิเคราะห์ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ นำมาแจกแจงและเรียบเรียงเป็นประเด็นเกี่ยวกับ แนวทางในการพัฒนาคุณภาพ การบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในพื้นที่อำเภอยาง จังหวัดเพชรบุรี

สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

1. ทดสอบสมมุติฐานที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในพื้นที่อำเภอยาง จังหวัดเพชรบุรี ต่างกัน โดยใช้สถิติ t-test สำหรับ เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่มี 2 กลุ่ม และใช้สถิติ one-way ANOVA สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่างตัว แปรอิสระที่มี 3 กลุ่ม ขึ้นไป และหากพบว่ามีค่าแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 จะทำ การทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการ LSD (Least Significant Difference Test)

2. ทดสอบสมมุติฐานที่ 2 ปัจจัยในการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) มีความสัมพันธ์เชิง เหตุ - ผลกับการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในพื้นที่อำเภอยาง จังหวัดเพชรบุรี โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multi Linear Regression Analysis) และทดสอบความเป็นอิสระกันของความคลาดเคลื่อน คือ Durbin-Watson ซึ่งมีค่าเท่ากับ $1.5 \leq \text{Durbin-Watson} \leq 2.5$

แบบสัมภาษณ์เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตีความจากข้อมูลเบื้องต้นด้วยการแยกประเภทการลดทอนข้อมูล จัดเป็น หมวดหมู่ และสร้างข้อสรุป โดยนำผลการสรุปต่าง ๆ มาเชื่อมโยงจน เกิดเป็นโครงสร้างที่สามารถตอบปัญหาได้ตาม วัตถุประสงค์ในการวิจัยแล้วนำเสนอด้วยวิธีเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในพื้นที่ อำเภอยาง จังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยได้ดำเนินการสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ได้แก่ ประกอบด้วย (1) ทรัพยากรในพื้นที่ (2) บุคลากร (3) งบประมาณ (4) ภาวการณ์ช่วยเหลือ (หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง) และ (5) 4 P. (Product, Price, Promotion และ Place) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติ ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แสดงผลการศึกษาใน ภาพรวมและรายด้าน ดังปรากฏตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ภาพรวม

ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการบริหารจัดการ ของภาวการณ์ช่วยเหลือ	ลำดับที่
1. ทรัพยากรในพื้นที่	3.65	0.79	มาก	5
2. บุคลากร	3.70	0.64	มาก	2
3. งบประมาณ	3.74	0.58	มาก	1
4. ภาวการณ์ช่วยเหลือ (หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง)	3.70	0.75	มาก	3
5. 4 P. (Product, Price, Promotion และ Place)	3.68	0.85	มาก	4
รวม	3.69	0.62	มาก	

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในภาพรวม มีระดับการบริหารจัดการของภาวการณ์ช่วยเหลืออยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.62) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีระดับการบริหารจัดการของภาวการณ์ช่วยเหลืออยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.58) ด้านบุคลากร ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.64) ด้านภาวการณ์ช่วยเหลือ (หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง) ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.75) ด้าน 4 P. (Product, Price, Promotion และ Place) ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.85) และด้าน ทรัพยากรในพื้นที่ ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.79)

ตารางที่ 2 สรุปผลการทดสอบลักษณะส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP)

สมมติฐาน	สถิติที่ใช้	Sig.	ผลการศึกษา
1. ประชากรของภาวการณ์ช่วยเหลือที่มีเพศต่างกัน มีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนา คุณภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ใน พื้นที่อำเภอยาง จังหวัดเพชรบุรี ไม่แตกต่างกัน	One way ANOVA	0.342	ปฏิเสธ
2. ประชากรของภาวการณ์ช่วยเหลือที่มีอายุต่างกัน มีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนา คุณภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ใน พื้นที่อำเภอยาง จังหวัดเพชรบุรี ไม่แตกต่างกัน	One way ANOVA	0.157	ปฏิเสธ

สมมติฐาน	สถิติที่ใช้	Sig.	ผลการศึกษา
3. ประชากรของภาคีเครือข่ายที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในพื้นที่อำเภอยาง จังหวัดเพชรบุรี ไม่แตกต่างกัน	One way ANOVA	0.822	ปฏิเสธ
4. ประชากรของภาคีเครือข่ายที่มีอาชีพต่างกัน มีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในพื้นที่อำเภอยาง จังหวัดเพชรบุรี ไม่แตกต่างกัน	One way ANOVA	0.557	ปฏิเสธ
5. ประชากรของภาคีเครือข่ายที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในพื้นที่อำเภอยาง จังหวัดเพชรบุรี ไม่แตกต่างกัน	One way ANOVA	0.433	ปฏิเสธ
6. ประชากรของภาคีเครือข่ายที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในพื้นที่อำเภอยาง จังหวัดเพชรบุรี ไม่แตกต่างกัน	One way ANOVA	0.617	ปฏิเสธ

จากตารางที่ 2 ลักษณะส่วนบุคคลในภาพรวม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประสบการณ์การทำงาน ที่แตกต่างกัน มีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในพื้นที่อำเภอยาง จังหวัดเพชรบุรี ไม่แตกต่างกัน

คุณภาพในการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในภาพรวม มีระดับคุณภาพในการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ มีคุณภาพในการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านการบริหารจัดการด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์ ด้านประสิทธิผลของการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และด้านความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ตารางที่ 3 สรุปผลการทดสอบ ระดับการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP)

ปัจจัยในการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP)	การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP)					
	ประสิทธิ ภาพใน การดำเนิน งาน	ประสิทธิ ผลของ การ บริหารจัดการ	ความพึงพอใจ ของ ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย	การมี ส่วนร่วม ของชุมชน	การบริหาร จัดการ ด้านคุณภาพ ผลิตภัณฑ์	ภาพรวม
1. ทรัพยากรในพื้นที่	0.308**	-	0.295**	0.208*	-	0.281***
2. บุคลากร	0.240*	-	-	0.241*	-	0.208***
3. งบประมาณ	0.210*	-	-	0.249**	-	0.173**
4. ภาคีเครือข่าย (หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง)	-	-	0.229*	-	-	0.200**
5. 4 P. (Product, Price, Promotion และ Place)	-	0.335***	-	-	0.375***	0.185**

จากตารางที่ 3 การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในภาพรวม ด้านทรัพยากรในพื้นที่ และด้านบุคลากร ความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในพื้นที่อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ด้านงบประมาณ ด้านภาคีเครือข่าย (หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง) และด้าน 4 P. (Product, Price, Promotion และ Place) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

แนวทางในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในพื้นที่อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ในภาพรวม พบว่า การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) โดยเน้นบูรณาการให้สอดคล้องอย่างเป็นระบบ ใช้ธรรมชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมชุมชนมาสร้างอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างความแตกต่างและเพิ่มมูลค่า การสร้างศูนย์เรียนรู้ชุมชน การพัฒนาระบบมาตรฐานคุณภาพผลิตภัณฑ์ และการสนับสนุนการตลาดดิจิทัล ภาคีเครือข่ายซึ่งครอบคลุมทั้งหน่วยงานรัฐ ภาคเอกชน องค์กรชุมชน และการเชื่อมโยงกับทุกภาคส่วน เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถแข่งขันได้ในตลาดที่มีความเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในอนาคต

อภิปรายผล

1. ระดับการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในภาพรวมและรายด้าน มีระดับคุณภาพในการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก ด้านประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ด้านประสิทธิผลของการบริหารจัดการ ด้านความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และด้านการบริหารจัดการด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การขับเคลื่อน OTOP ให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ความพึงพอใจ และคุณภาพผลิตภัณฑ์ที่ยั่งยืน ต้องบูรณาการโครงสร้างงานที่ชัดเจน เทคโนโลยีและข้อมูล โปร่งใสและตรวจสอบได้ การกระจายอำนาจสู่ชุมชน การพัฒนาศักยภาพคน การเชื่อมเครือข่ายหลายระดับ มาตรฐานและระบบคุณภาพเข้มแข็ง การตลาดสมัยใหม่ และการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม เมื่อมีมติทั้งหมดทำงานสอดคล้องกัน โครงการจะเสริมความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานราก ยกระดับคุณภาพชีวิต และดำรงอัตลักษณ์ท้องถิ่นได้อย่างมั่นคงในระยะยาว สามารถแยกเป็นรายด้านเรียงตามลำดับดังนี้

ด้านประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ในภาพรวมและรายข้อ มีระดับคุณภาพในการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า โครงการ OTOP ยกระดับประสิทธิภาพด้วยการลดขั้นตอนซ้ำซ้อน กำหนดผู้รับผิดชอบชัดเจน และปรับโครงสร้างงานให้ติดตามตรวจสอบได้ง่าย ควบคู่กับการใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม ระบบฐานข้อมูลกลาง และแดชบอร์ดเพื่อการตัดสินใจแบบเรียลไทม์ การวางแผนปฏิบัติงานประจำปีต้องยึดตัวชี้วัดที่สะท้อนผลลัพธ์จริงด้านรายได้ การขาย และการขยายตลาด

ด้านประสิทธิผลของการบริหารจัดการ ในภาพรวมและรายข้อ มีระดับคุณภาพในการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า การบริหารจัดการ มีระบบติดตามและประเมินผลที่โปร่งใส เพื่อให้มั่นใจว่าเป้าหมาย เช่น การเพิ่มยอดขาย การสร้างงาน หรือการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม การสร้างศักยภาพของผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการมีความสามารถในการวางแผนธุรกิจ การตลาด การเงิน และการควบคุมคุณภาพ สามารถทำให้โครงการบรรลุผลสำเร็จที่ยั่งยืน

ด้านความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในภาพรวมและรายข้อ มีระดับคุณภาพในการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า คุณภาพการบริหารจัดการและความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ ซึ่งรวมถึงผู้ประกอบการท้องถิ่น ชุมชน ภาคเอกชน และผู้บริโภคด้วยความโปร่งใสในการดำเนินงาน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวนมาก มีความพึงพอใจทุกขั้นตอน มีความเปิดเผย โดยเฉพาะด้านงบประมาณและการจัดสรรทรัพยากร มีการรายงานผลเป็นระบบ มีการเปิดเผยข้อมูลสู่สาธารณะ และเปิดโอกาสให้ตรวจสอบได้

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ในภาพรวมและรายข้อ มีระดับคุณภาพในการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ผู้มีส่วนกำหนดทิศทางและผลักดันการดำเนินงานในทุกขั้นตอน สร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของร่วมในโครงการ โดยการจัดเวทีประชุมอย่างต่อเนื่องเพื่อเปิดโอกาสให้ทุกกลุ่มในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นเกษตรกร แม่บ้าน เยาวชน ผู้สูงอายุ หรือ แม้แต่ผู้พิการ ได้แสดงความคิดเห็นและนำเสนอความคิดสร้างสรรค์

ด้านการบริหารจัดการด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์ ในภาพรวมและรายข้อ มีระดับคุณภาพในการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า มาตรฐานการผลิตที่ชัดเจนและสอดคล้องกับเกณฑ์สากล เพราะมาตรฐานที่ดี คือ พื้นฐานสำคัญของการสร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภค ไม่ว่าจะเป็นมาตรฐานด้านความปลอดภัยด้านอาหาร สุขอนามัย หรือมาตรฐานด้านบรรจุกฎเกณฑ์ ล้วนมีผลต่อการยอมรับในตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ การนำระบบมาตรฐาน เช่น GMP หรือ HACCP เข้ามาปรับใช้จึงเป็นสิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลเห็นตรงกันว่าช่วยยกระดับคุณภาพและทำให้ผลิตภัณฑ์ OTOP มีความพร้อมที่จะเข้าสู่การแข่งขันในตลาดที่กว้างขึ้น ขณะเดียวกัน การตรวจสอบคุณภาพในทุกขั้นตอนของการผลิตสอดคล้องกับทฤษฎี พงษ์สุวรรณศิริ และคณะ (2565) ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานของผู้ประกอบการผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับ ความทันสมัย การจัดทำบัญชีเป็นแบบง่าย ผลิตภัณฑ์จำหน่ายตามออเดอร์ และมีการแบ่งงานกันตามความถนัด แนวทางเพิ่มศักยภาพการส่งออก เน้นการรวมกลุ่มผู้ประกอบการให้เข้มแข็ง อาจจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจเครือข่ายหรือสหกรณ์ โดยมีผู้นำกลุ่มและผู้เชี่ยวชาญทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา ให้คำปรึกษาและกำหนดแผนการดำเนินงานร่วมกัน รวมทั้งยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน และพัฒนาช่องทางการจำหน่ายผ่านตัวแทนส่งออกหรือการค้าออนไลน์

2. ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ไม่แตกต่างกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ลักษณะส่วนบุคคลไม่มีผลต่อมุมมองต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ซึ่งอาจเกิดจากประสบการณ์ชีวิต ความรับผิดชอบ หรือบทบาทในการทำงานที่แตกต่างกัน ดังนั้น การวางแผนพัฒนาบริการสาธารณะในอนาคตควรคำนึงถึงความหลากหลายของบุคลากร เพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) แต่ละกลุ่มได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับปาริชาติ คุณปลื้ม (2561) ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนากระบวนการจัดการความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มโอท็อปภาคตะวันออก โดยเน้นสินค้าประเภทของใช้ ของตกแต่ง และของที่ระลึก ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผ่านการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การสังเกต และการถอดบทเรียนจากการสนทนากลุ่ม การจัดการความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มโอท็อปภาคตะวันออกมีความเชื่อมโยงระหว่างการสืบทอดความรู้ การพัฒนานวัตกรรม และการสร้างระบบถ่ายทอดที่ชัดเจน ทั้งในระดับครอบครัวและกลุ่มชุมชน ส่งผลให้เกิดการคงอยู่และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน

3. ปัจจัยในการบริหารจัดการ ในภาพรวม ด้านทรัพยากรในพื้นที่ และด้านบุคลากร ที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ - ผลต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในพื้นที่อำเภอท่าช้าง จังหวัดเพชรบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ด้านงบประมาณ ด้านภาคีเครือข่าย (หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง) และด้าน 4 P. (Product, Price, Promotion และ Place) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการโครงการ OTOP ในพื้นที่อำเภอท่าช้าง จังหวัดเพชรบุรี มิได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านทรัพยากรและบุคลากรเท่านั้น แต่ยังต้องอาศัยความเข้มแข็งของงบประมาณ การสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย และการดำเนินการทางการตลาดในมิติ 4P อย่างสอดคล้องกัน โดยปัจจัยด้านทรัพยากรและบุคลากร สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นของการมีทรัพยากรในพื้นที่ที่เพียงพอและบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ในขณะเดียวกัน ด้านงบประมาณ ภาคีเครือข่าย และ 4P แม้ทรัพยากรและบุคลากรจะเป็นหัวใจหลัก แต่การจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสม การประสานงานระหว่างหน่วยงาน และการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดก็ยังมีบทบาทสำคัญต่อความยั่งยืนของโครงการ OTOP สอดคล้องกับสุนทร ปัญญาพงษ์ และคณะ (2567) ผลการวิจัยพบว่า การกำหนดเป้าหมายร่วมกันของเครือข่าย ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และเป้าหมายของเครือข่าย ความสัมพันธ์กันแบบปฐมนิเทศ

ภูมิ การสร้างจิตสำนึกและ มองเห็นประโยชน์ของส่วนร่วมภายในเครือข่าย การกระตุ้นเพื่อให้รวมตัวเป็นเครือข่ายได้รวดเร็ว ความพร้อมในการร่วมเป็นเครือข่าย การสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐหรือองค์กรภาคเอกชน สมาชิก เครือข่ายมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ ศักยภาพ และมีภาวะผู้นำ เครือข่ายความร่วมมือที่จะนำไปสู่ความเข้มแข็งของกลุ่มการเปลี่ยนแปลงทาง สังคมการจัดระบบเกษตรกรรมยั่งยืน

4. แนวทางในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในพื้นที่อำเภอยาง จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถนำมาสรุปประเด็น ดังนี้ จำเป็นต้องเน้นการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างคุ้มค่า ทั้ง วัตถุดิบ ภูมิปัญญาชาวบ้าน และทรัพยากรธรรมชาติ โดยผนวกเข้ากับนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อยกระดับคุณภาพสินค้า ขณะเดียวกันควรพัฒนากลไกการจัดการที่ทำให้ทรัพยากรเหล่านี้สามารถนำไปใช้ได้อย่างต่อเนื่อง ไม่สิ้นเปลือง และก่อให้เกิด มูลค่าเพิ่มในเชิงเศรษฐกิจ สร้างความรู้ ความสามารถ และทักษะการบริหารจัดการเชิงธุรกิจแก่ผู้ประกอบการ OTOP โดยเฉพาะด้านการคำนวณต้นทุน การบริหารจัดการคุณภาพสินค้า และการใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อการตลาด พร้อมทั้งเสริมสร้าง ภาวะผู้นำท้องถิ่นและผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้สามารถเชื่อมโยงเครือข่ายและสร้างแรงบันดาลใจแก่ชุมชน การสนับสนุนงบประมาณ จากภาครัฐมีความโปร่งใสและตรงตามความต้องการของชุมชน โดยเน้นการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน การอบรม พัฒนาผลิตภัณฑ์ การสร้างบรรจุภัณฑ์ที่มีมาตรฐาน การเข้าร่วมงานแสดงสินค้า และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจำหน่าย สินค้าออนไลน์ สร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และ ทรัพยากรในการพัฒนา OTOP สอดคล้องกับกลยุทธ์ ทูตนาถ (2563) ผลการวิจัยพบว่า กลไกสำคัญที่ส่งผลต่อความเข้มแข็ง ของเครือข่าย ได้แก่ ภาวะผู้นำ ความต่อเนื่องของกิจกรรม การสนับสนุนทรัพยากร ผลประโยชน์ร่วมกัน การมีส่วนร่วม การบริหาร จัดการ การเรียนรู้ และการสื่อสาร รูปแบบการพัฒนาในการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายสามารถอธิบายเป็น องค์ประกอบเชิงระบบที่มีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นแบบแผน เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการพัฒนา ความเข้าใจในการบริหารงานและการเสริมสร้างศักยภาพบุคคลของเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในเขตภาคกลางของประเทศสอดคล้องกับนายธวัช วรวัฒน์ (2563) ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำควรสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดการท่องเที่ยว ประชาชนควรอนุรักษ์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ของชุมชน และควรใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว สอดคล้องกับ ปาริชาติ คุณปลื้ม (2561) ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนากระบวนการจัดการความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มโอท็อปภาคตะวันออก โดยเน้นสินค้า ประเภทของใช้ ของตกแต่ง และของที่ระลึก ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผ่านการสัมภาษณ์ถึงโครงสร้าง การสังเกต และการถอด บทเรียนจากการสนทนากลุ่ม การจัดการความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มโอท็อปภาคตะวันออกมีความเชื่อมโยงระหว่าง การสืบทอดความรู้ การพัฒนานวัตกรรม และการสร้างระบบถ่ายทอดที่ชัดเจน ทั้งในระดับครอบครัวและกลุ่มชุมชน ส่งผลให้ เกิดการคงอยู่และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในพื้นที่อำเภอยาง จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวม พบว่า การจัดการ OTOP ต้องก้าวข้ามการเน้นด้านการผลิตเพียงอย่างเดียวไปสู่การสร้าง “ระบบ คุณค่า” ที่ครอบคลุมตั้งแต่การบริหารทรัพยากรธรรมชาติ การเสริมพลังบุคลากร การใช้กลไกงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ ไปจนถึงการบูรณาการเครื่องมือการตลาดที่สอดคล้องกับพลวัตเศรษฐกิจดิจิทัล เมื่อระบบเหล่านี้ทำงานร่วมกันอย่างสอดประสาน จะนำไปสู่การสร้างงาน สร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ และสะท้อนถึง ความสำคัญของ “โครงสร้างการมีส่วนร่วม” ที่ต้องเปิดพื้นที่ให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจ วางแผน และติดตามประเมินผล นำไปสู่การเสริมสร้างความไว้วางใจและความรับผิดชอบร่วมกัน ผลลัพธ์คือ การสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชนผ่านการยกระดับผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นไปสู่การยอมรับในระดับสากล

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยได้ว่า 1) คุณภาพในการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ควรมีระบบติดตามและประเมินผลที่โปร่งใส พร้อมใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการตัดสินใจแบบเรียลไทม์ และมีหลักสูตรอบรม ที่ตรงกับความต้องการของผู้ประกอบการ พร้อมติดตามผลการอบรมเพื่อให้เกิดผลลัพธ์อย่างยั่งยืน ควรมีการเปิดเผยข้อมูล โดยเฉพาะการใช้งบประมาณและทรัพยากร เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ลดความกังวล เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีบทบาทในการออกแบบนโยบาย จัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างต่อเนื่อง ที่เปิดโอกาสให้ทุกกลุ่มในชุมชน 2) การบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ควรกำหนด มาตรฐานคุณภาพผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล รวมทั้งพัฒนาระบบตรวจสอบคุณภาพทุกขั้นตอน ตั้งแต่วัตถุดิบจนถึงการจัดส่ง เพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ นโยบาย 3) แนวทางในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในพื้นที่อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ควรส่งเสริมการบูรณาการระหว่างเครือข่ายท้องถิ่น ภาครัฐ เอกชน และชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีเอกลักษณ์และความแตกต่างที่ตอบโจทย์ตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยใช้แนวทางการตลาดเชิงสร้างสรรค์ที่เน้นการเล่าเรื่องราวผลิตภัณฑ์ การยกระดับมาตรฐานคุณภาพสินค้า และการสร้างภาพลักษณ์ที่ทันสมัย ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างทักษะด้านการบริหารจัดการธุรกิจ การเงิน และการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ของบุคลากรในพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2567). *แนวทางการจัดตั้งและพัฒนากลุ่มอาชีพ*. ผู้แต่ง.
- กลอยใจ พุฒนาถ. (2563). กลไกในการสร้างความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในเขตภาคกลางของประเทศไทย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี*, 12(2): 289-302.
<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/ptujournal/article/view/247098>.
- ทิชากร เกสรบัว. (2556). แนวทางการพัฒนาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (One Tambon One Product : OTOP) เพื่อการส่งออกในตลาดอาเซียน. *วารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 30(2): 160-163.
<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/HUSO/article/view/32242>.
- ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร, และอุทิศ สังขรัตน์. (2557). แนวทางการพัฒนาการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา. *วารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 10(1): 103.
<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/eJHUSO/article/view/85711>.
- ธัญญ์ วรวัฒน์. (2563). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในจังหวัดนครราชสีมา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ปาริชาติ คุณปลื้ม. (2561). *การพัฒนากระบวนการจัดการความรู้ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น: กรณีศึกษากลุ่มโอท็อป ภาคตะวันออก*. มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี.
- พิมพ์พิสุทธิ์ อ้วนล้ำ และคณะ. (2560). การพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานกลุ่มหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์(โอท็อป) ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 8(2): 207-238.
- ลาวัญญ์ พงษ์สุวรรณศิริ, และคณะ. (2565). *แนวทางการส่งออกผลิตภัณฑ์ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกายของธุรกิจโอท็อป 5 ดาว จังหวัดชายแดนใต้*. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- สุนทร ปัญญาพงษ์, และคณะ. (2567). การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและสร้างความเข้มแข็งของ เกษตรกรยุคใหม่โดยใช้หลักเกษตรกรรมยั่งยืนหลังสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. *วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์*, 1(9): 113-120.

Green, S. B. (1991). How Many Subjects Dose It Take to Do a Regression Analysis. *Multivariate Behavioral Research*, 26(3): 499-510.

ภาวะผู้นำเชิงรุกของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

Proactive Leadership of Teachers Affecting Work Performance Effectiveness of Teachers in Schools under Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 1

วิมลทิพย์ ศรีเดช¹/ สัมฤทธิ์ แสงทอง²/กาญจนา บุญส่ง³

Wimonthip Sorndet¹/Samrit Saengthong²/ Kanchana Boonsong³

¹นักศึกษา, หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

¹Student, Master of Education Program, Educational Administration, Phetchaburi Rajabhat University

²อาจารย์ ดร., หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

² Lecturer Dr., Faculty of Education, Master of Education Program in Educational Administration, Phetchaburi Rajabhat University

³รองศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

³Associate Professor Dr., Faculty of Education, Master of Education Program in Educational Administration, Phetchaburi Rajabhat University

Corresponding Author E-mail: wimontip.srondech@gmail.com, samrit97@gmail.com,

kan.kanchanaboonsong@gmail.com

(Received: October 19, 2025; Revised: May 5, 2026; Accepted: June 24, 2026)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ภาวะผู้นำเชิงรุกของครูในสถานศึกษา 2) ระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา และ 3) ภาวะผู้นำเชิงรุกของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา การวิจัยนี้เป็นการใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 254 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.822 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบหลายขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงรุกของครูในสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต อยู่ในระดับมาก และด้านการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการมีทักษะการแก้ปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง 2) ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านคุณภาพของงานอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านสภาพแวดล้อมในองค์กรอยู่ในระดับมาก และด้านพฤติกรรมของครูอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับปานกลาง 3) ภาวะผู้นำเชิงรุกของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา ได้แก่ ด้านการส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (X_2) ด้านการมีทักษะการแก้ปัญหา (X_7) ด้านการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน (X_1) ด้านการเป็นผู้ฟังและผู้สื่อสารที่ดี (X_3) และด้านการมีความรับผิดชอบ (X_5) มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (R) = 0.790 มีประสิทธิภาพในการทำนาย ร้อยละ 62.40 นำมาเขียนเป็นสมการถดถอยได้ดังนี้ $\hat{Y}_{tot} = .300 (X_2) + .305 (X_7) + .159 (X_1) + .126 (X_3) + -.077 (X_5)$

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงรุกของครู ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

Abstract

The objectives of this research were to investigate: 1) the level of teachers' proactive leadership in schools, 2) the level of teachers' work performance effectiveness in schools, and 3) the proactive leadership of teachers affecting the work performance effectiveness of teachers in schools. The quantitative research was applied in this study. The samples consisted of 254 teachers from Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 1 during the 2023 academic year, selected by using a simple random sampling method. Data were collected using a questionnaire with a reliability coefficient of 0.822, and analyzed using frequency percentage, mean, standard deviation, and step-wise multiple regression analysis. The research results were as follows: 1) The opinion on teachers' proactive leadership was overall at a high level. When considering each aspect, it was found that the aspect with the opinion at a high level was the promotion of creative thinking, followed by creating work motivation with the opinion at a high level. The aspect with the lowest mean was problem-solving skill, with the opinion at a moderate level. 2) Overall, teachers' work performance effectiveness was at a moderate level. When considering each aspect, it was found that the aspect with the opinion at a high level was the work quality, followed by the organizational environment with the opinion at a high level, and teacher behaviors with the opinion at a moderate level. The aspect with the lowest mean was self-development, also with the opinion at a moderate level. 3) The teachers' proactive leadership affecting the work performance effectiveness of teachers in schools consisted of the promotion of creative thinking (X_2), problem -solving skill (X_7), creating work motivation (X_1), being good listeners and communicators (X_3), and accountability (X_5), with a regression coefficient (R) = 0.790, a positive effect in every aspect, and a predictive efficiency of 62.40%. The regression equation was as follows: $\hat{Y}_{tot} = .300 (X_2) + .305 (X_7) + .159 (X_1) + .126 (X_3) + -.077 (X_5)$.

Keywords: Proactive Leadership of Teachers, Teachers' Work Performance Effectiveness, Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 1

บทนำ

การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืนจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็ง และมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะการพัฒนาทุนมนุษย์ให้เข้มแข็ง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 และการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคน ทั้งในเชิงสถาบัน ระบบโครงสร้างของสังคมให้เข้มแข็ง สามารถเป็นภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทำให้มีการวางแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566-2570 โดยมีเป้าประสงค์ คือ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ทนต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี มีสมรรถนะ ความรู้ ความเชี่ยวชาญ จรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพ รวมทั้งจิตวิญญาณความเป็นครู สถานศึกษาจัดการศึกษาเพื่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565: 14) การที่ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาจะสามารถเป็นบุคคลต่อการเรียนรู้ได้นั้น จำเป็นต้องพัฒนาตนให้มีความเป็นภาวะผู้นำเชิงรุก

ภาวะผู้นำเชิงรุก (Proactive Leadership) เป็นการรับรู้ถึงความสามารถในการมีอิทธิพลชี้นำ โน้มน้าว และจูงใจผู้อื่น ด้วยการใช้ความเข้าใจจุดแข็ง และจุดอ่อนในศักยภาพของตนเองและองค์กรให้ความสำคัญกับการวางแผนสำหรับการเตรียมความพร้อมในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงและโอกาสใหม่ ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตด้วยความมุ่งมั่นและทุ่มเทและการมีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อเพิ่มประสิทธิผลในการปฏิบัติงานในองค์กรมากยิ่งขึ้น (เกียรติศักดิ์ โพธิ์นิษฐ์, 2563: 16) ภาวะผู้นำเชิงรุกของครูที่จะนำพาองค์กรให้ได้ประสิทธิผลในการทำงานประสบความสำเร็จได้นั้น จะต้องอาศัยประสบการณ์ความรู้ความสามารถต่าง ๆ ที่อยู่ในตัวครู ซึ่งจากคุณลักษณะนิสัยต่าง ๆ ได้มีนักทฤษฎีและนักวิจัยได้ศึกษาถึงคุณลักษณะต่างของภาวะผู้นำไว้ 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การรู้จักตนเอง (Self-Awareness) หรือการตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง 2) การจินตนาการ (Imagination) 3) การมีวิจาร์ณญาณ (Conscious) หรือมีมโนธรรม 4) การมีความมุ่งมั่นที่เป็นอิสระ (Independent Will) (Covey, 2004) หากมีการพัฒนาครูให้มีภาวะผู้นำเชิงรุกก็จะส่งผลต่อแรงจูงใจพฤติกรรมในการทำงาน เนื่องจากการแสดงออกของครูผู้สอนเป็นปัจจัยที่จะทำให้เกิดการพัฒนางานในด้านต่าง ๆ และยังส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานในสถานศึกษาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ประสิทธิผลการปฏิบัติงานนั้นเป็นผลสำเร็จอันเนื่องมาจากการปฏิบัติงานตามโครงการหรือแผนงานนั้นตามวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งตามแนวความคิดสมัยใหม่ในการจัดกิจการงานจะเริ่มต้นที่การตั้งจุดสำเร็จของงาน นั่นคือ มีการกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของผลสำเร็จที่เราต้องการ ถ้าใช้ทรัพยากรหรือปัจจัยนำเข้ามาดำเนินการในงานหรือกิจกรรมได้น้อยที่สุด และผลที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ การดำเนินงานหรือกิจกรรมนั้น ๆ ก็จะมีประสิทธิผลสูงสุด แต่ในทางตรงกันข้ามถ้างานหรือกิจกรรมใดแม้ว่าจะสามารถดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้เหมือนกันก็ตาม แต่ใช้ทรัพยากรหรือปัจจัยนำเข้ามากกว่างานหรือกิจกรรมอื่น ๆ งานนั้นก็จะไม่ใช่งานที่มีประสิทธิผลสูงสุด (ณัฐพงษ์ มูอำหมัด, 2560: 35) ซึ่งผลสำเร็จที่เกิดขึ้นจากความสามารถของครูผู้สอนในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประสิทธิผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างดีและส่งผลให้ครูผู้สอนสามารถปฏิบัติงาน ด้วยความเต็มใจ และเกิดประโยชน์สูงสุดในองค์ประกอบของการมุ่งผลสัมฤทธิ์ มุ่งมั่นในการปฏิบัติงานในหน้าที่ การบริการที่ดี การรู้จักพัฒนาตนเองด้วยการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ติดตามองค์ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ตลอดจนการทำงานเป็นทีมการให้ความร่วมมือช่วยเหลือ สนับสนุน เสริมแรงให้กำลังใจเพื่อร่วมงานและปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่นด้วยความเต็มใจและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรรวมทั้งขวัญและกำลังใจของครูอีกด้วย ความสำเร็จของสถานศึกษาจึงขึ้นอยู่กับคุณภาพของผู้นำเป็นสำคัญในการบังคับบัญชาดูแลและควบคุมการบริหารงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา การใช้ศิลปะจูงใจ ให้ปฏิบัติงานทำงานได้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (เมธิญา นนท์ศรี, 2555: 2) ภาวะผู้นำครู (Teacher Leadership) หมายถึง คุณลักษณะและพฤติกรรมของ ครูที่แสดงถึงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ส่วนบุคคลและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนโดยปราศจากการใช้อิทธิพลของผู้บริหารสถานศึกษา ก่อให้เกิดพลังแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ บทบาทความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบของครูว่ามีทักษะภาวะผู้นำ 5 ประการ คือ การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นผู้ฟังและผู้สื่อสารที่ดี ซื่อสัตย์สุจริตและมีความรับผิดชอบที่มีประสิทธิภาพ และการเพิ่มประสิทธิภาพของครู (Overholser, 1992: 5-6)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 มีบทบาทในการจัดการศึกษาตามภารกิจที่รับผิดชอบ ซึ่งมีโรงเรียนประถมศึกษาและขยายโอกาส จำนวน 89 โรงเรียน มีทั้งโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก กระจาย อยู่ตามอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดเพชรบุรี มีทั้งหมด 4 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองเพชรบุรี อำเภอเขาย้อย อำเภอบ้านแหลม และอำเภอหนองหญ้าปล้อง มีการจัดการศึกษาตามสภาพทางด้านสังคมทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพเพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาพความต้องการของท้องถิ่นและ นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

เพชรบุรี เขต 1, 2565: 4) จากจุดเน้นด้านการบริหารและการจัดการศึกษาคุณภาพนั้น โรงเรียนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีการบริหารโดยเน้นการมีส่วนร่วมและมีความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงาน (Participation and Accountability) จากโรงเรียนที่ไม่ผ่านการรับรองคุณภาพภายนอกและที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศจะได้รับการแก้ไขช่วยเหลือ ส่งเสริมสนับสนุน เพื่อให้โรงเรียนทำแผนพัฒนาเป็นรายโรงเรียนร่วมกับผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์สูงสุดของนักเรียน สร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ใช้บริการและสังคม มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลอย่างเข้ม เพื่อประโยชน์สูงสุด คือ คุณภาพการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ มีคุณภาพ ตามระดับมาตรฐานเทียบเคียงกับประเทศผู้นำด้านคุณภาพการศึกษาในภูมิภาคอาเซียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1, 2565: 79-82) ซึ่งความสำเร็จขององค์กรหรือสถานศึกษานั้นขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำครูเป็นสำคัญ

ทั้งนี้ในการบริหารจัดการศึกษาผู้บริหารสถานศึกษา เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีความรู้ สามารถจูงใจให้บุคลากรปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพมีความคิดสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ พร้อมทั้งจะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อนำพาองค์กรให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งความสำเร็จในองค์กรนี้ นอกจากผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการบริหารที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ดีแล้ว การร่วมมือกันทำงานของทีมงานก็เป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนให้การทำงานสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ชานีรา สุมาลี, 2565) ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม จะสามารถพัฒนาต่อยอดสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดการศึกษา และส่งผลให้สามารถพัฒนาการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ บนพื้นฐานการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน (ปาริฉัตร นวนทอง, 2565) ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่องของภาวะผู้นำเชิงรุกของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงรุกของครูในสถานศึกษา และความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงรุกของครูกับประสิทธิภาพการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 1 ว่าการที่ครูมีความเป็นภาวะผู้นำเชิงรุกมากขึ้นจะสามารถส่งผลให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานดีขึ้นอย่างไร และจะเป็นข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์เป็นข้อมูลและแนวทางในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการองค์กรให้ดีขึ้นในอนาคต เมื่อครูสามารถพัฒนาตนเองได้ดี ก็จะสามารถส่งผลในการพัฒนาผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงรุกของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 1
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 1
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงรุกของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งมีรายละเอียดของระเบียบวิธีวิจัยแต่ละประเภทตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2566 ประกอบด้วย ครู จำนวน 693 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1970: 725) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 254 คน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และความคลาดเคลื่อน 0.05 และใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Sample Random Sampling)

2. เครื่องมือในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 จำนวน 5 ข้อ มีลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจรายการ (Check list) เป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงานโรงเรียน และวุฒิการศึกษา ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงรุกของครู ประกอบด้วย ข้อคำถาม จำนวน 21 ข้อ มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายปิด มีการประเมินค่าแบบลิเคิร์ท สเกล (Likert scale) กำหนดคะแนนเป็น 5 ระดับ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของของครูในโรงเรียน ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 20 ข้อ มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายปิด มีการประเมินค่าแบบลิเคิร์ท สเกล (Likert scale) กำหนดคะแนนเป็น 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบสอบถามในภาพรวมทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.822

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามกับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2566 แล้วนำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ผลการวิจัย

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามด้วยการประมวลผลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัย

การศึกษา เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงรุกของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 นำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงรุกของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำเชิงรุกของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ภาพรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงรุกของครูในสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับภาวะผู้นำ	ลำดับที่
1. ด้านการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน	3.56	0.53	มาก	3
2. ด้านการส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	3.85	0.65	มาก	1
3. ด้านการเป็นผู้ฟังและผู้สื่อสารที่ดี	3.44	0.65	ปานกลาง	5
4. ด้านความซื่อสัตย์สุจริต	3.58	0.74	มาก	2
5. ด้านการมีความรับผิดชอบ	3.40	0.61	ปานกลาง	6
6. ด้านการวางแผนการทำงาน	3.51	0.71	มาก	4
7. ด้านการมีทักษะการแก้ปัญหา	3.38	0.60	ปานกลาง	7
ค่าเฉลี่ยรวม	3.53	0.44	มาก	

จากตารางที่ 1 ภาวะผู้นำเชิงรุกของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ในภาพรวมมีภาวะผู้นำเชิงรุกของครูในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.65) รองลงมาคือ ด้าน

ความซื่อสัตย์สุจริต ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.74) ส่วนที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ด้านการมีทักษะการแก้ปัญหา ($\bar{X} = 3.38$, S.D. = 0.60)

2. ระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ภาพรวมและรายด้าน

ประสิทธิผลการปฏิบัติงาน ของครูในสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับประสิทธิผล การปฏิบัติงาน	ลำดับที่
1. การปรับตัว	3.26	0.64	ปานกลาง	4
2. การพัฒนาตนเอง	3.17	0.62	ปานกลาง	5
3. พฤติกรรมของครู	3.36	0.71	ปานกลาง	3
4. สภาพแวดล้อมในองค์กร	3.70	0.65	มาก	2
5. คุณภาพของงาน	3.73	0.68	มาก	1
ค่าเฉลี่ยรวม	3.44	0.49	ปานกลาง	

ตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ในภาพรวมมีประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.44$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคุณภาพของงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.68) รองลงมาคือ ด้านสภาพแวดล้อมในองค์กร ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.65) ส่วนที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาตนเอง ($\bar{X} = 3.17$, S.D. = 0.71)

3. ภาวะผู้นำเชิงรุกของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต1

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุของภาวะผู้นำเชิงรุกของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการตามลำดับความสำคัญ	B	S.E.	β	t	Sig
ค่าคงที่ (Constant)	.637	.168	-	3.786	.000**
ด้านการส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (X_2)	.300	.044	.397	6.901	.000**
ด้านการมีทักษะการแก้ปัญหา (X_7)	.305	.034	.371	8.957	.000**
ด้านการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน (X_1)	.159	.048	.171	3.307	.001**
ด้านการเป็นผู้ฟังและผู้สื่อสารที่ดี (X_3)	.126	.039	.165	3.271	.001**
ด้านการมีความรับผิดชอบ (X_5)	-.077	.036	-.095	-2.130	.034*

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

R = 0.790, R² = 0.624, R² adj = 0.613, SEE = .168, Sig of F = 0.000

ตารางที่ 3 พบว่า จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอยระหว่างตัวแปรทั้ง 7 ตัว ของภาวะผู้นำเชิงรุกของครูที่ส่งผลกระทบต่อตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สามารถเข้าสู่สมการได้ 5 ตัวแปร จึงตอบสมมติฐานการวิจัยได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงรุกของครู ด้านการส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (X_2) ด้านการมีทักษะการแก้ปัญหา (X_7) ด้านการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน (X_1) ด้านการเป็นผู้ฟังและผู้สื่อสารที่ดี (X_3) และ ด้านการมีความรับผิดชอบ (X_5) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (R) = 0.790 สามารถพยากรณ์หรืออธิบายความแปรปรวนของผลต่อภาวะผู้นำเชิงรุกของครูที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ได้ร้อยละ 62.40 และมีความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์ 0.309

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญที่ค้นพบและสามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงรุกของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ในภาพรวมภาวะผู้นำเชิงรุกของครูในสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูมีการพัฒนาตนเองเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้ดียิ่งขึ้น และมีการตอบสนองความต้องการของหน่วยงานในการแก้ไขปัญหาหรือสร้างโอกาส ที่สำคัญครูมีการปฏิบัติตนในทางที่ดี โดยมีคุณธรรมเป็นพื้นฐาน ครูปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่นโดยชอบ ไม่คดโกง ไม่เอาเปรียบเพื่อน และต้องมีความซื่อตรงต่อกัน จึงอาจจะยังไม่พบปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างลึกซึ้งจึงทำให้ผลการวิจัยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของสันติ มุ่งหมาย (2564: 3) ความหมายด้านทักษะการแก้ปัญหา หมายถึง การปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ สมาชิกประชุมร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ ในส่วนของขั้นตอนของกิจกรรม รายละเอียดในแต่ละกิจกรรม คำสั่ง คำถามที่ใช้ สื่อการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ หรือปรับปรุงแก้ไขใน ประเด็นอื่น ๆ

2. ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ในภาพรวมมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูมีความคิดรอบรู้ มีวิสัยทัศน์ มีมาตรฐานการทำงานบรรลุตามเป้าหมาย ส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน และ ครูมีจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ คิดสร้างสรรค์รับผิดชอบต่อความเหมาะสมที่จะเกิดกับผู้เรียน จึงอาจจะยังไม่พบปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างลึกซึ้งจึงทำให้ผลการวิจัยอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของอมรรัตน์ แก้ววรรณรัตน์ และคณะ (2567) พบว่า ผู้บริหารควรใช้กระบวนการ PLC พัฒนางองค์กร เน้นการมีส่วนร่วมเล็งเห็นความสำคัญของการวางแผนโดยใช้กระบวนการ PDCA สนับสนุนให้ครูคิดสร้างสรรค์ คิดกว้างไกล คิดอย่างเป็นระบบกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจกลยุทธ์ที่ชัดเจน สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมส่งเสริมให้มีการพัฒนาตนเองในเรื่องของเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง และ สอดคล้องกับงานวิจัยของปาริฉัตร คำเห็น (2560) พบว่า แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียน ประกอบด้วย 1) ด้านการเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง ครูควรมีความเชื่อมั่นในการพัฒนาความรู้ให้แก่ตนเองและควรคำนึงถึง เป้าหมายของการทำงาน โดยตั้งเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น อีกทั้งควรให้ความสำคัญกับ สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นปัจจุบันเพื่อให้เกิดความรอบรู้แล้วนำมาพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงานได้ 2) ทางด้านการปฏิบัติงานอย่างไตร่ตรอง ครูควรมีการวางแผนการทำงาน ควรศึกษารายละเอียดกฎเกณฑ์หรือแนวทางการปฏิบัติโดยไตร่ตรองถึงผลที่จะเกิดขึ้น มีการวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาโดยให้นำผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น 3) ด้านการมุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์นักเรียน ครูควรมีความเข้าใจในเรื่องที่สอนควรศึกษาหาความรู้เพื่อ พัฒนาตนเองและเลือกสรรวิธีการต่าง ๆ มาปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียน

3. ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงรุกของครู ด้านการส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (X_2) ด้านการมีทักษะการแก้ปัญหา (X_7) ด้านการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน (X_1) ด้านการเป็นผู้ฟังและผู้สื่อสารที่ดี (X_3) และด้านการมีความรับผิดชอบ (X_5) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (R) = 0.790 สามารถพยากรณ์หรืออธิบายความแปรปรวนของผลต่อภาวะผู้นำเชิงรุกของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ได้ร้อยละ 62.40 และมีความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์ 0.309 สอดคล้องกับงานวิจัยของวีระยุทธ แสงไชย (2564) ศึกษาภาวะผู้นำครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำครูกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน โดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ระดับสูง ($xy = .879$) ภาวะผู้นำครูมีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ได้แก่ ด้านการเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง ด้านการเป็นผู้นำการจัดการเรียนการสอน ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู โดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 77.6 และ มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์เท่ากับ $\pm .21506$

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

ภาวะผู้นำเชิงรุกของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 มุ่งเน้นไปที่การเปลี่ยนแปลงบทบาทจาก "ผู้สอน" เป็น "ผู้นำการเปลี่ยนแปลง" ที่ไม่รอรับคำสั่งแต่ริเริ่มสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงาน โดยมีองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ครูมีความสามารถในการออกแบบการสอนที่เน้นการมีส่วนร่วม และปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยอยู่เสมอ 2) การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงกล้าริเริ่มวิธีการทำงานใหม่ ๆ ไม่ยึดติดกับรูปแบบเดิม และสามารถพยากรณ์ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นเพื่อวางแผนป้องกันล่วงหน้า 3) การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู การเรียนรู้ตลอดเวลาและส่งเสริมการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อแบ่งปันความรู้ภายในสถานศึกษา และ 4) ความฉลาดทางเทคโนโลยี สามารถบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนในยุคการศึกษา 4.0

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

1. ควรจัดกิจกรรมถอดบทเรียนและนิทรรศการความสำเร็จ เพื่อยกย่องครูที่มีนวัตกรรมเชิงรุกให้เป็น "ครูต้นแบบ" หรือ "Change Agent" ซึ่งจะช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้ครูคนอื่นเกิดพฤติกรรมเลียนแบบ
2. ควรส่งเสริมให้ครูสร้างความร่วมมือกับชุมชน ราษฎร์ชาวบ้าน มหาวิทยาลัย หรือภาคเอกชน เพื่อดึงทรัพยากรและองค์ความรู้ภายนอกเข้ามาหนุนเสริมการจัดการเรียนรู้
3. ควรสร้างแพลตฟอร์มดิจิทัลภายในสถานศึกษา สำหรับให้ครูใช้แบ่งปันแผนการสอน สื่อ นวัตกรรม หรือปัญหาที่พบ เพื่อลดการทำงานซ้ำซ้อนและเกิดการต่อยอดความรู้อย่างรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ของภาวะผู้นำเชิงรุกของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน มีความสัมพันธ์กันทางบวก ดังนั้นควรส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารทั้ง 6 ด้าน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและประพฤติดนเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อให้บริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครู ด้านการส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านการมีทักษะการแก้ปัญหา ด้านการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ด้านการเป็นผู้ฟังและผู้สื่อสารที่ดี และด้านการมีความรับผิดชอบ ให้เห็นว่าหากผู้บริหารสถานศึกษาใช้ภาวะผู้นำ เชิงสร้างสรรค์พร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรภายในโรงเรียนมีภาวะผู้นำ มุ่งมั่นปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ ทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอน การสร้างบรรยากาศการ

3. ควรมีการส่งเสริมภาวะผู้นำของครูในด้านดังกล่าว เพื่อกระตุ้นให้ครูผู้สอนได้เกิดการพัฒนาตนเอง แสดงศักยภาพความรู้ความสามารถในการทำงานจนได้รับความสำเร็จและส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในด้านแรงจูงใจเพื่อเป้าหมายถึงแม้ว่าจะเป็นตัวแปรที่มีอำนาจพยากรณ์ลำดับสุดท้ายผู้บริหารควรให้ความสำคัญเพื่อทำให้ครูในโรงเรียนเกิดความพึงพอใจในงานและมีมุ่งมั่นทำงานบรรลุตามเป้าหมาย

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติศักดิ์ โพธิ์นิษฐ. (2563). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงรุกกับประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานสายการผลิตบริษัท เลียร์ คอร์ปอเรชั่น ประเทศไทย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. <http://202.28.34.124/dspace/bitstream/123456789/1191/1/60010984005.pdf>.
- ชานีรา สุมาลี. (2565). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ณัฐพงษ์ มุอาหมัด. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.
- ปาริฉัตร คำเห็น. (2560). *การศึกษาภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=58421229107.
- ปาริฉัตร นวนทอง. (2565). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- เมธิญา นนท์ศรี. (2555). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนพญาวัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 35* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยพะเยา. https://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=creator&CreatorId=310525&doc_type=0.
- วีระยุทธ แสงไชย. (2564). *ภาวะผู้นำครูที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/file_att1/2023013163421229120_fulltext.pdf.
- สันติ มุ่งหมาย. (2564). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โรงเรียนบ้านห่ม (ห่มประชานุเคราะห์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1*.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1. (2565). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2565*. ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). *ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา*. <https://data.bopp-obec.info/emis/index.php>.

อมรรัตน์ แก้ววรรณรัตน์, และคณะ. (2567). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนในรูปแบบทวิ-พหุภาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 9(1): 995 – 1005.

Covey, S. R. (2004). *The seven habits of highly effective people*. Free Press.

Overholser. J. (1992). *Socrates the in classroom*. College Teaching.

กระบวนการขจัดเกลากิเลสทางสังคมตามแนวพุทธวิธีปัญญาประดิษฐ์ เพื่อพัฒนา การเรียนการสอนของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงฆ์ไทย

The Process of Social Purification of Defilements according to the Buddhist
Wisdom-Based Approach to develop teaching and learning for students at
Thai Buddhist Universities

พระมหาสมบุญ สุธมโม, (ทองแก้ว)¹/ชวาล ศิริวัฒน์²/บุญยานุช สุขสร้าง³

Phramaha Somboon sudhammo (Thongkeaw)¹/Chawal Siriwat²/Bunyanuch Sookrang³

¹อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹Lecturer in the Graduate Program in Social Studies Education, Faculty of Education,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

²ผศ.ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

²Asst. Prof. Dr., Lecturer in the Graduate Program in Social Studies Education, Faculty of Education,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

³นักจัดการงานทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

³General Affairs Officer, Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author E-mail: somboon1595@gmail.com โทร. 095-2359156, Threejdesign1@gmail.com,
Krubota.4849@gmail.com

(Received: February 10, 2026; Revised: May 29, 2026; Accepted: June 24, 2026)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพทั่วไปของกระบวนการขจัดเกลากิเลสทางสังคมตามแนวพุทธวิธีปัญญาประดิษฐ์ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงฆ์ไทย และ 2) แนวทางการพัฒนานิสิตนักศึกษาตามแนวพุทธวิธีปัญญาประดิษฐ์ มหาวิทยาลัยสงฆ์ไทย เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง โดยการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสอบถาม ขอบเขตของการศึกษานิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์ไทย/ตัวแทน, หัวหน้าภาควิชา, อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา รวมทั้งสิ้น จำนวน 13 รูป/คน โดยวิธีสุ่มแบบเจาะจง ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพทั่วไปของกระบวนการขจัดเกลากิเลสทางสังคมตามแนวพุทธวิธีปัญญาประดิษฐ์ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงฆ์ไทย ได้แก่ การปรับปรุงแก้ไขสิ่งที่ไม่ดีให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสมด้วยการฝึกฝนตนเอง รู้จักการคิดแยกแยะคุณค่า (คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม) การรู้เท่าทันอารมณ์ ได้แก่ ราคะ โทสะ โมหะมานะ และทิฐิ การฝึกสติและปัญญา เพื่อไม่ให้กิเลสครอบงำ จนแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมไม่ดี เช่น โลภ โกรธ หลง หรือการประพฤติตนผิดหลักศีลธรรม โดยใช้หลักธรรมปาฏิหาริย์ 3 คือ (1) อิทธิปาฏิหาริย์คือแสดงฤทธิ์เป็นอัศจรรย์ (2) อาเทศนาปาฏิหาริย์คือ การท่ายใจ เป็นอัศจรรย์ (3) อนุสาสนีปาฏิหาริย์คือ อนุสาสนี คำสอนเป็นจริง สอนให้เห็นจริง เป็นเครื่องนำทาง

เช่น สัลเลชธรรม (ธรรมเครื่องขัดเกลากิเลส) 2) แนวทางการพัฒนานิสิตนักศึกษาตามแนวพุทธวิธีปัญญาประดิษฐ์ มหาวิทยาลัยสงฆ์ไทย พบว่า ก่อนการพัฒนาระบบการสอนขึ้นนั้นต้องกำหนดเนื้อหาการขัดเกลากิเลสด้านพฤติกรรม ขัดเกลากิเลสด้านจิตใจ และขัดเกลากิเลสด้านปัญญา โดยนำหลักปาฏิหาริย์ 3 มาสร้างเป็นกระบวนการขัดเกลากิเลสทางสังคม 3 ชั้น ดังนี้ ชั้นที่ 1 อิทธิปาฏิหาริย์ ชั้นแสวงหาความรู้ คือกระตุ้นความสนใจ บรรยายเนื้อหาที่กำหนด และให้ผู้เรียนค้นคว้าเพิ่มเติม ชั้นที่ 2 อาเทศนาปาฏิหาริย์ ชั้นการคิดวิเคราะห์ คือ แลกเปลี่ยนความคิด แสดงความคิดเห็น วิเคราะห์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และประมวลองค์ความรู้ ชั้นที่ 3 อนุศาสน์ปาฏิหาริย์ ชั้นลงมือปฏิบัติ คือสรุปองค์ความรู้ที่ได้ แนววิธีการนำไปใช้ และเป็นแบบอย่างในการขัดเกลากิเลส

คำสำคัญ: การขัดเกลากิเลส พุทธวิธีปัญญาประดิษฐ์ การพัฒนาการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยสงฆ์ไทย

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the general state of the process of social purification of defilements according to the Buddhist wisdom-based approach in order to develop teaching and learning for students at Thai Buddhist universities and 2) to investigate approaches for student development based on the Buddhist wisdom-based approach at Thai Buddhist universities. This study was mixed-method research, combining both quantitative and qualitative methods. The study employed document analysis, in-depth interviews, and questionnaires for data collection. The scope of the study included students of Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Lam Sai Subdistrict, Wang Noi District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, and students of Mahamakut Buddhist University, Salaya-Nakhon Chai Si Road, Salaya Subdistrict, Phutthamonthon District, Nakhon Pathom Province. The sample group used for in-depth interviews included administrators of Thai Buddhist universities/representatives, heads of departments/representatives, and lecturers in the Social Studies Education program/representatives, totaling 13 individuals. The subjects were selected by a purposive sampling method. The findings were as follows: 1) The process of social purification of defilements based on the Buddhist wisdom-based approach emphasizes correcting undesirable habits and guiding individuals toward appropriate behavior through self-discipline. The process also emphasizes awareness of emotions such as Raga, Dosa, Moha, Mana, and Ditthi, together with the practice of mindfulness and wisdom. These practices help prevent defilements from overwhelming individuals and manifesting as negative behaviors such as lobha, dosa, and moha, or immoral conduct. The process is guided by the three Patihariya principles of Dhamma: (1) Iddhipatihariya refers to the display of supernatural powers. (2) Adesanapatihariya refers to the ability to understand the minds of others, which is considered a miraculous feat. (3) Anusasanapatihariya refers to teachings that reveal the true, showing the truth, and serving as a guide, such as Sallekha Dhamma (Dhamma for purifying defilements). 2) Guidelines for student development based on the Buddhist wisdom-based approach in Thai Buddhist universities found that before developing the instructional model, it is necessary to define the content for the refinement of behavioral, mental, and intellectual defilements. This involves using the three Patihariya principles to create a three-stage process for social purification of defilements, as follows: 1) Iddhipatihariya: The knowledge acquisition stage involves stimulating interest, describing the assigned content, and encouraging students to conduct further research. 2) Adesanapatihariya:

The analytical thinking stage involves exchanging ideas, expressing opinions, analyzing events, and synthesizing knowledge. 3) Anusasanipatihariya: The instructional stage involves putting knowledge into practice, summarizing acquired knowledge, suggesting ways of application, and serving as a model for the purification of defilements.

Keywords: Purification of Defilements, Buddhist Wisdom-Based Approach, Teaching and Learning Development, Thai Buddhist Universities

บทนำ

การสร้างหุ่นปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) เป็นการนำข้อมูลของงานใดงานหนึ่งมาออกแบบระบบให้สามารถปรับตัวและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง จากข้อมูลและบริบทต่าง ๆ เพื่อประมวลผลออกมาเหมือนการเลียนแบบระบบเซลล์ประสาทในสมองของมนุษย์ กระบวนการนี้ เรียกว่า การเรียนรู้เชิงลึก Deep Learning (DL) คือ เทคโนโลยีที่พัฒนามาจาก Machine Learning โดยใช้โครงสร้างเครือข่ายประสาทเทียมในการเรียนรู้และสร้างแบบจำลองจากข้อมูลเหมือนกับการเรียนรู้ของสมองมนุษย์ เมื่อผู้สร้างต้องการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้งานด้านศาสนาที่มีพื้นฐานเพื่อต้องการให้ศาสนิกของตนเป็นคนดี สร้างความสุขแก่มวลชน อนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์แก่อกุศล ตลอดจนรักษาลักษณะธรรมคำสอนให้มั่นคง ก้าวทันต่อโลกที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ปัญญาประดิษฐ์เริ่มเข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องซึ่งโดยปกติแล้วความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์กับศาสนามักสวนทางกัน ศาสนาเป็นโลกแห่งจิตวิญญาณที่ต้องการละหลีกเร้นความวุ่นวายของมนุษย์ สร้างสันติสุขแก่ส่วนรวม ในขณะที่เทคโนโลยีถูกสร้างขึ้นเพื่อการตอบสนองความต้องการของมนุษย์ เพื่อความสุขสบายในการดำเนินชีวิต เมื่อถึงจุดบรรจบที่เทคโนโลยีกับศาสนาใกล้จะมาถึงในอีกไม่นาน สังคมศาสนาจะต้องปรับตัวเพื่อให้เข้ากับเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างก้าวกระโดดนี้ จึงทำให้เชื่อแน่ว่าในอนาคต ปัญญาประดิษฐ์คงจะต้องมีความสามารถเกี่ยวกับด้านศาสนามากขึ้น เช่น ในการแต่งกัณฑ์เทศน์ บทความธรรมะ บทบรรยายต่าง ๆ ซึ่งจุดนี้ปัญญาประดิษฐ์สามารถแทนที่การทำงานของคณะสงฆ์ได้อย่างแน่นอน

สำหรับพระพุทธศาสนา เมื่อครั้งพุทธกาล พระพุทธองค์ทรงส่งพระสงฆ์สาวกเพื่อออกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทรงประทานโอวาทแก่เหล่าสาวก ว่า จรณ ภิกขเว จาริกิ พุทฺชนหิตาย พุทฺชนสุขาย โลกานุกมปาย อตถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสสานิ. แปลว่า เธอทั้งหลาย จงจาริกไป เพื่อประโยชน์และความสุขแก่คนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์แก่อกุศลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ทั้งหลาย (วิมพา. (ไทย), 2540) เพื่อขัดเกลากิเลสทางสังคัม ของผู้ที่มีมานะทิฎฐิ หลงผิดหรือจมปลักอยู่ในกามคุณ 5 ด้วยปาฏิหาริย์ 3 คือ 1) อิทธิปาฏิหาริย์คือแสดงฤทธิ์ต่าง ๆ ได้เป็นอัศจรรย์ 2) อาเทศนาปาฏิหาริย์ คือการทลายใจเป็นอัศจรรย์ 3) อนุศาสนิปาฏิหาริย์ คือ อนุศาสนี คำสอนเป็นจริง สอนให้เห็นจริง

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต) กล่าวไว้เมื่อกว่า 15 ปีมาแล้วว่าคอมพิวเตอร์จะมีจิตใจได้หรือไม่ว่า “วิทยาศาสตร์กำลังเข้ามาจ่อแดนของจิตใจ เมื่อจ่อแดนของจิตใจ ก็ก้าวเข้ามาสู่แดนของศาสนา เมื่อการสังเกต พิสูจน์ หรือตีความอะไรต่าง ๆ มาใกล้แดนของจิตใจมากขึ้น แต่เดิมวิทยาศาสตร์จะอยู่แค่ในระดับของการคาดหมายและความเชื่อ เมื่อมีเรื่องความเชื่อเข้าไปปะปน อันนี้ก็คือเรื่องที่ว่า วิทยาศาสตร์กำลังเข้าจ่อแดนของจิตใจแล้ว การจะเข้าถึงแดนนั้นได้หรือไม่อย่างไร นั้นเป็นจุดที่เราจะพิจารณา” (Suphaphorn Phumruang, 2561) เราจึงได้เห็น AI ที่เข้ามามีรับรู้ถึงสภาวะจิตภายในสมองของมนุษย์ มีเครื่องช่วยทำให้แก่ผู้ที่ต้องการฝึกหัดสมาธิ โดยผู้สร้างได้กำหนดให้ AI ทำงานรับรู้ถึงคลื่นสมองและทำให้ผู้ใช้งานเกิดสมาธิตามที่ต้องการ เครื่องทำสมาธิชนิดคาดศีรษะ (The brain sensing headband) มิวส์ ทู (Muse 2) เป็นเครื่องช่วยฝึกสมาธิ ผลิตภัณฑ์จากออสเตรเลีย ใช้สวมบนศีรษะทำงานโดยวิธีการตรวจจับคลื่นสมอง ผ่านเซนเซอร์ 7 ตัวพัน

รอบศรัทธาและแสดงผลออกมาเป็นค่าความต่าง เพื่อตรวจสอบการทำงานภายในสมองและสมาธิของผู้ใช้งานว่าอยู่ในระดับใดตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (เพ็ญลดา (สรานี สงวนเรือง), 2567)

พุทธวิธีปัญญาประดิษฐ์ของพระพุทธเจ้าในการขัดเกลาจิตใจทางสังคม เป็นกระบวนการบำบัดทางจิตวิญญาณที่ลึกซึ้งโดยมุ่งปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ความคิด และความเชื่อของบุคคลที่มีมานะทิฐิ หลงผิดว่าตนเองเหนือกว่า หรือจมปลักอยู่ในกามคุณ 5 (รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส) (ที.สี. (ไทย) 9/46/327) ด้วยหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) (อง.ตัก. (ไทย) 22/376 456) พระองค์ทรงเริ่มต้นด้วยการชี้แจงให้เห็นเหตุผลตามความเป็นจริง (โยนิโสมนสิการ) นำไปสู่การลดละความยึดมั่นถือมั่นและทิฐิมานะ ผ่านการสอนที่อาศัยเมตตา ไม่กระทบตนและผู้อื่น ทรงสอนให้มองเห็น "โทษ" ของกามคุณและมานะที่รุ่มร่า ซึ่งเปรียบเสมือนบ่วงไฟที่เผาผลาญให้สังคมร้อนรน กระบวนการนี้ยังรวมถึงการใช้สติสัมปชัญญะ (สติปัญญา) มากำกับจิตใจให้รู้เท่าทันอารมณ์ ไม่หลงใหลในสิ่งที่น่าปรารถนา เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นเกิดปัญญาเห็นชอบ (สัมมาทิฐิ) ยอมรับฟังเหตุผลของผู้อื่น และลดละความเห็นผิดที่เคยยึดถือ ส่งผลให้ปรับพฤติกรรมจากการแข็งกระด้างมาเป็นผู้นอบน้อม มีความประพฤติที่เหมาะสม พุทธวิธีเหล่านี้สามารถบูรณาการเข้ากับการอยู่ร่วมกันในสังคม ทำให้คนต้องปรับเปลี่ยนใจและลดการเบียดเบียนกัน สร้างสังคมแห่งความประนีประนอมและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขด้วยความเข้าใจที่ถูกต้อง ลักษณะและวิธีการขัดเกลาจิตใจทางสังคม พระพุทธเจ้า หรือสัตว์บุรุษให้พิจารณาตามลงไปถึงที่เกิดของธรรมทั้งหลายเมื่อกระทบสัมผัสกับสิ่งต่าง ๆ ผ่านทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ณ ปัจจุบันขณะ ให้เห็นโทษของอกุศลธรรมอันมีอกุศลมูล (โลภะหรือราคะ โทสะ โมหะ) เป็นเหตุเกิด คือความไม่สบายกายและไม่สบายใจ และเห็นประโยชน์ในกุศลมูล (อโลภะ อโทสะ อโมหะ) (ที.ม. (ไทย) 20/509/375-377) เป็นเหตุเกิด ความสบายกายและสบายใจ กระทั่งสามารถปรับจิตของตนให้ยินดีในสิ่งที่เบญจกัณฐะหรือการให้หรือการเสียสละอย่างไม่หวังสิ่งตอบแทนใด ๆ เข้ามาแทนที่อกุศลธรรมหรือการหวังสิ่งต่าง ๆ เอามาเสพสมใจตนเองได้ไปเป็นลำดับ ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า “ธรรมมีโยนิโสมนสิการเป็นมูล 9 ได้แก่ 1) บุคคลมนสิการโดยแยบคาย ปราโมทย์ย่อมเกิด 2) เมื่อมีปราโมทย์ ปิety่อมเกิด 3) เมื่อใจเกิดปิety่อมสงบ 4) ผู้มีกายสงบ ย่อมได้รับสุข 5) เมื่อมีสุข จิตย่อมตั้งมั่น 6) เมื่อจิตตั้งมั่น ย่อมรู้ ย่อมเห็นตามความเป็นจริง 7) เมื่อรู้ เมื่อเห็นตามความเป็นจริง ย่อมเบื่อหน่ายได้เอง 8) เมื่อเบื่อหน่าย ย่อมคลายกำหนด 9) เพราะคลายกำหนด จึงหลุดพ้น” (ที.ปา. (ไทย) 11/455/329) ด้วยกระบวนการขัดเกลาจิตใจทางสังคม คือการฝึกฝนระเบียบวินัย กฎ กติกา กระบวนการฝึกฝนทางจิตใจ ด้วยการปลูกฝังคุณธรรมซึ่งเป็น การเสริมสร้างสภาพจิตให้สมควรแก่การทำงาน และกระบวนการฝึกฝนทางปัญญา ด้วยการให้วิชาความรู้หรือทักษะต่าง ๆ องค์ประกอบของการขัดเกลาจิตใจทางสังคมนี้มุ่งหวังให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในสังคม (สำราญ สมพงษ์, 2567)

การเผยแผ่คำสอนของพระพุทธศาสนา ถือเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้ผู้คนทั่วไปสามารถเข้าใจหลักธรรมคำสอนและแก่นแท้ของพระพุทธศาสนามากขึ้น ยุคสมัยปัจจุบันเมื่อโลกเปลี่ยนไป ทำให้ศาสนาต้องปรับตัวตามยุคสมัยเพื่อให้ตอบโจทย์คนยุคใหม่เช่นกัน สิ่งหนึ่งที่เข้ามามีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตของคนยุคนี้ย่อมหนีไม่พ้น ‘เทคโนโลยี’ ที่มีความก้าวหน้ามากขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้เล็งเห็นว่า นี่เป็นจุดที่สามารถเชื่อมโยงให้ ‘พระพุทธศาสนา’ มีความทันสมัยมากขึ้นได้ แต่พระพุทธศาสนามีแนวคิดหลัก ๆ ที่ใช้กันอยู่เป็นสำคัญอยู่ 3 อย่าง ได้แก่

1. เรื่องการพัฒนาความเป็นระเบียบเรียบร้อยทางกายและใจของแต่ละคน เรียกว่า ศีล
2. เรื่องการฝึกฝนพัฒนาจิตใจให้มั่นคงไม่หวั่นไหวต่อสิ่งที่เข้ามากระทบอารมณ์ เรียกว่า สมาธิ
3. เรื่องการศึกษาค้นคว้าเพื่อแสวงหาความรู้ความเข้าใจชีวิต สังคม และโลก เรียกว่า ปัญญา

ดังนั้น เมื่อกล่าวถึงแนวคิดหลักในพระพุทธศาสนา รวมลงในศีล สมาธิ และปัญญา ประเทศญี่ปุ่นใช้ปัญญาประดิษฐ์เป็น ‘หุ่นยนต์พระ’ หรือ ‘พระ AI’ (จิตต์สุภา ฉิน, 2567) ขึ้นมาเพื่อช่วยเผยแผ่ศาสนา แต่ก็มีเสียงสะท้อนว่า คำสอนที่มาจากหุ่นยนต์นั้นเชื่อถือได้มากน้อยแค่ไหน ความเชื่อทางศาสนาต้องเป็นคำสอนที่ขัดเกลาจิตใจของมนุษย์ คือ ความโลภ ความโกรธ และความหลงให้เบาบางลง ถึงแม้จะใช้หุ่นยนต์พระหรือใช้พระ AI แต่ทำให้มนุษย์เพิ่มพูนด้วยอำนาจของกิเลส แข่งขันเอารัดเอาเปรียบกันอยู่ตลอดเวลา คำสั่งสอนจากพระหุ่นยนต์ก็เชื่อถือไม่ได้ พระพุทธเจ้าใช้ปัญญาประดิษฐ์ เพื่อให้มนุษย์อยู่ในกรอบ

ของศีลธรรม ขัดเกลากิเลส คือ การปรับพฤติกรรม ความคิด ความรู้ ความเชื่อของบุคคล ให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม ด้วยกระบวนการฝึกฝนของระเบียบวินัย กฎ กติกา กระบวนการฝึกฝนทางจิตใจ ด้วยการปลูกฝังคุณธรรมซึ่งเป็นการเสริมสร้างสุขภาพจิตให้สมควรแก่การทำงาน และกระบวนการฝึกฝนทางปัญญาด้วยการให้วิชาความรู้หรือทักษะต่าง ๆ องค์ประกอบของการขัดเกลากิเลสทางสังคมทั้งสามอย่างนี้ มุ่งหวังให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของมนุษย์ในสังคมการขัดเกลากิเลสทางสังคมตามวิธีการใช้ปัญญาประดิษฐ์ของพระพุทธเจ้า เป็นกระบวนการสำคัญในการปรับพฤติกรรม ความคิด ความรู้ ความเชื่อของบุคคลที่มีมานะทิฐิ หลงผิดสำคัญตนเองเหนือบุคคลอื่น ไม่ยอมฟังเหตุผลของบุคคลอื่น ให้มีความประพฤติที่เหมาะสมลดมานะทิฐิ ยอมรับฟังเหตุผลบุคคลอื่น ด้วยการพิจารณาไตร่ตรองตามความเป็นจริงแล้ว ลดละเลิกความเห็นผิดนั้น

สมัยพุทธกาล พระพุทธองค์ทรงใช้ปัญญาประดิษฐ์สอน รูปนันทาเถรี ที่หลงใหลในรูปร่างของตนว่าเกิดมามีรูปร่างสวยงาม ทรงใช้ปัญญาประดิษฐ์เนรมิตให้รูปหญิงนั้นเริ่มมีอายุ 20 ปี พระรูปนันทาเถรีเห็นเช่นนั้นก็พูดว่า "รูปนี้ไม่เหมือนรูปก่อนหนอ" ก่อนเนรมิตให้หญิงคนนั้นแปรสภาพไปตามช่วงวัยต่าง ๆ ของชีวิต ได้แก่ เป็นหญิงคลอดบุตร เป็นหญิงวัยกลางคน เป็นหญิงชรา เป็นหญิงแก่หง่อม ผมหงอก ฟันหลอ หลังค่อมถือไม้เท้า ระหว่างนั้นรูปนันทาเถรีที่เพ่งพิศอย่างตั้งใจ ก็พูดว่า "โอ รูปนี้หายไปแล้ว ๆ" ต่อมาหญิงที่กลายเป็นคนชรานั้นก็ถึงวาระวิชนิและไม้เท้า ล้มตายลงท่ามกลางกองอุจจาระและปัสสาวะเพราะป่วยด้วยโรคชรา รูปนันทาเถรีจึงกล่าวว่า "หญิงนี้ถึงความแก่ ถึงความเจ็บ ถึงความตาย ในที่นี้เอง, ความแก่ ความเจ็บและความตาย จักมาถึงแก่อัตภาพฉันนี้อย่างนั้นเหมือนกัน หลังจากนั้นรูปนันทาเถรีพิจารณาตามความเป็นจริง ก็ลดละความหลงในรูป ในที่สุดก็บรรลุโสดาปัตติผล

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าในปัจจุบัน การศึกษากระบวนการขัดเกลากิเลสทางสังคมตามแนวพุทธวิธีปัญญาประดิษฐ์ ขัดเกลากิเลสความประพฤติโดยบูรณาการเข้ากับหลักศีล ทำให้มีวินัย มีระเบียบในการดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคม ให้เหมาะกับการพัฒนาและให้โอกาสในการที่จะพัฒนา การขัดเกลากิเลสทางด้านจิตใจ โดยบูรณาการเข้ากับหลักสมาธิ ทำให้มีความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความสามารถของจิตมีความเข้มแข็งมั่นคง ทำให้เกิดความเพียรพยายาม ความรับผิดชอบในการดำเนินชีวิต การขัดเกลากิเลสทางด้านความรู้ โดยบูรณาการเข้ากับหลักปัญญา ทำให้มีความเห็น ความรู้ ความเข้าใจ ความหยั่งรู้เหตุผล การรู้จักวินัย ไตร่ตรอง ตรวจสอบ คัดการต่าง ๆ และสร้างสรรค์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของกระบวนการขัดเกลากิเลสทางสังคมตามแนวพุทธวิธีปัญญาประดิษฐ์ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงฆ์ไทย
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนานิสิตนักศึกษาตามแนวพุทธวิธีปัญญาประดิษฐ์ มหาวิทยาลัยสงฆ์ไทย

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่

ศึกษาวิจัยกระบวนการขัดเกลากิเลสทางสังคมตามแนวพุทธวิธีปัญญาประดิษฐ์ มีการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยเป็นพื้นฐาน

ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตัวแทนนิสิตและนักศึกษามหาวิทยาลัยสงฆ์ไทยที่มีการจัดการเรียนการสอนโดยอาจารย์มหาวิทยาลัยสงฆ์ไทย ทั้ง 2 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา จำนวน 64 รูป/คน และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา จำนวน 85 รูป/คน รวมประชากรทั้งสิ้น 149 รูป/คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 108 รูป/คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์ไทย/ตัวแทน, หัวหน้าภาควิชา/ตัวแทน, อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษาศึกษา/ตัวแทน รวมทั้งสิ้น จำนวน 13 รูป/คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบเนื้อหาในการศึกษาที่สำคัญ เช่น ศึกษานโยบายทางด้านการจัดการศึกษา ศึกษา นโยบายทางด้านการศึกษา ทักษะทางปัญญา ทักษะทางด้านจิตใจและสังคม และแนวทางการพัฒนานิสิตนักศึกษา กระบวนการขัดเกลาภิเลสทางสังคมตามแนวพุทธวิธีปัญญาประดิษฐ์ ได้แก่ นิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ถนนศาลายา-นครชัยศรี ตำบลศาลายา อำเภอบุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการจัดทำเครื่องมือ เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2568 - ธันวาคม พ.ศ. 2568 รวมทั้งสิ้น 6 เดือน

วิธีดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) โดยเป็นการศึกษาทั้งเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดการจัดการศึกษาและทิศทางการพัฒนาการเรียนการสอนของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงฆ์ไทย เอกสารแนวคิดและรูปแบบการจัดการเรียนรู้กระบวนการขัดเกลาภิเลสทางสังคม และรูปแบบการขัดเกลาภิเลสตามแนวพุทธวิธี ปัญญาประดิษฐ์ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มประชากรที่ได้กำหนดไว้ และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. เชิงปริมาณ

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตัวแทนนิสิตและนักศึกษามหาวิทยาลัยสงฆ์ไทยที่มีการจัดการเรียนการสอน โดยอาจารย์มหาวิทยาลัยสงฆ์ไทย ทั้ง 2 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา จำนวน 64 รูป/คน และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา จำนวน 85 รูป/คน รวมประชากรทั้งสิ้น 149 รูป/คน ดังนั้น ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มประชากรทั้งหมด เพื่อศึกษากระบวนการขัดเกลาภิเลสทางสังคมตามแนวพุทธวิธีปัญญาประดิษฐ์เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงฆ์ไทย โดยได้กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ชั้นปีที่	ม. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	ม. มหามกุฏราชวิทยาลัย	รวมประชากรทั้งสิ้น
1	11	20	31
2	20	27	47
3	12	17	29
4	21	21	42
รวม	64	85	149
ได้กลุ่มตัวอย่าง (ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling))			108

ค่าเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่างทั้งสองมหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้กลุ่มตัวอย่าง 47 รูป/คน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้กลุ่มตัวอย่าง 61 รูป/คน รวมทั้งสิ้น 108 รูป/คน (Krejcie, & Morgan, 1970)

2. เชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่ใช้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ได้แก่ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์ไทย/ตัวแทน, หัวหน้าภาควิชา/ตัวแทน, อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษาศึกษา/ตัวแทน, รวมทั้งสิ้น จำนวน 13 รูป/คน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง โดยมีประเด็นที่สำคัญ ได้แก่ ศึกษานโยบายทางด้านการศึกษาพระพุทธศาสนาและทิศทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนตามแนวพระพุทธศาสนา รูปแบบ/กระบวนการขัดเกลากิเลสทางสังคมตามแนวพุทธวิธีปัญญาประดิษฐ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เชิงปริมาณ

1.1 ลักษณะของเครื่องมือ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นตามกรอบของบทบาทและคุณสมบัติของนิสิตและนักศึกษามหาวิทยาลัยสงฆ์ไทยทั้ง 2 แห่ง เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบปลายปิด ประกอบด้วย สถานภาพ เพศ อายุ ชั้นปี สถาบันที่ศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการขัดเกลากิเลสทางสังคมตามแนวพุทธวิธีปัญญาประดิษฐ์เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงฆ์ไทยเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5 หมายถึง ระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับ มากที่สุด

4 หมายถึง ระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับ มาก

3 หมายถึง ระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับ ปานกลาง

2 หมายถึง ระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับ น้อย

1 หมายถึง ระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1) ศึกษากระบวนการขัดเกลากิเลสทางสังคมตามแนวพุทธวิธีปัญญาประดิษฐ์เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงฆ์ไทยจากเอกสารและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

3) กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากที่ปรึกษาวิจัย

4) สร้างเครื่องมือเกี่ยวกับบทบาทและคุณสมบัติของนิสิตและนักศึกษารวมถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับกระบวนการขัดเกลากิเลสทางสังคมตามแนวพุทธวิธีปัญญาประดิษฐ์เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงฆ์ไทย

5) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่อที่ปรึกษาวิจัย และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข ได้แก่

5.1) คณาจารย์จากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำนวน 2 ท่าน

5.2) คณาจารย์จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน 3 ท่าน

6) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของผู้เชี่ยวชาญ นำมาหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเป็นรายข้อ (Item-Objective Congruence Index : IOC) โดยได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปทุกข้อ

7) นำข้อแก้ไขที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุง

8) นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาค่าความสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือได้เท่ากับ 0.91

9) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อที่ปรึกษางานวิจัยเพื่อขอความเห็นชอบ และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้แจกกลุ่มประชากรจริงในการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงเอกสาร นำข้อมูลที่ได้จากศึกษาเชิงเอกสารนำเสนอเนื้อหาในเชิงพรรณนา
2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลังจากนั้นทำการสังเคราะห์สรุปจากแบบสำรวจ การสังเกต และการสัมภาษณ์ แล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา
3. ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอด้วยตาราง และอธิบายเพิ่มเติม

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของกระบวนการขัดเกลากิเลสทางสังคมตามแนวพุทธวิธีปัญญาประดิษฐ์ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พบว่า

1.1 การขัดเกลาด้านพฤติกรรม คือ การปรับปรุงแก้ไขนิสัยที่ไม่ดี ให้เป็นไปในทางที่ถูกต้อง เหมาะสม ด้วยการฝึกฝนตนเอง รู้จักการคิดแยกแยะคุณค่า (คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม) การรู้ทันอารมณ์ (เช่น ราคะ โทสะ มานะ) การฝึกสติและปัญญา เพื่อไม่ให้กิเลสครอบงำ จนแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่ไม่ดี เช่น โกรธ หลง หรือการประพฤติดนินทา ลัทธิศีลธรรม โดยใช้หลักธรรมเป็นเครื่องนำทาง เช่น สลลธรรม (ม.ม. (บาลี). 12/75-78/104 – 106.) (ธรรมเครื่องขัดเกลา) เพื่อให้มีคุณธรรมตรงข้ามกับกิเลส หลักการขัดเกลากิเลสด้านพฤติกรรม คือ อบรมบ่มนิสัยให้เรียนรู้ระเบียบ คุณค่า และบรรทัดฐาน ผ่านตัวแทนสำคัญ คือ 1) สถาบันครอบครัวทำหน้าที่เป็นปฐมบทสำคัญ ในการขัดเกลากิเลสพฤติกรรมมนุษย์ตั้งแต่เกิด โดยเริ่มจากการอบรมสั่งสอนให้สมาชิกเรียนรู้กฎเกณฑ์ บรรทัดฐาน และวัฒนธรรมของสังคม 2) สถาบันการศึกษาทำหน้าที่ขัดเกลากิเลสทางสังคมที่สำคัญอย่างยิ่งในการขัดเกลากิเลสทางสังคม หรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของมนุษย์ เพื่อเปลี่ยนจากสัตว์ป่าสู่สมาชิกที่ดีของสังคม โดยโรงเรียนและสถาบันการศึกษาทำหน้าที่ต่อจากครอบครัวในการปลูกฝังบรรทัดฐาน ค่านิยม และระเบียบกฎเกณฑ์อย่างเป็นทางการ 3) สถาบันศาสนาและวัฒนธรรมทำหน้าที่เป็นกลไกหลักในการขัดเกลากิเลสทางสังคม เพื่อควบคุมพฤติกรรมมนุษย์ลดความเห็นแก่ตัว หรือ "กิเลสทางสังคม" ไม่ให้แสดงออกในทางที่ทำลายล้างกัน ผลวิเคราะห์การขัดเกลากิเลสทางสังคมตามแนวพุทธวิธีปัญญาประดิษฐ์ ด้านพฤติกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ได้ค่าเฉลี่ย = 4.73 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.42

1.2 การขัดเกลากิเลสด้านจิตใจ นอกจากผ่านตัวแทนสำคัญทั้ง 3 สถาบันแล้ว ยังต้องฝึกฝนตนเองผ่านหลักธรรม (ทาน ศีล ภาวนา) เพื่อลดละอกุศลกรรม (ความโลภ โกรธ หลง) ให้เบาบางลง จนจิตใจสะอาด บริสุทธิ์ สงบ และเบิกบาน โดยมีแนวทางปฏิบัติคือ การเจริญสติ สมาธิ ปัญญา การบำเพ็ญประโยชน์ การมีเมตตา การดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง และการฝึกตนให้มีศีลบริสุทธิ์ หลักการและแนวทางปฏิบัติ ให้ทาน ฝึกเสียสละ แบ่งปัน เพื่อลดความตระหนี่ รักษาศีล งดเว้นบาปกรรม ทำกาย วาจา ใจบริสุทธิ์ บำเพ็ญสมณภาวนา ฝึกจิตให้สงบด้วยสมาธิ วิปัสสนาภาวนา เจริญปัญญาเห็นตามความเป็นจริงของกายใจ (อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา) ผลวิเคราะห์การขัดเกลากิเลสทางสังคมตามแนวพุทธวิธีปัญญาประดิษฐ์ ด้านจิตใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้ค่าเฉลี่ย = 4.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.45

1.3 ขัดเกลากิเลสด้านปัญญา คือ การใช้ปัญญาที่เกิดจากการภาวนา เห็นแจ้งตามความเป็นจริงของไตรลักษณ์ เพื่อละคลายความยึดมั่นถือมั่นในความเห็นผิด ๆ และกิเลสต่าง ๆ ที่ซ่อนอยู่ในใจให้สิ้นไป ทำให้จิตใจผ่องใส มีสติรู้เท่าทันโลก ไม่หลงติดในสิ่งต่าง ๆ มีปัญญาแก้ไขปัญหาก็ถูกต้องตามหลักธรรม หลักการขัดเกลากิเลสด้านปัญญาตามหลักปัญญาสิกขา

คือ การพัฒนาความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง รู้จักสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง (อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา) ผลวิเคราะห์การขัดเกลากิเลสทางสังคมตามแนวพุทธวิธีปัญญาประดิษฐ์ ด้านสติปัญญา อยู่ในระดับมากที่สุด ได้ค่าเฉลี่ย = 4.68 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.49

2. แนวทางการพัฒนานิสิตนักศึกษาตามแนวพุทธวิธีปัญญาประดิษฐ์ มหาวิทยาลัยสงฆ์ไทย

ผู้วิจัยพัฒนานิสิตและนักศึกษาตามหลักปาทิหารีย์ 3 คือ ขั้นที่ 1) อนุสาสนีปาฏิหาริย์ ขั้นแสวงหาความรู้ (Seek Knowledge) คือ ให้นิสิตนักศึกษา ได้รับฟังการบรรยายหรือการแบ่งปันองค์ความรู้จากผู้สอน แล้วนำข้อคิดที่ได้ไปทบทวนความรู้เดิม พัฒนาค้นคว้าให้ก้าวข้ามขีดจำกัดด้วยกระบวนการทางปัญญา เปลี่ยนความสงสัยให้เป็นพลังขับเคลื่อนในการสืบค้น ทดลอง และวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ที่ลึกซึ้ง เหนือกว่าการรับรู้แบบผิวเผิน ผสานกับกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่อไขความลับของโลกและพัฒนาศักยภาพให้ก้าวข้ามขีดจำกัดเดิม เรียนรู้เริ่มต้นจาก ฉันทะ ค้นหาความจริง มีความเพียรพยายามอย่างไม่ย่อ ผลักดันให้กล้าที่จะตั้งคำถามกับสิ่งรอบตัว การแสวงหาคำตอบ และค้นหาลงไปในรายละเอียดที่ซับซ้อน อาศัยวิมิงสาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ไม่เชื่อสิ่งใดอย่างงมงาย แต่จะใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์หรือตรรกศาสตร์ในการทดสอบ ค้นหาหลักฐาน และสังเคราะห์ข้อมูล เปรียบเสมือนการสร้างปาฏิหาริย์จากการสังเกตและการประยุกต์ใช้ การลงมือปฏิบัติจริง จะช่วยเปลี่ยนความรู้ทางทฤษฎีให้กลายเป็นทักษะที่ติดตัวและสามารถต่อยอดสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้ ขั้นที่ 2) อาเทสนาปาฏิหาริย์ ขั้นการคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) คือนิสิตนักศึกษา สืบค้นและรวบรวมข้อมูลจากที่ได้เรียน มาคิดวิเคราะห์ความรู้ การขัดเกลากิเลสทางสังคม ด้านพฤติกรรม ด้านจิตใจ และด้านปัญญา การคิดวิเคราะห์ด้านพฤติกรรม (Behavioral Analysis) ความสามารถในการเข้าใจพฤติกรรม ภาษาท่าทาง สีหน้า แววตา น้ำเสียง และการกระทำที่แสดงออกของบุคคล การแยกแยะองค์ประกอบ พฤติกรรมภายนอก วิเคราะห์ข่าวสาร เหตุการณ์บ้านเมืองที่เกิดขึ้น ใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์สามารถมองออกได้ว่า การกระทำเช่นนั้นมาจากอะไร เช่น การนั่งตัวเกร็ง การหลบสายตา หรือการพูดจาแข็งกร้าว เป็นปฏิกิริยาที่เกิดจากความกลัว ความถือตัว (มานะ) หรือความสับสน การหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล อาเทสนาปาฏิหาริย์ช่วยให้เชื่อมโยงระหว่างพฤติกรรมปัจจุบันกับแรงจูงใจเบื้องลึกได้ เช่น การที่บุคคลแสดงอาการต่อต้าน เป็นผลมาจากการปะทะกันของค่านิยมภายใน เมื่อวิเคราะห์ตรงจุดนี้ได้ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมก็สามารถทำได้ตรงเป้าหมายและแม่นยำ ขั้นที่ 3) อนุสาสนีปาฏิหาริย์ ขั้นลงมือปฏิบัติ (Practical Steps) สามารถเข้าใจวิธีการขัดเกลากิเลสทางสังคมตามแนวพุทธวิธีปัญญาประดิษฐ์ คือ การสร้างกรอบจริยธรรมดิจิทัล เพื่อใช้ AI เป็นเครื่องมือสะท้อนและขัดเกลา โลก โกรธ หลง ในสังคมยุคปัจจุบัน ผ่านกระบวนการออกแบบและใช้งานอย่างมีสติ นิสิตนักศึกษา สามารถวิเคราะห์ แยกแยะ และนำความรู้ไปใช้ได้ ดำเนินชีวิตที่เดินอยู่บนทางสายกลางที่เรียบง่าย มีความสมดุลกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมของตนเอง ไม่ทะเยอทะยานแสวงหาจนไม่รู้จักรัค่าว่าพอและตั้งอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้อง อยู่บนพื้นฐานของคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนถูกต้องกับหลักกฎหมาย วัฒนธรรมที่ดีงาม

การอภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพทั่วไปของกระบวนการขัดเกลากิเลสทางสังคมตามแนวพุทธวิธีปัญญาประดิษฐ์ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงฆ์ไทยพบว่า

1. การขัดเกลาด้านพฤติกรรม คือ การปรับปรุงแก้ไขนิสัยไม่ดีให้เป็นไปทางถูกต้องเหมาะสม ด้วยการฝึกฝนตนเอง รู้จักการคิดแยกแยะคุณค่า (คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม) การรู้ทันอารมณ์ (เช่น ราคะ โทสะ มานะ) การฝึกสติและปัญญา เพื่อไม่ให้กิเลสมาครอบงำ จนแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่ไม่ดี เช่น โลก โกรธ หลง หรือการประพฤติดนพิตหลักศีลธรรม โดยใช้หลักธรรมเป็นเครื่องนำทาง สอดคล้องกับชัยภัทร ชูติคาม (2565) ศึกษาปัจจัยเกื้อหนุนในการขัดเกลากิเลสของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยเกื้อหนุนในการขัดเกลากิเลสตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท หมายถึง เหตุช่วยให้เกิดการปฏิบัติไตรสิกขาเพื่อลดความโลภ โกรธ หลง ประกอบด้วย ปรีติโสมะด้วยการคบสัตบุรุษและได้ฟังสัทธรรมจนเกิดศรัทธา ปฏิบัติศีล

ร่วมกับมิตรดี ทำอธิปไตยธรรมด้วยสัจธรรม อาศัยองค์ประกอบที่เหมาะสม สุขภาพดี ไม่เบียดเบียน ทำสิ่งเหมาะสม กินอาหารวันละมื้อ โยนิโสมนสิการ เป็นคนตรง ไม่ประมาทในกุศล มีสติสัมปชัญญะ สันโดษด้วยปัจจัยสี่ มีความเพียร มีปัญญอ่านกิเลส มีอริยทรัพย์ ทำเหตุแห่งปัญญาและมีธรรมเป็นที่พึ่ง

2. การขัดเกลากิเลสด้านจิตใจ คือ การฝึกฝนตนเองด้วยหลักธรรม (ทาน ศีล ภavana) เพื่อลดละอกุศลกรรม (ความโลภ โกรธ หลง) ให้เบาบางลง จนจิตใจสะอาด บริสุทธิ์ สงบ และเบิกบาน การขัดเกลากิเลส สถาบันครอบครัวจึงเป็นบ้านหลังหนึ่งที่ขัดเกลาบุคลิกภาพค่านิยม ทศนคติ ความเชื่อความศรัทธาของเหล่าสมาชิก เพราะครอบครัวเป็นการปกครองในระดับปฐมภูมิที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากที่มีผลต่อพฤติกรรมสมาชิกครอบครัวจึงจะไม่ทำให้สังคมโลกและสังคมไทยต้องดิ้นรนในวัฏจักรวัตถุนิยม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2550) ในวิธีการขัดเกลาในสถาบันครอบครัวตามหลักพระพุทธศาสนามีลักษณะสำคัญคือการให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยต่อการขัดเกลาบุคคลทุกด้าน ทั้งที่เป็นองค์ประกอบภายในและภายนอกตัวบุคคล ซึ่งสมาชิกในครอบครัวจะต้องขัดเกลาตนเองให้มีคุณสมบัติตามหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ ในส่วนของการอบรมสั่งสอนบุตร มีลักษณะสำคัญคือ การปลูกฝังให้บุตรได้พัฒนาตนเองทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และสติปัญญาอย่างครบถ้วน รวมทั้งจะต้องกระทำอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เล็กจนเติบโต โดยที่บุคคลที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตรในการส่งเสริมการขัดเกลาให้บรรลุผล

3. การขัดเกลากิเลสด้านปัญญา คือ การใช้ปัญญาที่เกิดจากภาวนารู้แจ้งตามความเป็นจริงของไตรลักษณ์ เพื่อละคลายความยึดมั่นถือมั่นในความเห็นผิดและกิเลสต่าง ๆ ที่ซ่อนอยู่ในใจให้สิ้นไป ทำให้จิตใจผ่องใส มีสติรู้เท่าทันโลก ไม่หลงติดในสิ่งต่าง ๆ มีปัญญาแก้ไขปัญหาก็ถูกต้องตามหลักธรรม หลักการขัดเกลากิเลสด้านปัญญาตามหลักปัญญาสิกขา คือ 1) เป็นผู้ที่มีปัญญาพิจารณาเห็นความเกิดและความดับของกิเลสในตน แล้วสามารถชำระกิเลสให้ถึงความสิ้นทุกขได้ไปเป็นลำดับ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางการพัฒนานิสิตนักศึกษาตามแนวพุทธวิธีปัญญาประดิษฐ์ มหาวิทยาลัยสงฆ์ไทย

ผู้วิจัยพัฒนานิสิตและนักศึกษาตามหลักปาทิหารย์ 3 คือ ขั้นที่ 1) อนุสาสนีปาทิหารย์ ขั้นแสวงหาความรู้ (Seek Knowledge) คือ ให้นิสิตนักศึกษา ได้รับฟังการบรรยายหรือการแบ่งปันองค์ความรู้จากผู้สอน แล้วนำข้อคิดที่ได้ไปทบทวนความรู้เดิม กระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ไม่เชื่อสิ่งใดอย่างงมงาย แต่จะใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์หรือตรรกศาสตร์ในการทดสอบ ขั้นที่ 2) อาเทศนาปาทิหารย์ ขั้นการคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) คือ นิสิตนักศึกษา สืบค้นและรวบรวมข้อมูลจากที่ได้เรียน มาคิดวิเคราะห์ความรู้การขัดเกลากิเลสทางสังคม ด้านพฤติกรรม ด้านจิตใจ และด้านปัญญา แยกแยะพฤติกรรมภายนอก วิเคราะห์ข่าวสาร เหตุการณ์บ้านเมืองที่เกิดขึ้น สามารถมองออก ได้ว่า การกระทำเช่นนี้มีที่มาจากอะไร เชื่อมโยงระหว่างพฤติกรรมปัจจุบันกับแรงจูงใจเบื้องลึกได้ ขั้นที่ 3) อนุสาสนีปาทิหารย์ ขั้นลงมือปฏิบัติ (Practical Steps) สามารถเข้าใจวิธีการขัดเกลากิเลสทางสังคมตามแนวพุทธวิธีปัญญาประดิษฐ์ คือ การสร้างกรอบจริยธรรมดิจิทัล เพื่อใช้ AI เป็นเครื่องมือสะท้อนและขัดเกลา โลก โกรธ หลง ในสังคมยุคปัจจุบัน ผ่านกระบวนการออกแบบและใช้งานอย่างมีสติ สามารถวิเคราะห์ แยกแยะ และนำความรู้ไปใช้ได้ ดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของความถูกต้อง อยู่บนพื้นฐานของคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนถูกต้องกับหลักกฎหมาย วัฒนธรรมที่ดีงาม

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนว่ามีประสิทธิภาพหรือประสิทธิผลถือเป็นทักษะที่จำเป็นในยุคที่ทุกสิ่งรอบตัวเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทำให้ความรู้เดิมที่เคยมีหรือเคยทำกันมาไม่ สามารถนำมาใช้ได้ อีก สิ่งที่จะทำให้อยู่รอดได้ คือ ต้องมีความใฝ่รู้และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งจะเกิดได้ก็ต่อเมื่อควบคุมตนเองให้สามารถเรียนรู้เรื่องใหม่ได้ (Self-Directed Learning) โดยไม่มีใครบังคับ คือ ต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจน วิเคราะห์ด้วยตนเองได้ว่าควรเรียนเรื่องอะไร เพราะอะไร รู้จักเลือกกลยุทธ์ในการเรียน และสิ่งสำคัญ คือ ต้องรู้จักประเมินผล เพื่อบริหารจัดการตนเอง สิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถของนิสิตและ

นักศึกษา ทำให้การดำเนินการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายสูงสุดของการจัดการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยมีหน้าที่พัฒนาคนให้เป็นคนที่มีคุณภาพ มีจิตใจเมตตา กรุณา รัก และเอื้ออาทรต่อเพื่อนมนุษย์ ตลอดจนมีความคิดที่จะสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดขึ้นในสังคม สามารถพึ่งตนเองและเป็นที่พึ่งของเพื่อนมนุษย์ด้วยกันได้ และผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์กล่าวคือ เป็นคนเก่งเป็นคนดี งานการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเป็นงานที่ทำให้บัณฑิตและนักศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ โดยถือว่าการจัดการเรียนการสอนนั้นเป็นงานที่เกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียนในเชิงคุณภาพและปริมาณ ปัญญาประดิษฐ์เป็นเทคโนโลยีที่มีการพัฒนา และมีความก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลา การศึกษาตามแนวการสอนพุทธปัญญาประดิษฐ์ ตามหลักปฎิหาริย์ 3 คือ 1) อิทธิปฎิหาริย์คือแสดงฤทธิ์ต่าง ๆ ได้เป็นอัศจรรย์ 2) อาเทศนาปฎิหาริย์ คือ การท่ายใจ รอบรู้กระบวนของจิตจนสามารถกำหนดอาการที่หมายเล็กน้อย แล้วบอกสภาพของจิต ความคิด อุปนิสัยได้ถูกต้องเป็นอัศจรรย์ 3) อนุศาสนิปฎิหาริย์ คือ อนุศาสนี คำสอนเป็นจริง สอนให้เห็นจริง เป็นเทคนิคของพระพุทธเจ้าใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการขัดเกลากิเลส และช่วยแก้ปัญหาการดำเนินชีวิต สิ่งสำคัญคือ ต้องสามารถเชื่อมโยงประโยชน์ของพุทธปัญญาประดิษฐ์ให้ขัดเกลากิเลสได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 การขัดเกลากิเลสทางสังคมเป็นเรื่องที่สำคัญและละเอียดอ่อน การขัดเกลากิเลสทางสังคมเป็นเรื่องที่ต้องเร่งดำเนินการให้เหมาะสมกับเวลา วัย และประเด็นที่ต้องการขัดเกลากิเลส เพราะถ้ากระบวนการขัดเกลากิเลสเกิดขึ้นในความไม่เหมาะสมกับวัย และเวลา นอกจากจะไม่เกิดประโยชน์เป็นผลลัพธ์ทางบวก ยังส่งผลกระทบเชิงลบได้ด้วยเช่นเดียวกัน

1.2 การให้ความรู้ความเข้าใจเพื่อการขัดเกลากิเลสทางสังคมได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมเพื่อสร้างผลลัพธ์ทางบวก และประเด็นการขัดเกลากิเลสที่เหมาะสมในการขัดเกลากิเลสทางสังคม เช่น การขัดเกลากิเลสทางพฤติกรรมแสดงออก การขัดเกลากิเลสทางสมาธิ หรือจิตใจ และการขัดเกลากิเลสทางปัญญา นอกจากหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว สถาบันครอบครัว ก็ควรมุ่งเน้นไปยังสถาบันการศึกษา เนื่องจากเป็นตัวแทนที่มีความใกล้ชิดและตัวแทนที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ โดยเฉพาะ

1.3 ควรมีการสร้างกิจกรรมที่มุ่งเน้นการขัดเกลากิเลสทางสังคมในคนหลากหลายวัย เช่น การอบรมเพื่อขัดเกลากิเลสทางสังคมแก่เด็กเยาวชน หรือการอบรมเพื่อขัดเกลากิเลสทางสังคมแก่วัยรุ่น

1.4 ควรมีการประเมินผลจากการขัดเกลากิเลสทางสังคมอย่างต่อเนื่อง และมุ่งเน้นที่ความยั่งยืนของพฤติกรรมเชิงบวกที่ได้รับการขัดเกลากิเลสทางสังคม

2. ข้อเสนอในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการการขัดเกลากิเลสทางสังคมในยุคปัจจุบันเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีตามแนวพุทธ

2.2 ควรมีการจัดการศึกษาแนวทางการขัดเกลากิเลสทางสังคมอย่างยั่งยืนของพฤติกรรมเยาวชนในยุคดิจิทัล

2.3 ควรมีการศึกษาคุณลักษณะกระบวนการขัดเกลากิเลสทางสังคมด้วยหลักธรรม ดังนี้

- 1) การศึกษารูปแบบการขัดเกลากิเลสทางสังคมในยุคสมัยปัจจุบัน ด้วยสัลเลชธรรม (การขัดเกลากิเลสตนเอง)
- 2) การศึกษาผลจากการขัดเกลากิเลสทางสังคมทางอ้อมผ่านสื่อออนไลน์ด้วยอินทริยสังวร (การสำรวมอินทริย 6)
- 3) การศึกษาความยั่งยืนของพฤติกรรมเยาวชนหลังได้รับการขัดเกลากิเลสทางสังคม จากสถานศึกษาด้วยโพชฌงค์ 7
- 4) การศึกษากระบวนการขัดเกลากิเลสทางสังคมด้วยหลักอริยมรรคมีองค์ 8

เอกสารอ้างอิง

- จิตต์สุภา ฉิน. (2567). นักวิจัยญี่ปุ่น เปิดตัว “Buddhabot” เหมือนแชทคุยกับพระพุทธเจ้า. <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/JMCR/article/view/4945>.
- ชัยภัทร ชุตติคาม. (2565). ศึกษาปัจจัยเกื้อหนุนในการขัดเกลาภิเลสของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. <https://morkeaw.net/wp-content/uploads/2022/12/Factors-supporting-for-removing-defilements-1.pdf>.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2550). ธรรมบุญชีวิต: พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม. โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนา แห่งจิต.
- เฟื่องลดา (สรานี สงวนเรือง). (2567). รีวิวเครื่องช่วยทำสมาธิ muse 2 ใช้แล้วเวิร์คมั๊ย? LDA เฟื่องลดา. <https://www.youtube.com/watch?v=eqvZI892GRo>.
- สำราญ สมพงษ์. (2567). นักวิจัย AI กำลังพัฒนาไอทีเทียบชั้นพระวังศิลาเถระสนทนาธรรมกับพระพุทธเจ้าในโลกดิจิทัล. <https://www.banmuang.co.th/news/education/12>.
- Krejcie, R.V., and Morgan, E.W. (1970). ตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน. <https://www.nfe-pbr.org/home1/attachments/article/278/table>.
- Suphaphorn Phumruang. (2561). ปัญญาประดิษฐ์ (AI) สมเด็จ ป.อ. ปยุตโต พูดไว้นานแล้ว. <https://www.banmuang.co.th/news/education/129400>.

การทำงานทางไกลกับประสิทธิผลองค์การของรัฐด้านการบินในประเทศไทย

Remote work and organizational effectiveness

in aviation public organizations in Thailand

ฉันทนา สุวรรณวงศ์¹/ อุทัย เลหาวิเชียร²

Chantana Suwannawong¹/ Uthai Laohavichien²

¹ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

¹ Ph.D. Public Administration, Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University

² รศ. ดร. ประธานกรรมการที่ปรึกษาคุณาภิบาล สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

² Assoc. Prof. Dr., Advisory Committee Chair, Public Administration, Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University

Corresponding author E-mail: anatnahc@gmail.com

(Received: January 28, 2026; Revised: May 31, 2026; Accepted: June 24, 2026)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ ได้แก่ (1) ศึกษาอิทธิพลทางตรงของการทำงานทางไกลต่อประสิทธิผลองค์การ (2) ศึกษาอิทธิพลทางตรงของการทำงานทางไกลต่อความผูกพันต่อองค์การ (3) ศึกษาอิทธิพลทางตรงของความผูกพันต่อองค์การต่อประสิทธิผลองค์การ และ (4) ศึกษาอิทธิพลทางอ้อมของการทำงานทางไกลต่อประสิทธิผลองค์การโดยมีความผูกพันต่อองค์การเป็นตัวแปรส่งผ่าน ในบริบทองค์การของรัฐด้านการบินของไทย ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บข้อมูลจากพนักงานสายงานสนับสนุน จำนวน 330 คน ของบริษัท วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด และบริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) ผ่านการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) และทดสอบอิทธิพลส่งผ่านด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างซ้ำ (Bootstrapping) 5,000 ครั้ง ผลการวิจัยพบว่า การทำงานทางไกลส่งอิทธิพลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อทั้งประสิทธิผลองค์การ ($\beta = 0.408, p < .001$) และความผูกพันต่อองค์การ ($\beta = 0.739, p < .001$) ขณะที่ความผูกพันต่อองค์การส่งอิทธิพลต่อประสิทธิผลองค์การ ($\beta = 0.587, p < .001$) และทำหน้าที่เป็นตัวแปรส่งผ่านบางส่วน โดยอิทธิพลทางอ้อม คิดเป็นร้อยละ 51.5 ของอิทธิพลรวม โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดีเยี่ยม ($\chi^2/df = 0.258, CFI = 1.000, RMSEA = .000$) และสามารถอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลองค์การได้ร้อยละ 86.5 ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ความสำเร็จของการทำงานทางไกลในองค์การของรัฐไม่ได้ขึ้นอยู่กับความพร้อมด้านเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยความไว้วางใจและการสนับสนุนจากองค์การผ่านนโยบายที่ยืดหยุ่น เพื่อเสริมสร้างความผูกพันของพนักงานและยกระดับประสิทธิผลองค์การอย่างยั่งยืน ข้อค้นพบนี้เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้บริหารภาครัฐในการพัฒนานโยบายการทำงานที่ให้ความสำคัญทั้งประสิทธิภาพและคุณภาพชีวิตของบุคลากรในยุคดิจิทัล

คำสำคัญ: การทำงานทางไกล ประสิทธิผลองค์การ ความผูกพันต่อองค์การ องค์การของรัฐ โมเดลสมการโครงสร้าง

Abstract

This study aimed to: (1) examine the direct effect of remote work on organizational effectiveness; (2) examine the direct effect of remote work on organizational commitment; (3) examine the direct effect of organizational commitment on organizational effectiveness; and (4) examine the indirect effect of remote work on organizational effectiveness through organizational commitment as a mediating variable in the context of Thai public aviation organizations. This quantitative research collected data from 330 support staff members of Aeronautical Radio of Thailand Limited and Airports of Thailand Public Company Limited through multistage sampling. Data were analyzed using Structural Equation Modeling (SEM), and mediation effects were tested through bootstrapping with 5,000 resamples. The results revealed that remote work had a significant positive effect on both organizational effectiveness ($\beta = 0.408$, $p < .001$) and organizational commitment ($\beta = 0.739$, $p < .001$). Organizational commitment also had a significant positive effect on organizational effectiveness ($\beta = 0.587$, $p < .001$) and functioned as a partial mediator, with the indirect effect accounting for 51.5% of the total effect. The model demonstrated an excellent fit with the empirical data ($\chi^2/df = 0.258$, CFI = 1.000, RMSEA = .000) and explained 86.5% of the variance in organizational effectiveness. The findings indicate that the success of remote work in public organizations depends not only on technological readiness but also on organizational trust and support through flexible policies in order to strengthen employee commitment and enhance organizational effectiveness sustainably. These findings provide practical guidance for public sector administrators in developing work policies that emphasize both organizational effectiveness and employee quality of life in the digital era.

Keywords: Remote Work, Organizational Effectiveness, Organizational Commitment, Public Sector Organizations, Structural Equation Modeling

บทนำ

วิกฤตการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้องค์กรทั่วโลกต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานอย่างเร่งด่วน การทำงานทางไกล (Remote work) กลายเป็นทางเลือกสำคัญที่ช่วยให้องค์กรดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องในช่วงวิกฤต (Slavković, et al., 2021) อย่างไรก็ตาม ระดับการนำมาใช้มีความแตกต่างกันระหว่างภาคส่วน โดยภาคเอกชนปรับตัวสูงถึงร้อยละ 54.9 ขณะที่ภาครัฐนำมาใช้เพียงร้อยละ 38.7 (Palladino, et al., 2022) ช่องว่างดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าองค์กรภาครัฐยังเผชิญกับข้อจำกัดเฉพาะที่ทำให้การปรับตัวเป็นไปได้ยากกว่า โดยเฉพาะในหน่วยงานที่ต้องรักษามาตรฐานความปลอดภัยและปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด เมื่อสถานการณ์ผ่านพ้นวิกฤต การทำความเข้าใจผลกระทบระยะยาวของการทำงานทางไกลต่อผลลัพธ์ขององค์กรจึงมีความสำคัญต่อการกำหนดนโยบายที่มีหลักฐานรองรับ

รัฐวิสาหกิจด้านการบินเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของข้อจำกัดเหล่านั้น เนื่องจากต้องรักษาสัมดุลระหว่างมาตรฐานความปลอดภัยที่เข้มงวดกับความยืดหยุ่นที่แรงงานยุคใหม่คาดหวัง ขณะเดียวกันยังต้องปรับตัวตามหลักการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) ที่เน้นประสิทธิภาพและนวัตกรรม (Hood, 1991; Osborne, & Gaebler, 1992) ลักษณะที่ต้องผสมผสานพันธกิจบริการสาธารณะเข้ากับการบริหารเชิงธุรกิจนี้ ทำให้รัฐวิสาหกิจด้านการบินเป็นบริบทที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาการนำหลัก NPM มาใช้จริงในยุคดิจิทัล

ประสิทธิภาพของการ ซึ่งครอบคลุมการบรรลุเป้าหมาย ความสามารถในการปรับตัว และความพึงพอใจของพนักงาน (Campbell, 1977; Walker, & Andrews, 2015) ถือเป็นเป้าหมายสำคัญของการบริหารธุรกิจ อิทธิพลของการทำงานทางไกลต่อประสิทธิภาพดังกล่าวน่าจะส่งผ่านกลไกหลายประการ โดยความผูกพันต่อองค์กร ซึ่งสะท้อนถึงความผูกพันทางจิตวิทยาระหว่างพนักงานและองค์กร (Allen, & Meyer, 1990) น่าจะมีบทบาทสำคัญในฐานะตัวแปรเชื่อมโยง อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ดังกล่าวในบริบทภาครัฐยังมีอยู่น้อย (OECD-OPSI, 2022) โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนาในเอเชียที่มีโครงสร้างการบริหาร วัฒนธรรมองค์กร และความพร้อมด้านเทคโนโลยีแตกต่างจากบริบทตะวันตก

งานวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งปิดช่องว่างสำคัญ 3 ประการในวรรณกรรม ได้แก่ (1) ความเข้าใจที่จำกัดเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการทำงานทางไกลในหน่วยงานภาครัฐ เนื่องจากงานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งเน้นที่ภาคเอกชนในประเทศพัฒนาแล้ว (2) การขาดข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับกลไกทางจิตวิทยาที่เชื่อมโยงการทำงานทางไกลกับผลลัพธ์ขององค์กร ซึ่งที่ผ่านมามักศึกษาความสัมพันธ์โดยตรงมากกว่าการวิเคราะห์ผ่านตัวแปรส่งผ่าน และ (3) อคติเชิงภูมิศาสตร์ที่งานวิจัยส่วนใหญ่อิงกับบริบทตะวันตก ทำให้เกิดช่องว่างทางความรู้เกี่ยวกับการนำการบริหารปกครองดิจิทัลมาใช้ในประเทศกำลังพัฒนาในเอเชีย

การวิจัยครั้งนี้บูรณาการแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่เข้ากับทฤษฎีองค์การ เพื่อศึกษาบทบาทของการทำงานทางไกลและความผูกพันต่อองค์กรในเชิงสหวิทยาการ (Frederickson, et al., 2015) โดยเลือกรัฐวิสาหกิจด้านการบินของไทยในช่วงและหลังวิกฤตโควิด-19 เป็นบริบทการวิจัย เนื่องจากองค์กรเหล่านี้นำนโยบายการทำงานทางไกลมาใช้ในวงกว้าง ขณะที่ยังรักษาการดำเนินงานด้านการบินที่จำเป็นไว้ได้

บริษัท วิทยการบินแห่งประเทศไทย จำกัด และบริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) เป็นตัวแทนรัฐวิสาหกิจที่ต้องสร้างสมดุลระหว่างพันธกิจบริการสาธารณะและประสิทธิภาพเชิงธุรกิจ (Rainey, 2009) ทั้งสองแห่งนำนโยบายการทำงานทางไกลมาใช้อย่างครอบคลุมพร้อมการสนับสนุนจากองค์กร และยังรักษาความต่อเนื่องของการดำเนินงานไว้ได้ จึงเป็นกรณีศึกษาที่มีคุณค่าต่อการพัฒนานโยบายการทำงานภาครัฐในยุคดิจิทัล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาอิทธิพลทางตรงของการทำงานทางไกลต่อประสิทธิภาพองค์กร
2. ศึกษาอิทธิพลทางตรงของการทำงานทางไกลต่อความผูกพันต่อองค์กร
3. ศึกษาอิทธิพลทางตรงของความผูกพันต่อองค์กรต่อประสิทธิภาพองค์กร
4. ศึกษาอิทธิพลทางอ้อมของการทำงานทางไกลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพองค์กรผ่านความผูกพันต่อองค์กร

ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการทำงานทางไกล (ตัวแปรอิสระ) และประสิทธิภาพองค์กร (ตัวแปรตาม) ผ่านความผูกพันต่อองค์กร (ตัวแปรส่งผ่าน) โดยอาศัยแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

ประสิทธิภาพองค์กร (Organizational effectiveness)

ประสิทธิภาพองค์กร หมายถึง ความสามารถขององค์กรในการบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ภายใต้การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า (Cameron, 1986; Etzioni, 1964) และถือเป็นตัวชี้วัดสำคัญของความสำเร็จในระยะยาว โดยความผูกพันของพนักงานมีบทบาทเชื่อมโยงระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์และประสิทธิภาพขององค์กร (Hunitie, et al., 2023)

การวัดประสิทธิภาพองค์กรมีหลายกรอบแนวคิด ไม่ว่าจะเป็นการมุ่งเน้นการบรรลุเป้าหมาย การใช้ทรัพยากรระบบ การตอบสนองผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือการประเมินผลแบบสมดุล อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาบริบทการทำงานทางไกลในช่วงวิกฤตโควิด-19 งานวิจัยนี้จึงกำหนดมิติการวัดไว้ 3 ด้าน ได้แก่

การบรรลุเป้าหมาย: ความสามารถในการนำแผนกลยุทธ์ไปสู่ผลลัพธ์ที่จับต้องได้ (Campbell, 1977)
ความสามารถในการปรับตัว: การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ (Cameron, 1986)
ความพึงพอใจของพนักงาน: ระดับความพึงพอใจที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงาน (Walker, & Andrews, 2015)
การเลือกมีดีทั้งสามนี้มีฐานทางทฤษฎีจากทฤษฎีฐานทรัพยากร (Barney, 1991) ทฤษฎีระบบ (Katz, & Kahn, 1978) และทฤษฎีปฏิบัติการ (Lawrence, & Lorsch, 1967) ซึ่งสนับสนุนการวัดประสิทธิผลแบบพหุมิติที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละองค์กร

การทำงานทางไกล (Remote work)

การทำงานทางไกล หมายถึง รูปแบบการปฏิบัติงานนอกสถานที่ตั้งหลักขององค์กร โดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการประสานงาน ครอบคลุมทั้งการทำงานจากที่พักอาศัยและจากสถานที่อื่นที่มีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต (Flores, 2019)

วิกฤตโควิด-19 ทำให้การทำงานทางไกลแพร่หลายในวงกว้างอย่างรวดเร็ว โดยพบว่าช่วยเพิ่มความยืดหยุ่น ลดต้นทุนการดำเนินงาน ส่งเสริมสุขภาพและความปลอดภัยของพนักงาน รวมทั้งเปิดโอกาสให้องค์กรเข้าถึงบุคลากรที่มีความสามารถจากหลายพื้นที่ (Agrawal, et al., 2020) อย่างไรก็ตาม การนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพต้องอาศัยการวางแผนทั้งด้านการออกแบบงาน โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี และการพัฒนาทักษะดิจิทัลของบุคลากร

งานวิจัยนี้พิจารณาการทำงานทางไกลผ่าน 4 มิติ ได้แก่ (1) ความสมดุลระหว่างชีวิตและงาน (2) ประสิทธิภาพการทำงาน (3) การสื่อสารภายในทีม และ (4) ความพร้อมด้านเทคโนโลยี

ความผูกพันต่อองค์กร (Organizational commitment)

การวิจัยครั้งนี้ใช้กรอบแนวคิดความผูกพัน 3 องค์ประกอบของ Allen และ Meyer (Allen, & Meyer 1990) ซึ่งได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง ได้แก่ ความผูกพันด้านจิตใจ ซึ่งหมายถึงความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งและระบุตัวตนกับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร ความผูกพันด้านบรรทัดฐาน ซึ่งสะท้อนถึงความรู้สึกถึงหน้าที่ที่ต้องตอบแทนองค์กร และความผูกพันด้านการคงอยู่ ซึ่งเกิดจากการรับรู้ถึงต้นทุนที่ต้องสูญเสียหากลาออกจากองค์กร ความผูกพันทั้งสามมิตินี้เป็นปัจจัยทางจิตวิทยาที่ส่งผลต่อความทุ่มเทในการทำงานและความสามารถในการปรับตัวของพนักงาน เมื่อองค์กรสนับสนุนการทำงานทางไกลที่เอื้อต่อสมดุลชีวิตและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ พนักงานมักเกิดความผูกพันทางจิตใจและรับรู้ว่าการใส่ใจในความเป็นอยู่ที่ดีของตน (Gajendran, & Harrison, 2007)

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมาย คือ พนักงานองค์กรของรัฐด้านการบินในประเทศไทย โดยมีบริษัท วิทยการบินแห่งประเทศไทย จำกัด และบริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) เป็นตัวแทน ประกอบด้วยพนักงานส่วนสนับสนุนของบริษัท วิทยการบินแห่งประเทศไทย จำกัด จำนวน 454 คน และบริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) จำนวน 567 คน รวมทั้งสิ้น 1,021 คน และสังกัดใน 5 สายงาน คือ สำนักตรวจสอบภายใน สายงานยุทธศาสตร์ สายงานทรัพยากรบุคคล สายงานบัญชีและการเงิน และสายงานพัฒนาธุรกิจ เพราะเป็นพนักงานที่มีประสบการณ์การทำงานทางไกล ระหว่างปี พ.ศ. 2563–2566 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่องค์กรได้มีการปรับรูปแบบการทำงานเพื่อรองรับสถานการณ์และนโยบายการทำงานที่ยืดหยุ่น

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 330 คน โดยจัดสรรจำนวน 165 คน ต่อองค์กร (Hair, et al., 2019; Comrey, & Lee, 1992)

วิธีการสุ่มตัวอย่าง ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage sampling) (Cochran, 1977)

สมมติฐานและกรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้อาศัยการทบทวนวรรณกรรมเพื่อบูรณาการแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM) และการบริหารปกครองยุคดิจิทัล (Digital-Era Governance: DEG) ในการอธิบายบทบาทของการทำงานทางไกลต่อประสิทธิภาพและ

ความสัมพันธ์ของรัฐวิสาหกิจ (Hood, 1991; Dunleavy, et al., 2006) โดยพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์ผ่าน 2 เส้นทาง คือ (1) อิทธิพลทางตรงต่อผลการปฏิบัติงาน และ (2) อิทธิพลทางอ้อมผ่านกลไกทางจิตวิทยา ตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม (Social Exchange Theory) ซึ่งอธิบายว่าความยึดหยุ่นและความไว้วางใจจากการทำงานทางไกลจะกระตุ้นให้พนักงานตอบสนองต่อการด้วยความผูกพันและความทุ่มเท (Blau, 1964) จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงกำหนดสมมติฐานและกรอบความสัมพันธ์ของตัวแปรดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานทางไกลและประสิทธิภาพขององค์กร

งานวิจัยส่วนใหญ่ชี้ว่าการทำงานทางไกลส่งผลทางบวกต่อประสิทธิภาพขององค์กรเมื่อมีการบริหารจัดการที่เหมาะสม โดยช่วยยกระดับการบรรลุเป้าหมาย ความสามารถในการปรับตัว และความพึงพอใจของพนักงาน (Bloom, et al., 2015) หลักฐานจากการศึกษาเชิงประจักษ์ชี้ให้เห็นว่าพนักงานที่ทำงานทางไกลมีผลผลิตภาพและความพึงพอใจในงานสูงกว่า โดยเฉพาะเมื่อได้รับการสนับสนุนด้านเทคโนโลยีและมีการออกแบบงานที่ชัดเจน (Gajendran, & Harrison, 2007; Wang, et al., 2021) ในทำนองเดียวกัน Raj และคณะ (Raj, et al., 2023) ยืนยันว่าผลลัพธ์จากการทำงานทางไกลส่งอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพขององค์กรในระยะยาว อย่างไรก็ตาม ประโยชน์ดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ แต่ขึ้นอยู่กับปัจจัยเอื้อหลายประการ ทั้งความพร้อมด้านเทคโนโลยี การสนับสนุนจากผู้บริหาร และวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมความไว้วางใจ แม้ในประเทศกำลังพัฒนาจะยังมีข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐานและความพร้อมขององค์กร (Mousa, et al., 2025) แต่สิ่งนี้ยังทำให้การทำความเข้าใจผลของการทำงานทางไกลในบริบทเฉพาะมีความสำคัญมากขึ้น ผู้วิจัยจึงกำหนดสมมติฐานดังนี้

H₁: การทำงานทางไกลส่งอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพขององค์กร

ความผูกพันต่อองค์กร

ในบริบทการทำงานทางไกล ความผูกพันต่อองค์กรเป็นกลไกทางจิตวิทยาที่เชื่อมโยงรูปแบบการทำงานที่ยืดหยุ่นกับผลลัพธ์ขององค์กร การทำงานทางไกลที่ส่งเสริมสมดุลระหว่างชีวิตและงานช่วยให้พนักงานรู้สึกผูกพันกับองค์กรมากขึ้น ในขณะที่พนักงานที่มีความผูกพันสูงมักทุ่มเทในการทำงานและมุ่งบรรลุเป้าหมายขององค์กรอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยจึงกำหนดสมมติฐานดังนี้

H₂: การทำงานทางไกลส่งอิทธิพลทางตรงต่อความผูกพันต่อองค์กร

H₃: ความผูกพันต่อองค์กรส่งอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพขององค์กร

อิทธิพลส่งผ่านของความผูกพันต่อองค์กร (Mediating Influence)

นอกจากอิทธิพลทางตรงแล้ว การทำงานทางไกลยังส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรผ่านความผูกพันของพนักงาน กล่าวคือ สภาพแวดล้อมการทำงานที่เอื้ออำนวยช่วยเสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กร ซึ่งส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายและความสามารถในการปรับตัวในที่สุด ความสัมพันธ์นี้แสดงให้เห็นว่าความผูกพันต่อองค์กรทำหน้าที่เป็นตัวแปรส่งผ่านอิทธิพลจากการทำงานทางไกลไปสู่ประสิทธิภาพขององค์กร จึงนำไปสู่การกำหนดสมมติฐานที่ 4 ดังนี้

H₄: การทำงานทางไกลส่งอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิภาพขององค์กรโดยมีความผูกพันต่อองค์กรเป็นตัวแปรส่งผ่าน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากสมมติฐานที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้สร้างกรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อทดสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการทำงานทางไกล ความผูกพันต่อองค์กร และประสิทธิภาพขององค์กร ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

หมายเหตุ: วงรี = ตัวแปรแฝง (Latent Variable: LV), สี่เหลี่ยม = ตัวแปรสังเกต (Observed Variable: OV), — เส้นทางโครงสร้าง, --- เส้นทางทางวัด, RW = การทำงานทางไกล (Remote work), OC = ความผูกพันต่อการ (Organizational commitment), OE = ประสิทธิผลองค์กร (Organizational effectiveness)

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเชิงปริมาณนี้ใช้การสร้างโมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พนักงานสายงานสนับสนุนของรัฐวิสาหกิจด้านการบิน 2 แห่ง ได้แก่ บริษัท วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด และ บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 1,021 คน

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยพิจารณาตามเกณฑ์ของ hair และคณะ (Hair, et al., 2019) ซึ่งแนะนำให้กำหนดสัดส่วนระหว่าง 5 ถึง 10 รายต่อหนึ่งพารามิเตอร์ที่ประมาณค่า (Estimated parameter) สำหรับการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง และพิจารณาประกอบกับเกณฑ์ความเหมาะสมในระดับดี (Good) ของ Comrey และ Lee (Comrey, & Lee, 1992) ที่ระบุว่าขนาดกลุ่มตัวอย่าง 300 ราย มีความเหมาะสมต่อการวิเคราะห์หองค์ประกอบ ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต้นที่ 300 คน เพื่อป้องกันความผิดพลาดจากข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างสำรองเพิ่มอีกร้อยละ 10 (30 คน) รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 330 คน

วิธีการสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) (Cochran, 1977) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้:

1. การสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling): โดยการเลือกศึกษาจากรัฐวิสาหกิจด้านการบิน 2 แห่งหลัก ได้แก่ บริษัท วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด และบริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน)

2. การสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling): จำแนกตามสายงานภายในแต่ละองค์การเพื่อให้ครอบคลุมหน่วยงานสนับสนุนที่แตกต่างกัน เช่น สายงานทรัพยากรบุคคล สายงานบัญชีและการเงิน และสายงานยุทธศาสตร์ เป็นต้น

3. การสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling): ดำเนินการสุ่มพนักงานจากแต่ละสายงานโดยใช้วิธีการสุ่ม ตามสัดส่วนของประชากร (Proportional Allocation) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรอย่างแท้จริง

เครื่องมือวิจัยและการตรวจสอบ

เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามจำนวน 49 ข้อ ดัดแปลงจากมาตรวัดมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับ (เช่น Cameron, 1986; Allen, & Meyer, 1990) ผลการวิจัยนำร่อง ($n=30$) พบค่า Cronbach's Alpha อยู่ระหว่าง 0.936–0.976 ผู้วิจัยได้คัดกรองคุณภาพข้อคำถามตามเกณฑ์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Corrected Item-Total Correlation > 0.30) โดยในขั้นต้นได้ตัดข้อคำถามที่ไม่ผ่านเกณฑ์ออก 3 ข้อ และก่อนการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างได้พิจารณาตัดเพิ่มอีก 4 ข้อ เพื่อเพิ่มความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างก่อนการวิเคราะห์ SEM คงเหลือข้อคำถามที่ใช้ในการวิเคราะห์จริง 42 ข้อ โดยทุกตัวแปรมีความเชื่อมั่นผ่านเกณฑ์มาตรฐาน 0.70 ตามแนวทางของ Hair และคณะ (Hair, et al., 2019)

การเก็บรวบรวมและตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงมีนาคม พ.ศ. 2568 ผ่านระบบออนไลน์และแบบสอบถามกระดาษเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มตัวอย่างได้อย่างครอบคลุม ได้รับข้อมูลที่มีความสมบูรณ์ทั้งสิ้น 330 ชุด (คิดเป็นร้อยละ 100 ของขนาดกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้) สำหรับการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติพารามิเตอร์ (Parametric statistics) ผู้วิจัยได้วิเคราะห์การแจกแจงปกติ (Normality) ของข้อมูล โดยพิจารณาจากค่าความเบ้ (Skewness) ที่มีค่าไม่เกิน 2.0 และค่าความโด่ง (Kurtosis) ไม่เกิน 2.0 ซึ่งถือว่าข้อมูลมีการแจกแจงที่เป็นปกติและมีความเหมาะสมสำหรับ การวิเคราะห์ด้วยโมเดลสมการโครงสร้างตามแนวทางของ Field (2018)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม IBM SPSS Statistics Version 22.0 และ IBM SPSS AMOS Version 22.0 โดยแบ่งขั้นตอนการวิเคราะห์ดังนี้

สถิติเชิงพรรณนา: วิเคราะห์ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะประชากรและระดับความคิดเห็นต่อตัวแปรที่ศึกษา พร้อมทั้งตรวจสอบปัญหา Multicollinearity ด้วยสหสัมพันธ์เพียร์สัน ($r < 0.90$)

สถิติเชิงอนุมาน: วิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ตามแนวทางสองขั้นตอน (Two-step approach) ของ Anderson และ Gerbing (Anderson, & Gerbing, 1988) เป็นกรอบหลักในการวิเคราะห์ ร่วมกับการวิเคราะห์เพิ่มเติม รวมทั้งสิ้น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์โมเดลการวัด (Measurement model) ด้วยการวิเคราะห์ห่อองค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เพื่อตรวจสอบความตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของตัวแปรแฝง (Hair, et al., 2019)

2. การทดสอบโมเดลโครงสร้าง (Structural model) เพื่อทดสอบสมมติฐานผ่านค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (β) และการทดสอบ t-test ($t \geq 1.960$ ที่ $p < .05$) (Schumacker, & Lomax, 2016)

3. การตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืน (Goodness-of-Fit) ระหว่างโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากดัชนีตามเกณฑ์ของ Hair et al. (2019) ได้แก่ χ^2 ($p\text{-value} > 0.05$), $\chi^2/df < 2.00$, ดัชนี GFI/AGFI/NFI/RFI ≥ 0.90 และค่า RMR/RMSEA < 0.05 พร้อมทั้งพิจารณาเกณฑ์ที่เข้มงวดขึ้นสำหรับดัชนี CFI/TLI/IFI ≥ 0.95 ตามแนวทางของ Hu และ Bentler (Hu, & Bentler 1999)

4. การวิเคราะห์ขนาดของอิทธิพล พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) เพื่อตรวจสอบความแข็งแกร่งของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมจากค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (-1 ถึง $+1$) (Schumacker, & Lomax, 2016)

5. การวิเคราะห์อิทธิพลส่งผ่าน (Mediation analysis) ทดสอบด้วยวิธี Bootstrapping (5,000 รอบ) เพื่อพิจารณานัยสำคัญทางสถิติของอิทธิพลส่งผ่านในช่วงความเชื่อมั่น (Confidence interval: CI) 95% ตามแนวทางของ Preacher และ Hayes (Preacher, & Hayes, 2004) พร้อมวิเคราะห์สัดส่วนอิทธิพลส่งผ่านด้วยค่า Variance Accounted For (VAF) โดยใช้เกณฑ์ตัดสินคือ ค่า VAF < 20% หมายถึง ไม่มีอิทธิพลทางอ้อม 20% – 80% หมายถึง อิทธิพลทางอ้อมบางส่วน (Partial mediation) และ > 80% หมายถึง อิทธิพลทางอ้อมแบบสมบูรณ์ (Full mediation) (Hair, et al., 2017)

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาอิทธิพลของการทำงานทางไกลที่มีต่อประสิทธิภาพองค์กร โดยพิจารณาบทบาทของความผูกพันต่อองค์กรในฐานะตัวแปรส่งผ่าน ซึ่งในการวิเคราะห์ครั้งนี้ได้ใช้โมเดลสมการโครงสร้าง เพื่อทดสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรต่าง ๆ พร้อมกัน และเพื่อตรวจสอบสมมติฐานการวิจัยทั้ง 4 ข้อ

การวิเคราะห์โมเดลการวัด

ในขั้นต้น ผลการวิเคราะห์ยืนยันว่าตัวแปรแฝงทุกตัว ได้แก่ การทำงานทางไกล ความผูกพันต่อองค์กร และประสิทธิภาพองค์กร มีความเชื่อถือได้และความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) ในระดับดี

สำหรับโมเดลการวัดของการทำงานทางไกลนั้น การวิเคราะห์ในขั้นแรกพบว่าโมเดลไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2/df = 13.029$, RMSEA = .191) ซึ่งเกินเกณฑ์มาตรฐานของ Hair และคณะ (Hair, et al., 2019) ผู้วิจัยจึงตรวจสอบดัชนีการปรับเปลี่ยน (Modification indices: MI) เพื่อวินิจฉัยแหล่งที่มาของความไม่สอดคล้อง ผลการตรวจสอบพบว่า ดัชนีการปรับเปลี่ยนระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนของมิติความสมดุลระหว่างชีวิตและงาน (e1) และมิติประสิทธิภาพการทำงาน (e2) มีค่าสูงอย่างมีนัยสำคัญ บ่งชี้ว่าตัวแปรทั้งสองมีความแปรปรวนร่วมกันในเชิงประจักษ์ที่โมเดลเดิมยังไม่ได้อธิบายไว้

การปรับปรุงดังกล่าวมีเหตุผลรองรับทั้งในเชิงสถิติและเชิงทฤษฎี กล่าวคือ Kelliher และ Anderson (Kelliher, & Anderson, 2010) ชี้ว่า ในบริบทการทำงานที่ยืดหยุ่น ความสามารถในการจัดสรรเวลาส่วนตัวและชีวิตการทำงาน (Work-life balance) มีความเชื่อมโยงโดยตรงกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน (Work efficiency) เนื่องจากพนักงานที่จัดการสมดุลชีวิตได้ดี มักรายงานผลผลิตภาพในการทำงานที่สูงขึ้นในเวลาเดียวกัน ค่าความคลาดเคลื่อนของทั้งสองมิตินี้จึงมีแนวโน้มเคลื่อนไหวในทิศทางเดียวกัน การเพิ่มเส้นความแปรปรวนร่วม (Error covariance) ระหว่าง e1 และ e2 จึงสะท้อนถึงการบูรณาการระหว่างชีวิตส่วนตัวและหน้าที่การงานที่มีฐานทางทฤษฎีรองรับ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบดัชนีความสอดคล้องของโมเดลการวัดการทำงานทางไกลก่อนและหลังการเพิ่มเส้นความแปรปรวนร่วม

โมเดล	χ^2	df	p	χ^2/df	GFI	CFI	TLI	RMSEA	ผลการประเมิน
ก่อนปรับ เพิ่ม e1↔e2	26.059	2	.000	13.029	.959	.961	.882	.191	ไม่สอดคล้องกับเกณฑ์
หลังปรับ	0.117	1	.733	0.117	1.000	1.000	1.009	.000	สอดคล้องดีเยี่ยม

หมายเหตุ: e1 = ค่าความคลาดเคลื่อนมิติความสมดุลระหว่างชีวิตและงาน, e2 = ค่าความคลาดเคลื่อนมิติประสิทธิภาพการทำงาน, เกณฑ์: $\chi^2/df < 2.00$, $GFI \geq 0.90$, $CFI/TLI \geq 0.95$ และ $RMSEA < 0.05$

หลังการปรับปรุง พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดีเยี่ยม ($\chi^2/df = 0.117$, GFI = 1.000, CFI = 1.000, RMSEA = .000) ส่วนโมเดลการวัดของความผูกพันต่อองค์การและประสิทธิผลองค์การ มีความสอดคล้องตามเกณฑ์มาตรฐานโดยไม่ต้องปรับเปลี่ยนเพิ่มเติม ซึ่งช่วยยืนยันความเหมาะสมของตัวแปรแฝงทั้งหมด ก่อนนำไปทดสอบในโมเดลโครงสร้าง (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 สรุปค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดลการวัดสำหรับแต่ละตัวแปรแฝง

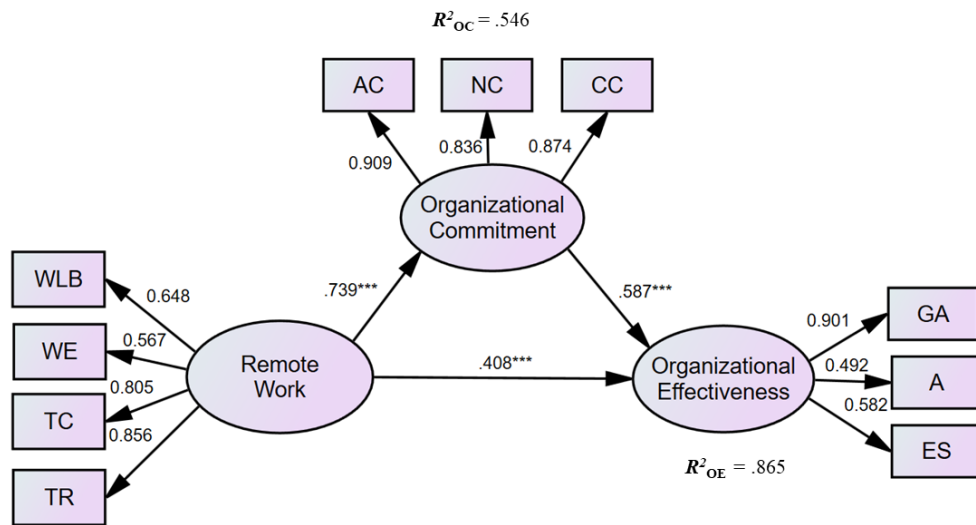
ตัวแปรแฝง	χ^2	df	p	χ^2/df	GFI	CFI	TLI	RMSEA	ผลการประเมิน
ประสิทธิผลองค์การ	0.030	1	.863	0.030	1.000	1.000	1.005	.000	สอดคล้องดีเยี่ยม
การทำงานทางไกล (หลังปรับ)*	0.117	1	.733	0.117	1.000	1.000	1.009	.000	สอดคล้องดีเยี่ยม
ความผูกพันต่อองค์การ	0.002	1	.963	0.002	1.000	1.000	1.010	.000	สอดคล้องดีเยี่ยม

หมายเหตุ: * มีการเพิ่มเส้นความแปรปรวนร่วมระหว่างมิติความสมดุลระหว่างชีวิตและงาน (e1) และมิติประสิทธิภาพการทำงาน (e2) ตามดัชนีการปรับเปลี่ยนและหลักการทางทฤษฎี รายละเอียดการเปรียบเทียบก่อนและหลังการปรับปรุง แสดงไว้ในตารางที่ 1

การวิเคราะห์โมเดลโครงสร้าง

ผลการวิเคราะห์โมเดลโครงสร้างพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดีเยี่ยมตามเกณฑ์ของ Schumacker และ Lomax (2016) โดยการทำงานทางไกลส่งอิทธิพลทางบวกต่อความผูกพันต่อองค์การ ($\beta = .739$, $p < .001$) และส่งอิทธิพลทางบวกโดยตรงต่อประสิทธิผลองค์การ ($\beta = .408$, $p < .001$) ในขณะที่ความผูกพันต่อองค์การส่งอิทธิพลต่อประสิทธิผลองค์การที่ระดับ $\beta = .587$ ($p < .001$)

ในด้านอำนาจการพยากรณ์ ตัวแปรในโมเดลสามารถพยากรณ์ความผูกพันต่อองค์การได้ร้อยละ 54.6 ($R^2_{OC} = .546$) และร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลองค์การได้สูงถึงร้อยละ 86.5 ($R^2_{OE} = .865$) ซึ่งถือเป็นอำนาจการพยากรณ์ในระดับสูงมากสำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ ภาพที่ 2 แสดงโมเดลสมการโครงสร้างแบบเต็ม (Full structural equation model) ที่ประกอบด้วยเส้นทางการวัด (Measurement paths) ระหว่างตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกต และเส้นทางโครงสร้าง (Structural paths) ระหว่างตัวแปรแฝงพร้อมค่าน้ำหนักองค์ประกอบ

Chi-Square = 3.349 ; df = 13
 ;Relative Chi-Square = .258 ; p-value = .996
 ;GFI = .998 ; NFI = .998 ; TLI = 1.016 ; CFI = 1.000
 ;RMSEA = .000 ; RMR = .004

ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์โมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานทางไกล ความผูกพันต่อองค์กร และประสิทธิผลองค์กร
 หมายเหตุ: Remote work (RW) = การทำงานทางไกล, Work-life balance (WLB) = สมดุลระหว่างชีวิตและงาน, Work efficiency (WE) = ประสิทธิภาพการทำงาน, Team communication (TC) = การสื่อสารภายในทีม, Technology readiness (TR) = ความพร้อมด้านเทคโนโลยี, Organizational commitment (OC) = ความผูกพันต่อองค์กร, Affective commitment (AC) = ความผูกพันด้านจิตใจ, Normative commitment (NC) = ความผูกพันด้านบรรทัดฐาน, Continuance commitment (CC) = ความผูกพันด้านการคงอยู่, Organizational effectiveness (OE) = ประสิทธิภาพองค์กร, Goal attainment (GA) = การบรรลุเป้าหมาย, Adaptability (A) = ความสามารถในการปรับตัว, Employee satisfaction (ES) = ความพึงพอใจของพนักงาน

การทดสอบสมมติฐานและอิทธิพลส่งผ่าน

ผลการทดสอบสมมติฐานทั้ง 4 ข้อได้รับการสนับสนุนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) โดยพบว่าการทำงานทางไกล ส่งอิทธิพลต่อประสิทธิผลองค์กรทั้งทางตรง ($\beta = .408$) และทางอ้อมผ่านความผูกพันต่อองค์กร ($\beta = .434$) ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานและค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลในโมเดลโครงสร้าง

สมมติฐาน	เส้นทาง	β	S.E.	t-value	p-value	ผลการทดสอบ
H ₁	RW $\rightarrow$ OE	0.408	0.104	3.686	< 0.001	ยอมรับ
H ₂	RW $\rightarrow$ OC	0.739	0.061	13.007	< 0.001	ยอมรับ
H ₃	OC $\rightarrow$ OE	0.587	0.088	5.872	< 0.001	ยอมรับ
H ₄	RW $\rightarrow$ OC $\rightarrow$ OE	0.434				ยอมรับ

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลส่งผ่าน

ประเภทของอิทธิพล	เส้นทาง	β	S.E.	ขีดจำกัดล่าง (95% CI)	ขีดจำกัดบน (95% CI)
ทางตรง	RW $\rightarrow$ OE	0.408	0.104	0.204	0.612
ทางอ้อม	RW $\rightarrow$ OC $\rightarrow$ OE	0.434	0.074	0.289	0.579
รวม	RW $\rightarrow$ OE	0.842	0.054	0.736	0.948

หมายเหตุ: VAF = $0.434/0.842 \times 100 = 51.5\%$

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ด้วยวิธี Bootstrapping (5,000 รอบ) ยืนยันว่าความผูกพันต่อองค์การทำหน้าที่เป็นตัวแปรส่งผ่านบางส่วนที่มีนัยสำคัญ โดยอธิบายอิทธิพลของการทำงานทางไกลที่มีต่อประสิทธิผลองค์การได้ร้อยละ 51.5 และช่วงความเชื่อมั่น 95% ไม่รวมศูนย์ (CI = 0.289, 0.579) ยืนยันนัยสำคัญทางสถิติ (Preacher, & Hayes, 2004) ผลนี้ชี้ให้เห็นว่าการนำการทำงานทางไกลมาใช้จะส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลองค์การได้อย่างเต็มที่ที่ต่อเนื่ององค์การให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความผูกพันของพนักงานไปพร้อมกันด้วย

การอภิปรายผล

อิทธิพลทางตรงของการทำงานทางไกลต่อประสิทธิผลองค์การ

ผลการวิจัยพบว่า การทำงานทางไกลส่งผลทางบวกต่อประสิทธิผลองค์การทั้ง 3 มิติ ได้แก่ การบรรลุเป้าหมายความสามารถในการปรับตัว และความพึงพอใจของพนักงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = 0.408$, $p < .001$) โดยความพร้อมด้านเทคโนโลยีเป็นองค์ประกอบที่มีน้ำหนักสูงสุด เนื่องจากเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้มิติอื่น ๆ ทั้งการสื่อสารภายในทีมและการสร้างสมดุลระหว่างชีวิตและงานดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ โมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลองค์การได้สูงถึงร้อยละ 86.5 ($R^2 = .865$) ซึ่งถือเป็นอำนาจการพยากรณ์ในระดับสูงมากสำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ ผลนี้สอดคล้องกับแนวคิดการบริหารปกครองยุคดิจิทัลและงานวิจัยของ Bloom และคณะ (Bloom, et al., 2015) และ Raj และคณะ (Raj, et al., 2023) ที่ชี้ว่าความพร้อมด้านดิจิทัลเป็นปัจจัยพื้นฐานของประสิทธิผลองค์การในยุคปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม ค่าอิทธิพลทางตรงที่อยู่ในระดับปานกลาง ($\beta = 0.408$) สะท้อนถึงข้อจำกัดเชิงโครงสร้างของรัฐบาลไทยซึ่งมีระบบการกำกับดูแลและขั้นตอนการอนุมัติที่ซับซ้อนกว่าภาคเอกชน ทำให้การปรับตัวสู่การทำงานทางไกลในช่วงแรกเกิดขึ้นอย่างเร่งด่วนภายใต้ข้อจำกัดด้านนโยบายที่มีอยู่ (Karaniakas, & Cauchi, 2020; Garcia-Salirrosas, & Millones-Liza, 2022)

โดยรวมแล้ว แม้จะมีข้อจำกัดด้านโครงสร้าง การลงทุนด้านระบบดิจิทัลในช่วงวิกฤตได้สร้างเงื่อนไขที่เอื้อให้พนักงานปฏิบัติงานและบรรลุเป้าหมายจากระยะไกลได้ พร้อมทั้งเพิ่มความคล่องตัวในการดำเนินงานและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของบุคลากรในระยะยาว

กลไกการตอบสนองผ่านทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม

ผลการวิจัยพบว่าการทำงานทางไกลส่งอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์การในระดับสูง ($\beta = 0.739$, $p < .001$) และสามารถอธิบายความแปรปรวนของความผูกพันต่อองค์การได้ร้อยละ 54.6 ($R^2 = .546$) โดยเฉพาะความผูกพันด้านจิตใจที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด เมื่อองค์การอนุญาตให้พนักงานทำงานทางไกล พนักงานมักมองว่าเป็นสัญญาณของความไว้วางใจและความห่วงใยของผู้บริหาร จึงตอบสนองด้วยความทุ่มเทและความจงรักภักดีต่อองค์การ ซึ่งเป็นไปตามหลักการแลกเปลี่ยนทางสังคม (Blau, 1964) ในทำนองเดียวกัน การรักษาความมั่นคงในการจ้างงานควบคู่กับการสนับสนุนปัจจัยด้านดิจิทัลในช่วงวิกฤต ยังเป็น

ตัวเร่งให้เกิดความผูกพันด้านบรรทัดฐาน เนื่องจากพนักงานตระหนักถึงพันธะหน้าที่ในการตอบสนององค์การที่ดูแลตนในช่วงเวลาที่ยากลำบาก

ผลดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากองค์ประกอบของการทำงานทางไกลที่เกี่ยวเนื่องกัน กล่าวคือ ความพร้อมด้านเทคโนโลยี แสดงให้เห็นการลงทุนและความจริงจังขององค์การ ขณะที่การสร้างสมดุลระหว่างชีวิตและงานช่วยลดความเครียดและเพิ่มความพึงพอใจในการทำงาน (Gajendran, & Harrison, 2007) ข้อค้นพบนี้ยังชี้ให้เห็นว่าการนำแนวทางการจัดการภาครัฐแนวใหม่มาใช้ ไม่ได้ทำให้จิตสำนึกการบริการสาธารณะลดลง แต่กลับเสริมสร้างความผูกพันของพนักงานต่อพันธกิจขององค์การ สอดคล้องกับ Gainey และคณะ (Gainey, et al., 1999) ที่พบว่าความยืดหยุ่นในการทำงานเป็นปัจจัยสำคัญต่อการรักษาบุคลากรที่มีความสามารถ

ความผูกพันต่อองค์การในฐานะตัวแปรส่งผ่าน

ผลการวิจัยยืนยันว่าความผูกพันต่อองค์การส่งอิทธิพลต่อประสิทธิภาพองค์การอย่างมีนัยสำคัญ ($\beta = 0.587, p < .001$) และทำหน้าที่เป็นตัวแปรส่งผ่านบางส่วน ขนาดอิทธิพลทางอ้อมที่ใกล้เคียงกับอิทธิพลทางตรง ($\beta = 0.434$ เทียบกับ $\beta = 0.408$) ชี้ให้เห็นว่าความผูกพันของพนักงานมีบทบาทสำคัญไม่แพ้กระบวนการและเทคโนโลยีในการนำการทำงานทางไกลไปสู่ประสิทธิภาพองค์การ

ความผูกพันด้านบรรทัดฐานและด้านการคงอยู่ยังช่วยรักษามาตรฐานการทำงานและค่านิยมขององค์การ ซึ่งมีความสำคัญเป็นพิเศษสำหรับรัฐวิสาหกิจด้านการบินที่ต้องรักษามาตรฐานความปลอดภัยอย่างเคร่งครัด พนักงานที่มีความผูกพันสูงจะดูแลงานด้วยความรับผิดชอบและใส่ใจในรายละเอียด มากกว่าการปฏิบัติตามกฎระเบียบขั้นต่าเท่านั้น (Allen & Meyer, 1990) ผลนี้สอดคล้องกับ Lee และ Kim (Lee, & Kim, 2022) ที่พบว่าความผูกพันต่อองค์การเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเปลี่ยนผ่านรูปแบบการทำงานในระยะยาว

บริบทเฉพาะของรัฐวิสาหกิจด้านการบินของไทย

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่ารัฐวิสาหกิจด้านการบินของไทยกำลังปรับแนวทางการบริหารให้สอดคล้องกับหลักการจัดการภาครัฐแนวใหม่และการบริหารปกครองยุคดิจิทัล (Hood, 1991; Dunleavy et al., 2006) โดยโมเดลการวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดีเยี่ยม ($\chi^2/df = 0.258, CFI = 1.000, RMSEA = .000$) ซึ่งยืนยันความเหมาะสมของกรอบแนวคิดที่ใช้การทำงานทางไกลในบริบทรัฐวิสาหกิจด้านการบินไม่ได้เป็นเพียงมาตรการชั่วคราว แต่สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงสู่การบริหารที่เน้นผลสัมฤทธิ์และการกระจายอำนาจการตัดสินใจ แทนการควบคุมตามสายการบังคับบัญชาแบบเดิม สอดคล้องกับหลักการบริหารปกครองยุคดิจิทัลที่ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพื่อเพิ่มความคล่องตัวและความโปร่งใสในการดำเนินงาน

วิกฤตโรคระบาดและปัญหามลพิษ PM 2.5 ในบริบทไทยช่วยเร่งให้นโยบายการทำงานทางไกลได้รับการยอมรับจากผู้บริหารและพนักงานเร็วขึ้น ผลลัพธ์ดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงสู่การทำงานทางไกลในภาครัฐไม่ได้เกิดขึ้นจากแรงกดดันภายนอกเพียงอย่างเดียว แต่มีรากฐานจากการปรับโครงสร้างการบริหารตามแนวทาง NPM ที่เน้นประสิทธิภาพและความยืดหยุ่น ซึ่งสร้างเงื่อนไขที่เอื้อต่อการรับนโยบายใหม่ได้อย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

งานวิจัยครั้งนี้ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ใน 3 มิติ ได้แก่ มิติทางทฤษฎี มิติบริบทเฉพาะ และมิติเชิงประจักษ์

มิติทางทฤษฎี งานวิจัยนี้เสริมความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคมและแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ในบริบทดิจิทัล โดยชี้ให้เห็นว่าความผูกพันต่อองค์การมีบทบาทมากกว่าความรู้สึกพึงพอใจในการทำงาน กล่าวคือ เป็นกลไกทางจิตวิทยาที่แปลงนโยบายการทำงานที่ยืดหยุ่นให้กลายเป็นผลสัมฤทธิ์ขององค์การได้อย่างมีนัยสำคัญ

มิติบริบทเฉพาะ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าในรัฐวิสาหกิจด้านการบินที่มีโครงสร้างองค์การซับซ้อนและมาตรฐานความปลอดภัยสูง การทำงานทางไกลสามารถยกระดับประสิทธิภาพได้หากมีการบริหารจัดการความผูกพันของพนักงานที่เหมาะสม ข้อค้นพบนี้ท้าทายความเชื่อเดิมที่ว่าพนักงานรัฐวิสาหกิจต้องปฏิบัติงานในสถานที่เท่านั้นจึงจะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มิติเชิงประจักษ์ การพบค่า Variance Accounted For (VAF) ที่ร้อยละ 51.5 เป็นหลักฐานเชิงตัวเลขที่ชัดเจนว่าอิทธิพลของการทำงานทางไกลต่อประสิทธิภาพองค์กรกว่าครึ่งหนึ่งดำเนินผ่านความผูกพันต่อองค์กร ข้อมูลนี้ให้แนวทางที่เป็นประโยชน์สำหรับนักวิชาการและผู้บริหารในการกำหนดนโยบายที่ให้ความสำคัญกับทั้งเทคโนโลยีและความผูกพันของพนักงานไปพร้อมกัน

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าประสิทธิภาพองค์กรเกิดขึ้นผ่านสองเส้นทาง คือ อิทธิพลทางตรงจากการปรับปรุงกระบวนการและเทคโนโลยี และอิทธิพลทางอ้อมผ่านการเสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กร การพัฒนาองค์การให้ยั่งยืนจึงต้องดำเนินการทั้งสองเส้นทางควบคู่กัน โดยผู้วิจัยนำเสนอข้อเสนอแนะ 5 ด้านดังนี้

1. ด้านโครงสร้างและกระบวนการ

องค์การควรปรับโครงสร้างการบริหารให้รองรับการทำงานทางไกล โดยจัดตั้งหน่วยงานกลางเพื่อประสานนโยบายและกระจายอำนาจการตัดสินใจสู่หัวหน้างานระดับกลาง ขณะเดียวกัน ควรมีการปฏิรูปกระบวนการทำงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ (Result-oriented) แทนการควบคุมตามลำดับขั้น โดยกำหนดมาตรฐานการส่งมอบงาน ระบบติดตามความคืบหน้า และเกณฑ์การประเมินผลที่โปร่งใสและตรวจสอบได้

2. ด้านเทคโนโลยีและโครงสร้างพื้นฐาน

องค์การควรลงทุนในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยและปลอดภัย ครอบคลุมระบบคลาวด์ ความปลอดภัยทางไซเบอร์ และแพลตฟอร์มการทำงานร่วมกัน รวมถึงจัดหาอุปกรณ์และซอฟต์แวร์ที่จำเป็นสำหรับพนักงาน พร้อมจัดการฝึกอบรมการใช้งานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพจากทุกสถานที่

3. ด้านวัฒนธรรมองค์กรและการบริหารทรัพยากรมนุษย์

ผู้บริหารทุกระดับควรปรับรูปแบบภาวะผู้นำสู่การสร้างควมไว้วางใจและการให้อำนาจการตัดสินใจแก่พนักงานควบคู่กับการสื่อสารเป้าหมายองค์กรอย่างชัดเจนและสม่ำเสมอ รวมถึงส่งเสริมกิจกรรมสร้างทีมและการแลกเปลี่ยนความรู้ทั้งรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ ด้านนโยบายทรัพยากรมนุษย์ควรจัดสวัสดิการที่เหมาะสมกับการทำงานทางไกล เช่น เบี้ยเลี้ยง ค่าสาธารณูปโภค และโปรแกรมพัฒนาทักษะที่ไม่แบ่งแยกระหว่างพนักงานในสำนักงานและพนักงานทางไกล เพื่อส่งเสริมความผูกพันต่อองค์กรในทุกมิติ

4. ด้านกฎระเบียบ

องค์การควรทบทวนและปรับปรุงระเบียบข้อบังคับให้รองรับการทำงานทางไกลอย่างเป็นทางการ โดยกำหนดสิทธิหน้าที่ และความรับผิดชอบของพนักงานให้ชัดเจน ดูแลด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย รวมถึงการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พร้อมพัฒนาระบบการกำกับดูแลที่เน้นความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์และเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล

5. การบูรณาการและการดำเนินการอย่างเป็นระบบ

ความสำเร็จของข้อเสนอแนะทั้งสี่ด้านต้องอาศัยการบูรณาการที่เป็นระบบ โดยจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการทำงานทางไกลที่ประกอบด้วยผู้แทนจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมวางแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน จัดสรรทรัพยากรที่เพียงพอ และติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง การดำเนินการในแต่ละด้านจะส่งเสริมซึ่งกันและกัน และนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพองค์กรอย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยได้มีการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อสนับสนุนการแปลภาษาและเพิ่มความชัดเจนของต้นฉบับ ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานจริยธรรมการวิจัย การใช้เครื่องมือ AI ดังกล่าวถูกจำกัดขอบเขตไว้เพียงการช่วยเหลือด้านภาษาเชิงเทคนิคเท่านั้น โดยมีได้มีส่วนร่วมในการออกแบบการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ หรือการแปลผลข้อมูลแต่อย่างใด คณะผู้วิจัยที่เป็นชื่อปรากฏในบทความนี้เป็นผู้รับผิดชอบต่อนื่องานของงานวิจัยชิ้นนี้ทั้งหมดแต่เพียงผู้เดียว

เอกสารอ้างอิง

- Agrawal, K. P., et al. (2020). Pandemic pandemonium and remote working: An investigation of determinants and their contextual behavior in virtualization of work-from-home (WFH) process. In *International Working Conference on Transfer and Diffusion of IT* (pp. 261–273). Springer. <https://inria.hal.science/hal-03701813/document>.
- Allen, N. J., and Meyer, J. P. (1990). The measurement and antecedents of affective, continuance and normative commitment to the organization. *Journal of Occupational Psychology*, 63(1): 1–18. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8325.1990.tb00506.x>.
- Anderson, J. C., and Gerbing, D. W. (1988). Structural equation modeling in practice: A review and recommended two-step approach. *Psychological Bulletin*, 103(3): 411–423. <https://academicweb.nd.edu/~kyuan/courses/sem/readpapers/ANDERSON.pdf>.
- Barney, J. (1991). Firm resources and sustained competitive advantage. *Journal of Management*, 17(1): 99–120. [https://josephmahoney.web.illinois.edu/BA545_Fall%202022/Barney%20\(1991\).pdf](https://josephmahoney.web.illinois.edu/BA545_Fall%202022/Barney%20(1991).pdf).
- Blau, P. M. (1964). *Exchange and power in social life*. John Wiley & Sons.
- Bloom, N., et al. (2015). Does working from home work? Evidence from a Chinese experiment. *The Quarterly Journal of Economics*, 130(1): 165–218. <https://doi.org/10.1093/qje/qju032>.
- Cameron, K. (1986). Effectiveness as paradox: Consensus and conflict in conceptions of organizational effectiveness. *Management Science*, 32(5): 539–553. <https://doi.org/10.1287/mnsc.32.5.539>.
- Campbell, J. P. (1977). On the nature of organizational effectiveness. In Goodman, P. S., and Pennings, J. M. (Eds.), *New perspectives on organizational effectiveness* (pp. 13–55). Jossey-Bass.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques (3rd ed.)*. John Wiley & Sons.
- Comrey, A. L., and Lee, H. B. (1992). *A first course in factor analysis (2nd ed.)*. Lawrence Erlbaum Associates.
- Dunleavy, P., et al. (2006). New public management is dead—Long live digital-era governance. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 16(3): 467–494. <https://doi.org/10.1093/jopart/mui057>.
- Etzioni, A. (1964). *Modern organizations*. Prentice Hall.
- Field, A. (2018). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics (5th ed.)*. SAGE.
- Flores, M. F. (2019). Understanding the challenges of remote work and its impact to workers. *International Journal of Business Marketing and Management*, 4(11): 40–44. <https://www.ijbmm.com/paper/Nov2019/824043604.pdf>.
- Frederickson, H. G., et al. (2015). *The public administration theory primer (3rd ed.)*. Westview Press.

- Gainey, T. W., et al. (1999). Telecommuting's impact on corporate culture and individual workers: Examining the effect of employee isolation. *SAM Advanced Management Journal*, 64(4): 4–10. <https://www.proquest.com/docview/231139195?sourcetype=Scholarly%20Journals>.
- Gajendran, R. S., and Harrison, D. A. (2007). The good, the bad, and the unknown about telecommuting: Meta-analysis of psychological mediators and individual consequences. *Journal of Applied Psychology*, 92(6): 1524–1541. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.92.6.1524>.
- Garcia-Salirrosas, E. E., and Millones-Liza, D. Y. (2022, May). Digital skills and job performance in remote work. In *2022 7th International Conference on Business and Industrial Research (ICBIR)* (pp. 723–726). IEEE. <https://ieeexplore.ieee.org/document/9786486>.
- Hair, J. F., et al. (2017). *A primer on partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM) (2nd ed.)*. SAGE.
- Hair, J. F., et al. (2019). *Multivariate data analysis (8th ed.)*. Cengage Learning.
- Hood, C. (1991). A public management for all seasons? *Public Administration*, 69(1): 3–19. <https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/PSPA108/4NMP%20all%20seasonsfulltext.pdf>.
- Hu, L. T., and Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1): 1–55. <https://doi.org/10.1080/10705519909540118>.
- Hunitie, M. F. A., et al. (2023). The mediating role of employee engagement on the relationship between electronic human resource management and organizational effectiveness. *Information Science Letters*, 12(3): 1307–1318. <https://doi.org/10.18576/isl/120321>.
- Karanikas, N., and Cauchi, J. (2020). *Literature review on parameters related to work-from-home (WFH) arrangements*. Queensland University of Technology.
- Katz, D., and Kahn, R. L. (1978). *The social psychology of organizations (2nd ed.)*. Wiley.
- Kelliher, C., and Anderson, D. (2010). Doing more with less? Flexible working practices and the intensification of work. *Human Relations*, 63(1): 83–106. <https://doi.org/10.1177/0018726709349199>.
- Lawrence, P. R., and Lorsch, J. W. (1967). *Organization and environment: Managing differentiation and integration*. Harvard Business School Press.
- Lee, Y. J., and Kim, J. H. (2022). Differences in the perception of professionalism of public and private social workers and their relationship with job commitment and job performance. *The Journal of the Korea Contents Association*, 22(1): 505–515.
- Mousa, M., et al. (2025). Remote work challenges in developing countries: A systematic review. *International Journal of Public Administration*, 48(2): 123–145.
- OECD-OPSI. (2022). *Digital government review of public sector innovation*. <https://oecd-opsi.org/innovations/remote-work-and-people-in-government/>.
- Osborne, D., and Gaebler, T. (1992). *Reinventing government: How the entrepreneurial spirit is transforming the public sector*. Addison-Wesley.

- Palladino, N., et al. (2022). COVID-19 and the transformation of public sector work arrangements: A comparative analysis. *Public Administration Review*, 82(4): 678–692.
- Preacher, K. J., and Hayes, A. F. (2004). SPSS and SAS procedures for estimating indirect effects in simple mediation models. *Behavior Research Methods, Instruments, & Computers*, 36(4): 717–731. <https://link.springer.com/article/10.3758/BF03206553>.
- Rainey, H. G. (2009). *Understanding and managing public organizations (4th ed.)*. Jossey-Bass.
- Raj, R., et al. (2023). The study of remote working outcome and its influence on firm performance. *Social Sciences & Humanities Open*, 8, 100528. <https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2023.100528>.
- Schumacker, R. E., and Lomax, R. G. (2016). *A beginner's guide to structural equation modeling (4th ed.)*. Taylor & Francis.
- Slavković, M., et al. (2021). Remote work for sustainability of organization during the COVID-19 pandemic: The mediator-moderator role of social support. *Sustainability*, 14(1): 70. <https://doi.org/10.3390/su14010070>.
- Walker, R. M., and Andrews, R. (2015). Local government management and performance: A review of evidence. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 25(1): 101–133. <https://doi.org/10.1093/jopart/mut038>.
- Wang, B., et al. (2021). Achieving effective remote working during the COVID–19 pandemic: A work design perspective. *Applied Psychology*, 70(1): 16–59. <https://doi.org/10.1111/apps.12290>.

การประกอบสร้างอัตลักษณ์ และการจัดวางตำแหน่งตนเองของผู้ชนะเลิศรายการไมค์ทองคำ 8

The Construction of Identity and Self-Positioning of the Winner of MIC THONGKHAM Season 8

ศุภมน อาภานันท์¹/สมชาย สำเนียงงาม²

Supamon Arpanunt¹/Somchai Sumniengngam²

¹นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

¹Doctoral student in the Doctor of Arts (Thai) program, Faculty of Arts, Silpakorn University.

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

²Assistant Professor, Ph.D., Advisor, Faculty of Arts, Silpakorn University

Corresponding author E-mail: supamon.a@ubu.ac.th โทร. 0867972382

(Received: March 19, 2026; Revised: June 8, 2026; Accepted: June 24, 2026)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์โครงเรื่องของเรื่องเล่า การประกอบสร้างอัตลักษณ์ และการจัดวางตำแหน่งแห่งที่ตนเองของผู้ชนะเลิศรายการไมค์ทองคำ 8 ตามแนวทางการวิเคราะห์โครงเรื่องประเภทการแสดงของแดน โรม (Dan Roam) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิเคราะห์เนื้อหารายการย้อนหลังผ่านสื่อออนไลน์บนช่อง YouTube ของ Workpoint Official ผลการวิจัยจากชุดเรื่องเล่าแบบวีดิทัศน์จำนวน 12 ชุด พบว่า ในด้านโครงเรื่องของเรื่องเล่ามีการนำเสนอเนื้อหาใน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ ปัญหาครอบครัว จุดเริ่มต้นของการประกวดร้องเพลง และการแข่งขันร้องเพลงในรายการไมค์ทองคำ 8 เมื่อวิเคราะห์ตามองค์ประกอบของโครงเรื่องประเภทการแสดงทั้ง 5 องค์ประกอบ พบลักษณะร่วมที่สำคัญคือ ปัญหาทั้งหมดในเรื่องเล่าของผู้เข้าแข่งขันล้วนได้รับการคลี่คลายหรือแก้ไขด้วยการร้องเพลงและการเข้าร่วมประกวดในรายการ สำหรับด้านการประกอบสร้างอัตลักษณ์และการจัดวางตำแหน่งแห่งที่ตัวตน พบว่าเรื่องเล่าในแต่ละชุดมีการประกอบสร้างและจัดวางตำแหน่งให้นายชลพิพรรธน์ ชูแสง มีอัตลักษณ์เป็น “บุตรที่ดีและมีความกตัญญูต่อครอบครัว” เป็น “ลูกศิษย์ที่ดี” ของคณะกรรมการ เป็น “คู่ต่อสู้ที่น่าเกรงขามของผู้เข้าแข่งขันคนอื่น” ในขณะเดียวกันก็เป็น “กัลยาณมิตร (เพื่อน พี่ น้อง)” ร่วมกับผู้เข้าแข่งขัน และเป็น “นักร้อง/ศิลปิน” รวมถึงเป็น “ลูกหลาน” ในสายตาของผู้ชมรายการ ทั้งนี้ อัตลักษณ์และตำแหน่งแห่งที่ที่ถูกประกอบสร้างขึ้นมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความจดจำและความประทับใจแก่ผู้ชม อันจะนำไปสู่การติดตามรับชม การสร้างแรงใจ และการสนับสนุนผู้เข้าแข่งขันอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ผู้ชมรายการจึงควรรับชมสื่ออย่างมีวิจารณญาณและเท่าทันสื่อ

คำสำคัญ: อัตลักษณ์ การจัดวางตำแหน่ง ผู้เข้าแข่งขัน รายการประกวดร้องเพลง รายการไมค์ทองคำ 8

Abstract

This article aims to analyze the narrative structure, identity construction, and self-positioning of the winner of Mic Thongkham Season 8, utilizing Dan Roam's performance narrative framework. Data were collected through a content analysis of archived episodes broadcasted on the WorkpointOfficial YouTube channel. The findings from twelve video narratives reveal that the stories were organized around three

central themes: family tribulations, the inception of a singing contest career, and participation in the Mic Thongkham Season 8 singing competition. Analysis based on the five elements of the performance narrative structure indicates a common paradigm across all narratives: the conflicts presented by the contestants were ultimately resolved through singing or their participation in the competition. Regarding identity construction and positioning, the study demonstrates that the narratives consistently constructed and positioned Mr. Chonphipat Chusaeng as a “good and grateful son to his family,” a “respectful disciple” of the judges, and a “formidable contender” to other contestants, while simultaneously acting as a “peer (friend, senior, or junior)” among fellow participants. Furthermore, he was represented as a “singer/artist” and as a “kinship figure (child/grandchild)” in the eyes of the audience. These constructed identities and positions were strategically designed to foster audience memorability and emotional impression, thereby stimulating continued viewership, moral support, and public endorsement. Consequently, the study suggests that audiences should consume such media content critically and cultivate media literacy.

Keywords: Identity, Positioning, Contestants, Singing competition program, Mic Thongkham Season 8

บทนำ

รายการประกวดร้องเพลงทางโทรทัศน์เป็นรายการที่ได้รับความนิยมสูงในสังคมไทยปัจจุบัน เห็นได้จากการที่มีรายการประกวดร้องเพลงออกอากาศเป็นจำนวนมากในแทบจะทุกสถานีโทรทัศน์ สาเหตุที่ทำให้การประกวดร้องเพลงทางโทรทัศน์ได้รับความนิยมนั้น นอกจากจะเป็นเพราะลักษณะนิสัยคนไทยที่ชื่นชอบความสนุกสนานแล้ว ก็น่าจะเป็นเพราะรายการประกวดร้องเพลงเป็นรายการโทรทัศน์ที่เปิดโอกาสให้ผู้ชม หรือประชาชนทั่วไปได้มีส่วนร่วมกับการได้ฉาย ไม่ว่าจะเป็นการติดตามชมรายการ การสมัครเข้าร่วมเป็น ผู้แข่งขัน หรือร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกรรมการในการคัดเลือก และตัดสินผู้ชนะด้วย (เมธา เสรีธนาวงศ์, 2562)

จากการติดตามชมรายการประกวดร้องเพลงที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ ในปัจจุบันผู้วิจัยพบว่าการประกวดร้องเพลงทางโทรทัศน์นั้น มีลักษณะที่น่าสนใจ และแตกต่างจากการประกวดร้องเพลงในอดีต หรือการประกวดร้องเพลงในบริบทอื่นตรงที่ รายการประกวดร้องเพลงทางโทรทัศน์ไม่ได้นำเสนอเนื้อหาเฉพาะการประกวดแข่งขันร้องเพลงเท่านั้น แต่ยังนำเสนอเรื่องราวชีวิตของผู้เข้าแข่งขันร้องเพลงในรูปแบบต่าง ๆ ด้วย กล่าวได้ว่า การนำเสนอเรื่องราวผู้เข้าแข่งขันร้องเพลงนั้น เป็นจุดเด่นอย่างหนึ่งของรายการประกวดร้องเพลงทางโทรทัศน์ไทยในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาข้อมูลส่วนที่เป็นการนำเสนอผู้เข้าแข่งขัน โดยจะศึกษาว่า รายการประกวดร้องเพลงในฐานะที่เป็นสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลในสังคม มีการประกอบสร้างความหมายของ “ผู้เข้าแข่งขัน” ด้วยการนำเสนอให้ผู้ชมรายการทราบว่า ผู้เข้าแข่งขันที่เป็นบุคคลที่มีอัตลักษณ์ หรือตำแหน่งแห่งหนอย่างไรในสังคม

การศึกษานี้ ผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษาการนำเสนอข้อมูลผู้เข้าแข่งขันจากรายการไมค์ทองคำ 8 เนื่องจากรายการไมค์ทองคำ 8 เป็นรายการประกวดร้องเพลงที่ได้รับความนิยมสูงอย่างต่อเนื่องเป็นเวลากว่าสิบปี (แจ้วริมจ่อ, 2562) เป็นรายการประกวดร้องเพลงที่มีช่วงระยะเวลาในการออกอากาศในแต่ละปี (ซีซั่น) ยาวนานกว่ารายการอื่น และเป็นรายการประกวดร้องเพลงประเภทเรียลลิตีที่มีลักษณะผสมระหว่างรายการถ่ายทอดสดการประกวดร้องเพลงที่ต้องการผู้ที่เป็น “คนไทยหัวใจลูกทุ่ง” และรายการเกมโชว์ประกวดร้องเพลงที่ต้องการคะแนนโหวต และความชื่นชอบจากผู้ชม

ในบทความนี้ ผู้วิจัยจะนำแนวคิดเรื่องโครงเรื่องของการเล่าประเภทการแสดง (แดน โรม, 2559) มาทดลองศึกษาเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการวิเคราะห์การประกอบสร้างอัตลักษณ์ และการจัดวางตำแหน่งของผู้เข้าแข่งขันร้องเพลง โดยจะเลือก

ศึกษาเฉพาะเรื่องเล่าของผู้เข้าแข่งขันที่เป็นผู้ชนะเลิศเท่านั้น เนื่องจากเห็นว่า ผู้ชนะเลิศของรายการ น่าจะเป็นตัวแทนของผู้เข้าแข่งขันที่รายการต้องการสื่อสารมายังผู้ชมรายการได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นผู้ที่ผู้ชมชื่นชอบ และโหวตให้คะแนนมากที่สุด ส่วนในด้านของข้อมูล ผู้เข้าแข่งขันที่ชนะเลิศเป็นผู้ที่รายการนำเสนอเรื่องราว และข้อมูลต่าง ๆ มากที่สุดด้วย เนื่องจากเป็นผู้ที่มีส่วนในการแข่งขันทุกรอบ โดยเฉพาะข้อมูลเรื่องเล่าในรูปแบบของวีดิทัศน์ ดังนั้นการศึกษาเรื่องเล่าของผู้เข้าแข่งขันที่ชนะเลิศของรายการไม้ค้ทองคำ 8 เพื่อวิเคราะห์โครงเรื่อง การประกอบสร้างอัตลักษณ์ และการจัดวางตำแหน่งตนเองนี้ น่าจะทำให้ได้ข้อมูลที่น่าสนใจ และตอบวัตถุประสงค์การศึกษาได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์โครงเรื่องของเรื่องเล่า การประกอบสร้างอัตลักษณ์ และการจัดวางตำแหน่งให้ตนเองของผู้ชนะเลิศรายการไม้ค้ทองคำ 8

ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาข้อมูลจากเรื่องเล่าของผู้เข้าแข่งขันที่เป็นการเล่าเรื่องตนเองของนายชลพิพรรณ์ ชูแสง (ฟอร์ม) ผ่านวีดิทัศน์ ในรายการไม้ค้ทองคำ 8 เท่านั้น ไม่ศึกษาการเล่าเรื่องของนายชลพิพรรณ์ ชูแสงผ่านบุคคลอื่น

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. เก็บข้อมูลเรื่องเล่าของผู้เข้าแข่งขันจากบทพูดที่นำเสนอผ่านวีดิทัศน์ หรือ VTR ในรายการไม้ค้ทองคำ 8 ด้วยการชมรายการไม้ค้ทองคำ 8 ทางสื่อออนไลน์ที่เผยแพร่ผ่าน YouTube โดย WorkpointOfficial (2563) แล้วบันทึกข้อมูลที่ได้เป็นอักษรภาษาไทยลงในโปรแกรม Microsoft Word เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูล
3. วิเคราะห์โครงเรื่อง การประกอบสร้างอัตลักษณ์ และการจัดวางตำแหน่งให้ตนเองของผู้เข้าแข่งขันจากเรื่องเล่าที่ปรากฏในรายการไม้ค้ทองคำ 8
4. สรุปผลการศึกษา อภิปรายผลการศึกษา และเรียบเรียงเป็นบทความวิจัย

คำนิยามศัพท์

เรื่องเล่า หมายถึง เรื่องราว หรือเหตุการณ์บางส่วนที่ผู้เข้าแข่งขัน ในที่นี้คือ นายชลพิพรรณ์ ชูแสง หรือ “ฟอร์ม” เป็นผู้เล่า หรือถ่ายทอดผ่านวีดิทัศน์ (VTR) ในรายการไม้ค้ทองคำ 8

การจัดวางตำแหน่ง หมายถึง ตัวตนของบุคคลในด้านของสิทธิ และหน้าที่ในบริบททางสังคม ณ ขณะที่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นว่า บุคคลมีความสามารถที่จะกระทำ หรือไม่สามารถกระทำสิ่งใดบ้างในขณะนั้น โดยการจัดวางตำแหน่งในที่นี้หมายถึง สิทธิ และหน้าที่ของนายชลพิพรรณ์ ชูแสงที่มีต่อบุคคลที่ปฏิสัมพันธ์ในรายการไม้ค้ทองคำ 8

อัตลักษณ์ หมายถึง ตัวตน หรือลักษณะเฉพาะตัวของผู้เข้าแข่งขันที่ได้รับรางวัลชนะเลิศจากการแข่งขันร้องเพลงในรายการไม้ค้ทองคำ 8 ในที่นี้คือ นายชลพิพรรณ์ ชูแสง หรือ “ฟอร์ม” เป็นผู้พูดนำเสนอตนเองผ่านรายการไม้ค้ทองคำ 8

แนวคิดที่ใช้ในการวิจัย: ภาษากับอัตลักษณ์ การจัดวางตำแหน่งของบุคคล และโครงเรื่องการแสดง

ศิริพร ภักดีผาสุข (2561: 34-40) ได้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอัตลักษณ์ไว้ในหนังสือ “ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอัตลักษณ์และแนวทางการนำมาศึกษาภาษาไทย” ว่า ภาษามีบทบาทสำคัญในการประกอบสร้าง และนำเสนออัตลักษณ์ โดยการใช้ภาษาบางลักษณะสามารถทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการนิยาม และนำเสนอความหมายของตัวตน และตำแหน่งแห่งหนทางสังคมของปัจเจกบุคคล หรือกลุ่มได้โดยตรง อาทิ การใช้รูปภาษาที่เป็นดรชนบ่งชี้อัตลักษณ์ การใช้คำศัพท์เพื่อบรรยายเกี่ยวกับตัวตน ฯลฯ โดยในการปฏิสัมพันธ์นอกจากการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ความคิดระหว่างผู้ร่วม การปฏิสัมพันธ์แล้ว การบรรยาย และการนำเสนอตัวตนว่า “ฉันเป็นใคร” “เธอเป็นใคร” และการจัดวางความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมการปฏิสัมพันธ์เป็นสิ่งที่เกิดควบคู่กันไป การใช้ภาษาเพื่อนำเสนอตัวตนในการปฏิสัมพันธ์นี้ สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า อัตลักษณ์เป็นเรื่องของการเลือกทางสังคม และการกระทำทางสังคมเพื่อแสดงเจตนาที่จะนำเสนอความหมายของตัวตนที่เราเลือกจะเป็นในบริบทต่าง ๆ

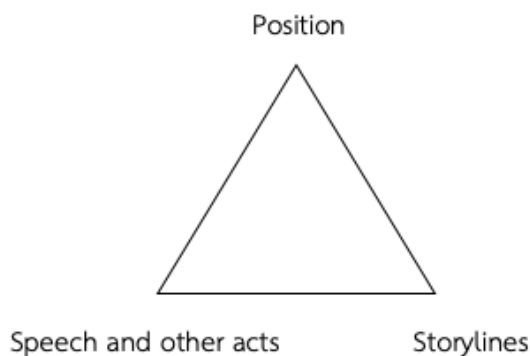
ภาษามีบทบาทสำคัญในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ใน 4 แง่มุม กล่าวคือ ภาษาเป็นป้ายฉลากระบุ อัตลักษณ์ ภาษาเป็นดรชนบ่งชี้อัตลักษณ์ ภาษาเป็นเครื่องมือหรือกลวิธีที่บุคคลหรือกลุ่มต่าง ๆ ใช้ในการนำเสนออัตลักษณ์ของตนเอง และภาษาเป็นเครื่องมือในการประกอบสร้างความหมายและนำเสนอภาพตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ในวาทกรรม

การใช้ภาษาเป็นเครื่องมือ หรือสื่อกลางในการประกอบสร้างอัตลักษณ์นั้นทำได้หลายกลวิธี เช่น การใช้กลวิธีทางศัพท์ กลวิธีทางวาทปฏิบัติศาสตร์และวาทกรรม กลวิธีทางวาทศิลป์ กลวิธีทางสัญลักษณ์ และการใช้เรื่องเล่า

การประกอบสร้างอัตลักษณ์เป็นการนิยามความหมาย และจัดวางตำแหน่งของบุคคล หรือกลุ่ม ซึ่งมีพลวัต และสัมพันธ์กับบริบททางสังคมและช่วงเวลา ความหมายของตัวตน และการจัดวางตำแหน่งทางสังคมนั้น มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลง และปรับเปลี่ยนไปตามบริบท และสถานการณ์แวดล้อมที่เปลี่ยนไป

Harré, และ van Langenhove (Harré, & van Langenhove, 1999) ได้อธิบายว่า ทฤษฎีการวางตำแหน่งนั้น เป็นทฤษฎีที่พัฒนามาจากแนวคิดจิตวิทยาสังคม เนื่องจากเห็นว่า แนวคิดเรื่องบทบาทซึ่งมีลักษณะที่คงที่ตายตัว ไม่สามารถใช้อธิบายพฤติกรรมการณ์การสนทนาในสถานการณ์การสื่อสารของบุคคลที่เปลี่ยนเรื่องที่พูดไปมา และนำเสนอตัวตนของบุคคลในลักษณะที่ไม่ต่อเนื่องได้

แนวคิดเรื่องการวางตำแหน่งเชื่อว่า สิทธิ และหน้าที่ของบุคคลที่จะกระทำ หรือไม่กระทำสิ่งใดก็ตามนั้น ขึ้นอยู่กับตำแหน่งในการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลในบริบททางสังคม ณ ขณะนั้น ไม่ใช่เพราะบทบาทที่บุคคลมีมาแต่กำเนิด หรือได้รับการแต่งตั้ง เพราะตำแหน่ง (Position) ของบุคคลเกี่ยวข้องกับรูปแบบที่บุคคลสร้างตัวตนของตนเอง และตัวตนของผู้อื่นผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่แสดงออกทั้งการใช้ภาษา และการกระทำอื่น ๆ โดยตำแหน่งของบุคคลขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสำคัญ 2 ส่วน คือ โครงเรื่อง หรือเส้นเรื่อง (Storyline) และถ้อยคำ หรือการกระทำอื่น ๆ ของบุคคล (Speech and other acts) ที่เกิดขึ้น ณ ขณะนั้น และเมื่อโครงเรื่อง หรือถ้อยคำ/การกระทำที่บุคคลใช้ปฏิสัมพันธ์เปลี่ยน ตำแหน่งของบุคคล ซึ่งรวมไปถึงสิทธิ และหน้าที่ก็จะเปลี่ยนตามไปด้วย สามารถแสดงความสัมพันธ์ของตำแหน่ง โครงเรื่อง และถ้อยคำ/การกระทำ ได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดเรื่องการวางตำแหน่ง (Harré, & van Langenhove, 1993)

นอกจากแนวคิดเรื่องการวางตำแหน่งจะนำมาใช้อธิบายการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลในบริบทต่าง ๆ แล้ว ยังถูกนำมาใช้เป็นกลยุทธ์สำคัญในการจัดวางตำแหน่งของสินค้า หรือผลิตภัณฑ์ของนักการตลาด เพื่อสร้างความโดดเด่น และแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์ของตนเองด้วย โดยสิ่งที้นำมาใช้ในการกำหนดตำแหน่งของผลิตภัณฑ์ ได้แก่ คุณลักษณะของสินค้า คุณประโยชน์ที่ลูกค้าได้รับ ราคาของผลิตภัณฑ์ การนำไปใช้ กลุ่มลูกค้าหรือผู้บริโภค การเปรียบเทียบกับคู่แข่ง แหล่งผลิต และภาพลักษณ์ของสินค้า (จิรากรณ กลิ่นดั่ง, 2558: 18-19)

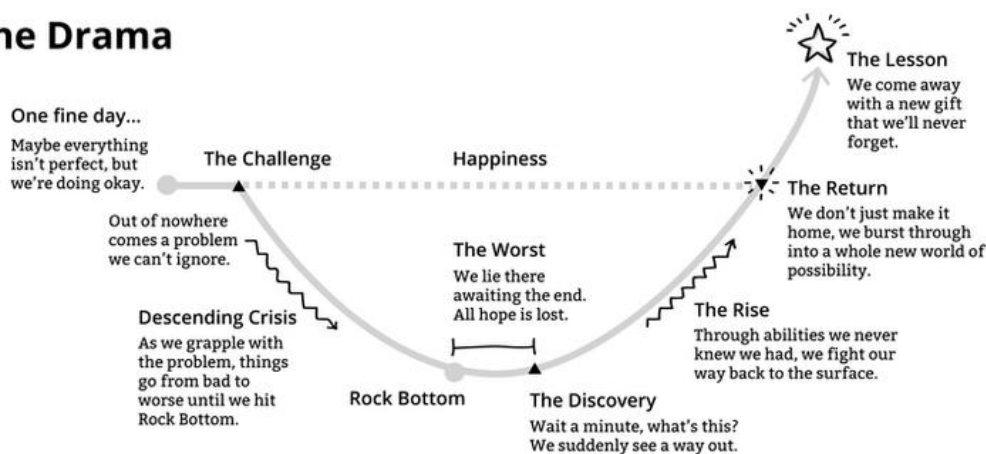
ถ้อยคำ และการกระทำ กับโครงเรื่อง หรือเส้นเรื่องเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะกำหนดตำแหน่งของบุคคล โดยถ้อยคำ และการกระทำของบุคคลที่จะแสดงออกนั้น มักขึ้นอยู่กับมิติทางศีลธรรม หรือกฎเกณฑ์ทางสังคมที่บุคคลนั้น ๆ เชื่อถือ อาจเป็นศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี หรือกฎหมายก็ได้ ส่วนโครงเรื่อง หรือเส้นเรื่อง มักขึ้นอยู่กับเนื้อหา และวัตถุประสงค์ของบุคคลเป็นหลัก แดน โรม (2559: 33) อธิบายว่า โครงเรื่องของการนำเสนอโดยทั่วไปนั้นแบ่งได้ 4 ประเภท คือ การรายงาน การอธิบาย การเสนองาน และการแสดง

เมื่อพิจารณาลักษณะเรื่องเล่าของผู้เข้าแข่งขันที่ปรากฏในรายการไมค์ทองคำ 8 ผู้วิจัยพบว่า มีลักษณะเป็นโครงเรื่องประเภทการแสดง เนื่องจากเป็นเรื่องราวที่มีลำดับเหตุการณ์ ตัวละคร มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความจดจำ และสร้างประทับใจให้ผู้ชมรายการในลักษณะเดียวกับการนำเสนอสารคดีโทรทัศน์ โดยนำเสนอในลักษณะที่ธีรภาพ โลหิตกุล (2552) เรียกว่า “สารคดีเชิงละคร (Drama)” ที่มีเสียง และภาพเคลื่อนไหวประกอบการนำเสนอเรื่องราวของตัวละครที่มีชีวิต และมีตัวตนอยู่จริงในสังคม

สารคดีเชิงละคร (Drama) เป็นกลวิธีในการนำเสนอเรื่องราวของบุคคลเพื่อสร้างอารมณ์ให้ผู้ชมรายการโทรทัศน์รู้สึกคล้อยตาม และเชื่อในสิ่งที่ผู้ผลิตรายการต้องการสื่อสาร ด้วยการนำความจริงที่รายการต้องการนำเสนอมานำเสนออย่างมีลูกเล่น โดยการใช้ภาพ การตัดต่อภาพ หรือการสลับลำดับภาพ และเรื่องราวไปมาเพื่อสร้างอารมณ์เชิงละครให้ผู้ชมรายการโทรทัศน์รู้สึกคล้อยตาม รวมถึงใช้การจัดฉาก (Dramatization) และการทำซ้ำ (Re-act) เพื่อนำเสนอเรื่องราวเหตุการณ์จริงที่เคยเกิดขึ้นแล้ว มาถ่ายทอดให้ผู้ชมรายการโทรทัศน์ได้ชม และถ่ายทำในสถานที่จริง ไม่ใช่สถานที่สมมติขึ้นแบบการถ่ายทำละคร (ธีรภาพ โลหิตกุล, 2552: 74, 85) โดยใช้การเล่าเรื่องของผู้เข้าแข่งขันในการดำเนินเรื่อง

ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาโดยใช้โครงเรื่องประเภทการแสดงของแดน โรม (2559) มาเป็นแนวทางวิเคราะห์ โครงเรื่องประเภทการแสดงนี้ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ One fine day (ในวันสดใส) The Challenge (เรื่องท้าทาย) The Worst (ตกต่ำแย่) The Return (พลิกฟื้นและกลับมา) และ The Lesson (บทเรียน) มีรายละเอียดดังรูปแผนภาพต่อไปนี้

The Drama

ภาพที่ 2 แผนภาพโครงเรื่องประเภทการแสดง (แดน โรม, 2559)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ภาษา อัตลักษณ์ และการวางตำแหน่งนั้น มีความสัมพันธ์กัน โดยเฉพาะในด้านที่เกี่ยวกับตัวตนของบุคคล และเราสามารถศึกษาได้จากการวิเคราะห์ถ้อยคำ หรือการกระทำของบุคคลขณะที่มีการปฏิสัมพันธ์กันเหมือนกัน

ในบทความนี้ ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการประกอบสร้างอัตลักษณ์ และการจัดวางตำแหน่งตนเองของผู้ชนะการแข่งขันรายการไมค์ทองคำ 8 หรือนายชลพิพรธน์ ชูแสง โดยใช้แนวทางการวิเคราะห์โครงเรื่องประเภทการแสดงของแดน โรม เพื่อจะวิเคราะห์ว่า นายชลพิพรธน์ ชูแสงที่เป็นผู้ได้รับรางวัลชนะเลิศของรายการนั้น เป็นผู้ที่จัดวางตำแหน่งของตนเองในการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ อย่างไร และตำแหน่งที่ถูกจัดวางนั้น ส่งผลให้นายชลพิพรธน์ ชูแสง เป็นผู้มีสิทธิ์ และหน้าที่ รวมถึงอัตลักษณ์อย่างไรบ้าง

ผลการวิจัย

รายการไมค์ทองคำ 8 เป็นรายการประกวดร้องเพลงลูกทุ่งสำหรับบุคคลทั่วไปที่ไม่จำกัดเพศ วัย การศึกษา และอาชีพของผู้เข้าแข่งขัน ผลิตรายการโดยบริษัทเวิร์คพอยท์ เอ็นเทอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน) ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่องเวิร์คพอยท์ ทุกวันเสาร์ และอาทิตย์ ตั้งแต่เวลา 18:00 น. ระหว่างวันที่ 2 มีนาคม 2562 – 12 มกราคม 2563 จำนวน 88 ตอน มีนายสลา คุณวุฒิ (ครูสลา) นางทิม สอนนา (สุนารี ราชสีมา) และนายบำเรอ ผ่องอินทรกุล (ไนต์ เชิญยิ้ม) เป็นคณะกรรมการประจำรายการ มีนายภาณุพันธ์ ครุฑโต (พัน พลุแตก) เป็นพิธีกรดำเนินรายการ และมีนายชลพิพรธน์ ชูแสง หรือ “ฟอร์ม” เป็นผู้เข้าแข่งขันที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ

จากการศึกษารายการไมค์ทองคำ 8 ผู้วิจัยพบบทพูดเล่าเรื่องตนเองผ่านวิถีทัศน์ของนายชลพิพรธน์ ชูแสง หรือ “ฟอร์ม” จำนวน 12 บท จากการแข่งขันรอบทั้งหมด 12 รอบ ได้แก่ รอบ Audition รอบ Knockout (48 คน) รอบ 4 ไมค์ (24 คน) รอบบ้านนากรุง (8 คน) รอบคนบ้านไหน (7 คน) รอบบ้านนา ฮาเฮ (6 คน) รอบเพลงนี้มีชื่อเธอ (5 คน) รอบเพลงรักสามเศร้า (5 คน) รอบชิงชนะเลิศ (เพลงโหมโรง) รอบชิงชนะเลิศ (เพลงข้า) รอบชิงชนะเลิศ (เพลงเร็ว) และรอบชิงชนะเลิศ (เพลงใหม่)

ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการศึกษาเป็น 2 ประเด็น คือ โครงเรื่องของเรื่องเล่า และการประกอบสร้างอัตลักษณ์และการจัดวางตำแหน่งตัวตน ดังนี้

1. โครงเรื่องของเรื่องเล่า

เมื่อพิจารณาเรื่องเล่าของนายชลพิพรรณ ชูแสง หรือ “ฟอร์ม” ที่ปรากฏในรายการไม้คันทองคำ 8 พบว่า มีการนำเสนอโครงเรื่องทั้งหมด 3 ประเด็น ได้แก่ เรื่องปัญหาครอบครัว เรื่องจุดเริ่มต้นของการประกวดร้องเพลง และเรื่องการแข่งขันร้องเพลงในรายการไม้คันทองคำ 8 มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ปัญหาครอบครัว โครงเรื่องปัญหาครอบครัวเป็นการกล่าวถึงปัญหาหนี้สินของครอบครัวนายชลพิพรรณ ชูแสง ที่เกิดจากธุรกิจของบิดาล้มละลาย จนทำให้ครอบครัวมีหนี้สินจำนวนมาก ดังตัวอย่างข้อความต่อไปนี้

ฟอร์ม : ก่อนนี่คือพ่อแม่ทำงานทำธุรกิจครับ เป็นธุรกิจส่งออกของภูมิภาคตะวันออกครับ เกี่ยวกับเฟอร์นิเจอร์แล้วก็มาล้มละลายช่วงฟองสบู่แตก ครอบครัวเริ่มเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ครับ ครอบครัวจากที่เรียนเอกชนก็ย้ายมาอยู่โรงเรียนวัด...

(ไม้คันทองคำ 8 รอบ Audition)

จากการวิเคราะห์โครงเรื่องปัญหาครอบครัวตามแนวทางของแดน โรม สามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงโครงเรื่องปัญหาครอบครัวของนายชลพิพรรณ ชูแสงที่ปรากฏในรายการ

The Drama: โครงเรื่องแบบการแสดง	โครงเรื่องปัญหาครอบครัว : หนี้สินของครอบครัว
One fine day: ในวันที่สดใส	พ่อแม่ทำธุรกิจส่งออกเฟอร์นิเจอร์ที่จังหวัดชลบุรี
The Challenge: เรื่องท้าทาย	ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ (ฟองสบู่แตก)
The Worst: ตกต่ำแย่	ธุรกิจของพ่อแม่ล้มละลาย และมีหนี้สิน 5 ล้านบาท
The Return: พลิกฟื้นและกลับมา	สมัครแข่งขันร้องเพลงชิงเงินรางวัลตามเวทีต่าง ๆ รวมถึงรายการประกวดร้องเพลงทางโทรทัศน์ เพื่อนำเงินรางวัลไปชำระหนี้ของครอบครัว
The Lesson: บทเรียน	การประกวดร้องเพลงช่วยแก้ไข้ปัญหาของครอบครัวได้

1.2 จุดเริ่มต้นของการประกวดร้องเพลง โครงเรื่องจุดเริ่มต้นของการประกวดร้องเพลงเป็นการกล่าวถึงที่มาที่นายชลพิพรรณ ชูแสง เริ่มต้นร้องเพลงว่า เนื่องจากต้องการหากิจกรรมทำระหว่างการศึกษาของ ตน ดังตัวอย่างข้อความต่อไปนี้

ฟอร์ม : จุดเริ่มต้นที่ผมร้องเพลง ผมเริ่มมาจากผมเล่นกีฬาคีฬา นักกีฬา นักกีฬาวอลเลย์บอลของโรงเรียนครับ จะมีตึก ในระหว่างที่ซ้อมทุกเช้า มันจะมีตึกมาวิ่งตอนตีห้าครับ ผมเลยอยากหาอะไรทำแก้เบื่อ ผมก็เลยร้องเพลงไปด้วย วิ่งไปด้วยครับ...

(ไม้คันทองคำ 8 รอบชิงชนะเลิศ : เพลงเร็ว)

จากการวิเคราะห์โครงเรื่องปัญหาครอบครัวตามแนวทางของแดน โรม สามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงโครงเรื่องจุดเริ่มต้นของการประกวดร้องเพลงของนายชลพิพรรณ์ ชูแสงที่ปรากฏในรายการ

The Drama: โครงเรื่องแบบการแสดง	โครงเรื่องจุดเริ่มต้นของการประกวดร้องเพลง
One fine day: ในวันที่สดใส	เป็นนักกีฬาวอลเลย์บอลของโรงเรียน
The Challenge: เรื่องท้าทาย	ต้องตื่นไปซ้อมวิ่งตอนตีห้าทุกวัน
The Worst: ตกต่ำแย่	รู้สึกเบื่อที่ต้องซ้อมวิ่ง
The Return: พลิกฟื้นและกลับมา	ร้องเพลงขณะซ้อมวิ่งเพื่อแก้เบื่อ โค้ชที่ไปฝึกกีฬาด้วย เห็นว่าร้องเพลงได้ จึงมาบอกมารดาที่เป็นนักร้อง มารดาจึงสอนให้ร้องเพลง และพาไปประกวดร้องเพลงชิงเงินรางวัลตามเวทีต่าง ๆ เพื่อนำเงินรางวัลไปชำระหนี้ของครอบครัว
The Lesson: บทเรียน	การประกวดร้องเพลงช่วยแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่าย และปัญหาครอบครัวได้

1.3 การแข่งขันร้องเพลงในรายการไม้คันทองคำ 8 โครงเรื่องการแข่งขันร้องเพลงในรายการไม้คันทองคำ 8 เป็นการกล่าวถึงความรู้สึกของนายชลพิพรรณ์ ชูแสง ที่มีต่อกติกาของรายการ และการเตรียมตัวด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการแข่งขันในรอบนั้น ๆ ดังตัวอย่างข้อความต่อไปนี้

พอร์ม : สำหรับโจทย์เพลงรักสามเศร้านะครับ พอได้ยิน concept นี้ คือนักใจเลยครับ เพราะว่าความยากมันไม่ได้อยู่ที่การเลือกเพลงอย่างเดียวครับ มันอยู่ที่การสื่อสารอารมณ์ของเพลงด้วย แล้วก็เราก็หวั่น ๆ ว่าเราจะทำได้ไม่เต็มที่ เพราะว่าเราไม่มีประสบการณ์ เรา เราไม่รู้ว่ เราถ่ายทอดอารมณ์มา ออกมาประมาณไหนถึงจะพอดี กลัวว่าจะมากเกินไปหรือน้อยเกินไปอะไรอย่างนี้ครับ

เพลงที่ผมเลือกนะครับ ใน concept รักสามเศร้านี้ คือผลงานเพลงข้ามมันลูกทุ่ง ครับถึงเพลงนี้จะยากนะครับ ผมคิดว่า ถ้าผมทำเพลงนี้ออกมาจากใจ แล้วผมเป็นตัวของตัวเองมากที่สุด ผมคิดว่า ผมจะทำได้ดีที่สุดครับ

(ไม้คันทองคำ 8 รอบ 5 คนสุดท้าย : เพลงรักสามเศร้านะ)

จากการวิเคราะห์โครงเรื่องปัญหาครอบครัวตามแนวทางของแดน โรม สามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงโครงเรื่องการแข่งขันร้องเพลงในรายการไม้คันทองคำ 8 ของนายชลพิพรรณ์ ชูแสง ที่ปรากฏในรายการ

The Drama: โครงเรื่องแบบการแสดง	โครงเรื่องการแข่งขันร้องเพลงในรายการไม้คันทองคำ 8
One fine day: ในวันที่สดใส	เป็นผู้เข้าแข่งขันที่ผ่านเข้ารอบ และมีสิทธิ์เข้าแข่งขันในรายการ
The Challenge: เรื่องท้าทาย	มีการเปลี่ยนกติกาการแข่งขันในรอบต่าง ๆ และกติกา “โหด” มากขึ้นทุกรอบ
The Worst: ตกต่ำแย่	เกิดข้อผิดพลาดในการร้องเพลง เพราะมีปัญหาเสียงแตก และผู้เข้าแข่งขันคนอื่นที่ทำได้ดีกว่าตนเอง
The Return: พลิกฟื้นและกลับมา	ฝึกซ้อมให้มากขึ้น เพื่อรอเวลาที่เหมาะสม และพัฒนาตนเอง ด้วยการทำตามคำแนะนำของผู้รู้/กรรมการ จึงสามารถเอาชนะผู้เข้าแข่งขันคนอื่น และผ่านเข้าสู่รอบต่อไป จนได้รับรางวัลชนะเลิศในที่สุด
The Lesson: บทเรียน	การประกวดร้องเพลงช่วยแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่ายของครอบครัวได้

จากข้อมูลในตารางที่ 1 - 3 จะเห็นได้ว่า โครงเรื่องทั้ง 3 ประเด็นมีข้อมูลที่ตรงกัน 2 องค์ประกอบคือ The Return (พลิกฟื้นและกลับมา) ที่มีการร้องเพลงเป็นกิจกรรมหลัก และ The Lesson (บทเรียน) ที่มีข้อสรุปเดียวกันว่า “การประกวดร้องเพลงช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้” อาจกล่าวได้ว่า ไม่ว่าบุคคลจะประสบปัญหาเพราะมีเรื่องท้าทาย หรืออยู่ในจุดตกต่ำแย่งเพียงใด “การร้องเพลง” และ “การประกวดร้องเพลง” หรือ “การเข้าร่วมแข่งขันร้องเพลงในรายการโทรทัศน์” เป็นหนทางที่จะช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาก็กำลังประสบได้ทุกประการ

2. การประกอบสร้างอัตลักษณ์ และการจัดวางตำแหน่งตัวตน

จากการวิเคราะห์เรื่องเล่าของนายชลพิพรรธน์ ชูแสง หรือ “ฟอร์ม” ที่ปรากฏในรายการไม้คันทองคำ 8 พบว่า เมื่อพิจารณาโครงเรื่อง ร่วมกับภาษาถ้อยคำ และท่าทาง เช่น การใช้สายตา การแสดงท่าทาง หรือการยิ้ม รวมถึงช่องทาง หรือสื่อที่ใช้ในการสื่อสาร ผู้วิจัยพบว่า เรื่องเล่าของผู้เข้าแข่งขันรายนี้เป็นการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลหลายบุคคล ได้แก่ ครอบครัวของนายชลพิพรรธน์ ชูแสง ผู้ร่วมเหตุการณ์ฝ่ายรายการประกวดร้องเพลง ได้แก่ กรรมการ พิธีกร ทีมงาน และผู้เข้าแข่งขัน (คนอื่น ๆ) และผู้ชมรายการโทรทัศน์ สามารถสรุปเป็นตารางได้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างโครงเรื่อง และบุคคลที่นายชลพิพรรธน์ ชูแสงมีปฏิสัมพันธ์ขณะเล่าเรื่อง

บุคคลที่ผู้เล่าเรื่องมีปฏิสัมพันธ์ด้วย	โครงเรื่อง		
	ปัญหาครอบครัว	จุดเริ่มต้นในการร้องเพลง	การแข่งขันร้องเพลงในรายการไม้คันทองคำ 8
ครอบครัว	✓		✓
รายการ (กรรมการ/พิธีกร/ทีมงาน)	✓	✓	✓
ผู้เข้าแข่งขัน			✓
ผู้ชมรายการ	✓	✓	✓

จากตารางที่ 4 การปฏิสัมพันธ์ระหว่างนายชลพิพรรธน์ ชูแสงกับครอบครัว ในที่นี้คือบิดา มารดาพบการใช้ถ้อยคำกล่าวถึงในลักษณะที่เป็นการขอบคุณที่ให้การช่วยเหลือ และสนับสนุนในการเข้าร่วมการแข่งขัน และการสัญญาว่าจะช่วยจัดการเรื่องภาระหนี้สินของครอบครัว ส่วนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนายชลพิพรรธน์ ชูแสง กับฝ่ายรายการ พบการใช้ถ้อยคำกล่าวถึงในลักษณะที่เป็นการขอบคุณที่ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ แจ้งข้อมูล หรือถามคำถามกับตน การปฏิสัมพันธ์ระหว่างนายชลพิพรรธน์ ชูแสง กับผู้เข้าแข่งขันคนอื่น ๆ พบการใช้ถ้อยคำแสดงการโอ้อวดความสามารถ แสดงการทำท่ายหรือแสดงการชม แต่จะเป็นการกล่าวผ่านสื่อรายการโทรทัศน์ ไม่ใช่การสื่อสารเฉพาะหน้า และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนายชลพิพรรธน์ ชูแสง กับผู้ชมรายการ พบการใช้ถ้อยคำที่เป็นการขอบคุณ การขอกำลังใจ และการขอร้องให้ช่วยสนับสนุนตนเพื่อให้เป็นผู้ที่ผ่านเข้ารอบ และได้รับรางวัลชนะเลิศในที่สุด ทั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า การเล่าเรื่องของนายชลพิพรรธน์ ชูแสงทุกโครงเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นในการแข่งขันรอบใด หรือต้องการสื่อสารกับบุคคลใดก็ตาม ก็จะสามารถถือว่าการสื่อสารกับผู้ชมรายการทั้งหมดด้วย แม้จะมีถ้อยคำที่กล่าวถึงผู้ชมรายการหรือไม่ก็ตาม เพราะเป็นการสื่อสารผ่านรายการโทรทัศน์ที่มีวัตถุประสงค์ในการผลิตเพื่อให้ผู้ชมได้รับชมเป็นหลักนั่นเอง

เมื่อพิจารณาโครงเรื่องของเรื่องเล่า กับถ้อยคำที่นายชลพิพรรธน์ ชูแสง ใช้ในการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ แล้วพบว่า สามารถตีความการจัดวางตำแหน่งตัวตน และอัตลักษณ์ของนายชลพิพรรธน์ ชูแสง ได้ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการจัดวางตำแหน่งของ กับสิทธิ์ และหน้าที่ของฟอร์ม ชลพิพรรณที่นำเสนอในรายการไม้คองคำ 8

ความสัมพันธ์กับบุคคล	ตำแหน่ง	สิทธิ์ และหน้าที่	ภาษา/ถ้อยคำ
ครอบครัว (พ่อแม่/ผู้ปกครอง)	ลูก	เป็นผู้ที่ต้องได้รับการดูแล และช่วยเหลือจากครอบครัว	ก็อยากฝากบอกพ่อแม่แน่ครับว่า...แล้วก็ขอบคุณที่สนับสนุนผม จนผมมีทุกวันนี้ครับ เกเรบ้างนิดหน่อยตามภาษาวัยรุ่นครับ ก็ขอโทษผ่านทางรายการเลยแล้วกันนะครับ...
	ลูกกตัญญู	เป็นผู้รับภาระดูแลครอบครัว และตอบแทนบุญคุณบิดามารดา	ตั้งแต่ผมร้องเพลงมา ผมไม่เคยใช้ชีวิตแบบเพื่อน ๆ ความฝันสูงสุดที่ผมต้องการคือ ผมอยากเลี้ยงดูพ่อแม่ มันอาจจะเป็นก้าวแรกครับ สัญญาจะครับว่า ผมจะดูแลพ่อแม่ตลอดไปครับ ผมทำได้แล้วครับ
รายการประกวดร้องเพลง (กรรมการ/พิธีกร/ทีมงาน)	ผู้เข้าแข่งขัน	เข้าร่วมการฝึกซ้อม และเข้าร่วมการแข่งขันตามกติกาที่รายการกำหนด หากเป็นผู้ชนะ จะได้รับรางวัลที่รายการประกาศไว้	ผมเชื่อว่านะครับ ถ้าผมทำได้เท่าที่ผมซ้อม และผมควบคุมตัวเองได้ดีพอสมควรนะครับ ผมเชื่อว่ามันยากกับการที่จะมาแย่งไม้คองในตำแหน่งของผมครับ เราก็ต้องมาฝึกใหม่ แล้วก็ต้องตั้งใจฟัง ฟังเยอะ ๆ ซ้อมเยอะ ๆ ครับ
	ลูกศิษย์	เป็นผู้ที่พร้อมจะฟังคำแนะนำ สั่งสอน และปรับปรุงแก้ไข	เราก็พยายามร้องเพลงเปิดปาก แบบที่ท่านคณะกรรมการให้คำแนะนำไว้ในรอบที่แล้วครับ
ผู้เข้าแข่งขันคนอื่น	ผู้เข้าแข่งขัน	เป็นคู่ต่อสู้ หรือผู้ที่ต้องต่อสู้/แข่งขันกัน	ผมเชื่อว่า เก่งทุกคนและร้องดีทุกคน คือวันนั้นใครผิดพลาดน้อยที่สุดก็เป็นผู้เข้ารอบต่อไป แต่ถ้าเกิดใครผิดพลาดเยอะก็กลับบ้านครับผม
	เพื่อน พี่ น้อง	เป็นผู้ที่มีความฝัน และความสามารถเหมือนกัน สามารถช่วยเหลือ พุดคุย ให้กำลังใจกันได้	ผมก็รู้สึกโชคดีที่มีโอกาสได้ทำในรอบนี้...ร้องรวมศิลปินไม้คองคำทั้งสี่คน...มันก็ตื่นเต้นไปอีกรูปแบบนึงนะครับ ...เพราะว่าเราไม่ได้เป็นคนร้องคนเดียวบนเวที ทุก ๆ คนก็ถ่ายทอดอารมณ์ให้กัน แล้วก็รู้สึกมีความสุข แล้วก็ป็นประสบการณ์ที่แปลกใหม่สำหรับผมครับ
ผู้ชมรายการ	ลูกหลาน	เป็นผู้ที่มีความสามารถในการร้องเพลงที่ต้องการกำลังใจ และการสนับสนุน	ฝากถึงพี่น้องทั่วประเทศด้วยนะครับที่ติดตามชมรายการไม้คองคำอยู่ นะครับ ก็ฝากเป็นแรงเชียร์แรงใจนะครับ ให้กับน้องฟอร์ม นะครับ มีผลงานเพลงซิงเกิ้ลแรกเป็นของตัวเอง ฝากชม ฝากเชียร์ด้วยนะครับ

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า นายชลพิพวรรณ ชูแสง และรายการไม้คันทองคำ 8 มีการประกอบสร้าง และการวางตำแหน่งของนายชลพิพวรรณ ชูแสง ให้เป็นผู้ที่มีตำแหน่งที่หลากหลาย โดยเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์กับครอบครัว มีการวางตำแหน่งให้นายชลพิพวรรณ ชูแสง เป็น “ลูก” ที่ต้องการความช่วยเหลือ ดูแล ให้กำลังใจ รวมไปถึงการให้อภัยจากบิดามารดา หรือครอบครัว และในขณะเดียวกันก็มีตำแหน่งเป็น “ลูกกตัญญู” ที่มีหน้าที่ดูแลบิดามารดา ตอบแทนบุญคุณ และช่วยแบ่งเบาภาระหนี้สินของครอบครัวด้วย

เมื่อปฏิสัมพันธ์กับผู้ร่วมเหตุการณ์สื่อสารฝ่ายรายการ จะมีตำแหน่งเป็น “ผู้เข้าแข่งขัน” ของรายการ มีหน้าที่เข้าร่วมการฝึกซ้อม และแข่งขันตามเกณฑ์ หรือกติกาที่ทางรายการกำหนด และหากเป็นผู้ที่ชนะ ก็จะมีสิทธิได้รับรางวัล และมีตำแหน่งเป็น “ลูกศิษย์” เมื่อปฏิสัมพันธ์กับกรรมการ หรือผู้สอนการแสดงที่รายการจัดมาให้ โดยจะมีหน้าที่รับฟังคำแนะนำ คำแนะนำ แล้วนำไปปฏิบัติเพื่อแก้ไข และพัฒนาให้ร้องเพลงได้ดีขึ้น เก่งขึ้น

เมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เข้าแข่งขันคนอื่น ๆ จะมีตำแหน่งเป็น “คู่ต่อสู้” ในขณะทำการแข่งขัน มีหน้าที่แสดงความสามารถด้านการร้องเพลงของตนให้ดีที่สุดเพื่อจะได้เป็นฝ่ายชนะ และมีตำแหน่งเป็น “เพื่อน พี่ น้อง” ที่มีความฝันเดียวกันในขณะฝึกซ้อม หรือทราบผลการแข่งขันเรียบร้อยแล้ว มีหน้าที่คือให้กำลังใจ หรือช่วยเหลือดูแล พุดคุย สนทนากัน

เมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ชมรายการ จะมีตำแหน่งเป็น “ลูกหลาน” และจะมีตำแหน่งเป็น “ศิลปิน/นักร้อง” ในกรณีที่เป็นผู้ผ่านเข้ารอบชิงชนะเลิศของรายการ จะได้เป็นศิลปินในสังกัดของสถานี และมีผลงานเพลงเป็นของตนเอง โดยทั้ง 2 ตำแหน่งมีหน้าที่ไม่ต่างกันคือ แสดงความสามารถด้านการร้องเพลงให้ผู้ชมรายการชม และคอยรับคำติชม หรือกำลังใจตลอดจนการสนับสนุนจากผู้ชมรายการ

การจัดวางตำแหน่งตัวตนของนายชลพิพวรรณ ชูแสง สื่อให้เห็นว่า รายการไม้คันทองคำ 8 และนายชลพิพวรรณ ชูแสง กำลังประกอบสร้างความหมายตัวตน หรืออัตลักษณ์ของนายชลพิพวรรณ ชูแสง เองให้เป็น “ลูกกตัญญู” เป็น “ผู้ที่มีความสามารถ” เป็น “ลูกศิษย์ที่เชื่อฟัง” เป็น “ผู้มีมิตรสัมพันธ์” และเป็น “ผู้ที่ต้องการการสนับสนุนจากผู้ชม” ซึ่งอัตลักษณ์ทั้งหมดนี้ ถูกประกอบสร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เข้าแข่งขันรายนี้ กลายเป็นบุคคลที่ผู้ชมน่าจะต้องชื่นชอบ และชื่นชม เพราะมีอัตลักษณ์หรือคุณลักษณะที่ดี เหมาะสมที่จะสนับสนุน และให้กำลังใจต่อไป

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาการประกอบสร้างอัตลักษณ์ และการวางตำแหน่งตนเองของผู้ชนะเลิศรายการไม้คันทองคำ 8 จากเรื่องเล่าของนายชลพิพวรรณ ชูแสง หรือ “ฟอร์ม” ในบทพุดวิทัศน์ จำนวน 12 บทนั้น ในด้านของโครงเรื่องของเรื่องเล่า เมื่อวิเคราะห์ตามองค์ประกอบของโครงเรื่องประเภทการแสดงทั้ง 5 องค์ประกอบ พบว่า โครงเรื่องทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ โครงเรื่องปัญหาครอบครัว โครงเรื่องจุดเริ่มต้นของการประกวดร้องเพลง และโครงเรื่องการแข่งขันร้องเพลงในรายการไม้คันทองคำ 8 มีลักษณะที่เหมือนกันคือ ทุกปัญหาของเรื่องราวที่เล่า หรือนำเสนอนั้น สามารถจัดการแก้ไขได้ด้วยการร้องเพลง หรือการประกวดร้องเพลง มีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 6 ตารางสรุปโครงเรื่องของเรื่องเล่าของนายชลพิพวรรณ ชูแสง

องค์ประกอบของ โครงเรื่องแบบการแสดง	โครงเรื่อง		
	ปัญหาครอบครัว	จุดเริ่มต้นการประกวด	การแข่งขันในรายการ
One fine day: ในวันที่สดใส	มีธุรกิจส่งออก	นักกีฬาโรงเรียน	ผ่านเข้ารอบมาแข่งขัน
The Challenge: เรื่องท้าทาย	ปัญหาเศรษฐกิจ	ต้องซ้อมวงดนตรี 5	กติกาใหม่ทุกรอบ

องค์ประกอบของ โครงเรื่องแบบการแสดง	โครงเรื่อง		
	ปัญหาครอบครัว	จุดเริ่มต้นการประกวด	การแข่งขันในรายการ
The Worst: ตกต่ำแย่	ล้มละลาย มีหนี้สิน	รู้สึกเบื่อต่อนิว	ร้องผิดพลาด คนอื่นทำดีกว่า
The Return: พลิกฟื้นและกลับมา	ร้องเพลงชิงเงินรางวัล	ร้องเพลงแก้เบื่อ	ซ้อมร้องเพลงให้มากขึ้น
The Lesson: บทเรียน	การร้องเพลง/ประกวดร้องเพลงช่วยแก้ไขปัญหาได้		

ส่วนด้านการประกอบสร้างอัตลักษณ์ และการจัดวางตำแหน่งตัวตนของนายชลพิพรรณ์ ชูแสง พบว่า ในการนำเสนอเรื่องเล่าในแต่ละบทนั้น มีการประกอบสร้างอัตลักษณ์ และการจัดวางตำแหน่งให้นายชลพิพรรณ์ ชูแสง ที่หลากหลาย และแตกต่างกันไปตามโครงเรื่อง และบุคคลผู้ที่นายชลพิพรรณ์ ชูแสง มีการปฏิสัมพันธ์ด้วย กล่าวคือ เป็น “ลูกที่ดี และกตัญญูของครอบครัว” เป็น “ลูกศิษย์ที่ดี” ของกรรมการ เป็น “ผู้แข่งขันที่ดีของรายการ/ทีมงาน/ผู้ชม” เป็น “คู่ต่อสู้ที่น่ากลัวของผู้แข่งขันคนอื่น” และในขณะเดียวกันก็เป็น “เพื่อน พี่ น้อง กับผู้เข้าแข่งขันคนอื่น” ด้วย และเป็น “นักร้อง/ศิลปิน” รวมถึง “ลูกหลาน” ของผู้ชมรายการ

การอภิปรายผล

จากการวิจัย พบประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

1. การเล่าเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาครอบครัว หรือหนี้สินของบิดาของนายชลพิพรรณ์ ชูแสง พบเฉพาะในการเล่าเรื่องรอบ Audition ที่เป็นรอบเปิดตัวผู้เข้าแข่งขัน และรอบชิงชนะเลิศทั้ง 3 รอบที่รายการเริ่มให้ผู้ชมได้มีส่วนร่วมในการโหวตตัดสินผู้ชนะเลิศของรายการแล้วเท่านั้น ส่วนในรอบการแข่งขันรอบอื่น ๆ ที่ให้กรรมการของรายการเป็นผู้ตัดสิน เช่น รอบ Knockout หรือรอบ 4 ไมค์ นั้น ไม่พบการนำเสนอข้อมูลดังกล่าว แต่จะนำเสนอเกี่ยวกับการแข่งขันในรายการไมค์ทองคำ 8 ทั้งหมดแทน

จากข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การจัดวางตำแหน่งของนายชลพิพรรณ์ ชูแสง เป็นไปเพื่อสื่อให้ผู้ชมรายการเห็นว่า นายชลพิพรรณ์ ชูแสง เป็นบุคคลที่สมควรจะให้การสนับสนุน เพราะนอกจากจะเป็นผู้เข้าแข่งขันที่อายุน้อยแล้ว ยังต้องทำงานหนักตั้งแต่เด็ก เพราะมีภาระต้องเลี้ยงดูครอบครัว และรับผิดชอบหนี้สินของบิดา สมควรที่ผู้ชมโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีฐานะ หรือมีกำลังทรัพย์ที่ชื่นชมลูกกตัญญู จะต้องให้การสนับสนุน และส่งเสริมด้วยการให้กำลังใจ และร่วมโหวตให้ได้รับรางวัลชนะเลิศ ซึ่งเงินรางวัลที่ได้รับก็จะช่วยให้ครอบครัวของนายชลพิพรรณ์ ชูแสงหมดภาระหนี้สินได้ และรายการไมค์ทองคำ 8 เองก็จะได้กำไรจากการจัดประกวดครั้งนี้เป็นจำนวนมากด้วย

2. การเล่าเรื่องเพื่อประกอบสร้างอัตลักษณ์ และการจัดวางตัวตนของนายชลพิพรรณ์ ชูแสง ที่ปรากฏในรายการนั้น แม้ถ้อยคำที่สื่อจะออกมาจะถูกนำเสนอ โดยทำให้ดูเหมือนเป็นการกำหนดตำแหน่งด้วยตนเอง เพราะเป็นนายชลพิพรรณ์ ชูแสง เป็นผู้พูด หรือเล่าเรื่องราวด้วยตนเอง แต่เมื่อพิจารณาถ้อยคำที่ใช้กลับพบว่า ส่วนที่เป็นถ้อยคำพูดนั้น มีลักษณะคล้ายการพูดตอบคำถามมากกว่าการพูดเล่าเรื่องด้วยตนเอง จึงกล่าวได้ว่า การประกอบสร้างอัตลักษณ์ และการจัดวางตำแหน่งให้ตนเองของนายชลพิพรรณ์ ชูแสง เป็นการร่วมกันประกอบสร้างตัวตนนายชลพิพรรณ์ ชูแสงเอง กับรายการไมค์ทองคำ 8 ดังนั้นในฐานะผู้ชมควรมีวิจารณญาณในการรับชม ตระหนัก และรู้เท่าทันสื่อว่า สิ่งที่ผู้ชมได้ชมนั้น ผ่านการคัดเลือกมาแล้วอย่างตั้งใจ เพื่อนำเสนอให้ผู้ชมได้ชม

3. จากการศึกษา ไม่พบการกล่าวชม หรือกล่าวถึงรูปลักษณ์ของนายชลพิพรรณ์ ชูแสง แต่เมื่อพิจารณาข้อมูลการนำเสนอ หรือการประกอบสร้างอัตลักษณ์จากบุคคลอื่น เช่น บทเปิดตัว หรือการติชมจากกรรมการ และผู้เข้าแข่งขันคนอื่น ๆ จะพบว่า ทุกครั้งที่มีการกล่าวถึงนายชลพิพรรณ์ ชูแสง จะต้องมีการกล่าวถึงรูปลักษณ์ที่ “หล่อ” ของเขาด้วย การไม่

ปรากฏการณ์ หรือการกล่าวถึงรูปลักษณะของตนเองในการเล่าเรื่องของตนเองนี้ อาจเป็นเพราะในวัฒนธรรมไทย ไม่นิยมกล่าวชมตนเอง และผู้ที่กล่าวชมตนเองก็มักจะถูกมองว่า เป็นผู้ที่ชอบโอ้อวด และอาจก่อให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีกับผู้ชมรายการขึ้นได้

4. รูปแบบการจัดวางตำแหน่งของนายชลพิพรรธน์ ชูแสง ที่มีหลากหลายในการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลครั้งหนึ่ง ๆ นั้น มีลักษณะที่คล้ายกับการจัดวางตำแหน่งสินค้า หรือผลิตภัณฑ์ในรูปแบบที่เป็นการผสมผสานตามหลักของการตลาด กล่าวคือนำข้อดี หรือจุดเด่นของบุคคล (สินค้า) ออกมานำเสนอ ในที่นี้คือคุณค่าเรื่องความกตัญญู การเป็นศิษย์ที่ดี การเป็นผู้เข้าแข่งขันที่เป็นมิตรกับผู้เข้าแข่งขันคนอื่นเพื่อให้ผู้ชมจดจำ และประทับใจ จะได้คอยติดตามชม ให้กำลังใจ และให้การสนับสนุน แม้คุณสมบัติดังกล่าวจะไม่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้เข้าแข่งขัน หรือนักวิ่งก็ตาม

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

การวิจัยครั้งนี้สร้างองค์ความรู้ใหม่โดยการบูรณาการแนวคิดการจัดวางตำแหน่งในเรื่องเล่า (Positioning) เข้ากับการศึกษาอัตลักษณ์ ทำให้เห็นมิติการวิเคราะห์เรื่องเล่าที่ลึกซึ้งมากกว่าการวิเคราะห์โครงเรื่อง ถือเป็นการขยายขอบเขตการศึกษาด้านภาษาไทย และภาษาศาสตร์ให้กว้างขวางขึ้น เนื่องจากยังไม่ปรากฏงานวิจัยในประเทศไทยที่นำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ศึกษาการจัดวางตำแหน่งของบุคคลอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสะท้อนให้เห็นถึงปรากฏการณ์ทางสังคมในสื่อบันเทิงว่า การนำเสนอข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้าแข่งขันในรายการประกวดร้องเพลง มีลักษณะของการประยุกต์ใช้แนวคิดเชิงการตลาดที่แปรสภาพบุคคลให้กลายเป็น "สินค้าทางวัฒนธรรม" (Commodification) เพื่อดึงดูดความสนใจ และสร้างอารมณ์ร่วมกับผู้ชม องค์ความรู้นี้จึงเป็นประโยชน์ต่อการปลูกฝังทักษะการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) ให้แก่ผู้รับสาร เพื่อให้เกิดวิจารณ์ญาณในการวิเคราะห์เจตนาแฝงของการนำเสนอเรื่องเล่า และเข้าใจถึงกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ที่ถูกปรุงแต่งขึ้นในพื้นที่สื่อประเภทรายการประกวดร้องเพลงที่ได้รับความนิยม และมีอิทธิพลต่อสังคม

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษการจัดวางตำแหน่งผู้เข้าแข่งขันในรายการประกวดร้องเพลงรายการอื่น หรือศึกษาการจัดวางตำแหน่งในเรื่องเล่าในบริบทอื่น เช่น เรื่องเล่าของอินฟลูเอนเซอร์ (Influencer) ในสังคมไทย เรื่องเล่าในข่าวเพื่อจะได้เข้าใจและรู้เท่าทันเจตนาของผู้เล่ามากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จิราภรณ์ กลั่นดวง. (2558). ศึกษาตำแหน่งทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ผลไม้ไทยแปรรูปในการรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวจีน โดยการใช้การวิเคราะห์การสมนัย [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาการตลาด]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- แจ่มริมจ. (2562). ทิวทัศน์เท่ง: สุดหินแต่สนุก. ใน *ไทยรัฐออนไลน์*. (2562). <https://www.thairath.co.th/newspaper/1702751>.
- ธีรภาพ โลหิตกุล. (2552). *กว่าจะเป็นสารคดี*. อ่านเอาเรื่อง.
- แดน โรม. (2559). *นำเสนอให้ปัง*. ตลาด.
- เมธา เสรีธนาวงศ์. (2562). *การสร้างสรรครายการแข่งขันชิงรางวัล: แนวคิดและเทคนิค*. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพร รักดีผาสุข. (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอัตลักษณ์และแนวทางการนำมาศึกษาภาษาไทย*. โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Harré, R., and van Langenhove, L. (1993). Positioning and autobiography: Telling your life. In Coupland, N., and Nussbaum, J.F. (1993). *Discourse and Lifespan Identity* (pp. 81-100). Sage. https://www.researchgate.net/publication/232583738_Positioning_and_autobiography_Telling_your_life.

_____. (1999). *Positioning Theory*. Blackwell.

WorkpointOfficial. (2563). ไมค์ทองคำ 8. ใน *รายการเพลง*. <https://www.youtube.com/watch?v=mPWOND5n0ul&list=PLcwQy6DvJjsxEapDI-wPTAekiNww BVa2>.

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ (Peer Reviewer) ประจำฉบับ

ศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา	ผู้ประเมินอิสระ
รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.เอมอร แสนภูวา	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
รองศาสตราจารย์ ดร.ชลธิชา หอมพุ่ม	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ชั้นชัย อธิเกียรติ	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยะนาถ บุญมีพิพิธ	มหาวิทยาลัยเกริก
รองศาสตราจารย์ ดร.จิณณวัตร ปะโคทั้ง	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.เขมภัทร เย็นเปี่ยม	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
รองศาสตราจารย์มยุรี วัดแก้ว	ผู้ประเมินอิสระ
รองศาสตราจารย์ ดร.สญาญ์ ธีระวนิชตระกูล	มหาวิทยาลัยบูรพา
รองศาสตราจารย์ ดร.นันทยา น้อยจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รองศาสตราจารย์ ดร.สรिता บัวเขียว	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.วรรษยา ศิริวัฒน์	ผู้ประเมินอิสระ
รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณ์ รักษาติเจริญ	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.เชษฐา จักรไชย	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณชนก ชาญไวยวิทย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติคม คาวีรัตน์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนิต ศรีประดิษฐ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิรัช วงศ์กันันท์วัฒนา	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตังปณิธาน อารีย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรินทร์ สุริยวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงใจ ชนะสิทธิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราดวง สมณาศักดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญใจ กิจชาลารัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิตกาญจ ตั้งภากรณ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรวิ บุญนา	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิยา กลิ่นน้ำหอม	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ติอานา คาซา	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฬาร ศิริรังสรรค์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กอบกุล วิศิษฐ์สรรค์	ผู้ประเมินอิสระ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาวดี เผือกบัวขาว

ดร.วีรวัฒน์ แสนจันทร์ผไท

ดร.ภาวณี ธีรฤติ

ดร.เสาวลักษณ์ วิบุรณกุล

ดร.ฐิติภา คูประเสริฐ

ดร.กมลทิพย์ รักเกียรติยศ

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

วิทยาลัยนาฏศิลปอ่างทอง

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

จริยธรรมของการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน (Publication Ethics)

บทบาทและหน้าที่ของผู้เขียน (Duties of Authors)

1. ผู้เขียนต้องรับรองว่าผลงานที่ส่งมานั้นเป็นผลงานใหม่ ไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการเสนอเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น
2. ผู้เขียนต้องรายงานข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการทำวิจัย ไม่ให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ
3. หากมีการนำผลงานของผู้อื่นมาใช้ในผลงานตัวเอง ผู้เขียนต้องอ้างอิงผลงานเหล่านั้น รวมทั้งจัดทำรายการอ้างอิงท้ายบทความ
4. ผู้เขียนต้องเขียนบทความวิจัยให้ถูกต้องตามรูปแบบที่กำหนดไว้ใน “คำแนะนำสำหรับผู้เขียน”
5. ผู้เขียนที่มีชื่อปรากฏในบทความทุกคน ต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในผลงานวิชาการนั้นจริง
6. ผู้เขียนต้องระบุแหล่งทุนที่สนับสนุนในการทำวิจัยนี้ (ถ้ามี)

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการวารสาร (Duties of Editors)

1. บรรณาธิการวารสารมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความตามหลักวิชาการเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร
2. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียนและผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ
3. บรรณาธิการต้องตัดสินใจคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความสำคัญ ความใหม่ ความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหา กับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ
4. บรรณาธิการต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว
5. บรรณาธิการต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้พิมพ์ ผู้ประเมิน และทีมผู้บริหาร
6. บรรณาธิการต้องมีการตรวจสอบบทความในด้านการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) เพื่อให้แน่ใจว่าบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น
7. หากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่นในกระบวนการประเมินบทความ บรรณาธิการต้องหยุดกระบวนการประเมิน และปฏิเสธการตีพิมพ์บทความนั้นๆ พร้อมชี้แจงเหตุผลต่อผู้เขียน

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ (Duties of Reviewers)

1. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องไม่เปิดเผยข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ
2. หลังจากได้รับบทความจากบรรณาธิการวารสาร และผู้ทรงคุณวุฒิมีความตระหนักว่า ไม่สามารถให้ข้อเสนอแนะได้ ผู้ทรงคุณวุฒิควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้นๆ

3. ผู้ทรงคุณวุฒิควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาที่อยู่บนหลักวิชาการ ไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ
4. หากผู้ทรงคุณวุฒิพบว่าบทความที่ประเมินมีส่วนหนึ่งส่วนใดที่มีความเหมือนหรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่น ผู้ทรงคุณวุฒิต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ
5. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องไม่แสวงหาประโยชน์จากผลงานทางวิชาการที่ตนเองได้ทำการประเมิน

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. บทความที่จะได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ต้องเป็นบทความด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาที่เกี่ยวข้องกับภาษา วรรณกรรม คติชนวิทยา โบราณคดี ศิลปะ วัฒนธรรม การท่องเที่ยว การโรงแรม สังคมศาสตร์ ประวัติศาสตร์ การพัฒนาชุมชน การปกครอง การศึกษาและสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเป็นบทความประเภทบทความวิชาการ บทความวิจัย บทความปริทัศน์หรือบทวิจารณ์หนังสือ

2. ลักษณะของบทความ เป็นบทความวิชาการ บทความวิจัย บทความปริทัศน์ หรือบทวิจารณ์หนังสือ

3. เนื้อหาของบทความ เป็นบทความที่สอดคล้องกับเป้าหมายและขอบเขต (aim and scope) ของวารสาร

4. ขนาดและความยาวของบทความ บทความมีความยาวไม่เกิน 15 หน้า ขนาด A4

4.1 กรณีบทความภาษาไทย/ภาษาต่างประเทศอื่น ต้องมีทั้งบทคัดย่อทั้งภาษาไทย/ภาษาต่างประเทศอื่น และAbstract ภาษาอังกฤษ ความยาวอย่างละไม่เกิน 300 คำ

4.2 กรณีบทความภาษาอังกฤษ ให้มีเฉพาะ Abstract ภาษาอังกฤษ ความยาวไม่เกิน 300 คำ

5. ภาษาของบทความ เป็นบทความที่เขียนเป็นภาษาไทย ภาษาอังกฤษ หรือภาษาต่างประเทศอื่น (ถ้าเป็นภาษาต่างประเทศ ต้องให้ผู้เชี่ยวชาญเจ้าของภาษาตรวจภาษาเสียก่อน)

6. การตีพิมพ์ เป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์หรือกำลังเสนอเพื่อตีพิมพ์ในวารสารหรือแหล่งอื่นใดมาก่อน

7. การกลั่นกรอง

7.1 บทความวิชาการ/บทความวิจัย/บทความปริทัศน์ จะได้รับการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 2 ท่าน

7.2 บทวิจารณ์หนังสือจะได้รับการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 2 ท่าน

8. ผลการพิจารณา

8.1 บทความที่ผ่านการพิจารณาตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้เขียนทราบ

8.2 บทความที่ไม่ผ่านการพิจารณาให้ตีพิมพ์ ทางกองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้เขียนทราบ แต่จะไม่ส่งต้นฉบับคืนผู้เขียน

9. ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 เป็นต้นไป เปลี่ยนแปลงรูปแบบการเผยแพร่สื่อเพียงตีพิมพ์ออนไลน์เท่านั้น

10. การเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์ ผู้เขียนต้องส่งไฟล์ จำนวน 3 รายการ ได้แก่

10.1 ไฟล์บทความ รูปแบบ .docx file

10.2 ไฟล์บทความ รูปแบบ .pdf file

10.3 ไฟล์แบบฟอร์มการส่งบทความ (รูปแบบที่ผู้เขียนสะดวก เช่น .docx .pdf .jpg .png เป็นต้น)

11. กองบรรณาธิการวารสารมนุษยสังคมปริทัศน์มีสิทธิ์แก้ไขรูปแบบบทความและพิสูจน์อักษร โดยไม่ต้องขออนุญาตผู้เขียน

การพิมพ์ต้นฉบับ (รูปแบบนี้มีผลสำหรับบทความที่ตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2569 เป็นต้นไป)

1. การตั้งค่าหน้ากระดาษ

1.1 พิมพ์ด้วยกระดาษขนาด A4 หน้าเดียว ระยะบรรทัด 1 เท่า

1.2 ตั้งระยะขอบกระดาษ

บน 1 นิ้ว/2.54 เซนติเมตร

ล่าง 1 นิ้ว/2.54 เซนติเมตร

ซ้าย 1 นิ้ว/2.54 เซนติเมตร

ขวา 1 นิ้ว/2.54 เซนติเมตร

2. รูปแบบการจัดพิมพ์

2.1 เนื้อหา

รายการ	ระยะขอบ	ลักษณะตัวอักษร	รูปแบบ
ชื่อบทความ	กลางหน้า	หนา	TH Sarabun PSK 18
ชื่อผู้แต่ง	กลางหน้า	ปกติ	TH Sarabun PSK 14
หน่วยงานต้นสังกัด	กลางหน้า	ปกติ	TH Sarabun PSK 12
คำว่า “บทคัดย่อ”	กลางหน้า	หนา	TH Sarabun PSK 16
เนื้อหาในบทคัดย่อ	จัดพอดีหน้า	ปกติ	TH Sarabun PSK 14
หัวข้อแบ่งตอน	ชิดซ้าย	หนา	TH Sarabun PSK 16
หัวข้อย่อย/หัวข้อรอง	ย่อหน้า	หนา	TH Sarabun PSK 14
เนื้อหาบทความ	จัดพอดีหน้า	ปกติ	TH Sarabun PSK 14
การเน้นความในบทความ	-	หนา	TH Sarabun PSK 14
ข้อความในตาราง	-	ปกติ	TH Sarabun PSK 14
ข้อความอ้างอิง	-	ปกติ	TH Sarabun PSK 14
เลขหน้า	ด้านบน กลางหน้า	ปกติ	TH Sarabun PSK 14

2.2 รูปภาพและตาราง

2.2.1 ตาราง พิมพ์คำว่า “ตารางที่...” ด้วยตัวอักษรหนา ขนาด 14 เว้น 1 บรรทัดตามด้วยชื่อตาราง ไว้ด้านบนตาราง จัดชื่อตารางและตารางชิดซ้าย

2.2.2 รูปภาพ พิมพ์คำว่า “ภาพที่...” ด้วยตัวอักษรหนา ขนาด 14 เว้น 1 บรรทัดตามด้วยชื่อภาพ ไว้ด้านล่างของภาพ จัดข้อความและภาพกึ่งกลาง

2.3 การเขียนเอกสารอ้างอิง

2.3.1 กรณีเป็นบทความภาษาไทย ใช้อักษร TH Sarabun PSK ขนาด 14 ภาษาไทยพิมพ์คำว่า “เอกสารอ้างอิง” ตัวหนา อยู่ชิดซ้ายหน้ากระดาษ

2.3.2 กรณีเป็นบทความภาษาอังกฤษ ใช้อักษร TH Sarabun PSK ขนาด 14 พิมพ์คำว่า “References”

ตัวหนา อยู่ขีดซ้ายหน้ากระดาษ

ทั้งนี้ กำหนดให้เขียนเอกสารอ้างอิงตามระบบ APA style (7th edition) โดยมีแนวทางและตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิง ดังนี้

ประเภท	ลักษณะ	ตัวอย่าง
หนังสือเล่ม	ผู้แต่ง 1 คน	ผู้เขียน. (ปีพิมพ์). <i>ชื่อหนังสือ</i> (ครั้งที่พิมพ์). สำนักพิมพ์/โรงพิมพ์.
		อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2548). <i>ภาษาในสังคมไทย: ความหลากหลาย การเปลี่ยนแปลง และการพัฒนา</i> (พิมพ์ครั้งที่ 4). โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
		Yamane, T. (1973). <i>Statistics an introduction analysis</i> . Harper & Row.
	ผู้แต่ง 2 คน	ผู้เขียนคนที่ 1, และผู้เขียนคนที่ 2. (ปีพิมพ์). <i>ชื่อหนังสือ</i> (ครั้งที่พิมพ์). สำนักพิมพ์/โรงพิมพ์.
		ดิยุ ศรีนราวัฒน์, และชลธิชา บำรุงรักษ์. (2558). <i>ภาษาและภาษาศาสตร์</i> . สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
		Kotler, P., and Keller, K. L. (2016). <i>Marketing management</i> . Pearson Education.
	ผู้แต่งตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป	ผู้เขียนคนที่ 1, และคณะ. (ปีพิมพ์). <i>ชื่อหนังสือ</i> (ครั้งที่พิมพ์). สำนักพิมพ์/โรงพิมพ์.
		สมทรง บุรุษพัฒน์, และคณะ. (2554). <i>การใช้ภาษาและทัศนคติต่อภาษาและการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย</i> . สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล.
		Hellirie, D., et al. (2001). <i>Decision making in organizations</i> (9th ed.). South-Western College.
	หน่วยงาน	หน่วยงาน. (ปีพิมพ์). <i>ชื่อหนังสือ</i> (ครั้งที่พิมพ์). สำนักพิมพ์/โรงพิมพ์.
		UNWTO. (2023). <i>UNWTO tourism highlights: 2023 edition</i> . World Tourism Organization.
บทความในวารสารเล่ม	ผู้แต่ง 1 คน	ผู้เขียน. (ปีพิมพ์). <i>ชื่อบทความ</i> . <i>ชื่อวารสาร</i> , ปีที่(ฉบับที่): หน้าที่บทความ-ปรกฏในวารสาร.
		วิโรจน์ สันติประภพ. (2562). การเตรียมพร้อม “คนไทย” สำหรับโลกยุคใหม่. <i>วารสารเศรษฐกิจและสังคม</i> , 56(2): 4-21.

ประเภท	ลักษณะ	ตัวอย่าง
		Misener, L. (2015). Leveraging parasport events for community participation: development of a theoretical framework. <i>European Sport Management Quarterly</i> , 15(1): 132–153.
	ผู้แต่ง 2 คน	ผู้เขียนคนที่ 1, และผู้เขียนคนที่ 2. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่ (ฉบับที่): หน้าที่ย่บทความปรากฏในวารสาร.
		วันทนา สวนเศรษฐ์, และสุวพัชร ช่างพินิจ. (2559). การศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนา การให้บริการนักศึกษาพิการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการในระดับอุดมศึกษา. <i>วารสารครูพิบูล</i> , 3(1): 34–37.
		Rivera, E.S., and Garden, C.L.P. (2021). Gamification for Student engagement: A framework. <i>Journal of Further and Higher Education</i> , 45(4): 1-14.
	ผู้แต่งตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป	ผู้เขียนคนที่ 1, และคณะ. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่): หน้าที่ย่บทความปรากฏในวารสาร.
		ณรงค์ศักดิ์ ใจเที่ยงธรรม และคณะ. (2567). ความคาดหวังและสภาพที่เป็นจริงในการฝึกงานวิชาชีพสาธารณสุขของนิสิตคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา. <i>วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์</i> , 9(2), 1697-1706.
		Venkatesh, V., et al. (2003). User acceptance of information technology. <i>Toward a unified view MIS Quarterly</i> , 27(3), 425-478.
บทความในหนังสือ	ภาษาไทย	ผู้เขียนบทความ. (ปีพิมพ์). ชื่อบท. ใน ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก.), ชื่อหนังสือ (พิมพ์ครั้งที่, หน้า). สำนักพิมพ์/โรงพิมพ์.
		จุฑารัตน์ ช่างทอง. (2563). แนวปฏิบัติ และกฎหมายในสังคมดิจิทัล. ใน <i>ทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์</i> (น. 129-142). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
	ภาษาอังกฤษ	ผู้เขียนบทความ. (ปีพิมพ์). ชื่อบท. In ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก.), ชื่อหนังสือ (พิมพ์ครั้งที่, หน้า). สำนักพิมพ์/โรงพิมพ์.
		Amstrong, C.J., and Large, J.A. (1988). Developing search strategies. In <i>Manual of Online Search Strategies</i> (pp.1-43). Gower.
วิทยานิพนธ์	รูปเล่ม	ผู้เขียน. (ปีพิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิตหรือวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยที่ให้ปริญญา.

ประเภท	ลักษณะ	ตัวอย่าง
		กฤตธี เปี่ยมสง่า. (2564). <i>การเปิดรับข่าวสารและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้งานสินทรัพย์ดิจิทัลของกลุ่มผู้บริโภคเจนเอเรชันวาย</i> [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทฉบับที่พิมพ์ไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
		Stewart, Y. (2000). <i>Dressing the tarot</i> [Unpublished master's thesis]. Auckland University of Technology.
	เผยแพร่บนอินเทอร์เน็ต	ผู้เขียน. (ปีที่เผยแพร่). <i>ชื่อวิทยานิพนธ์</i> [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทฉบับที่พิมพ์ไม่ได้ตีพิมพ์]. ชื่อมหาวิทยาลัยที่ให้ปริญญา. url.
		วันชนะ จูบรรจง. (2560). <i>ระบบสนับสนุนการประมาณการสัมผัสแคดเมียมผ่านการใช้เทคโนโลยีอาหาร</i> [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทฉบับที่พิมพ์ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยนเรศวร. https://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php .
		Miller, T. (2019). <i>Enhancing readiness: An exploration of the PSK Zealand Qualified Firefighter Programme</i> [Master's thesis]. Auckland University of Technology. https://openrepository.aut.ac.nz/handle/10292/12338 .
รายงานการประชุม	รูปเล่ม	ผู้เขียนบทความ. (ปีพิมพ์). <i>ชื่อบทความ</i> . ใน <i>ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก.), ชื่อการประชุม.(เลขหน้าที่บทความปรากฏในรายงานการประชุม)</i> . สถานที่.
		วิเศษ กลับลาย, และคณะ. (2553). ผลการพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปเรื่องภาษาไทยถิ่นใต้ ตำบลเตราะบอน อำเภอสายบุรีจังหวัดปัตตานี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. ใน มนัส สุวรรณ (บ.ก.), <i>การจัดการเรียนรู้ การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน</i> . รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 53. (น. 3–14). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
	เผยแพร่บนอินเทอร์เน็ต	ผู้เขียนบทความ. (ปีพิมพ์). <i>ชื่อบทความ</i> . ใน <i>ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก.), ชื่อการประชุม.(เลขหน้าที่บทความปรากฏในรายงานการประชุม)</i> . สถานที่. URL.
		Bedenel, A.L., and Jourdan, L. (2019). Probability estimation by an adapted genetic algorithm in web insurance. In Battiti, R., and Brunato, M., (Eds.), <i>Lecture notes in computer science: Vol. 11353. Learning and intelligent optimization</i> . (pp. 225–240). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-030-05348-2_21 .

ประเภท	ลักษณะ	ตัวอย่าง
ราชกิจจานุเบกษา	รูปเล่ม	ชื่อกฎหมาย/พระราชบัญญัติ. (ปี, วัน เดือนที่พิมพ์). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มตอนที่. หน้าของกฎหมาย/พระราชบัญญัติที่ปรากฏในราชกิจจานุเบกษา.
		ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ว่าด้วยการจัดการศึกษาระดับอุดม-ศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2552. (2552, 6 ตุลาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 126 ตอนพิเศษ 163 ง, หน้า 15-16.
	เผยแพร่บนอินเทอร์เน็ต	ชื่อกฎหมาย/พระราชบัญญัติ. (ปี, วัน เดือนที่พิมพ์). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มตอนที่. หน้าของกฎหมาย/พระราชบัญญัติที่ปรากฏในราชกิจจานุเบกษา. URL.
		ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580). (2561, 8 ตุลาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 135 ตอนที่ 82 ก, หน้า 74-75. https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF .
เอกสารจากอินเทอร์เน็ต		ผู้เขียน. (ปีเผยแพร่). ชื่อเอกสาร. URL.
		เสกสันต์ พันธุ์บุญมี. (ม.ป.ป.). Digital transformation จาก PSK normal สู่ Next normal. https://www.depa.or.th/th/article-view/digital-transformation-PSK-normal-next-normal .
		Bilginç IT Academy. (2025). Who is project manager and how to be one. https://bilginç.com/en/blog/who-is-project-manager-and-how-to-be-one-5496/ .
บทความดิจิทัล		ผู้เขียน. (ปีที่เผยแพร่). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่): เลขหน้าของบทความที่ปรากฏในวารสาร. URL.
		นันทพร ศรีวิไล และคณะ. (2556). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวจังหวัดนครพนม. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 6(2), 91–106. https://so04.tcithaijo.org/index.php/mbakkujournal/article/view/64507 .
		Rivera, E.S., and Garden, C.L.P. (2021). Gamification for Student engagement: a framework. Journal of Further and Higher Education, 45(4), 1-14. https://doi.org/10.1080/0309877X.2021.1875201 .